

**BREVVÄXLING MELLAN OLOF SJÖSTRAND
OCH HANS FÖRÄLDRAR, SYSKON,
ANDRA SLÄKTINGAR SAMT NÅGRA VÄNNER**

Sammanställning gjord 2003-04
av Carin Brundin, dotter till Olof Sjöstrand s:r

Olof Sjöstrand bevarade alla brev, som han erhöll under sitt liv. Han tog också gärna emot släktingars brevsamlingar som den från faster Maria 1937 (se brev 22/11 1937, sid 132) och som den från Brita 1963 (se två brev i Bil 4c, sid. 145: "början av 1963", resp. 13/3 1963). Efterhand fick han också tillbaka många av de brev han själv under skoltiden skrivit till föräldrar och syskon. Stor del av brevoriginalen finns sedan 2018 i Jönköpings stadsarkiv i ett arkiv, betecknat Släktföreningen JJB Sjöstrand, en annan del bevaras t.v. av ättlingar till Olof Sjöstrand sr.

De citat ur breven som jag sammanställt utgör naturligtvis en mycket liten del av det hela, men jag har försökt att välja ut det viktigaste, det intressantaste, det roligaste.

De brev syskonen skrev till varandra under barndoms- och ungdomstiden är rörande och kärleksfulla och visar stor tillgivenhet och uppskattning. Det verkar som om de då hade en mycket god sammanhållning. De hade ofta smeknamn på varandra. Så kallades t.ex. Olle för Ola eller Olagrin, Kerstin för Tuttan, Birger för Baggen, Pehr för Pekka och Wilhelm för Fyllejam.

Fadern, John Sjöstrand (JJB), hade svårt att ekonomiskt klara av den stora familjen. En del av barnen fick hjälp av släktingar eller andra att fullfölja sin utbildning. Så fick t.ex. Olle bo hos morbror Arvid i Ulricehamn under sina första skolår och sedan hos farbror Gustaf i Linköping fram till studentexamen. Nils stöddes av familjen Sjögren i Jönköping. Sture bodde några gymnasieår hos Inez, JJB:s kusin Antons fränskilda fru, i Stockholm. Arvid bodde under flera år hos familjen Hartmann i Jönköping. Några av barnen gick mycket få eller inga år alls i skola. De äldre tog dock verkligt ansvar för de yngres utbildning; ofta var de deras lärare under långa perioder. De av barnen som valde högre utbildning fick själva helt och hållet klara finansieringen av sina studier och drog på sig stora studieskulder, som tyngde dem under många år.

Modern Anna blev sjuk redan i 50-årsåldern. Den yngste sonen, Wilhelm, var då endast 7-8 år. De sista åren av Annas liv måste ha inneburit ett stort lidande både för henne och för den övriga familjen. Sjukdom (nervösa besvär) drabbade även dottern Eva från tidiga ungdomsår. Dottern Elsas man Claes fick flera slaganfall. Med sjukdom följde ekonomiska bekymmer. Även dottern Britas man, Hilmer Juhlin, var sjuk under vissa perioder.

Läsningen av breven ger en bild av de olika familjemedlemmarna och av livet de levde. Det är mycket man nu skulle vilja fråga om och få ytterligare förklarat och belyst. Men, som ofta händer, det har blivit "för sent".

Carin Brundin april 2003

Föräldrarna:

John Sjöstrand, född den 9 juli 1857, död den 29 november 1929, blev 72 år gammal.

Gift med:

1) **Anna Söderbom**, född den 8 november 1866, död den 21 juni 1919, blev 53 år gammal.

Födde 14 barn, 10 pojkar och 4 flickor

2) **Ina Johansson**, född 1884, död 1968, blev 84 år gammal.

Födde två pojkar

Syskonen:

Bengt	Elsa	Bertil	Eva	Olle	Nils
f.1889	f.17 sept.1890	f.27mars 1892	f. 24 aug.1893	f.17aug.1894	f.23mars 1896
d.1889	d.1 febr. 1965	d. 27jan. 1929	d. 27juli 1946	d. 22jan. 1985	d. 13 febr. 1955
	g.m. <i>Claes</i>	g.m. <i>Rut</i>	g.m. <i>Allan</i>	g.m. <i>Bengta</i>	g.m. <i>Dagmar</i>
	<i>Rehnavall</i>	<i>Jacobsson</i>	<i>Skygge</i>	<i>Carlestam</i>	<i>Christerson</i>
	f. 30/6 1886	f. 2/2 1892	f. 24/8 1890	f. 22/1 1898	f. 28/9 1903
	d.14/3 1947	d. 20/5 1953	d. 17/10 1946	d. 24/12 1986	d.22/2 1962

Kerstin	Birger	Sture	Brita	Pehr	Uno
f. 6 april 1897	f. 27okt.1898	f.13jan. 1901	f. 4 febr.1902	f. 14 maj1904	f.1905
d. 2 maj 1974	d.12sept.1967	d. 7 aug.1970	d. 24 sept.1976	d. 20juli 1958	d.1907
g.m. <i>Henning</i>	g.m. <i>Inga</i>	g.m. <i>Evy</i>	g.m. <i>Hilmer</i>	g.m. <i>Brita</i>	
<i>Juhlin</i>	<i>Elg</i>	<i>Lindahl</i>	<i>Juhlin</i>	<i>Merkert</i>	
f.27 febr.1891	f. 27maj 1900	f. 26maj 1903	f. 8 febr. 1900	f. 7/12 1912	
d. 9 maj 1960	d. 2 sept. 1977	d. 26febr. 1983	d. 28 okt. 1988	d. 21/4 2004	

Arvid	Wilhelm	Gösta	Carl-Johan
f. 20 aug.1906f.	19 aug.1909	f. 2 dec.1920	f. 8 mars 1922
d. 18 mars 1983	d. 5 dec. 1989	d. 18/5 2013	d. 1/4 2009
g.m. <i>Lena</i>	g.m. <i>Kerstin</i>	g.m. <i>Birgitta</i>	g.m. <i>Maj-Gret</i>
<i>Wihlborg</i>	<i>Malmström</i>	<i>Carlsson</i>	<i>Håkansson</i>
f. 15/11 1902	f. 7/2 1908	f. 3/11 1922	f. 19/4 1923
d. 11/2 2005	d. 10/7 1990	d. 20/1 2012	d. 9/12 2010

Från nyåret 1901 till sommaren 1904 bodde Olle i Ulricehamn hos sin morbror Arvid Söderbom (äldre halvbror till mor Anna) och moster Gerda, och fick läsa för guvernant tillsammans med kusinerna Sten och Dagny. Hur han upplevde denna tid framgår klart av memoarerna. Även om släktingarna säkert var mycket snälla mot honom, förstår man hur den lille gossen längtade efter föräldrarna och syskonen.

Från JJB i Kåna till Olle, i aug., årtal ej angivet, kan vara 1901: ”Jemte allas våra lyckönskningar på din födelsedag är jag i tillfälle att sända dig ännu en tafla, hvilken som du ser utgöres af den gamla kära asken utanför mitt rumsfönster samt af alléen med vägen upp från häradsvägen. Ehuru jag icke har mer än densamma, har jag afstådt den åt dig, emedan jag tror att, oaktadt du har det mycket bättre hos morbror och moster än du kunde hafva hemma, det dock gläder dig att skåda vyer från hemmet.”

Från JJB i Kåna till Olle 10/11 1901, kl. 5 på morgonen ”Jag skrifver några rader till dig, hvilket ju sannerligen icke har inträffat för ofta. Det kan väl för den som blott ser till det yttre, synas likgiltighet för dig, min lille Olle, men ack, huru ofta tänka och tala vi icke om dig. I denna vecka har du att vänta ett litet paket från Mor. - Du kan inte tro hvad vi känna oss tacksamma att du får vara hos din gode morbror och moster. Det är oss till ovärderlig lättnad. Vi känna oss så trygga för dig. Du har sannerligen, min lille Olle, haft en särskild tur, som får vistas i ett sådant i alla afseenden präktigt hem. Du har det bra mycket bättre än vi här hemma. - Inom kort skola två af dina syskon vistas en tid hos tant Kristin (*Stenvall*). Det är så nyttigt för barnen att få komma bort litet ibland. Tant Kristin söker lära barnen det allra bästa, nämligen att älska Jesus öfver allting. - Du må tro här var i går en smula uppståndelse en liten stund. Våra får hade gått in på Johans i Persgård rågåker, hvarest hans får betade. Det ville sig icke bättre än att vår bagge gaf Johans bagge en knuff på sidan, så att mjälten sprack och baggen måste nedslaktas. Det gör att vi denna veckan få äta färskt kött.”

Från Olle till familjen 21/12 1901: ”Snälla far. Hur mår mor. Jag är Frithiof den Djärfve men efter jul är jag Lennart Torstensson. Hälsa till mor och syskonen. På examen fick vi kaffe. Jag önskar er en god jul. Mors och fars Olof.” Han fick inte komma hem till Kåna under lovet.

Från JJB i Kåna till Olle 2/2 1902: ”Bertil gjorde Elsa sällskap till Vexjö, der han intogs i tredje klassen. Bref i afton har underrättat oss om att han nu ligger i mässling. (De bodde inackorderade hos fastrarna Sara och Maria.) - Anna och jag och två af våra 'husor' hafva i e.m. åkt efter Docka till Haghults vägskäl. Brita är ock hos oss. Sture har varit svårt förkyld några dagar. De andra syskonen hosta vådligt om nätterna. - Mor, jag och fyra barn voro ute och vältade häromdagen, så att svängeln och högra skakeln gingo af. Men allt aflöpte utan vidare skada. Om åtta dagar skall Eva börja gå i småskolan, sin sista termin. Hon får väl sedan fortsätta i folkskola. Sture kan gå. Han är rar, påstå alla. - Med förvåning läste vi i ditt bref om hvilken massa julklappar du fick. Var du Sven Dufva lik, d.v.s. gör så godt du kan! Så lönar du efter din förmåga människors godhet mot dig.”

Från Bertil i Växjö till JJB 9-12/3 1902: ”Det går bra för mig i skolan så att jag får beröm mest var dag. I skolan har vi hållit snöbollskrig så att många lipade. Idag är det så kallt att man kan frysa fingrarna och tårna af sig.”

Från Elsa till Olle 30/3 1902: ”Käre lille bror Olof! Nu är vi här i Hofmantorp hos Mormor och Morfar. Det var så länge sedan jag sporde något från Olof. Huru många påskägg har Olof ätit? Jag åt bara ett för att vi hade fått kaffe på sängen, så att jag var så mätt, när vi skulle äta frukost. När det var Bertils födelsedag kom det en låda hemifrån, som var två och

ett halft tjog ägg eller 50 påskägg och sedan var där till Bertil sex apelsiner ... Han fick äfven en hel krona af sin lärarinna. Och en burk som var full af stenkulor och det var ända till 54 kulor däri, af en flicka och en pojk."

Från Bertil i Kånna till Olle 16/6 1902: "Nu har vi ändtligen sommar. Hur är det med Stens (Söderboms) kaniner? Mina hannar äro i yngel! Honan som är grå, heter Grållan, den ene hannen som är hvit, kallar vi för Snöhvit och den andre hannen som är svart, kallar vi för Sotsvart. Genom Olofs egen broder Bertil."

Från Olle till familjen 22/12 1902: "Jag önskar far, mor och syskonen en god Jul! Jag hade en krona och ville köpa julklappar åt syskonen men det räckte inte. Jag har fått en anmärkning i skolan för att jag var olydig och bråkig. När Sten och jag har mer än 3 slarffel så få vi stut, och Sten och jag har fått det hvarsin gång. Jag åker för det mästa kälke om dagarna, men en gång åkte jag skridskor och ibland får jag låna Stens skidor."

1903 flyttar JJB med familj från Kånna till Barnarp, där han fått tjänst som kyrkoherde.

Från Olle till Far och Mor 21-29/9 1903: "Resan gick lyckligt. Morbror Arvid sjuknade i går och låg precis hela dagen. Tant Nanna (*guvernanten*) skulle öppna en krusbärsbutelj från år 1903, men när hon öppnade den, fräste halfva flaskan ut och väggarna bestänktes med blåbärssaft – förklara det den som kan! Och alla som voro ute i köket fingo det på sig, lampglasets sprack och hela köket blef nedstänkt. - Jag har fått en anmärkning, ty det är så att om Sten och jag har tre bakläxor får vi anmärkning. Jag har fått tio öre för att jag har haft utan staf-fel, ty ni vet väl att om Sten och jag har utan staf-fel få vi tio öre och om vi ha utan slarffel fem öre. - Sten och jag håller på att rensa gångarna. Morbror har många höns, en 30 à 40 stycken. Tupparna äro instängda på en plats så stor ungefär som det stora bordet hemma i Barnarp, men dörren står halföppen. Tupparna gå om natten in i svinstian."

Från Olle till Mor 7/12 1903: "Jag har den äran att gratulera mor på namnsdagen. Jag kommer troligtvis hem i jul. Hvarför har jag ej fått något bref sedan jag reste från Barnarp?"

Från Olle till Far och Mor 20/3 1904: Han skriver att under två dagar "förelästes det om rysk-japanska kriget. Idag är det fältskjutning här och Helge (*Söderbom, kusin*) leder den." Olle är ute och åker skidor, mest med Sten. Någon gång är de ute i släde. "I söndags var jag på föreläsning, hvilken handlade om hexeriväsendet."

Från Olle till Bertil 24/3 1904: Han nämner föreläsningarna om häxeriet och om rysk-japanska kriget. "Hur gick det för dig på skottdagen? Blef du fast, säg?"

Från Olle till Far den 27/8 1904: Han skall nu tentera i flera ämnen för att komma in i vanlig skola i Växjö. "Det har gått bra för mig i svenska och tyska. I öfvermorgon pröfvas jag i kristendom 2 timmar samt historia och geografi. Om tisdag pröfvas jag i räkning och naturlära."

Under läsåret 1904-1905 gick Olle i skola i Växjö, inackorderad tillsammans med Elsa och Bertil hos fastrarna. I memoarerna kallar han det för "sitt gyllene år".

Från Olle till Far och Mor 29/8 1904: "Fröken Rundbäck har mycket förvånat sig öfver att Eva ej är oss följaktig till Wexiö för att som vi gå i skola, och faster Augusta (*i Linköping*) har sagt, att om hon vore mor till Eva, skulle hon låta henne få skolgång lik de öfriga syskonen, om hon än skulle taga sin sista styfver. Fråga fastrarna och oss bröder, om icke Eva kunde få följa med Elsa till Wexiö på onsdag afton? Hon får Elsas plats i fastrarnas sängkammare. Fastrarna hälsa Eva hjärtligt välkommen. Vi tycka alla att det vore rysligt ledsamt om icke Eva kommer om onsdag."

Från Olle till föräldrarna 31/8 1904: Rektorn har läst upp namnen på dem som godkänts till olika klasser. Olle har blivit godkänd till tredje klassen.

Från Olle till Nils (inget datum): "I fredags var det marknad och då hade vi naturligtvis marknadslof. Jag var på ridhuset och åkte karusell. För 5 öre fick man åka 2 minuter och 20 sekunder. Där fanns äfven en sälunge, som var så glupsk att han åt 40 fiskar om dagen. Man fick äfven se kriget mellan Ryssland och Japan samt eldsvådan i Chikago i rörliga bilder. Det var naturligtvis många som tog tjyfskjuts och det gjorde äfven jag. När jag åkte, så åkte jag i en båt. Nu skall jag gå och dricka kaffe."

Från Olle till Eva 2/3 1905: "Förra torsdagen hade vi notskrifning och jag kunde inte noterna och då fick jag smörj. Två andra pojkar fingo också stryk. Men han slår så löst, så det gör inte ondt alls. Jag har haft tandvärk och varit hos tandläkaren och dragit ut en tand i underkäken."

Från Olle till föräldrarna 20/4 1905: "Jag har hört att jag skall stanna hemma ett år och läsa för skollärare Likman. Det blir ju bra. - Vi ha skrivit två uppsatser, den första handlade om nordanvinden. Bertil och jag har ingen varning fått till påsk och inte Elsa heller. Nyss voro vi ute och hoppade springhage och jag vann. Jag har fått bref från Ulricehamn och där värper hönsen ungefär 30 ägg om dagen, nu börjar väl hönsen hemma att värpa. God, glad, lycklig påsk tillönskas alla i Barnarp."

I stället för att vara hemma blev Olle emellertid **omhändertagen av farbror Gustaf (JJB:s äldre bror) och faster Augusta i Linköping** och genomgick resten av realskolan och gymnasiet där **åren 1905-1911**. Från den tiden finns nära hundratalet brev från honom till föräldrarna och syskonen. Ofta är det utdrag ur dagboken. Fortfarande längtar han mycket efter brev från hemmet. Han får också mottaga många brev från syskonen i prästgården och från skolhushållet i Jönköping. Med Bertil förs livliga diskussioner om tro och religion, krig och militarism, jakt m.m. Eva skriver om fester och möten med andra ungdomar. Nils och Birger berättar om skolan. Från Kerstin finns ett fyrtiotal brev, spontana och hjärtliga. Hon var pigg och glad och älskade alla djuren på prästgården. Hon var inte gammal, då hon ensam körde häst och vagn till Jönköping för att hämta eller lämna någon i familjen.

Från Olle till familjen 30/8 1905: "Nu är jag i Linköping. I dag har det varit upprop och jag kom i samma afdelning som Sten (*Söderbom, som bodde hos sin moster Märta*). Folke (äldste son i familjen) kom hit kl. ½ 11 i går kväll, och jag och Yngve voro och mötte honom. I morgon ha vi matematik i två timmar för farbror Gustaf."

Från Bertil i Växjö till Olle 11/9 1905: "Fastän du bråkade ganska mycket sakna vi alla dig." 28/10: Bertil ger utdrag ur sin dagbok, som handlar om skolan och om hans intresse för växter. "Till sommaren skola Torsten och jag gå till Omberg och Tåkern. På Omberg skola vi

taga 99 rara växter. Men för att kunna resa dit gäller det nu att arbeta, så att man till våren kan eröfra det Linnéska stipendiet. Om jag icke finge tänka på växter, vore jag icke glad.”

Från Olle till familjen 30/9 1905: Olle berättar om läsningen i alla ämnena, om skrivningar och om lärarna. ”Vi börja kl. 20 min. i 8. Bön till 8. Frukostlof i 2 timmar. Första söndagen efter jag var hitkommen reste vi ut till landet (*Talludden*). Då voro Yngve och jag ute i kanoten samt paddlade öfver sjön och badade. Här i våningen är det ett badrum och där badar Yngve och jag hvarje morgon i 11 graders vatten.”

Från Bertil i Växjö till Olle 29/1 1906: ”Jag får som vanligt följa min dagbok, och på det viset försöka få ihop ett litet brev till dig. - Hade vi gått och långtat efter snö, så kom den nu. På eftermiddagen den 19 jan. blef det ordentlig snöstorm, och när vi på kvällen skulle möta Elsa, fingo vi vada i snö, som på somliga ställen gick oss till midjan. - Nisse hade tagit 10 gäddor, när han skref till mig sist.” Bertil beskriver dag för dag för vad som hänt i och utanför skolan, sedan han kommit tillbaka till Växjö den 14 januari.

Från Olle till Far och Mor 13/2 1906: Han berättar om skrivningar i olika ämnen. ”För en tid sedan var det eldsvåda i Näsby, som ligger ungefär en fjärdingsväg från staden. Där brann det upp 15 hästar och åtminstone 30 kor. Vi ha äfven lämnat fram våra växter. Ordnade och namnskrifna uppgick mina till 167 st. Vi behöfva blott hafva 40 st. I går var jag bjuden af Sten på biografen. I onsdags var det bjudning. Jag håller på att lära mig dansa tillsammans med Sten för flickorna. Det är mycket roligt. Här är utmärkt is, så att jag går på skridskobanan nästan hvarenda dag.”

Från Olle till hemmet 29/2 1906: ”Men hvarför svaren I icke på mitt brev? Låtom oss göra denna överenskommelse: jag skrifver hvar lördag hem och under hvarje veckas lopp skrifver ni ett brev till mig. I ären så många därhemma, så att jag tycker att det skulle vara skräp om ni icke under en hel vecka skulle tillsammans kunna smita ihop ett brev till mig. Ja, glöm för alldel icke det. - I lördags fingo vi ha barnbjudning. Det var 32 pojkar och flickor här. Vi dansade och hade mycket roligt. Jag läser aldrig skojiga böcker annat än på lördagarna. Den 22 mars får vi påsklof, som varar i 13 dagar. Jag får väl resa hem då? Då Mor ringde på till farbror Gustaf kunde Mor gärna låtit mig få tala med Mor ett litet tag. Ring på till mig ibland, mor och far, så ären I så snälla, så snälla.”

Från Olle till hemmet 8/3 1906: ”Tack för pengarna. De hafva lyckligen framkommit. Här har varit ypperligt slädföre, men nu har det töat bort. För några dagar sedan voro vi på basaren. Där sköt jag en gång och vann då en liten leksaksklocka. Sedan tog jag en 25-öreslott och vann då en leksakshäst med vagn. Sedan åt jag en apelsin och gick hem. Basaren var för idrottens befrämjande. Där var också ett japanskt tehus, där Buddha var afbildad och där små japanska gossar skreko: 'Köp apelsiner, helgade af Budda.' De voro förstås alla utklädda.”

Från Olle hemma på påsklov i Barnarp till morbror Arvid i Ulricehamn 14/4 1906: ”Igår voro Nils, Birger och jag ute och plockade blåsippor, vitsippor och sälgr. Idag har vi satt ut båten och tjärat den, ty nu har all isen smält. Vi ha gjort en gunga, som vi gunga i om dagarna. I går var jag uppe i klockstapeln vid kyrkklockorna och hörde när kyrkovaktaren Lust ringde klockorna. Det gungade så väldigt.”

Från Olle till JJB 1906 eller 1907: ”Far, får jag nu när Sten och jag resa hem bjuda till mig Sten och en annan pojke, som Sten har bjudit till sig i sommar, på ett par dagar. Jag vet nog att Far ej tycker att detta är trefligt. Men det beror därpå att jag kom i kläm – och sade: 'Skulle

du Sten kunna komma till mig i sommar någon dag?' - 'Det passar bra, när vi resa hem' (han skulle till Ulricehamn), sa Sten. Det var rysligt förargligt."

1906 var JJB nervsjuk och bodde flera månader i Ulricehamn hos svågern Arvid.

Från Olle till fadern i Ulricehamn 1906: "Folke var hemma i dag och hade med sig hem en kamrat som hette Bäckman. Jag badar nu hvarje dag."

Från Olle, hemma i Barnarp, till JJB i Ulricehamn 24/8 1906: "Nu är Arvid Gustaf Frithiof döpt av pastorn."

I samma brev skriver *Anna till JJB:* "Jag vill icke känna att jag sagt att jag känner mig olycklig utan tvärtom. Jag känner mig glad och tacksam mot både Gud och människor. Bertil reste igår (*till Växjö*). Han har uppfört sig märkvärdigt väl under dessa dagar. Eva och Elsa sköta sitt fögderi mycket bra. I går firade vi Evas födelsedag med kransättning. Vi talade om att Far alldeles glömt bort hennes födelsedag."

I samma brev skriver *Eva till JJB:* "Det är gott att vi äro friska här hemma. Mor ber mig nämna att när Olle fått respängar, så äro vi pängalösa, om Far kan hjälpa oss med det. Bertils resa gick till 1 krona mer än vi hade tänkt, ty hans saker gingo ej på biljetten."

Från Olle till JJB, fortfarande i Ulricehamn, 30/8 1906: "Resan gick lyckligt. Vi har redan fått vårt schema. Många hälsningar från farbror och faster samt alla här till Eder alla i Ulricehamn."

Från JJB i Ulricehamn till Olle i Linköping 27/10 1906: "Min lille käre Olle! Vistelsen här i Ulricehamn har blifvit så mycket värre än man ens anade, att all brefskrifning som ej varit alldeles nödvändig, har fått stå stilla. Hemifrån spörjer jag hvar och hvarannan dag dels genom bref dels gm telefon. Du vet ju att vi nu hafva telefon i prästgården. Alla må bra hemma, fast de tycka att min vistelse i Ulricehamn blifvit långvarig. Jag längtar förfärligt hem, på samma gång blir det otrefligt att efter ¼ års bortovaro komma hem som en slagen man."

Från Olle till JJB 18/12 1906: "Roligt att far är kry nu igen." Han meddelar när han kommer hem på jullov.

Från mor Anna till Olle 3/2 1907: JJB är inte frisk och de har varit hos doktorn. "Elsa, Eva och Brita ha gått till kyrkan, äfven Far har vågat försöket att gå dit. Det är nu snart ett halft år se'n han var i Barnarps kyrka. Nils och Birger gingo på förmiddagen till Odensjö. Sture var nyss inne och ville ha löfte att baka plättar, men han fick stackars liten nej. Sture är som du minns ganska envis. Kerstin sköter fortfarande alla dagar sin kära Docka (*hästen*) och hönsen. Om qvällarna är Elsa hennes trogna hjälparinna. Pelle är ganska högröstad. Då Uno och jag träffas i köket roa vi oss med att tillsammans sitta 'i diket'. Han skrattar och är så förnöjd. – Om söckendagarna åka barnen stundtals flitigt på sin kana, Elsa snärjer sig till en liten stund av och an, hon finner stor vederqvickelse af en stund kälkbacksåkning. Eva har ondt af kalla fötter och är därför icke så glad åt att vara ute. Dock är det hon som bär in den mesta veden. Vi önska nu mycket att Far må blifva frisk att han kan börja tjenstgöra den 1 mars. - (*Olle hade skadat fingrarna, när han under jullovet i Barnarp varit på besök i en fabrik.*) Du har icke nämnt om dina fingrar, äro de riktigt läkta nu? – Var snäll och flitig!"

Från Olle till föräldrarna 9/2 1907: "O, så snällt af mor att skriva. Det är så rysligt roligt att få brev hemifrån. Säg till syskonen att de skriva till mig. - Mor frågade om mina fingrar äro bra än. Visst äro de det. De första två veckorna hade jag så svårt att somna, så att jag låg vaken till 12 för det mesta. Då jag inte kunde somna var jag slö, dåsig och var ofta tung i hufvudet, men då bad jag till Gud, och när 2 veckor gått så somnade jag och nu är jag så glad och kry så att det är inte vettigt. I eftermiddag skall jag ut och åka skidor. Igår var jag och åkte skridskor. Hej hopp! I dag afton skall fasters syster faster Mina och en tante Stiernström komma hit. Då få Signe och jag ligga på gofvet. Men det tycker jag är mycket roligare än att ligga i säng, som Mor vet."

Från Olle till hemmet 4/4 1907: "Jag är lyckligt hitkommen! Om Mor skrifver ett långt bref på 4 sidor om söndag, som Mor har lofvat, så skall jag skriva ett likadant till er därhemma. Jo, det är så att jag har förlorat min engelska läsebok. Jag törs ej be om pengar hos farbror till att köpa mig en ny, ty då blir han arg. Får jag på fars räkning köpa en sådan på Henrik Carlsons bokhandel? Om jag får det, så tillkännagif det medelst att på mors bref på sista sidan skriva dessa ord: 'Olle, Olle' efter det öfriga skrifa."

Från mor Anna till Olle 16/4 1907: Hon sänder ett vykort, föreställande Odensjö herrgård, med hälsningar från hela familjen.

Från mor Anna till Olle 24/4 1907: "Lille Uno dog i lördags morgon kl. 10. I morgon tänka vi begravna honom. Lilla Brita säger: 'Mor gråt icke. Uno lefver, han är inte död.'"

Från Kerstin till Olle 2/9 1907: "I dag har Mor, Elsa och Eva varit i staden och plomberat tänder. Elsa bröt ut en tand i hvilken hon hade tandverk, hon sade aj, aj. Docka mår bra och går på bete med Petters kor."

Från Bertil till Olle 7/9 1907: "I dag ha vi haft fältmarsch utåt Helgevärna. Om denna vill jag nu skriva litet. Alla skolpojkar och seminarister samlades på vår skolgård." Sedan följer en utförlig beskrivning av övningen, med anfall, strider, skjutning m.m. "Under sång marscherade vi i skogen, som var sval och härlig. Trots upprepat förbud mot tobaksrökning sågos flere äfventyrare blossa."

Från Olle till föräldrarna 13/9 1907: "De tre sista dagarne ha vi haft fältmanöver med uppställning på borggården kl. 7 fm samt afslutning kl. 11. Kapten Grevell höll ett kort tal om militäröfningarnas betydelse för svenska ungdomen. Sedan utbringade vi ett 'Gud bevara Konungen och fäderneslandet' samt tackade kaptenen, löjtnanten och korpralerna för deras goda undervisning samt utbringade ett fyrfaldigt hurra för dem allesammans samt gingo hem, sörjandes öfver att militäröfningarna redan voro slut. Vi ha skjutit 12 öfningar." Han ger en livfull berättelse av striderna vid manövrerna.

Från Bertil till Olle 17/9 1907: "Hur är det, har man stor uträkning af att taga realskoleexamen?" Han skriver detaljerat om skolan och lärarna.

Från Nils till Olle 25/9 1907: "Det lyckas icke så bra med fisket som när du var hemma. Jag håller på att rödfärga ett staket."

Från Kerstin till Olle 27/9 1907: "Jag kan tala om för dig att far har köpt en ny vagn, den kostade 125 kronor. Jag har plomberat mina framtänder. Jag hade tre hål, det kostade 5 kronor. Även Elsa och Eva har plomberat kindtänder, Elsa hade 8 hål och Eva 6 hål; allt-

sammans gick till 53 kronor. Nils har gjort en kaninbur, både inne- och utebur Vi hava två kaniner, hanen är gråvit och heter Grälle, honan är vit och heter Tärna.”

Från Eva, Kerstin och Elsa till Olle, vykort på Barnarps prästgård, 17/10 1907: ”Du kanske är orolig för hur vi må här hemma, eftersom vi ej ha svarat på ditt sista bref ännu? Allt går sin gilla gång här i prästgården.”

Från Nils till Olle 29/10 1907: ”Nu börjar träden att avlövas, så nu äro ekorrharna komna till lönnarna igen. Nu har vi tagit upp våra rotsaker. Nu har vi fått två nya pigor Hanny och Allen.”

Från Bertil, fortfarande i Växjö, *till Olle* 30/11 1907: ”I sista brefvet hemifrån skref Nils, att mor och han varit i stan (*Jönköping*) och hyrt ett rum åt mig på Kungsgatan.”

Från Bertil till Olle 31/10 1907: ”Det är ändå bra trefligt att så här regelbundet brefväxla, man känner det då icke så svårt att vara så långt hemifrån. Jag hade i går bref från Nils och Birger. Nisses bref var intressant och Birgers skrattretande. – Finns det någon botanist i din klass? I så fall bed honom göra mig en tjänst, som skulle bestå i att uppteckna alla de blommande fanerogamer, som han ser på någon spatsertur med uppgifvande af datum. – Jag har tagit mig före att läsa reseskildringar, särskildt från polarländerna.”

Från Elsa till Olle 1 november 1907: ”Medan Arvid sitter på golfvet skall jag skriva några meningar till dig. Nu har du väl rysligt brådtom! – Jag hoppas att du är riktigt snäll och förständig nu, när du kommer hem till jul. – Snart går Arvid själf. Nu tålar Arvid sig ej längre på golfvet, utan han sitter i mitt knä och kvittrar. Betty flyttade från oss den 19 oktober, så att jag fick ha honom hvarje natt och har honom allt fortfarande. Nu ha vi två pigor, Ellen i Klockarehemmet och Henny Svensson från Torsvik.”

Från Eva till Olle 10/11 1907: ”Far, Nils, Kärsin och Birger äro nu gångna till bibelklassen. I går, lördag, klockan tre var det missionsauktion i missionshuset och vi voro där alla utom mor, Arvid och Pelle. Far köpte 3 par tofflor till Mor, Elsa och mig. Jag menar tygtofflor och icke trätofflor. Mor och jag hava satt in alla innanfönstrena nere, om vi hinna, skola vi sätta in dessa uppepå. Därför har det varit skralt med vårt läsande i denna veckan. Om det blir som vi hava tänkt, så skola vi också förrätta slakt, vi hava nämligen köpt Gusten Karlssons gris. Vi skola hava räntan också. Elsa och jag hava plomberat våra kindtänder också sedan du reste. Framtänderna vet du att jag plomberade, medan du var hemma. Arvid har sex tänder, han går nu, men vi våga inte gå ifrån honom alldeles. Kerstin, Brita och Pelle hava fått nya kappor, Nils, Birger och Sture hvarsin ny kostym, Elsa, Kerstin, Brita och jag hvarsin klänning. Vi arbeta lite smått i trädgården, mor är den egentlige trädgårdsmästaren. Vi hava nyss bykt eller tvättat, gardinerna hava vi varit och manglat på Mattssons nya handmangel. Vi hava fått sådana snälla jungfrur, de äro troende och äro med i musikföreningen. I matsalen har vi låtit lägga in korkmatta. Om kvällarna sysselsätta Elsa, Mor och jag oss med att klippa mattasor, ty vi skola hava nya mattor i köket till jul. Kyrkan repareras, den blir nog icke färdig förrän till jul. Far och mor hålla läsemöten i stugorna häromkring.”

Från Kerstin till Olle 13/11 1907: ”I går voro Far, Mor, Eva, Nils, jag, Sture och Brita på husförhör i Läsäng. Nu kan Arvid snart gå. Nu har vi nya pigpor Ellen Johansson och Henny Svensson, båda från Barnarp.”

Från Olle till Eva och de andra i hemmet 18/11 1907: "Idag fingo vi åhöra ett föredrag af gymnastikläraren, kapten Mannerhjerta, en af svenska härens representanter vid högtidligheterna i Lytzen, angående hans resa och nämnda festligheter. På söndagseftermiddagen gingo jag och en annan pojke i aftonsången kl. 5-6. Domkyrkosyssloman Nordsjö predikade. På grund af dennes breda skånska dialekt blef andakten någon gång störd. Denna stördes också af en unge som började skrika förfärligt midt under predikan."

Från Olle till hemmet 4/12 1907: "Har mitt bref som jag skref för 2 veckor sedan, ej kommit fram, emedan ni ej svara? Jag och några pojkar voro bjudna till födelsekalas hos Sten kl. 5.30 e.m. Han fyllde 14 år. Vi lekte 'dunkgömme' och spelade på Stens nya musikaliska spel. Sedan åto vi nätter, lekte en stund till, åto kvällsvard och gingo hem. Söndagen den 23 ankommo till farbror och faster stationsinspektoren farbror Anton (kusin till JJB, f. 1871, son till ff Wilhelms bror Jakob, se sid. 42 i släktkrönikan), tante Inez, hans fru, och deras 3-årige rätt småväxte son Nils, kl. 2 e.m. på besök. - I söndags flaggades allmänt på grund af Oscarsdagen och afbrändes vid Stångebromonumentet kl. 6 e.m. ett utmärkt vackert fyrverkeri af den styfve fyrverkaren Printz. - En kväll, efter att ha läst tidningen, gick jag ut och promenerade Storgatan upp och ned till kl. 6.30 e.m. Då frågade mig en klasskamrat, om jag ville följa med på kondis. Ja, naturligtvis. Jag åt 3 tårter och drack ett glas apelsinsaft. Sedan bjöd han mig att gå och se på lefvande bilder. Dessa varade mellan 7 och 8 e.m. Där var också vår klassföreståndare, den långe och tjocke jätten Wahrberg."

Från Nils till Olle 11/12 1907: "Nu ha vi hyrt rum i staden på Kungsgatan nr 3 (*i Jönköping*). Så här ser rummet ut. (*Teckning med detaljerad beskrivning av alla möbler.*) Nu har jag gjort mig en bössa. (*Teckning*) Nu tror jag att far är mycket bättre, ty i måndags gick han ända in till staden. Med högaktning Nils von Fisenpik, chef för kontoret."

Från Eva till Olle 19/1 1908: "Vi började läsa i torsdags. Till läsrum använda vi fars och mors sängkammare uppepå. Du vet ju vilken som är lärarinna (*Elsa?*), hon slipper ha Arvid nu när vi förhöra. I dag, söndag, har Bertil (*går nu i skola i Jönköping*) varit hemma. Mor, far och Kerstin äro nu i staden med honom igen, så det är ej länge han får vara hemma. I stan skulle de åhöra aftonsången i Sofiakyrkan. Till middag hade vi kalvstek och potatis, gröt och saft-soppa. Hela e.m. hava vi tillbringat på isen, det är nu blank is. I måndags samma dag du reste tog vi ut vår julgran, vi hade barnen häromkring hos oss, vi hade mycket roligt. På tisdag åtta dagar hava vi arbetsföreningen här hos oss. I dag är det söndagsskolefest i Kråkebo och idag åtta dagar här i Barnarp. Om en vecka har Bertil långbyxor. Nils använder dina kragar. I kväll skola vi äta havregrynsgröt, härligt solsken i min mage. Far försöker nu om dagarna få fatt i 2 rum och kök (*fler av barnen skall väl läsa i Jönköping*)."

Från Olle till hemmet 19/1 1908: "Kom ihåg att mina bref gälla hela familjen och att de böra läsas af hela familjen och besvaras af hvilken som helst. Om Nils är snäll tjärar han mina skidor på glidsidan, binder skidorna tillsamman samt sätter en kloss emellan skidornas glidsidor. Till lön får han min färglåda, som ligger under byrån uppepå. Nils, Birger och Sture få ej glömma att borsta sina tänder och att taga öfversköljningar. Ellen borstar väl Per hvar morgon om tänderna samt ger honom öfversköljning en gång i veckan?" Olle ger några utdrag ur sin dagbok, berättar om skolan och om flera julfester. "Många hälsningar från farbror, faster och kusinerna, som bära sorgen (*efter Folke, som avlidit*) med tålmod och fasthet."

Från Birger till Olle 31/1 1908: "Vi har skolkat sex gånger var och borsta tänderna och Pelle och Brita 4 gånger. Brita och Pelle får ej taga översköljningar. Men Nils och jag, vi har inte

skolkat nån gång än. Och jag sköter Pelle och borstar tänderna på honom. Bertil kommer hem var lördag från Jönköping.”

Från Nils till Olle 31/1 1908: ”Birger ljuger i sitt bref där han säger att han har skolkat sex gånger, när han har skolkat sju. I förrgår var jag i stan och förhörde mina läxor. För det mesta reser jag och förhör 3 gånger i veckan. (*För Bertil??*) Bertil tycker att det är mycket roligare vid Jönköpings läroverk. Dina skidor har jag icke tjärat än, men jag skall göra det när jag får tag i någon tjära. I din färglåda är alla färgerna uppmålade, så till lön kan jag väl få den trasige Partsival. Den har jag läst ut. Nu har jag börjat på din Ivanhoie. Den är rätt rolig. I dag har här varit en fiskhandlare och såldt sill. Vi köpte 30 sillar för 50 öre.”

Från Olle till syskonen Bertil, Eva, Birger, Pelle, Nils, Elsa, Kerstin i februari 1908, ofta innehållande utdrag ur dagboken:

Till Bertil: ”Yngve och hans kamrater anmälde sig till studentexamen. Kl. 4.15 ställde de upp sig på borggården i ett led med de minsta främst. Då Yngve är ganska liten fick han vara näst främst. Sedan gå de i ett led nedför Storgatan. Med en fot gå de på trottoiren, med den andra i rännstenen. Därför säger man att de 'halta'. När de gått nedför Storgatan, komma de till Herdina Lindebergs konditori. Där taga de in och nu börjar ett sjudundrande kondiskalas. Sedan detta är slut, tages först ringdans uppå borggården och sedan på stadens båda skridskobanor.”

Till Eva: ”Efter att hafva ätit drog jag på mig långstöflar och utbytte min klassmössa mot mors klämpraktiga lufva samt gaf mig ut att promenera. Jag gick utåt sjön Roxen. Jag såg två tåg. Det ena hade 2 lokomotiv och gick rysligt fort. Det var kontinentaltåget. På hemvägen såg jag en automobil, som skrämde en häst. Intet missöde inträffade dock som väl var. Gud vare med oss alla.”

Till Birger (Bagge): ”Du frågar hur jag mår i Linköping. Åh jo, det är förträffligt. Borsta tänderna på dig och Pelle samt tag öfversköljningar. Pelle bör tvättas en gång i veckan med tvålv öfver hela kroppen.”

Till Pelle(Pecka): ”Väx och frodas glad

En gång uti veckan tag ett bad

Borsta dina tänder

Och hvar morgon tvätta dina tjocka händer.”

Till Nils: ”Du får Parzifal, om du gör med skidorna, som jag har sagt. Borsta dina tänder och tag öfversköljningar.”

Från JJB till Olle i febr. 1908: ”Två önskemål har Du haft på senaste tiden, det ena en fiol, det andra ett gevär. Båda på en gång går ju ej. Men på det att Du ej må bli utan båda samt när Du kommer hem ska kunna delta i de musikaliska underhållningarna gifver jag Dig härmed mitt tillstånd att skaffa Dig en fiol. - Hvad Din framtid beträffar så kan Du vara lugn (Olle ville bli jägmästare). Gud låter det ej bero af ett – gevär i otid. Oupphörligen ser man exempel på att pojkar bragt olycka genom skjutgevä. Tänk på Folke! Hade ej jagtifvern bragt honom ut på svag is, så - etc. Tänk på Torsten von Otter, som en tid var hos fastrarna i Växjö och sedan sköt sig i misshugg! Du är ännu icke mannen att sköta bössa. Det är tids nog, när du blifvit jägmästarekandidat.”

Från Birger till Olle 5/2 1908: ”I går fick Sture smörj för att han gick och tigde pängar av far och sedan var han stygg hela dagen. Nu ser Pelle efter Arvid. Och på Britas födelsedag klädde vi en julgran. Henny skurar, Mor lappar strumpur, Brita skrever, Sture leker med kattan, Ellen bär vatten, Pelle snekrar, Kärsin, Eva och Elsa förhöra läxor. Nils och far är till Mattssons. I dag skall far och mor resa till staden och hämta Bertil.”

Från Kerstin till Olle 6/2 1908: ”Vi ha köpt fyra kycklingar av Karlbergs för två kronor styck. Nu värpa hönsen. Den fjärde februari var det Britas födelsedag, hon fyllde då sex år. Vi hade en bjudning, vi klädde en julgran till Britas ära. Av de främmande som voro här fick hon karameller, apelsin, vykort, chokolad och en fin låda, av oss Far, Mor och syskonen fick hon 55 öre. I eftermiddag har jag, Nils och Brita varit och åkt kälke, det var isgata, så det gick riktigt bra. Vi läsa och knoga om dagarna Eva och jag, vi ha bestämt att kl. 10 skall vi kunna våra läxor och värdiga att förhöra. Nu är det snart laggedags. Hej hopp, hej hopp.”

Från Eva till Olle 10/2 1908: ”Jag har haft tandvärk en vecka, så vår läsning stördes, men nu knoga vi igen. Far har köpt en turistsäng för 13 kronor och satt in i Bertils rum, så nu får nog Bertil sällskap ibland om nätterna.”

Från Olle till Eva 23/2 1908: ”Ingrid klippte af mig min långa peruk. Som du vet har Farbror en egen klippmaskin, så att vi behöfva ej anlita barberare.” Han berättar också om hur storslaget och fosterländskt firandet av 250-årsminnet av freden i Roskilde hade varit.

Samma dag skriver *Eva till Olle:* ”Jag har börjat i slöjden, jag syr på ett spellband och Kerstin stickar strumpor. Karlsson, den nye ägaren av Barnarp är hitflyttad nu. Han har nio flickor, så jag hoppas vi skola få goda vänner bland dem. Bertil har långbyxor nu, om det kan roa dig att höra. Kyrkan är nu färdig, så nästa söndag skall gudstjänsten hållas i kyrkan. Sture har börjat småskolan och Birger folkskolan. Sture tycker det är så roligt att gå i skolan. Birger lär Brita bokstäver emellanåt. Mor har köpt tre bollar som de nu ha roligt med. Sture har fällt sin första tand. I fredags fick vi en ostkaka från Målen av kyrkvärdamoran där som vi skola hava till middag i dag, vi skola förresten hava kolja och potatis och ostkakan äfter.”

Från Kerstin till Olle 1/3 1908: ”Nu har Sture börjat i första klass i småskolan, Birger har börjat i första klass i folkskolan. Sture han tycker att det är mycket roligt att gå i skolan. Jag skall tala om för dig att på bortresan till staden (*Far, Mor och Nils*) välte de, jo det var så att föret var dåligt och de skulle köra på kanten, så kasade släden ner för långt, de kom under häcken, men de kom ju ut, de slog sig icke, bara mor slog sig på näsan och på armen. Jag skall tala om för dig vad Eva fick på namnsdagen (*Maria-dagen*). Hon fick en tavla av Far, på vilken stod 'Han bär dig över djupen', en silverring av mor, 10 öre av Brita och ett apelsin, 10 öre av Sture.”

Från Kerstin till Olle 4/3 1908: ”Käre bror Olle. Godda igen. Pelle sitter på stolen vid bordet och ber att 'Pelle kan också få ett brev'. Pelle han har förstört sin tandborste, men han har hettat den igen.”

Från Olle till JJB 6/3 1908: ”Bössan får jag väl öfvergifva. Tro ej att den här affären med bössan är bara barnslighet af mig, nej, hade jag vetat, att den skulle satt alla sinnen i rörelse, så som den gjorde, skulle jag verkligen ej alls tänkt på den. Men man behöfver något praktiskt, som intresserar en under lediga stunder och fridagar, det blir annars långtråkigt att läsa dag ut och dag in utan afbrott. Fars erbjudande om fiolspelning var verkligen mycket kärkommet. Här i stan har jag inga pengar, jag skulle besvara farbror med att gå och se på fioler. Men kunde jag få tag i en hemma i påsk, skulle det vara trefligt, sen skulle jag spela 1 timme i veckan efter påsk för egna pengar. Fars kärleksfullt tillgifne Olof.”

Från Nils till Olle, odaterat, troligen våren 1908: ”Seglar det några skepp eller ångbåtar i Stångån till Linköping? Bertil kallar oss tjockis och vi kalla honom doktor.”

Från Olle till Kerstin 8/3 1908: "Som du vet hade Folke en hund kallad Diana. Denna har nu gått i arf till Yngve. Hvarje morgon går jag ut före skolan med Diana."

Från Nils till Olle 10/3 1908: "Nu sitter jag på vårt rum i stan. Jag har varit här i natt och skall taga hem en sparkstötting och ett par spannar som far köpt på auktionskammaren. I går var jag på biografteatern. Det kostade 10 öre."

Från Kerstin till Olle 10/3 1908: "Tack för dina många samt långa och även trevliga brev. I går voro far, jag och fru Lykander i Taberg. Far vigde in den nya skolan i Taberg. Jag var då hos farbror Jakob Blomdal, jag fick middag där. Han har en fosterpojk vid namn Otto som är son till en svensk missionär i Kina. Han berättade mycket för mig. I Kina hade de åsnor och hans far hade en åsna, hon var till färgen brun och lite mindre än Docka, med långa öron. Där i Kina hade de inga vagnar och slädar utan sadlar. En gång fick han en vit bagge av en missionär och styrde den med hornen. Far har köpt en sparkstötting, en spann och en liten balja, ett bord och två soffor. Sparkstötten hade Nils med sig hem i går från staden, den kostade 1 krona och 60 öre. Sture och Birger hava haft lov från skolan i dag, därför att verkmästarns flicka Ester och gosse Emil ha difteri. I dag byka vi och i går bykte vi. Pelle han frodas."

Från Olle till Bertil i Jönköping 15/3 1908: Han berättar att han hört ett mycket intressant föredrag om frenologi. "Jag skulle vilja tala mycket mer om detta rika ämne, men tiden räcker ej till. Vi skola i stället språka om saken i påsk."

Från Birger till Olle 21/3 1908: "Arvid sitter i Mors knä. Brita leker med Arvid. Pelle, jag och Nils har snikrat en släde. I går snikrade jag en vagn och den gav jag Brita, men när Brita en gång skulle sätta sig i den, rök den sönder mitt itu. Eva, Kerstin och Elsa läser. Arvid har nyss vaknat och sitter på påttan. Elsa sitter och virkar en duk. I dag skall vi baka. Märta på Skinnesta är död i difteri. I torsdags begravdes Lugnets pojk. Nu har vi bakat. Ellen deskar, vi har nyss ätit middag. Elsa spelar på pianot, kisse ligger och vräker sig i sängen. Mor, Eva och Kerstin är ute och åker. Henny bär ved. Arvid ligger och goltar på golvet. Han är snäll om dagarna."

Från Birger till Olle 23/3 1908: "Idag är det Nils födelsedag. Han fyller tolv år. Nu har vi druckit födelsedagskaffet med vofflor. Han fick 37 öre samt tyg till sommarblus och sommarbyxor och karameller. Sture och Brita är ute och åker kälke. Idag mangla vi. Pelle går med sin hamare i handen. Eva läser på sina läxor. Elsa har Arvid. Kerstin sitter och läser geografi. Brita sitter och skriver till dig. Pelle sitter och snekrar. I dag har smen på Roselund varit här och lagat spisen. Eva sitter och klipper mattasor. Här går difteri, så att Sture och jag får inte gå i skolan. Sture sitter och letar efter alla ess i en bok."

Från Birger till Olle 24/3 1908: "Nils och jag har varit ute och sparkat sparkstött. Eva sitter och maler kaffe. Brita har nyss tjurat för att hon icke fick kaffe. I dag skall vi åka till staden."

Från Kerstin till Olle 29/3 1908: "Den 1 april skola Bertil, Eva och Nils flytta in till vårt nya hem i Jönköping. Far har satt ut en annons i tidningen om rum och kök. Det blir ett rum och kök på Lunakulle. Hyran är 140 kronor om året, men vi ha bara hyrt det för ett halvår. Vi skall bo på övre våningen, vi få egen källare och vattenledning. Bara Bertil skall gå i skolan ännu, Eva och Nils skola läsa för Bertil och Eva skall sköta hushållet. Nu vilar jag från brevet en liten stund och fortsätter sedan, jag har så mycket att säga dig, broder Olle. - Nu har jag vilat

mig en stund. I dag har Far mässat. Nu är kyrkan riktigt vacker. I dag kl. 7 på morgonen stod fabriken i Stillefors i ljus låga. Klockan ett i natt kommo patron Svensson och hans skjutskarl hem, men då såg de icke någon eld. Klockan fyra i natt så hade det börjat. Hela fabriken brann upp, i den bodde en familj, men de lyckade få ut sina saker. De hade 5 barn, ett var bara 8 dagar. På Svenssons hus hade de satt upp brandsegel.”

Från Olle till familjen 31/3 1908: ”I morgon skola vi lämna upp ett hemtema. Vi fingo välja mellan 4 ämnen: 1) Tull- och försvarsfrågan under Oskar II, 2) Reformen under Oskar I:s regering, 3) Jämförelse mellan Fritjofs och Björns karaktärer, 4) Redogör för hufvudinnehållet i Tegnér's Fritjofs saga från Fritjofs återkomst från jarl Angantyr. - Den 27 mars voro tant Inez, farbror Anton och lille Nils här på middag och frukost. Den 29 läste man på affischer följande: 'Fritänkarakitatorn O. Ljungdahl håller idag föredrag kl. 8 e.m. i Folkets Hus om Skapelse utan Gud. De kristliga dogmerna utgöra de största hindren för arbetarnas frigörelsekamp.' ”

Från Nils till Olle 1/4 1908: ”Nu ha vi hyrt 1 rum och kök på Luna kulle. Jag skulle följt med och läst för Bertil men jag har lite ont i halsen, så att jag fick icke följa med. Bertil, Eva och jag skall bo där förjämnan. Jag skall läsa för Bertil och sedan till hösten skall jag komma in i 3^e klassen.”

Från Kerstin till Olle 25/4 1908: ”I går satte vi ut båten. - Mor köpte på arbetsauktionen ett par byxor och ett förkläde till mig samt ett förkläde till Pelle. - I dag när vi vittjade så fick vi två gäddor samt två märtor. Vi ha haft fisk och ägg till middag i dag.”

Från Birger till Olle 28/4 1908: ”Vi ha nyss ätit middag, vilken bestod af risgrynspudding samt därtill mos och mjölk. I dag har vi fått 2 gäddor och 1 mötta. I går fick vi 2 gäddor. Nu får Sture smörj för att han är olydig. Skriv ett brev till Pelle och säg till honom att han skall borsta sina tänder, för det bryr han sig icke om jag säger till honom.”

Från Kerstin till Olle 1/5 1908: ”Hönsen värpa nu bra, i dag 8 ägg, i går 8 ägg, i förgår 11 ägg. Birger har slagit sig på ena sidan om stjärthålet, ett ganska djupt hål. Det gick så till att Birger gungade och föll av gungan, han kom i busken och där var en stor pinne, på den föll han. Det gick igenom byxor och skjorta, han ligger till sängs. - Vi har köpt en gris av Möller i kvarnen, den slaktades i går, i dag har vi stökat med grisen. Din tillgivna syster Anna Kerstin Vilhelmina.”

Från Olle till Pelle 5/5 1908: ”Råd och förmaningar till Pär. Låt Birger borsta dina tänder. Dessutom skall du låta Birger tvätta dig om kroppen hvarje lördag. Hör du det nu, Pär. Annars vankas det smörj.”

Samma dag från Olle till Kerstin, där han sänder sina skrivningar i tyska och engelska i real-skoleexamen.

Från Kerstin till Olle 13/5 1908: ”Pelle lipar i matsalen därför att han ej får pengar. I morgon är det Pelles födelsedag, han fyller fyra år. Även Dockas födelsedag, hon fyller 18 år. Mor har lovat mig att jag får ge henne en brödkaka.”

Från Kerstin till Olle 17/5 1908: ”Jag har så bråttom om dagarna, så jag hinner icke skriva. Lisa har i dag kallat 6 ungar, 4 levde och 2 voro döda. Vi hava drängt dem alla, en unge i

Britas bädd och en i Pelles bädd. (!?) Mor, far, Elsa, Birger, Sture, Brita, Pelle och Arvid hälsa till dig. Skriv snart till oss mycket, mycket. Adjö med dig.”

Från Olle till Bertil i Jönköping 20/5 1908: Han skriver att han läst flera av Victor Rydbergs böcker medan han varit sjuk i påssjukan 10 dagar.

Från Birger till Olle 24/5 1908: ”Våra katter Lisa och Greta har kallat, Greta tre ungar, Lisa sex ungar. Vår kanin Grålla har ynglat sex ongar.- I dag har jag åkit spårvagn änna från Kungsgatan till änna långt ner i Östergatan och tillbaka igen. - Vi har fått ett nytt nät i vår. För ett par dagar sedan fick vi 25 mött och en gädda. - Nu har vi gjort i ordning i trädgården. Vi har satt köksväxter och blomsterväxter. Vi har hört göken många gånger, han sitter som vanligt på Aggö. Jag gick till stan i går kväll och har liggat här över natten.”

Från Eva i skolhushållet i Jönköping till Olle 25/5 1908: ”I morgon är det Jönköpings marknad. Nu skall jag gå och laga middag. Jag har redan förhört mina läxor i dag. (För Bertil). Du och jag kanske skall vänta att konfirmeras till nästa år, vad tycker du om det?”

Från Nils i Jönköping till Olle 22/8 1908: ”Nu kan du väl spela bra. Jag spelar flöjt . Det har kommit en infödd tysk lärare till Jönköping. I matematik hade jag BC när jag täntrade.”

Från Kerstin i Jönköping till Olle 22/8 1908: ”Nils kommer in i tredje klass. Nu kommer Eva hem, hon tänder eld i spisen. När Far och jag körde till Jönköping mötte vi postbäraren. Far började tala med honom och när de höll på därmed kom Svens automobil susande, Sven och hans fru sutto där. Dock blev ej någon rädd.”

Från Elsa till Olle 22/8 1908: ”I tisdags voro far, mor, Eva, Brita, Nils, Birger, Arvid och jag i Konungsö hos Gustaf Svenssons för att äta körsbär. Vi åkte efter Docka utom Nils och Birger, som gingo till fots. I onsdags reste Bertil, Eva och Nils till staden,. Om Nils går igenom i de två ämnena, som återstå i dag, är han tredjeklassist. I morgon skola Bertil och jag tillsammans med våra konfirmationskamrater gå till Herrens heliga nattvard. I dag har jag vittjat och fått 1 stor abborre och 6 mörtar. Mor håller nu på att damma i salongen, Birger och Arvid leka, Sture, Brita, Per äro ute och roa sig.”

Från Bertil i Jönköping till Olle 27/8 1908: ”Som du ser är jag nu i staden och har börjat skolan. Nils går nu också i skolan och har slagit världen med häpnad. – Hur mottogos växterna av fröknar kusiner? – Att leva fullständigt vegetariskt går ej, ty var gång vi äro hemma, kommer mor att skicka med Eva en sill, ett fläskstycke, korv eller något sådant.”

Från Eva i skolhushållet till Olle 27/8 1908: ”Vi sitta nu, Bertil, Nils och jag sysselsatta runt omkring bordet. Nils läser tyska och Brita sover. Blåbär ha vi saftat, syltat och torkat sedan du reste och körsbär ha vi torkat, krusbär syltat och saftat.”

Från Olle till Elsa 28/8 1908: Han har varit en tid på farbrors och fasters sommarställe Talludden. ”På Talludden var det vackert och härligt. Kusinerna och en flicka från Lund och Alf Johansson, son till rektorn i skolan, och jag badade tillsammans. Vi simmade ut till grund i sjön. - Fasters broder, kronofogde Ferdinand Lindergren, var på besök. Han besitter en rätt hög grad af korpulens och var, liksom gamla tjocka rika ungarlar, rätt frikostig. Så fick jag 2 kronor på min födelsedag. Apropos rektorns son Alf kan jag säga att han går i 5 klass, är litet yngre än jag, är begåfvad och liksom jag mycket intresserad af religiöst-praktiska och naturvetenskapliga frågor. Vi hade på grund häraf många intressanta samtal.”

Från Olle till Kerstin 28/8 1908: ”Medan jag var på Talludden kom Yngve, som efter att han i våras aflade studentexamen, rest till Karlsborg, hem på besök. Af det ansträngande arbetet och den dåliga maten hade han blifvit rätt mager. De diska dåligt på Karlsborg. Den gamla visan ’Alla koppar diskas, alla koppar diskas, men biskopen diskas ej’, kan således ej tillämpas på Karlsborg. Maten är dålig och knapp. Volontärerna kunna ej reda sig med den utan måste de åtminstone en gång om dagen äta ordentlig mat någonstans. De slåss om att komma på de största köttbitarna, den största mjölkkannen, den minst sura sillen, de helaste och bäst diskade faten och kopparna. Äfven om det finnes god mat, så få de som sitta sist ingenting. De som komma först till bordet hugga nämligen för sig så duktigt att de sista ej få någonting alls. Yngve är omtyckt af både manskapet och befälet, i synnerhet af sin kapten Freidenfelt, hvilken kallar honom 'lillen'. Yngve säger själf: 'Finge man inte dansa hvar lördagskväll och hade inte Öfversten en så förbaskadt vacker flicka, så kunde man ej klara sig på Karlsborg.' Diana, vår hund, har en liten, den näpnaste valp, kallad Bakkus, som vi skickat till faster Hanna i Målarp.”

Från JJB till Olle 3/9 1908: ”Älskade son! Roligt att du kom upp och snällt af farbror och faster att de låta dig vara kvar. Ansökan med intyg för afgiftsbefrielse följer. Vi glädjas att det går så bra för våra pojkar, men vi önska att de alltid må betänka, att af allt lärande är intet viktigare än att lära sig älska Jesus. – Vi äro nu utan piga och känna det mycket lugnt och godt att vara af med nutidens landsplåga.”

Från Kerstin till Olle 3/9 1908: ”Brita har varit i staden en vecka för att hålla Eva sällskap. Det är så lugnt och tyst när Brita är borta. Sture är i skolan. Far och Birger äro i staden. Idag är Gran här och stoppar en madrass. Den första september flyttade Henny och Ellen. Nu äro vi så lite hemma, bara sju barn och Mor och Far. Elsa, Sture, Pelle, Arvid och jag ligger på pojkarnas rum, Birger ligger hos Mor och Far. (*Var låg Brita?*) Vi ha en liten rar kissunge som heter Hasse, han leker med Arvid. Vi ha köpt 29 liter lingon av gumman på Sjöberg och 40 liter av Sandvikarne, mor mosade dem i går. Sture kommer nu hem från skolan. Pelle och Arvid leka i köket.”

Från Kerstin till Olle 4/9 1908: ”Jag sade till Sture och Brita att vi borde skriva till dig ikväll. Vi sitta i matsalen och skriva. Nu är Brita hemkommen från Jönköping. Birger är nu i staden och läser för Bertil. I dag har Gran varit här och lagt in korkmatta i köket.”

Från Sture till Olle, odaterat, troligen hösten 1908: ”Jag skall tala om en berättelse. Jöns, Nils och Karl redo på sin faders röda häst. Rolf kom efter och bad dem vänta. Så fick han sitta upp bakom dem. Det var eget att se: fyra pojkar på ryggen av en häst!”

Från Olle till Bertil 5/9 1908: ”'Fröknar kusiner' tacka så mycket för växterna och tycka att de voro mycket bra och väl pressade. Den som står för militäröfningarna är vår gymnastiklärare, kapten Nikolaus Mannerhjelm, hette först Pettersson men har ändrat namn, hvarför han af pojkarna kallas Petterhjärta. Man glunkar om, att han är Karl XV:s oäkta son, och detta är ju ej så otroligt, ty Karl XV var en grofhuggare och en sinnlig man, stor alkoholist, men, det tillägget få vi ej glömma att göra, en man med ett hjärta. Pojkarna rökade under en skjutning. Då sa' korpralen: 'Akta er för smockan, om 'Horn-Niklas' kommer.' Kapten hade inspekterat vår afdelning och den tjockisen skulle stiga upp på sin cykel. Han steg upp mycket klumpigt och då tjöt en yngling ur vår skara: 'Hopplahopp, tjock Niklas.' Allmänt skratt bland pojkarna. Kaptenen sökte få reda på vad det var för en, men då stodo pojkarna som sfinxer.”

Från JJB, inne i Jönköping, till Olle 20/9 1908: "Bertil håller på räkna algebra såsom förberedelse till morgondagens skrifning. Nils läser geografi, Eva borstar skor och bäddar. Jag har färdats pr fot till Norrahammar, där jag döpte två barn, och till Taberg pr tåg, där jag provvade bonjourkostym och traskade upp till bergets topp. - Forfarande äro vi piglösa. Mor och Elsa göra allt och göra det så lätt att man kan undra, om pigor behöfvas. Emellertid hafva vi pr tjänstebyrå skaffat från Eksjö tvenne jungfrur från 24 oktober."

Från Eva i skolhushållet till Olle 22/9 1908: "I kväll kom far till oss, han kom från Taberg och Norrahammar, där han hade döpt barn och förtjänade därför 2 kronor. För mina 3 kr. som jag fick på min födelsedag har jag låtit sätta tavlan 'Slaget vid Lützen' i ram. Förra veckan var Elsa här, ty jag var sjuk. Ellen och Henny flyttade 1 september, så vi får vara utan jungfru till 1 oktober, då vi få två jungfrur från Eksjö. De skola ha 12,50 i månaden. Kan du spela bra nu?"

Från Kerstin till Olle 23/9 1908: "Än är vi utan pigor, men det går så bra. Vi får nya jungfrur, de komma den förste november, de äro från Eksjö. De skola hava tolv kronor i månaden. I går började Elsa och jag att läsa, vi ha ej hunnit förr. I går togo vi ned våra äpplen. Häromdagen gick det aumlimebil (!) förbi, den gick sönder utanför skolhuset för att lagas. Det satt en herre i den. Han frågade Lisa Arvidsson om hon kunde läsa upp tionde budet. Nej, det kunde hon icke, därför att hon bara gick i småskolan. Då frågade han en gosse Albin på Backen, om han kunde läsa upp det tionde budet skulle han få 25 öre. Pojken läste upp budet, då tog herrn upp en krona och gav honom, det var en livad historia."

Från Olle till Eva 4/10 1908: "I allmänhet anser jag det vara mycket roligare att gå ut och gå med en hygglig, vacker flicka än med bara pojkar. Dr Sterner har bland annat en liten rar, blåögd, intelligent flicka i 4^e klass, som heter Margit, och jag hade fullt göra med att uppvakta denna lilla uppenbarelse."

Från Olle till Nils 4/10 1908: "Duktigt af dig att du spelar flöjt! För ett par söndagar sedan var jag bjuden till Johan Segersteen. Vi lade ut kräftburar uteder stranden och fingo ett par tjog, som sedan uppkåkades. Dagen därpå var jag bjuden på kräftmiddag till general Ugglå. Söndagen efter den nu omtalade cyklade Sven Tollin och jag till Stjärnarps slottsruin. Douglas och Lilja voro krigskamrater. Sedan de deltagit i 30-årskriget och där vunnit ära, byte och generalsgrad byggde de en borg på hvar sin sida om Roxen, Douglas Stjärnarp, Lilja ett annat. Här hälsade de sen på hvarandra och förde ett gladt och härligt lif. Se Snoilskys 'Svenska bilder'."

Från Olle till Bertil 4/10 1908: "Förläs dig för all del inte. Tag ingen pojk om du ej orkar med. Jag för min del har ej mycket att göra utan hinner ledigt med det! Jag tar 40 öre/tim. Jag har hittills förtjänat 3,50. Att du ingått i SSUH igen gillar jag ej. Min egen princip är måttlighetsprincipen. Min ståndpunkt är: Förbjudande af alla rusmedel, men innan detta skett kommer jag att måttligt begagna desamma. Min första motion, om jag blir riksdagsman, blir rusmedels förbjudande. Men i Uppsala kommer jag att taga mina goda 2 pipor om dagen och vid festliga tillfällen ett glas vin. Vin är den enda sprit jag gillar. Sådana som öl äro för simpla, brännvin, punsch, konjak och likörer för starka. Er N.T. är troligen bara humbug. Sådana där skolpojksföreningar äro ingenting. Bara förslösad tid. Arbetarinstitutets föreläsningar äro vanligen mycket bra. Jag brukar nästan jämt gå på dem. I nästa brev skall jag svara till dina tankar ang. vegetarismen."

Från Nils i Jönköping till Olle 10/10 1908: ”Nu skola vi snart äta pölsa och därför är Bertil rasande, ty han är vegeterian som du vet. Han skall nu äta potatis medan vi äta pölsa. Nu har Birger kommit hit. Vi ha varit ute och eldat potatisstjälkar på åkern utanför och stekt potatis i askan, vilka bliva mjöliga och goda. Tjocke Nille (*en av lärarna?*) har fått sig en liten hund och han är så viktig för att den kan hoppa över källan när han håller den ett stycke över marken. När Nille skall gå med de andra lärarna har han strängt att hinna med dem och då påser han så att det hörs långa vägar.”

Från Olle till JJB 11/10 1908: ”I går kom Yngve hem från Karlsborg, han får nu vara hemma och hvila sig en vecka. Han har nu gått igenom den första examen 'Rekryten'. De som bevisats vara odugliga till officerare, utstötas nu. Det är en förskräcklig täflan mellan 'gossarne'. På ett regemente t.ex. är det 16 som täfla. Blott 2 komma in. En ytterlig punktlighet råder. Oberstadskor, tappade uniformsknappar, för sent ett par minuter några gånger, då vankas det arrest, och sällar sig därtill andra småsaker, så är det förkyldt. Faster har köpt väldigt med mat nu till att mätta upp sin hungriga pojke.”

Från Kerstin till Olle 13/10 1908: ”Sture han springer och härjar i matsalen. Birger han är i staden och läser för Bertil. Han är så lat, han bara springer ute dagen i ända. Mor, hon sticker och läser tidningen på samma gång. Sture skriver nu i sin dagbok. Pelle sover redan, likaså Arvid. Nu skall även Brita gå och lägga sig, klockan är nu nio. Du minns väl vår lille kattunge som hette Hasse. Han är nu död. Lennart Wennbergs hund Boj bet av bakbenet på Hasse. Hasse var vid de stora lönnarna, och när nu Boj fick se kissen, så skulle han överfalla honom. Hasse sprang upp i en av lönnarna och hunden efter upp i lönnen. Sedan tog Boj ett hopp i trädet, så att han fick tag i kissens baktass. Hunden föll ned från trädet men han höll katten i munnen, jungfrurna ropade hunden vid namn, men det brydde han sig ej om. Han bet av bakbenet och benpipan så att bara skinnet höll benet. När jag kom hem blev jag mycket ledsen. På måndagsmorgonen blev han sämre och Sofi dränkte lilla Hasse.”

Från Olle till Bertil 15/10 1908: ”Jag frågar min måttlighetsprincip. Den håller sig ej i längden utan mitt program får väl blifva: 'Absolut afhållsamhet från narkotiska gifter.' Men S.S.U.H. har ingen betydelse. Pojkarnas studiekurser är det ingenting med. Men stora, understödda af staten och sådana män som prof. Henschen t.ex., de verka någonting de. Din vegetarism, jag vet ej knappt hvad jag skall säga om den. Att djuren har en själ är bevisat. Om denna är odödlig eller ej vet man ej. Men att så skulle vara förhållandet antyder ju Paulus i sitt bref till Rom. 8 kap. 18-24 vers. Ju högre upp på skalan ett djur är, desto mera uppfyllt af mikrober och skadliga syror m.fl. ämnen är dess kött. Men fiskkött är ju nyttigt, såsom äfven är fallet med kräftkött o. dyl. och dessutom – att slakta sina vänner, tjänare och medbröder i lifvet såsom man gör med hästar och nötkreatur är ju omenskligt. Jag håller således på de vegeterianska grundsatserna, äfven om jag ej har tillfälle att på mig själf praktiskt tillämpa dem. - Du talar om att du ej kan förskaffa dig nöjet att sällskapa med flickor. Det är den lättaste sak i världen. Dessutom är din anmärkning ju sann att de flesta flickor skulle du ej sympatisera med. Men jag, som numera har ungefär samma intressen som du och samma ideal, har ungefär 8 st. flickor som jag gillar. En sak som du borde lära dig är att dansa. Det hör ju nästan till bildningen. Här i Linköping t.ex. är det ungefär bara hvar 10^e gymnasist som ej kan dansa. Kan man icke det, förlorar man mycket nöje. - Jag har nyss läst Bertha von Suttners bok 'Ned med vapnen'. Den är verkligen utmärkt och kvarlämnade djupa intryck i min själ. Dessutom håller jag på med en diger afhandling om fiskar af Anton Stuxberg, fil. Doktor, Göteborg. Jag håller på att gå igenom mina växter ett tag. I småklasserna var jag ju ej intresserad. I vinter skall jag dessutom studera grunderna till kryptogamerna och annan botanik och sedan börja på allvar botanisera i vår.”

Från Olle till Nils i Jönköping 25/10 1908: "Du spelar väl flöjt duktigt och sköter matematiken. Johan Segersteen har i denna veckan presenterat mig för 3 flickor Beckselius, Marianne och Elsa i 6^e och Margareta i 4^e klass. De äro mycket trefliga och se mycket bra ut. Deras pappa är lasarettsläkare i Kisa. Johan och jag har varit ute och promenerat med de två äldsta några gånger denna veckan. Scharlakansfebern går här i staden."

Från Olle till Eva 25/10 1908: "Idag är det som sagdt söndag. Du skall få höra huru jag tillbringat den. Jag begaf mig kl. 11 till skolkyrkan, som varade till kl. 12. Därefter var jag och såg en fotbollsmatch till 2, läste till 4. Efter middan kom Sten till mig. Vi dansade en smula. Sedan sutto vi inne och läste till kl. 7. Vi, pojkar och flickor, gingo därefter ut ett tag till kl. 8. Kvällsmat. Farbror sitter jämt och spelar om kvällarna, så jag hör nu härlig musik. Faster läser tidningar och stickar. Jungfrun har en veckas permission. Klockan är 10. Diana skäller och vill att jag skall gå ut och göra min vanliga aftonpromenad på en kvart med henne."

Från Eva i skolhushållet till Olle 28/10 1908: "Vi kunna nu telefonera hem när vi vilja, ty en, Nilsson i huset bredvid har satt upp telefon, och vi ha fått löfte att telefonera. På Stillefors har de satt upp en lykta, som lyser långt ut på vägen. En sådan skulle vi ha hemma. I lördags fanns det lingon på torget, som kostade 18 öre pr l. I torsdags var det marknad här. Då var mor, far och Brita hos oss. Till marknadsgåva fick jag en mössa, Elsa handskar, Bertil kläder, Pelle klubba, Brita mössa, vagn, Arvid en emaljerad häst, Kristin mössa, Birger kängor, Nils 25 öre. Rätta mina kommafel och skriv i nästa brev huru många de voro."

Från Birger i Jönköping till Olle 29/10 1908: "Jag har varit hemma och firat födelsedag. Nu är jag i stan igen. Nu får vi vatten i vattenledningen. Bertil skall gå på föreläsning om huru Sverige kom till. Bertil skriver uppsats, Eva läser en rolig bok."

Från Olle till Birger i Jönköping 15/11 1908: "Den 8 var det fasters och farbrors silfverbröllopsdag, men den firades ej med någon högtidlighet, emedan faster ej ville det på grund af Folkes omkommande förra året. - Idag på förmiddagen voro jag och en hel mängd pojkar och pröfvade isen på Roxen alldeles invid land; om ett par veckor kan man nog åka där. Vi få ej spola skridskobanorna, ty det är vattenbrist här i stan. Sköt din läsning. Jag har hört att du är ganska lat."

Från Kerstin till Olle 16/11 1908: "Gustav, arrendatorns pojk, ligger på lasarettet. August och Gustav voro i skogen för att hämta ved nere vid masugnen. Då Gustav klev upp på lasset, hann han ej riktigt upp förrän han föll ned och kom på stången med vilken hästarna draga. Då sparkade den ena hästen till honom, hästarna tog i sken, vedtråden började att rasa. Gustav föll av. Skacklen gick sönder, ena hästen hoppade över gärdesgården, den andra hästen blev på vägen. Gustav satt på vedhögen och var blodig, han hade slagit sig i pannan och nacken. Gustav skjutsades till lasarettet. Hela pannan var flodd. När han hade badat bar de upp honom på upprationsbordet, sedan fingo de sy ihop skinnbitarna med nål och tråd, de sövde honom icke. Han hade varit så tålig att han knappt jämrat sig något. Erik på Stillefors och och Brita läsa för Elsa, de börjar klockan nio och slutar klockan tolv. Adjö kära, rara Olle."

Från Birger i Jönköping till Olle 20/11 1908: "Bertil har förhört läxorna. Jag hade katekes, satslära, naturlära, matematik, välskrivning. En gång var jag på bageriet och lurade dem på en tioöring. Bertil skriver uppsats. I går skrev jag en rättskrivning, jag hade ett fel."

Från Nils i Jönköping till Olle 22/11 1908: "Vi hava redan läst ut vår historiekurs och ha nu 12 sidor till nästa gång. Även botanikkursen hava vi läst ut. Jag skall tala om vad mina lärare heter."

Från Birger i Jönköping till Olle 22/11 1908: "I dag har jag varit hemma och åkit kälke och skidor och sparkstöt. Eva läser tidning. Hemma är isen så tjock att pojkar springer på den. I dag har Bertil tjänat 1 kr 50 öre, han har läst med en pojk 2 timmar. I går var det – 12 C. Jag tog kall avrivning i fredags och badade i går. Bertil läser i ett förfärligt stort läxikon. Mor har stickat ett par tjocka vantar åt Bertil. Eva skall börja bädda, Nisse har fått påsabyxor, och han fiser i dem så att de är som en uppblåst sparkboll. Vi har tio tavlor men blott två i ram. Jag börjar bli somni nu. Vi har köpt två sprallegubbar redan och jag har gjort hus av kartongspap. Nu skall jag borsta tänderna och gå och lägga mig."

Från Olle till Bertil i Jönköping 29/11 1908: "Du säger att du blifvit proppad med så många åsikter ang. odödligheten att du ej tror på någon odödlighet alls. Detta är fel resonemang. Ett står i alla fall fast, att ett lif efter detta finnes och att ett kärleksfullt förnuft regerar universum. Det är onaturligt och ohistoriskt att påstå annat. Man ser väl bäst i historien att det Goda, Sanna och Sköna regerar världen. (följande från Rydberg) 'Hvad rätt du tänkt, hvad du i kärlek vill, hvad skönt du drömt kan ej af tiden härjas. Det är en skörd som undan honom bärgas, ty den hör evighetens rike till'. - Jag får nog helt öfvergå till vegetarismen. Det är den naturligaste och humanaste ståndpunkten. Utveckla dina åsikter om den nutida skytterörelsen och krigsrustningens område. - Det är ganska skojigt att vara kär och studera sin utvalda. Det är en intressant psykologisk studie. Min nuvarande 'fjälla' heter Marianne Beckselius, går i 6^e klass, är lika lång och gammal som jag samt ser väldigt bra ut. Hennes drag äro regelbundet fint pejlade och antyda ett starkt sjäslif. Hon är ganska tystlåten och blyg. Jag har en svår rival i Bengt Ugglå, som hon visst tycker om. Men det gör ingenting, då är det blott så mycket intressantare. Jag skall nu gå ut ett tag på kvällen och se, om jag träffar på henne."

Från Birger i Jönköping till Olle 9/12 1908: "Jag läser för Bertil. Vi har fått två nya pigor, en tjock som heter Ellen och den andra heter Hilda. Nu går det scharlakansfeber. Jag har inte varit hemma en vecka, för att vi trodde att det var difteri, men det var scharlakansfeber som gick."

Från Olle till Nils 12/12 1908: "Tack skall du ha för den trefliga rackaretygsbeskrifningen och din lärarekarikatyr och den glädjande underrättelsen att isen snart håller."

Från Olle till Birger 12/12 1908: "Tack för de hederliga och rejåla breffen. Jag sitter i skolan långt borta i ett hörn. Under en Sjöfors timme vardt pojken som jag sitter bredvid, Magnusson, vanligen Max kallad, braknödig, och han frågade mig i sin nöd, om han skulle klämma af den. Jag svarade: 'Maxigossen liten, släpp nu vackert skiten!' . Han gjorde så och den gjorde stor effekt. Alla pojkarna, desslikes Sjöfors, grinade med full hals."

Från Olle till Bertil 12/12 1908: "Du klagar öfver att du ej är oberoende, ej kan förtjäna något. Nåja, lite kan du ju förtjäna och din tidningsartikel-idé är ju ej så dum. Hvad oberoende angår, kunna vi ju ej bli det förr än efter stud.ex. - Johan Segersteen och jag hållas mycket tillsammans, och vår vänskap är verkligen fast, ja nästan klemig. Jag har varit ute hos honom på landet, på hans gård Hamra flera gånger. Han är ende sonen, fadern är död, och hans mamma äger förutom Hamra äfven stora inkomstbringande koppargrufvor i Westmanland. Han är således mycket rik och hans mamma ett vänligt, snällt och vetenskapsälskande frun-

timmer. Där tänker jag låna till mina uppsalastudier. Hvad åter dessa angår har jag efter mycken tvekan beslutat mig för matematik, fysik, astronomi, kemi och geologi. Ett tag tänkte jag bli läkare, men jag öfvergaf det sedan efter stor tvekan och vända. - Jag hölls en tid med flickor, men det varldt tråkigt i längden, här finns inga ideal. - Nog skulle en odödlighet efter detta vara fullt naturlig och äfven tänkas på ett fullt naturligt sätt. Människan har ej nog i sig själf, det ligger i hennes natur att dyrka något högre. Detta kan ju tagas på Haeckels opersonliga sätt. På en personlig skapare har en realistisk tänkare svårt att tro. Men den som läst Rydbergs känslofulla, högstämnda dikter, blir dock böjd att tro att det finns en odödlighet. Man lefver och verkar för det sanna, goda och sköna. Finns det ett lif efter detta, bör man då bli delaktig af detta utan tro, ty man kan ej förmås att tro på det som ej kan fattas af förståndet, och i annat fall kan man lugnt och med godt samvete lägga sig ner och förvandlas till atomer. Krig är jag alldeles emot, liksom du. Ju mer utvecklat människosläktet blir, desto omöjligare skola krig blifva.”

Från Eva i Jönköping till Olle 19/1 1909: ”I lördags voro vi hemma igen. Det var då klingande slädföre. - En ny hårborste får du väl köpa dig, ty det tjänar ingenting att kosta frakt på den, och jag vill förresten ha den i stället för vantarna jag gav dig. - Jag har bakat knäck två gånger och jag kanske skall baka i kväll. Nils är efter sirup. I dag har skräddaren varit och provat Bertils kavaj.”

Från Nils i Jönköping till Olle 19/1 1909: Han berättar om skrivningar och om annat i skolan. ”Hur många tjug skol flickor har du varit ute och gått med redan? Du går väl icke och tjangsar med den gamla nuckan som du talade om en gång när vi reste till staden. Hälsa din fjälla Xantippa Yström.”

Från JJB till Olle 20/1 1909, där intyg för anhållan om nedsatt terminsavgift medsänds.

Från Olle till Bertil 31/1 1909: ”Antonsons matematiskrifning var som vanligt gräsligt svår och af 7 tal han gaf var det ingen som tog mer än 5, och det var jag som blef denne lycklige. - Läkarplanen har jag öfvergifvit såsom ej längre intressant, för lång och för dyr. Numera således antingen zoolog eller jägmästare. Detta senare ideal har på sista tiden hägrat för mitt inre öga. Men att den zoologiska vetenskapsmannen också haft en plats där, må du icke betvifla. Men, frågar du, skall du möjligen bli jägmästare, kan du väl ej hålla din vegetariska plan. Nej, denna har jag nu också öfvergifvit och är åter inklifven i de måttligt köttätande människornas läger. Hvilken härlig förenare af alla sporter förlorar icke människosläktet annars i en ogrym och ändamålsenlig jagt? Detta har jag nu insett och skall, så fort jag bara får råd köpa mig en bössa. Tillsvidare har jag lånat ett salongsgevär. Inbjuder dig härmed till diskussion i ofvanstående ämne. Frid och fröjd i andanom önskar dig allt framgent broder Olof.”

Från Olle till JJB 5/2 1909: ”Af mor ville jag spörja hufuvida det finnes några lappar till min hvardagskostym. Byxorna ha gått sönder i grenet och en lapp önskas. - Frågan till far är af mera invecklad beskaffenhet. Nu skola vi gå inledningsvis tillväga först. Nåväl, den där fiolhistorien blef intet af. Jag fick visserligen fatt på en fiol för 10 kronor, en riktigt fin och solid, på en pantbank. Men då jag inga pengar hade och inte ville betunga far med några utgifter och då jag dessutom tror att inga särskilda anlag finnes hos mig, gaf jag alltsammans på båten. Nåväl, en afton fick jag af Åke Westfelt, en kamrat, som ämnar bli zoologisk vetenskapsman, låna några häften af Svenska Jägarförbundets tidskrift, mycket zoologi och trefliga jakthistorier. Dessa upptände jägarlusten hos mig och jag lånade en kamrats, Olof Engströms, salongsgevär, gaf mig följande dag tillsammans med Olof Engström och Åke

Westfelt, som äro styfva skyttar och jagat flera år tillsammans, med farbrors tillstånd ut och jagade Vi hade upp ett par tjädrar men kunde ej komma i håll i den täta skogen. Sedan dess har jag varit ute och skjutit kråkor ett par gånger. Lånade gevär är ej treffligt att ha. Jag har fått tag på en fin, solid fågelstudsare, som endast kostar 10 kronor. Ägaren Hans Lundgren, som har många spekulanter, vill sälja geväret nu genast men jag har inga pengar. För att kunna förstå detta, skola vi gå litet närmare in på mina ekonomiska omständigheter. Genast jag kom till skolan fick jag en pojke att läsa matematik med 4 timmar i veckan å 50 öre. Vid hvar månads slut vankas aflöning. Jag fick således den 30 5 kr. Men som jag naturligtvis vill hjälpa far så mycket jag någonsin kan, har dessa åtgått till följande saker:

1 hårborste 0,75

1 flaska rödt bläck 0,25

1 flaska tusch 0,50

bröt af fasters brödknif under fåfängt bemödande att göra en skridskoskrap af trä 1,25

tappade klockan i golfvet, en högst fatal händelse, som jag själf

funnit oförklarlig 1,00

druckit kaffe i ett torp

under en skidutflykt 0,50

Patroner, annat

småplock o.s.v. 0,75

Sa 5,00

Nu frågar jag far om far ville låna mig 10 kr och detta i ett bref med det snaraste. Icke att förglomma är jag utom dessa skyldig far 5,00 kr för julklappspengar. Med 2 kronors veckoförtjänst blir detta och litet till tjänat till i påsk, då jag redeligen skall betala skulden. Med oförklarlig längtan emotser jag således brefvet. Men nu skall vi taga 2 saker till i betraktande 1) den praktiska och 2) den teoretiska. - Far undrar säkerligen, huru den i julas så vegetariske, djurvänlige Olle så plötsligt kan ha blifvit förvandlad till en häftig jägare. En frisk kropp utvecklar motgift mot allt slags ondt. Så äfven med köttets farligheter. - Dessutom har ju Gud i förbundet med Noak anvisadt människorna köttet. Dessutom får jag anmärka att jag slagit läkaren ur hågen. Denna dyra, långa bana har jag slagit ur hågen. Nej, jägmästare. Hvad härligt lif! Ett lif med djur och natur! Och hur mycket godt kan man icke göra genom att förtroligt umgås och hjälpa skogens befolkning. - Guds frid och hjärtliga hälsningar från eder tillgifne son Olle."

Från Kerstin till Olle 11/2 1909: "Mor hälsar och ber att du skall slå all jakt ur hågen. Hon säger att mormor och mor hade så många oroliga och ledsamma stunder därför att hennes far och bröder så mycket jagade, och man ser ofta i tidningarna att jaktäventyr ofta slutar ledsamt. Om du i stället ville skaffa dig något instrument och lära dig spela, det skulle vara roligt. - Jag skall tala om för dig att i måndags slaktade Gran mina kaniner, i morgon skola vi äta upp dem. - Mor sitter och syr skjortor till Nils. Arvid syr även."

Från Birger till Olle 11/2 1909: "Slå bössan ur hågen, säger mor, men roligt skulle det vara om du finge hava en och skjuta med, men mor är så ängslig för dig, när du går ut och jagar. Utan köp dig en fiol och tag spellectioner."

Från Olle till Bertil 24/2 1909: "Jag skall nu försöka säga några ord till försvar mot dina jaktfientliga ord. Med jakt menar jag laglig jakt, sådan som ej är svårt djurplågeri. Synd är den icke. Gud tillstod den. I många fall är jakt absolut nödvändig. Emedan du anser allt djurdödande för ett onaturligt ting och grym handling, skola vi då öfverhopas av loppor, löss,

råttor m.m. mer eller mindre trefliga individer. Och huggormarna skola vi väl i alla fall utrota eller åtminstone tillbörligt begränsa deras antal. Skola de stackars invånarna i Australien öfverhopas med kaniner och deras spillning? Du föreställer dig jägaren som en grym man. Nej, han tycker visserligen om att ibland få en god stek, men han iakttar djuren och älskar dem lika mycket som någon annan. Du talar om att en sann naturvetenskapsman inte kan jaga lite ibland. Tänk bara på Darwin, Roosevelt, Kolthoff och Jägersköld. Hva?"

Från Eva i Jönköping till Olle 28/2 1909: "Vi hava i dag varit hemma igen. Det har också varit Maria i dag. Jag väcktes av Elsa, Annie, Anna, Ruth och Judith, som spelade och sjöngo för mig. Nästa Mariadag kan ju du också vara med och spela på fiol. Bertil har köpt en cittra.- Om det blir som jag har tänkt, skola Viola och jag konfirmeras tillsammans till sommaren. Jag spelar rätt bra på guitarr och cittra. Elsa har fått en flöjt av far, som var för stor åt Nils."

Från Olle till Bertil 6/3 1909: "Jakten är ej alls hufvudsyftet med mina utflykter utan iakttagande af naturen. Men kan man någon gång skjuta något matnyttigt eller ett skadedjur, anser jag det ej alls dumt och det medför en viss spänning. – Hvad angår Haeckel i Jena påstår en del att han i mångt och mycket är en vetenskaplig fuskare."

Från Nils i Jönköping till Olle 14/3 1909: "I tisdags hade vi provräkning på Regula de Tri. Vi fingo 6 tal, jag räknade alla och hade alla rätt. - Bertil läser med 2 pojkar och 1 flicka. – Eva går i en vegetariansk kurs på Idas skola. Idag hava Bertil och Elsa varit där och ätit middag. – I går voro Birger och jag på biografteatern Schala. Bertil var på ett engelskt föredrag. Nu äro Eva och Elsa på konsert på skolan. Därifrån skulle de gå till Betania. – I går höll Bertil sitt föredrag om Svenska växtvärldens historia. I morgon hava vi fritt från gymnastiken men skola i stället vara på gymnastiksalen, där bysten av Jonas Ling skall avtäckas. – I måndags höll en hel hop med pojkar i min klass att få smörj av rektorn. Han var nämligen inne i klassrummet lördagen innan och frågade fröken, hur vi sköta oss här i denna klassen. Fröken sade då, att vi lägga häftstift i bänkarna och i synnerhet i dag fick en pojke ett, så att han skrek till. Då frågade rektorn, vem det var, som hade lagt häftstiftet. Intet svar på 10 minuter. Då tog rektorn av sig kappan och sade att han skulle ha reda på vem det var. Han frågade först, om någon hade lagt något någon annan gång. Då anmälde sig ett par pojkar. Nu fick rektorn syn på en pojke, som såg misstänkt ut. Han nekade, men efter en stund bekände han. 'Du skall få ordentligt med stryk, bara för att du ljög.' De som hade bekant gingo med rektorn och han frågade dem, om de visste någon annan, som hade lagt stift. Då anmälde de mig och några andra pojkar. – När jag kom till skolan på måndagen fick jag höra, att jag var anmäld. Jag skulle få nedsatt sedebetyg och smörj av rektorn, sade de. 1:ta timmen efter frukost kom rektorn in i klassrummet och frågade oss anmälda, om vi verkligen hade lagt häftstift. Jag skyllde mig då undan och sade: 'Arvid Svensson, som sitter bredvid mig, lade ett under mig, och då kastade jag det tillbaks i hans bänk.' Då gick rektorn ifrån mig. – Nu har jag skrivit 2 brev i rad till Dig, det 1:ta på 2 sidor och det sista på 7½, så nu fordrar jag ett lika långt brev tillbaka från Dig, om Du hinner och har tid."

Från Birger i Jönköping till Olle 14/3 1909: "Nu är Eva och Elsa på konsert, sedan skall de gå till Betania och är här halv tio, men se Nils och jag skall vara i säng kl. 9 och då måste jag laga kvällsvard och bädda Nils och min säng. I går voro Nils och jag på biografteater, der var fem program. De voro Kinda kanal, Livets maskerad, Sjungande bild ... Ett gott skrott förlänger livet, mycket skojiga program."

Från Olle till Bertil 25/3 1909: "Enligt din önskan skola vi fortsätta jaktdiskussionen. Nej, nej, naturen behöfver nog en herre. Det har Gud fader, den visaste, insett. Att människorna

skulle underkasta sig djuren kan du väl aldrig mena. Det är just naturens täflan som framkallat hennes höghet och utveckling. (- - - *Långt försvarstal.*) P.S. Hvad Haeckel angår är det ett faktum (bl.a. omnämndt i Svenska Dagbladet) att han fuskat några gånger med afseende på ett par fotografier för att bestyrka sina teorier, men detta är ju intet mot hvad han gjort till denna härliga teoris framgång.”

Från Bertil till Olle 8/4 1909: ”Dina yttranden om jakten har jag förut bemött och har icke sedan dess ändrat åsikt. Man bör icke döda något djur utan under tvingande omständigheter. – Jag har plockat blomor i dag. I morgon vid 10-tiden ger jag mig av till Norrahammarsbackarna för att botanisera och efter middagen går jag till rävlyan. Om några rävar finnes, så böra rävungarna vara utkläckta vid den här tiden, och sen dröjer det ej länge till – Essen tar dem.”

Från Bertil i Jönköping till Olle 24/4 1909: ”Jag tror aldrig, att jag någonsin haft så mycket att göra som under den nu äntligen mot sitt slut lidande veckan. – Elsa, Nils och Birger ha rest hem, men jag måste stanna för ett N.F.sammanträdes skull. – Jag har fått mig en ny pojke igen, en liten trevlig försteklassist. – Vädret är som en flicka. – Skolarbetet är mera forcerat än någonsin och suger all musten ur våra stackars kroppar.”

Från Olle till Bertil 23/5 1909: ”Älskade broder! – Jag knogar ganska dugtigt, men för all del ej öfverdrifvet och hoppas kunna hemföra ganska goda betyg. Stort hopp om stipendium har jag dock ej. I matematik ligger jag etta i klassen. (- - - *Fortsatt diskussion om jakten.*) Mina samlingar få ett litet tillskott då och då: en ortoceratit, en fossil snäcka hittad i kalk under en af mina jaktutflykter, ett vessleskinn, vingar af sädesärta samt ett skogsdufveägg. Utblåsningen gick charmant. Jag och Sten botanisera ifrigt. I går hittade vi 4 mossor, 3 ormbunkar samt dessutom en skojig lav. Jag studerar kryptogamerna ganska flitigt. Examineraandet af mossor är ganska svårt. – Min litteratur är nu följande: 1) Rydberg: Romerska kejsare i marmor, utomordentlig, liksom allt hvad Rydberg skrivit, 2) En Tom Sawyersbok af Mark Twain, 3) Spel och parningslekar bland djuren, 4) Jakten i vårt land af Sylvén samt 5) Jägarhäftena, som aldrig vilja ta slut.”

Från Eva i Jönköping till Olle 31/8 1909: ”Jag tycker livet har blivit så ängsligt sedan jag kom till stan. Jag är så nervös och känner mig så oduglig, men jag får väl försöka slå bort sådana griller. – Bertil skall visst styra om så att Elsa och jag komma in i S.S.U.H., de ska visst ha stor fest i nästa månad. – Nu är klarbären riktigt mogna hemma, men småpojken taga aldrig ner så många på en gång att det är lönt att sylta dem. – Förra veckan voro vi vegetarianer till middagarna, men det är så ledsamt så. Jag håller med dig om att man skall äta måttligt med kött. Jag tror att jag har blivit så här nervös, därför att vi icke ha fått kött. – Gud vare vårt beskydd.”

Från Kerstin till Olle 31/8 1909: ”Mor ligger ännu, men hon får snart stiga upp. (*Ville har nyligen fötts.*) – Till min sorg slog Nils och Birger ihjäl en kråka i trädgården. Har du talat om för farbror och faster att vi ha fått en bror till? – Ellen sitter och maler och bränner kaffe i köket, så det luktar så gott. Jag kommer nu från trädgården, jag har plockat krusbär. Vi ha så stökigt i dag, målaren Linderborg och hans målaregesäll äro här och måla i skafferiet och köksfarstun.”

Från Sture till Olle 31/8 1909: ”Olof, får jag din metref, ty jag har ingen, ty Brita har fått mitt mete. Jag försöker draga upp fiskar, men det lyckas icke. Ellen sitter och maler kaffe och maler och bränner så att det loktar.”

Från Olle till Kerstin 8/9 1909: Olle berättar att de haft militärövningar. ”Signe reste till Lund för en vecka sedan. Hon har nu ett år kvar. Sedan är hon utexaminerad lärarinna. Yngve skall nu exercera. Den 15 oktober reser han till Lund för att läsa på juris kandidaten. – Diana har i sommar bitit ihjäl en orrtupp. Det var under förbjuden tid. Men den smakade lika bra för det, berättar Ingrid. - Herr Sture! Härmed gifver jag dig mitt metspö med tillhörande krok och tafs. Drag nu fisken duktigt. Läs mycket och var snäll som Olle.”

Från Nils i Jönköping till Olle 3/10 1909: ”Lillebror (*Wilhelm*) har vuxit mycket och glori och gapar så stort, så att man kan tro, att han skall sluka en. I år få vi mycket frukt. – Jag talade i början om att jag var hemma från skolan. Jag skall väl också då tala om orsaken därtill. Birger, Sture och jag sutto hemma på dasset och åt äpplen. Då stack Birger ändan i näsan på Sture. Jag sade därför till honom att han skulle låta bli det. Då sade han: ’Se, han står och skiter ut sju ungar, där kom en till, då blir det åtta.’ När han sagt detta, tog jag och gav honom en ordentlig surring. Då rusade han upp och det kom det till slagsmål. När vi voro komna så långt på väg som till köket, började han kasta galoscher på mig. För att undvika dessa sprang jag ned för kökstrappan. Men det bar sig inte bättre än att jag vrickade foten och tumlade ned för trappan. Foten började svullna och blev så öm, att jag knappt kunde stiga på den. I dag är den bättre, och i morgon kan jag nog gå till skolan.”

Från Birger i Jönköping till Olle 3/10 1909: ”Kära Ollagrin! Har du sålt ditt gevär än. Har du varit ute och jagat än och skjutit många bommar som är dig likt. Eva och Elsa har kommit in i S.S.U.H., det har Bertil styrt om. Eva känner därför många pojkar och flickor, så att hon varenda kväll är ute och drar på Storgatan med pojkar som hon känner. Allt vad Nils skrivit i sitt brev är osanning.”

Från Kerstin till Olle 5/10 1909: ”Nils kunde icke gå till skolan i går, därför att han hade vrickat sig i foten. Jo, så det var så att Birger och Nils var osams som de titt och ofta ä. Nils sparkade Birger på magen och Birger vart arg och sparkade ned Nils för trappan, så att han vrickade foten. - Nu är ladugården färdig. August har flyttat in sina kreatur i den, men Docka är i det gamla stallet. Nu äro Plurra och Snurra (*Kerstins ankungar*) så stora att de icke kan komma in i den lilla buren utan nu äro de i hönshuset hos hönsen. Jag skall gå och ge hönsen mat nu. Jag har haft ankorna i sjön en stund. De plaskade och doko samt körde under vattnet. – I går skjutsade jag far till staden. På hemvägen mötte jag en autimebil, jag höll Docka sträckt i tömmarna samt hade piskan redo att slå till, ifall hon skulle rygga baklänges. Autimebilen gick sakta förbi och herrn som satt i skrattade och nickade så vänligt åt mig, så att jag måste skratta med. I söndags kväll skjutsade jag pojkar till staden. Det blev mörkt eller rättare sagt skymning, innan vi hunnit in. Jag skulle resa hem ensam, kusligt tyckte jag att det var, men jag körde raskt undan. – Hjäromdagen körde Toragårdens skjuts till eller från staden. Det kom tre luffare som hejdade hästen och skulle taga mannens penningar som bestod uti 300 kronor, men i detsamma kom en herre åkandes och röt till ’vad är det nu å färde?’ Luffarne blevo förskräckta så att de sprungit sin väg. - Du vet väl icke att Elsa och Eva äro med i S.S.U.H., de voro med på festen.”

Från Eva i Jönköping till Olle 5/10 1909: ”Vi hade mycket roligt på S.S.U.H.-festen. Först på lördagskvällen kl. ½ 8 började den. Då höll Bertil hälsningstal, så var det musik, thesupé och sedan lek till kl. 12. Jag blev på festen alldeles betagen i en viss Holmberg. På söndagen kl. 8 f.m. reste vi alla till Husqvarna och sågo oss omkring, lekte o.s.v. Kl. 12 f.m. voro vi åter i stan, där väntade oss tre extra spårvagnar med vilka vi följde med till stadsparken och drucko kaffe. På kvällen kl. 8 var avskedsfesten som räckte till kl. 11 Sedan på måndagsmorgonen

följde vi av alla vännerna till stationen. Natten mellan söndagen och måndagen lågo vi inte något.”

Från Sture till Olle 23/10 1909: ”Låt aldrig någon se breven som vi ger dig, ty då törs jag aldrig skriva brev till dig. Brita och Pelle kryper på en soffa. Mor, Nils, Birger och Bertil är i stan. Eva tycker att det ej är roligt att vara i stan, därför har mor åkt till stan. Nu är klockan fem minuter i åtta. Brita läser i sin nya bok som hon har lånat. Brita och Pelle och Arvid och jag har fått ett äpple.”

Från Sture till Olle 24/10 1909: ”Far har rest till Månsarp att hålla predikan där och Palmberg skall hålla kyrkan här i Barnarp. Far har hållit husförhör i Månsarp. När farbror Palmberg tog upp pängapungen sade Arvid 'får jag en päng' och då fick han pängen. Pelle ville också tigga pängar av farbror Palmberg. Nu ringer det i kyrkan. - Vi sitter i fars rum och skriver. Brita skriver med bläck, du får se Britas brev fall det kommer fram, då får du se vilken som har skrivit vackrast.”

Från Brita till Olle 24/10 1909: ”Palmbärj är här i dag. Nu fick Arvid en tioöring av Palmbärj.”

Från Kerstin till Olle 24/10 1909: ”Nu äro Plurra och Snurra fullväxta. Snurra är en bonde och Plurra en anka. Hilda och Ellen ha flyttat. Vi hava fått en hushållselev som heter Härta Melin. Hon har ingen lön utan hjälper till i alla förekommande göromål. Mor har varit i staden sedan i torsdags för att hjälpa Eva, hon är icke frisk, är blodfattig och är hemkommen för att vila sig, liksom mor. I staden har vi en jänta på femtiotre år, hon sköter hushållet i staden. Morbror Arvid har ordinerat blå jernpiller. Plurra har varit så halt att hon knappt kunnat stiga på ena benet, men genom min sorgfälliga omvårdnad är hon fullkomligt frisk. För Bertil, Nils och Birger går det bra i skolan. – Lille bror är ej döpt ännu, han är kinkig. Vad tycker du att han skall heta? Vi funderar på Bengt Håkan Wilhelm. Vi ha tänkt kalla honom för Wilhelm. Pelle längtar efter dig och ber att du skall sända honom ett brev.”

Från Kerstin till Olle 9/11 1909: ”Vi ha köpt en tacka på Petters auktion, vi gåvo 7 kronor 75 öre, väldigt dyrt. Nu är hon så tam att när hon hör min röst i stallet bräker hon. Vi ha döpt henne till Lena. – Far, Eva och jag hava varit på läsmöte hos patron Hallberg. Vi voro där på middag som bestod av smörgåsbord, buljong, stek och potatis, någon sorts gräddkaka och äpplen och päron. Eva är hemma fortfarande men i nästa vecka skall hon börja i staden igen. - Du tycker att lille bror skall heta Viktor, men det tycker inte vi. – Brita hon nästan lipar för hon hade så många fel i räkningen, sex fel.”

Från Olle till Kerstin 14/11 1909: ”Det gläder mig att höra att du fortfarande är intresserad af jordbruk och boskapsskötsel. Du är en föregångskvinna. Det är på jordbruket Sverige skall bygga, det är landets modernäring. – En återgång från städerna till landet är nödvändig för att hämma den samhällsförödande socialismen. Ännu finnes i Sverige en ofantlig massa ouppodlad jord. Du har nu skaffat dig ett får. Gläder mig. Så mycket jord som vi nu har och så mycket affall från vår stora familj som det blir, böra vi kunna hålla oss med 2 får och 2 grisar. Dessutom borde finnas 25 st ankor och dito gäss. Ett ank- och gåshus borde anskaffas samt en äggkläckningsmaskin. Mossen kunde tillgodogöras som kobete. Det fordras blott nit och intresse och dessa två saker tror jag finns hos dig.- Den 6 november var det stora festligheter. I domkyrkan hölls tal. Sveriges näst största domkyrka var proppfull. – I alla fönster brunno ljus. Det var en härlig feststämning. Senare på aftonen afbrändes fyrverkeri

nere vid ån. Det var glädjande att se intresset och hänryckningen. Sverige måste byggas på kristlig och fosterländsk grund.”

Från Nils i Jönköping till Olle 26/11 1909: ”Önskande dig lycka och välgång i fortsättningen av denna termin får jag härmed skriva några rader till dig. – Skolan går här sin jämna gång med lektionerna och de efterlängttade rasterna, på vilka man slåss och kastar snöboll. Vi äro mycket styva snöbollskastare och utomordentligt rättshänta. ’Hej, där fick en sig en snöboll för käften, hopp, där fick en annan sig en på ögat.’ - I fjärde klassen skola vi hava växter. Jag undrar därför, om jag kunde få låna några av dina växter, ifall vi skola visa upp dem denna termin. – Hälsa alla dina fjällor! Schäfen för fisinstitutet i Jönköping Nils von Fisenpip. Fisinstitutet har förklarat att fis är den bästa kokgasen. Jag fick därför en liten gasbehållare i present från gasverket samt många gasrör från landshövdingen.”

Från Birger i Jönköping till Olle 26/11 1909: ”Ja, nu har vi varit sjuka lite var. Jagar du något i Linköping, har du köpt tillbaka bössan och skjutit dina bommar med. Vid mårtengåslovet slaktade Kerstin ingen anka till oss. - Inte länge sedan åkte Hallberg och Ragnar förbi prästaskogen och just som de reste förbi mjölkfållan skuttar en hare fram från en buske. Ragnar och Hallberg skjuta bägge två och träffa var sitt bakben. Ragnar springer och skjuter honom riktigt. Och så lämna de haren till oss och så fick vi söndagsmiddag.”

Från Kerstin till Olle 28/11 1909: ”Vi hava varit sjuka och förkölda allihop och knappt kunnat hållit oss uppe. Mor, Elsa och jag äro hesa ännu. Nu är här klingande slädföre, isen är nästan säker nu. I nästa vecka skola vi gå och hämta två får hos Johan i Skäggebo, 21 kronor för dem båda, det tycker du väl om, eller hur? Johan i Skäggebo skall gifta sig med en piga Augusta Andersson, tycker du inte det var skojigt. Han som har gått ogift så länge. I eftermiddag skola vi gå på missionsauktion i missionshuset. - Jag har varit och fodrat hönsen samt Plurra och Snurra. Docka har fått vatten och Lena har fått hö. – Att du kan tycka Victor är vackert kan jag ej förstå. – Mina brev bliva så torra och ledsamma, men jag har ingenting att skriva. Jag har köpt 100 kilo havre från Hällstorp för 11 kr 25 öre. - Olagrin, har du roligt i Linköping? Tala om de vackra pojkarna och flickorna i Linköping. Din alltid så tillgivna syster Kerstin. Adjö med dig eller Guds frid med dig.”

Från Kerstin till Olle 19/1 1910: ”Arvid sitter och leker med sina hästar Freja och Bläsen. I går började Erik Svensson att läsa för Elsa. Brita och Erik sitter och läser om Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige. - Min bagge är fortfarande lika arg. Sture håller på att lära sig sköta Docka, och när jag skall giva fåren att äta är Sture så rädd så han skriker.”

Från Eva i Jönköping till Olle 26/1 1910: ”I söndags var här konsert på läroverket. Jag var med Valter (Pedro) förstås. Kärleken brinner, må du tro. I morgon är jag bjuden till lilla Valter. – Har ni sett kometen i Linköping? Vi ha sett den ett par kvällar. Vi ha varit ute om kvällarna och njutit av månskenet.”

Från Kerstin till Olle 26/1 1910: ”I det gamla stallet som Docka och fåren bo i är det ofta sju grader kallt. Vi voro rädda för att Docka skulle förfrysas och därför flyttade vi henne till det nya stallet, där det inte är några köldgrader. I hönshuset är det ganska kallt, men jag ger dem varm mjölk, så de värper ett ägg då och då. Fåren är fortfarande i det lilla stallet, men de ha ull, så de fryser nog ej. - Brita och Erik äro olydiga och så läser de fel, så Elsa hon är så arg, så väldigt. Lille bror ligger och snuttar på flaskan. Baggen den håller jag på att gö, så att den skall bli fet. När han blir det, skall vi slakta honom. Han är så arg, så den kan ingen ha. När man sätter in en spann vatten till honom buffar han ut det med detsamma.”

Från Kerstin till Olle 29/1 1910: ”Nu skall jag tala om för dig huru många julkalas jag har varit på. Odensjö, Blomdals, Ängsdal, Anderssons, Lindals, August Sjöberg, Ledet, Gustens, Gästgivaregården. Vi har haft kalas med, må du tro. – Nu har Sture lagt bort att skriva kärlekshistorier om Gunda. Han hade skrivit en hel bok full om lilla fröken Gunda, hur snäll och rar hon var. Nu kom Mor in och gav mig två härliga äpplen. Du skriver sådana roliga brev. Var flitig Ola, så du inte blir kvarsittare. Nu kom Per in. Han ber om sin hälsning till dig. I dag är det Valter. Eva har sytt ett monogram till Valter, du kommer väl ihåg honom? Förra söndagen hade vi söndagsskolefest. Om söndag är det nykterhetsfest i missionshuset. Arvid står och klappar Wilhelm. 100 kyssar från Pelle och Arvid.”

Från Sture till Olle 6/2 1910: ”I dag är det ju söndag, därför bycker jag inte något av snö. I förgår bygde jag en preddegstol och i går bygde jag ett torn. I dag skall jag bygga ett rum med väggar till att sitta för pojkarna och ett rum till flickorna. I mon kanske vi skall slagta baggen. I dag är mor och Kerstin i kyrkan. I dag är jungfruna i staden. Olof, har du sett kometen, det har stått om den i posten. I dag är det milveder ute, det går så bra att bygga, så hemskt så. Nu läser jag för far, vet du det. Det vi har är svensk historia, biblisk historia och katekes. Vet du att icke aplerna är slut än. Arvid ligger på golvet under skrivbordet och petar på våra fötter. Pelle har haft tandeverk.”

Från Brita till Olle 6/2 1910: ”Vad gör du om dagarna. Jag leker. Berger och Nils är i fars rum. I går så bygde Märta och jag ett hus och en soffa och det är allaredan i sönder. I förgår fick jag en glädning (*klänning?*), 8 märken, 5 appelsiner, fyra karamellstrutar och 65 öre, det var mycket. Far läser i tidningen. Sture spelar sittra. Nu är kalsån (*Carlson/Skygge ?*) hos oss och pratar med far. Mor sitter och syr i flickornas rum.”

Från Kerstin till Olle 22/2 1910: ”Farbror Johan (*Wennberg på Odensjö*) dog i går kväll kl. elva. Det ärså ledsamt, jag varken kan eller vill tro att han är död. Farbror Johan fyllde 83 år den 13 febr. Han var då kry och pratsam som vanligt. På måndagen låg han och disade hela dagen. På onsdags- eller torsdagsmorgonen hördes ej något av. Då började de bliva oroliga och började ropa och slå på dörren, men intet svar kom. De sprungo då efter ett par karlar som bröto upp dörren. När de hade brutit upp dörren låg farbror Johan raklång på golvet med stövlarna och kalsångerna på sig, han kunde ej röra sig och var sanslös. Doktor Eklund anlände och förklarade att det var hjärnblödning. Sedan han fick det här slaganfallet låg han ibland, men ibland var han uppe. Han har kunnat tala lite. Vi måste trösta oss med att alla måste dö, han var ju gammal och fick en lätt död, han dog väl lycklig. – Baggen har vi slaktat. Mor har kokt gott lungmos. Det var lite kusligt, när de slaktade honom, men det glömde vi snart. Lena och Nätta äter och frodas. Hönsen värper ett par ägg om dagen – Här i Barnarp har vi fått aftonskola, den börjar kl. sju på kvällen. Elsa och jag gå där. Vi ha räkning, hälsolära, bokföring och lära oss att sköta affärspapper, det är mycket roligt. – I söndags begrovs den äldsta gumman i socknen Johanna i Klockarhemmet, hon var visst mellan 94 och 95 år, samt den äldsta gubben i socknen, han var rysligt gammal. – Mor hälsar och ber att du ej skall bry dig om att skriva några brev till flickor, åtminstone ej några dumheter. Per, Sture och Brita ligger och tyder gåtor i sängen. De väntar brev från dig. Småbarnen sänder dig 10 kyssar.”

Från Kerstin till Olle 23/2 1910: ”God morgon Olagrin. Nu kommer jag från stallet. I natt har jag sovit gott och det har väl du med gjort! – I dag skola Elsa och jag gå till aftonskolan. – Vi äter havregröt om morgnarna. Nu tager Mor in gröten, så jag måste äta. Hungrig är jag och då smakar det bäst.”

Från Elsa till Olle, odaterat: "Glöm ej det viktigaste, nämligen din själs frälsning! Läs i bibeln och bed Gud om hans heliga ande, så att du rätt förstår innehållet."

Från Olle till Far 31/3 1910: Han framför återigen sin önskan om att köpa ett gevär. "Äro ni så okunniga om jägarens vanor, att ni tro att han går in eller i närheten af husena med laddad bössa? Olyckshändelser kunna inträffa allstans. Skulle man resonera som ni, finge man ej arbeta, ty olyckshändelser kunna ske äfven där. Ni tyckes inte förtrösta på Gud mycket. Om han vill att någon skall dö, dör han i alla fall, skall han icke dö, dör han icke, hur man än skjuter. Ty alla äro vi redskap i Guds hand. – Far har oändligt många gånger sagt att man skall passa på de tillfällen Herren gifver en, men nu tycks far ha glömt det. Ty här är i saning ett utnyttjansvärdt tillfälle! Ursäkta jag säger rent ut, men jag tycker ni äro lite sjäpiga. 'Uppriktighet är en dygd', säger Paulus, så enligt bibeln ha ni ej rättighet att bli onda. Guds nåd och frid allt framgent önskar fars underdånige son Olof. - PS. Det kan hända att i ögonblickets ifver några skarpa uttryck kommit till användning. Hoppas ni förlåter mig detta. Eder tillgifne 'poj kvalp' Olle."

Från JJB till Olle 7/4 1910: "Son Olle! Bössan landsförvisas obevekligt, och hundar taga vi icke på entreprenad för 5 kr. stycket. – Hvad Paulus beträffar anser han visserligen uppriktighet för en dygd, men han vill icke då ha den förenad med ohöflighet. En gåta är det oss därjämte hvad utnyttjansvärdt det kan finnas i detta unika tillfälle som erbjudits oss att få bössa och hund på gården. Ingeniör Vennbergs hundar äro just intet angenämt sällskap vare sig för oss eller våra höns, kattorna onämnbara. Hvad angår vetskap om Guds vilja är det en god regel att intet göra, om man icke är viss om Guds vilja, och har man trott sig fått visshet om Guds vilja, gäller det pröfva om man icke tager sin egen vilja för att vara Guds vilja."

Från Kerstin till Olle 21/4 1910: "Hönsen värper förträffligt 16 till 17 ägg om dagen. Jag har 17 höns som du vet. Plurra hon började att värpa i mars och värper fortfarande, hon har värpit 47 ägg. Greta har kallat fyra ungar, vi dödade dem. Docka och fåren må förträffligt. Docka är så rar, så jag kysser henne var dag. Fåren önar (*föder ungar*) nog i denna veckan. Det blir hejigt med lammungar. – Elsa och jag äro fiskare. Vi hava två hummar/hammar samt ett nät ute i sjön. Frögäddan går nu, så vi få lite fisk då och då. Häromdagen fick vi en gädda på två kilo. Oskar Vennberg fiskar mycket, de få gäddor på fem kilo. I går fingo de en på 7 kilo. Va' det icke det bra tycker du? – Nu håller en del blommor på att slå ut. Vitsippor, blåsippor, vårlök, luktvioleer, snödroppar och maskrosor. – Lotten, Tina samt Gunhild ha flyttat som du kanske vet. Vi ha nu fått nya tjänarinnor. (Hjördis Blomkvist, Sofi Ragnar, Alfhild Lindberg) Den 13 april kom en fröken från Upplands Väsby som hade varit översköterska för ett idiothem därstädes. Hon stod inte ut med att ha den platsen och därför sökte hon sig en lindrigare plats, hon heter Ina Johansson. (*Säkerligen Ina, som senare blev JJB:s andra hustru.*) Fröken Johansson sköter lille pysen. – Vi hava hyrt en lägenhet på två rum och kök i Kalle Karlssons gård på Kungsgatan, dit skola barnen i staden flytta i oktober. - Vi hava aftonskola här i Barnarp, måndags-, onsdags- och fredagskvällar. Lykander undervisar i räkning, satsskrivning, spritdrycker, vad de skadar på människokroppen. Komstedt undervisar i hälsolära och affärsböcker. Jag, Brita och Sture läser för Elsa. – Stackars lilla Olle som längtar hem till sin Kristin. Trösta dig med, Ola, att snart är det sommar, då slutar skolan och så får du komma hem till Kristin. - O, vad jag är sömnig, nu måste jag gå och lägga mig, annars somnar jag innan jag kommer i sängen. Tusen kyssar."

Från Olle till Kerstin 5/5 1910: "Har far eller mor skrifvit och hälsat Ingrid (en av kusinerna i Linköping) välkommen än? När börjar och slutar läsningen i sommar? – I lördags var här

första majs-karneval. Det var ganska trevligt att se på. Själf var jag ej med. Jag är ej hågad för dylikt. – Idag har farbror klippt mig. Det behöfdes sannerligen, ty jag var för dan i hufvudet förut. Jag har nu en snobbig luspromenad. – För närvarande är här ett väldigt kakelorum i staden. Tanternas kaffesmorda tungor sysselsätta sig med de supiga och gräsliga skolpojkar. Föräldramöte har hållits. Alla tanter voro på sin post. Det varade i 3½ timma. En pojke har blifvit relegerad och flera väntas blifva det. Skolflickor och pojkar få ej gå med hvarandra nu längre. Man skulle kunna tro, att domens dag snart vore kommen.”

Från Kerstin till Olle 11/5 1910 : ”Du kan säga till Ingrid att hon är välkommen till oss i sommar (för konfirmationsläsning). Hon får ligga i telefonrummet. Läsningen börjar i mitten av juni. - Den 29 april, när jag kom ut i stallet fick jag till min häpnad se ett par rara lamm ligga jämte Lena, den stora söan. Då hade hon fått tvillingar. Vi döpte den förstfödda till Lisa och den andra till Maja. Snart önar Nätta också, det blir hejigt. – Den 26 april lade jag en höna på hönsägg, så nu har jag snart kycklingar. Den 30 april lade jag en höna på ankägg. – För några veckor sedan fick Greta 4 kattungar, som vi dödade, snart kommer Lisa också med småbarn. Småbarnen och jag har köpt en kanin för 50 öre. Du ser således att mina boskapshjordar förökas dagligen. – Ankor bruka värpa 60 ägg. Plurra har nu värpt 68 ägg och värper fortfarande.”

Från Eva på besök i Linköping till Mor Anna 2/9 1910: ”I dag har jag varit uppe kl. 7. Jag lovade nämligen Gertrud att bjuda henne kaffe på sängen första morgonen hon skulle gå till skolan och det var idag. Signe och Ingrid fingo också till sin stora belåtenhet. Olle stiger upp kl. 6 nu om morgnarna, så länge militärövningarna pågå. - På söndag har faster och jag bestämt att gå i domkyrkan. Jag sade att jag inte törs komma hem utan att hava varit i domkyrkan. – Kusinerna och jag, i synnerhet Ingrid, har väl varit litet 'fnurra' ibland. Jag skall säga mor, att dessa 3 flickor bråka lika mycket som alla vi syskon tillsammans. Det är ibland så man vet inte om man skall skratta eller gråta, så näbbiga och uppstudsiga äro de mot sin far och mor. Jag tycker vi är englar mot dem. Hur går det – stannar Ina kvar eller ej?”

Från Eva till Olle 8/10 1910: ”Kan du tänka dej Olle, jordbruket är uppsagt till den 1 maj nästa år! Jag undrar hur far skall klara upp den saken ändå. Tänk om det går galet, så skadeglada människor då ska bli. Så fort jag kom hem från stan igår, gick jag ner och hälsade på arrendatorns. De sutto alla och slevade i ett stort mjölgrötsfat. August ser gammal och grå ut. - I dag är far i stan. Han har varit på auktionskammaren och köpt ett stort matbord, ett klädska, ett fönsterbord, en säng och en skärm (att skyla köksan bakom). Allt detta till hushållet i stan. Elsa hushållar nu i stan. Hoppas att jag får komma in på S.S.U.H.:s festligheter under nästa vecka. – Vilhelm går, Ina saknas. Jag tycker vi leva lugnare här än de göra i Linköping. Du själf är lugn visst var du är. Jag tycker du är så egendomligt tyst och sluten.”

Från Eva till Olle 25/10 1910: ”I lördags tog Bertil med sig hem Walter Pedro. Nils har stenografielektion var lördagsafton mellan ½ 5 och ½ 6 men var hemma lite efter Birger. Långt fram på kvällen kom Elsa hem. Alla syskonen äro förtjusta i Walter, mor och far också, i synnerhet som Walter stannade över natten. På söndagen gingo vi alla ungdomar i kyrkan. Herr Carlsson (*Allan*) var inte fri längre än till 3 e.m. – Sorgligt att både Lotten och Alfhild flyttar 1 nov. Men vi ha fått fatt i en skolläraredotter från Öland. Ölandshästar brukar ju vara bra. Hoppas så är fallet med deras flickor också. – Nu håller vi på att vänja flaskan från Vilhelm.”

Från Olle till Mor 7/11 1910: "Lefve 44-åringen! Hurra! - Hur mår lille-pojken (Wille)?"

Från Elsa till Olle 7/11 1910: "Far och mor äro i Norrahammar på husförhör och kommer nog inte hem förrän framåt midnatt, så att jag måste vaka ut dem. Jag sitter alldeles ensam, varenda människa i huset har lagt sig. - Under den tid Eva var i Linköping, vakade Ina och jag en stor del av natten två gånger. - Den andra gången voro vi med om en eldsvåda, det var när Vennbergs kuskus hus brann upp. Klockan 8 började elden flamma, vi hjälpte till att rädda, så länge det var möjligt, sedan sågo vi på när huset brann ner till grunden. - Sjön har varit frusen några dagar. Dagen innan den frös, badade jag, det var torsdagen den 3 nov. - Vilhelm har fått en ny sköterska, en änkefru på 50 år."

Från Nils till Olle 8/11 1910: "Mårtenslovet har nu begynt och vi äro nu hemma och få vara här från fredag-söndag afton. Här hemma är sockenstugan färdig. Den står som en prydnad för Barnarps församling. - Vår ko skall slaktas om tisdag. Samma dag får mor en hel skällning att göra korvar och paltar och annat gott av. Gud ske lov! - En stor skam vilar efter mors utsago på mig, då jag för någon vecka sedan i skolan råkade sträcka ut foten och sparka till en på golvet befintlig blyertspenna, som tillhörde min granne, och till lott härför fick en - nej tre-örfilar och var sjuk på grund av värk i örat en hel dag. - Eva och jag dansar alldeles utmärkt nu. För några dagar sedan var gymnasistbalen här."

Från Eva till Olle 11/11 1910: "Jag har varit i stan i fjorton dagar och är nu hemma under Mårtengåslovet. Alla bröderna äro också hemma. Vi äro alla levnadsfriska och glada. Jag är till utseendet den gladaste av oss alla, men sörjer ofta för min okunnighet, undra hur jag skall kunna bli något i världen, som inte fått någon bildning alls, i läsväg åtminstone. Men om mitt glada sätt får fortfara, hoppas jag ändå att kunna slå mig fram i alla väder. Ja vet du Olle, jag tror säkert att jag gifter mig! Det är det billigaste och bästa för mig. Jag kan heller aldrig ha något för mig själv utan öppnar mitt hjärta på glänt för dig. Ska du och jag riktigt växla tankar? Bertil och jag kan aldrig ha något gemensamt. Vi talar med varandra som med främlingar. Han är ju så fullt uppe i sina intressen, så jag tror knappast han förstår att andra kan ha några ens. Nils och jag däremot kan bra med varandra. Nils han växer upp till en flicktjusare. Han har nu lagt sig till med snobbig hårfrisyr. Och putsar sina tänder och naglar dagligen. Vi ha rysligt roligt tillsammans. Dansar gör vi både i stan och hemma. Vad jag avundas dig som varit på gymnastikbalen! - Ölandsflickan kom i tisdags. Hon är riktigt nätt och trevlig. Mor fick telegram från Ina på sin födelsedag. - Glad skall man vara i sin ungdom, tids nog får man börja tänka ordentligt."

Från Kerstin till Olle 11/11 1910: "Om tisdag skola vi slakta vår ko och sedan hoppas jag att det skall bli bättre, så att vi hinna att läsa. Elsa skall vara i Jönköping, men jag får väl läsa mina läxor här hemma och så resa in till stan en eller ett par gånger i veckan för att förhöra mina läxor. Under julen kanske du vill läsa med mig och så får jag vara flitig under sommar- en. Jag har fått lov av Far att komma in i skolan till hösten, om jag bara kan komma in i någon klass. Men ser du, jag är ju så dum som du vet. Jaha, jag är trött på att vara ladugårdspiga, jag har ju varit det i fem år. Och var jag än kommer ljuder det: 'O, vad du har en härlig stalldoft med dig.' Usch, vad jag tycker det är ruskigt att tänka att Grilla skall slaktas. Den dagen de skola slakta kossan går jag till staden. Jag tror bestämt att det är bäst att vara vegetarian, så slipper man ju å slakta. Vi ha köpt en bagge ifrån Stigamo, en väldigt rar en. Han har mörka bruna ögon, en stor svart rand kring vardera ögat. Ja, nu kan du vara trött på mitt tråkiga brev, men jag har ingen förmåga till att skriva brev. Pojkarna äro hemma och ha Mårten gåslov i dag och i morgon. - Lille Vilhelm sitter i Emilias knä och skrattar och leker. Han vill säkert ha en hälsning med till dig. Nu är klockan 8, så nu måste ladugårdspigan gå i ladugården att mjölka samt kvällsbora."

Från Kerstin till Olle 1/12 1910: ”I eftermiddag har Eva bakat knäck och vi ha mumsat och ätit värre. Eva sitter här brevid mig och läser. Hej, nu spratt hon till, telefonen ringde och hon tror säkert att hon har telefonbud från sin högt älskade Walter Pedro Andersson. Jaha, hon är precis förälskad i honom, inte alls undligt för han är snäll. Mor har sagt att vi ska skaffa oss en människa till, så att Elsa får vara hemma och läsa med mig, Sture och Brita. Jag läser katekes och biblisk historia. Mor förhör mig. Mor tänker så att ni pojkar får väl läsa med mig i sommar. Nu måste jag gå och lägga mig. Sov gott!!! – Hej på dej Ola, nu är jag fullsövd. Sture, Brita, Per och Arvid roa sig med kälkåkning. Eva hon spritter av liv, lust och hälsa och ungdom. Hennes spikraka, ostyriga hår, som hon försöker kröka genom att fläta det om kvällarna, ligger i dag i en bubbla nedanför örat. Som du vet är huset fullt av *herrar (det var mantalsskrivning den dagen)* men till Evas stora sorg är nästan alla gifta. Hon är alldeles förtjust i Valters morbror, så Valter börjar bliva ängslig. Jägmästare Tisell kommer hit i morgon, han har en yngling med sig som Eva känner till utseendet. Hon jublar vid tanken på att bliva presenterad för honom. Nu sitter Eva och drillar. Jag har stickat ett par bussiga vantar till Valter. Nu smet Eva sin väg, det är väl bäst att jag smiter efter och ser efter vad Eva vilding tager sig till.”

Från Eva till Olle 12/12 1910: ”Jag skall säga dig Olle att Kerstin är lika förtjust i Walter som jag. Då jag telefonerar måste hon också prata o.s.v. Angående håret är hennes spikrakare än mitt. Och hon har flätor. Förtjusande! En säger en julklapp ämnar jag ge bort. Walter ska ha den. En skrivbordsmatta är det.”

Från Kerstin till Olle 18/1 1911: ”Nils har givit mig läxor i tysk grammatik. Vi ha börjat repetera Sverige. Måtte det bara bliva någonting av med min läsning! ”

Från Eva till Olle 18/1 1911: ”I dag bakar Mor. I morgon skall jag komma till stan och Elsa skall hem för att först spela om söndag på en nykterhetsfest, sedan skall hon läsa med barnen. Kerstin har börjat läsa nu. Men jag får aldrig läsa. Olle hur skall det gå med mig??”

Från Olle till JJB 28/1 1911: ”Jag undviker all dålig litteratur – och har för öfrigt ej tid att läsa sådan alls. Skolarbetet sköter jag lugnt och arbetar lagom.”

Från Kerstin till Olle 28/1 1911: ”Elsa är hemma och läser med Brita och Sture. Nils skall läsa med mig i alla ämnen utan i kristendom, det ämnet skall Elsa läsa med mig. I geografi ha vi blott läst andra klassens kurs, så där få vi knoga värre.- De senaste dagarna har här varit förtjusande skridskois. Birger har fått nya skridskor. Jag hinner ju ej åka skridskor, så Sture har mina, Brita Birgers och Per har Stures. Men så har här ej varit tillräckligt med remmar, så Per och Brita ha tagit duktiga kravtag och gnabbats alldeles vilt om remmarna. Per hinner ej göra annat än trilla och stiga upp, trilla och stiga upp. I natt har det snöat litet, så nu äro Per, Brita och Sture och sopa banor på isen. Vilhelm fortsätter att ta allt vad han ser och därför får han smäll på fingrarna. - Mor och Elsa ha nu sytt dina sex skjortor färdiga.”

Från Kerstin till Olle 11/2 1911: ”Det går bra att köra till staden och förhöra. Och du som redan har anmält dig till studentexamen, lycka till käre Olle! Kommer du hem till påsk? Hur mår Diana? Hur mår du själv? – Jag håller på att lära Per bokstäverna. Jag skall skriva till Ina även, innan postbäraren kommer.”

Från Brita till Olle 11/2 1911: "Sture och jag läser för Elsa om dagarna. I dag är det rimfrost på sjön. I går kväll var Elsa, Sture, Pelle, Arvid och jag ute på sjön och åkte skridskor i månsken, och det gick så det susade i håret."

Från Olle till Kerstin 21/2 1911: "Du spørjer vidare, om jag kommer hem i påsk eller ej. Ja, jag vet sannerligen inte än. Jag behöfver nog läsa under påsken. Men å andra sidan vore det ju trefligt att få komma hem ett slag. – Farbror sitter och spelar såsom han brukar om kvällarna. Musiken hörs in i mitt rum. Det är vackert och trefligt."

Från Kerstin till Olle 6/3 1911: "Nu är Odensjö sålt till ett par herrar ifrån Södermanland, de ha köpt det för 160 tusen kr. Den 2, 3, 4 mars har varit auktion där. Far har köpt spannmål och en flakvagn och två arbetsvagnar. I går hölls avskedsfest i missionshuset för dem. Far höll avskedstalet, farbror Gunnar och farbror Oskar voro mycket rörda. – Bertil har nu anmält sig till studentexamen. De gingo rännstensgången. När de det hade gjort, gingo alla in på kondis, utan Bertil, han hade ej tid. När folket såg att Bertil ej följde med, sade folket: 'Har han icke så mycket som tio öre.' Valter har också anmält sig, han var klädd i hatt. I morgon skall Far och jag resa till Ubbarp till auktion där, vi fundera på en häst som skall säljas där. – Nu har Emilia flyttat, som väl är. Det var en oförskämd människa."

Från Olle till Mor Anna 27/3 1911: "Tack så mycket för skjortorna plus godsakerna. De voro mycket kärkomna. Mina byxor äro nu trasiga nere vid foten. Undrar, om mor har något att lappa med. I så fall vore jag mycket tacksam, om jag finge ett par bitar mig tillskickade snarast möjligt. Jaha, idag är det jämnt 2 veckor till skrifningarna (i studentexamen) börja. – Idag kom farbror hem från Målarp. I lördags reste han dit för att hälsa på stackars faster Hanna. Hon åtnjuter den ömmaste vård."

Från Kerstin till Olle 23/4 1911: "Jag har skjutsat Nils och Birger till staden, de ha varit hemma över söndagen. Nu fiska vi värre, många stora granna gäddor få vi. Som du vet hade vi körhjälp i torsdags. Det var många stora mastiga bönder, 23 stycken ökar, de plöjde nästan upp alltihop. - I går voro Ina, Elsa och jag på missionsauktion i Moliden. Ina bjöd Elsa och mig på kaffe och ostkaka. - I går fingo vi en ny häst, 8 år gammal, stor och grov, mörk till färgen. Han är så snäll så man kan krypa under magen på den."

Från Bertil till Olle 30/4 1911: "Mina betyg (i studentskrivningarna) äro : A i svenska, a i tyska, AB i matematik och Ba i latin. – Jag antog naturligtvis anbudet från Uppsala. Far sa varken till eller från."

Från Olle till familjen 5/5 1911: "Vi fingo i dag på e.m. veta skrifningarnas resultat. Jag hade i svenska a, tyska B, engelska AB, matematik a och fysik Ba. 3 kuggades af läroverkets lärjungar samt 3 privatister."

Från Olle till Kerstin 6/5 1911: "I dag på e.m. har jag varit på Linköpings Gymnasii naturvetenskapliga förenings årshögtid. Jag är sällskapetets bibliotekarie. Flera hedersgäster voro inbjudna, en apotekare och en f.d. adjunkt talade till oss. Efter själva högtidsfesten hade medlemmarna en liten enskild fest på kondis. Det var mycket trefligt."

Från Kerstin till Olle 27/5 1911: "Jag kommer nu från potatislandet. Jag och Lisa ha varit och hjälpt till att sätta potatis här nere i trädgården. – Vi ha tre hästar men ej några kor än. Men Far skall just till att köpa nu. - Nu är Bertil student. Han passar utmärkt i den vita mössan. Hur går det för dig Olle? Är du student snart? Bertil har fyra stora A, sex små a, ett AB och ett Ba."

Troligen är han den styvaste bland latinarna. - Elsa är i Målarp och hjälper till. Nu bada vi, vattnet är varmt och gott. Mors pingstliljor blomma nu."

Från Olle till familjen 17/6 1911: "Jag har förut per telefon underrättat Eder om att jag aflade studentexamen måndagen den 12 ds.- I onsdags kväll hade vi stor sexa med tal af studentkårens ordförande samt svarstal af rektor. På torsdagseftermiddagen reste jag med farbror, faster, Ingrid och Gertrud hit till landet, hvarest jag nog kommer att stanna öfver midsommar. Signe är utexaminerad nu och till hösten skall hon tillträda en lärarinneplats i Falkenberg. - Morbror Arvid och moster Gerda ha öfvervarit Stens studentexamen. Denna tog han med glans. Han hade A i matematik och fysik. Han skall bli ingenieur, och för praktiks vinnande skall han börja arbeta i Göteborgs hamn redan om måndag. - Mina egna studentbetyg voro ganska goda: A i matematik, a i fysik, modersmålet och biologi och i resten AB och Ba. Jag har fått ett Lehnbergs stipendium à 250 kr, af hvilka 100 åtgått till omkostnader för terminen och studentexamen. 150 har af farbror deponerats i bank. Dessutom har jag fått Östgöta Gilles stipendium à 200 kr, hvaraf jag utfår hälften i Uppsala i oktober månad och hälften i mars. På hemvägen kommer jag att göra ett besök i Målarp."

Under linköpingstiden skriver Olle flera föredrag, "predikningar" och recensioner, som finns bevarade. T.ex. "Nyare rön om elektricitetens inverkan i fysiologiskt och psykiskt afseende" (okt. 1909), "Om orsaken till det stora världskriget" (sept. 1916), "Jesu lidande och död" (långfredagen 1911), "Prästernas betydelse för den svenska kulturen" (19/1 1911), "Anteckningar ang. troshelbrägdagörelsen i trakten av Barnarp 1908"; recensioner av böcker, t.ex. "Rackelhönsen", Henning von Melsteds "Fariséens hustru", Strindbergs "Hemsöborna" (jan. 1910), "Utopier" och "Återfall" (febr. 1910). Han är medlem i flera gymnasistföreningar, som "Naturalhistoriska sällskapet" och "Sällskapet för Vitterhet och häfd."

Olle stannar alltså på hemvägen från Linköping i prästgården Målarp hos sin faster Hanna och hennes man Alfred Carstensen som är präst och "naturläkare". Fastern ligger slaggrörd.

Från Olle till JJB 9/7 1911: "Ännu en gång en hjärtlig lyckönskan från oss alla i Målarp. Jag hade tänkt resa hem i dag tillsammans med Kerstin. Orsaken till att jag nu gärna ämnar stanna här en 14 dagar är den att mitt obetydliga, men dock obehagliga ögonlidande från i fjor återkommit. Farbror Carstensen säger att det snart skall genom en enkel ofarlig behandling kunna botas. Jag tror att jag utan fara kan anförtro mig till farbror C., emedan han är en mycket skicklig och försiktig läkare, som ej ger sig på andra sjukdomar än dem han riktigt förstår. Farbror C. har mycket löjliggjort sig öfver Dr. Ståhlberg, som förra sommaren trodde att min sjukdom berodde på min obetydliga vindögdhed, då den i stället härrör sig af en nötning på senhinnan. Ståhlberg gaf mig glasögon, då det skulle vara salva och ögonvatten i stället."

Från Olle i Målarp till familjen 14/7 1911: "Om ni kunde skicka af min och Kerstins sändning vore jag högst tacksam, ity att jag går i en skjorta som är nästan svart, en krage af samma färg, strumpor som äro gräsliga och i byxor försedda med ett stort hål där bak. - Jag har visserligen 150 kronor att skaffa utrustning på för att resa till Uppsala på och bekosta inskrifning m.fl. afgifter med. Jag får 100 kronor i början af oktober, men de stryka snart med. Jag har således ej medel ens att bekosta höstterminens utgifter med. 'När de äro använda, få vi titta efter mer', säger Far. Då är det väl lika bra att titta efter mera nu. Och detta i synnerhet, då det ej behöfs skaffas några kontanta medel utan ett par namn. Och det är väl otacksamt att ej gå farbror Gustaf litet till mötes, när han är vänlig nog att skaffa pengarna och, om 2 andra

borgensmän finnas, bli den tredje? Mitt beslut att bli jurist fasthåller jag, trots lärarbanans stora semestrar.”

Från Olle till JJB juli eller augusti 1911: ”Roligt att höra det Bertil kan komma till akademien och att han sluppit de där olycksaliga folkskolläraryrkingarna. Om Bertil och jag kunde skaffa oss en säker liten statens kaka inom några år, kunde vi ju vara i stånd att hjälpa de mindre syskonen, om Far t.ex. skulle falla ifrån. Om jag nu skulle bli s.k. praktisk karl, ginge jag en mycket osäker framtid till mötes. Det kunde gå bra, men kunde också gå mycket illa, ty jag skulle längta och sukta efter studier. Hela mitt jag längtar till Uppsala. Om därför far vill blifva 2e borgensman och dessutom anskaffar en 3^e inom den 1a augusti, så är min framtid klar; om icke, så vet jag sannerligen ej hvad jag skall taga mig till.”

Från Olle till JJB 13/8 1911: ”Tack så mycket för det sista brevet. Det innehöll många välförtjänta tillrättavisningar men inga råd om hur jag skall ordna det med framtiden. Jag kommer därför med ett eget förslag.” Olle beskriver hur han räknar med att han, trots allt, skall kunna klara de första 6 månadernas vistelse i Uppsala. ”Far talade om att min ungdom och oerfarenhet kunde göra det olämpligt för mig att i höst resa till universitetet. Men då skulle jag ju i alla fall söka mig en plats i någon stad. Där skulle fullt lika stora frestelser finnas. Dessutom förlorar jag ju 200 kronor, om jag icke i höst inskrifver mig vid Upsala universitet. - Mina ögon äro ej bra ännu. Tiden för hemresa är ännu ej bestämd, men den kommer väl att ske så lång tid före den första september att jag hinner skaffa mig en kostym kläder och ett par skor. Rum har jag förstås intet i Upsala, men Bertil har naturligtvis skaffat sig ett. Vi kunna väl bo tillsammans, åtminstone första tiden till första oktober. - Kerstins läsning har med den största energi, som värmen tillåter, bedrifvits. Vi ha haft orimligt stora kurser att läsa in. Den 30 aug. är tentamen. Hoppas hon kommer in i 4^e. - Elsa trifs bra här i Målarp. Hon har lätt, ej uttröttande arbete. Skönt för henne att få hvila ut sig efter det grofva arbetet hemma.”

I flera år sköter Elsa hushållet hos Carstensens i Målarp, först under faster Hannas sjukdom och sista levnadstid och även senare.

Höstterminen 1911 börjar Olle sina studier i matematik m.fl. ämnen i **Uppsala**.

Från Olle till JJB 21/9 1911: ”Jag har börjat på en kurs i differentialkalkyl samt på den propedeutiska kursen i fysik. Dessutom går jag på matematikens seminarieöfningar. Jag har dock ej ännu inskrifvit mig vid akademien, på grund af att jag förlagt mitt prästbetyg. Om far ville skicka ett nytt oförtöfvat vore jag tacksam. Vårt rum är trefligt och rymligt.”

De första åren i Uppsala läser han extra några timmar om dagen med sina sysslingar Sten och Elsa Söderberg (*barn till mor Annas kusin Ellen och dennas man Victor.*) Som ersättning får han deltaga i måltiderna hos familjen Söderberg.

Från Eva till Olle 6/10 1911: ”Äntligen har jag då en slips färdig! Den hänger nu tvättad. I morgon är den torr och då får den göra en liten lustresa till Uppsala. - Vi skola denna månad också vara utan jungfrur. 1 nov. få vi 2 jungfur fr. Värnamo. Den ena skall sköta ladugården. - Hela dagarna mumsa vi päron och äpplen. En kalv hava vi slagat och havt härlig kalvstek, syltor o.s.v. I dag har en fåra fått släppa till livet och i morgon frossa vi i lungmos. 3 gånger hava vi ystat. Alla potatis äro upptagna och all havre och råg tröskad. Brita, Wille och jag hava i eftermiddag varit vid kvarnen med en säck råg till malning. - Vad hava ni på skallarna nu efter 1 okt.? - Tänk vilket härligt månsken det är nu om kvällarna! Ibland om

kvällarna tar jag 'Dimmans' (*Bertils*) studentkäpp och går ut och svärmar med den. Vad jag saknar er. Ingen har jag att vara tillsammans med."

Från Elsa (i Målarp) till Olle 15/10 1911: "Far vill ha hem mig, men jag vill vara här och förtjäna kovan till kommande dagar. Det som plågar mig allra mest av vad far har skrivit till mig är att han inte kan lita på farbror. Jag litar inte på någon människa så som jag gör på farbror. – Hur är det med dina ögon? Hade farbror haft tid att behandla dem så som det behövts, hade de blivit fullkomligt friska på den tiden du var här. Han har haft lika brått hela tiden och räddat många ögon. Jag är med farbror på alla hans sjukresor och hjälper honom."

Från faster Maria till Olle 6/4 1912: "Det är bra gott och helsosamt i en familj med många barn, der den äldste som på allt sätt är en så på en gång snäll och dugtig och förständig 'mönstergosse' som Bertil är. Sådana flitiga, präktiga och begåfvade pojkar Ni äro, både stora och små!" (*Flickorna nämns inte!*)

Från Olle till JJB 5/7 1912: "Har den äran att gratulera på 55-årsdagen! Måtte Far på sjöstrandskt vis lefva ännu många år till stöd och glädje för de sina!" Olle är på Victor och Ester Söderbergs sommarställe Furuviik för att läsa med sonen Sten. "Jag läser med Sten en timme före frukosten och en timme på eftermiddagen. Min tjänstgöring är således ej öfverdrifvet sträng. Farbror och tant äro snälla och vänliga. Sten och jag trifs bra tillsammans. Fars tillgifne son Olof Sj-d"

Ina Johansson kommer regelmässigt till Barnarp som hjälp i prästgården om somrarna fr.o.m. år 1910. Hon skriver någon gång kort eller brev till prästfamiljen. 1912 bjuder hon Olle att komma på besök till Adelsö, där hon arbetar på ett barnhem.

Från Sture till Olle i juli 1912: Detta är ett brev, förutom månad och årtal, helt skrivet med runskrift .

Från Nils till Olle 23/7 1912: "Du, som icke gör annat än roar dig hela dagen, kan nog ha något att skriva om. För min del är jag upptagen av läsning 4 och stundom 5 tim. om dagen. – En otrevlig nyhet har jag dock att omtala. Då nästa termin börjar, skall den 'högädla profetens till Sandvik' dotter, den högvälborna fröken, fröken Judit, följa oss till Jönköping för att förestå vårt hushåll i huset nr 29, Klostergr. Endast anblicken av den ståtliga jungfrun kommer säkerligen att bedåra mången på besök kommande kamrat. Och vilka härliga tider, fulla av ljuvlighet och andakt, kommer det ej att bliva, då den välförståndige August, profetlik till sitt hela väsen, vartill hans långa silverskägg, det rena och välhyfsade, icke minst verkar, och h.h., den fromma och munviga Thilda, komma att besöka sin prisade avföda. – Som vanligt finnes här även i sommar en 'martyr', vilken i alla sina göranden och låtanden alltid möter olycka och motgång. Denne är för sommaren Petter. En gång, då han fått välbehörlig aga, kastade han sig på marken och utropade: 'Ack, om jag ändock doge! Då sluppe jag detta livet på bästa sätt.' Han hade hört, att vi kalla honom 'martyren' och en gång, då han och Sture munhöggos, utbrast Petter: 'Ja du Sture, du vet inte, vad det vill säga att vara 'motor'. Då vi grinade, fortsatte han: 'Som om icke jag skulle vara en riktig 'motor'. - Hjärtliga hälsningar från din bror Nicolaus Sjöstrand"

Från Kerstin till Olle 29/7 1912: "Jag har den höga äran att gratulera dig på grund av att du heter Olof.. – Olle, kommer du ihåg att du på midsommardagen diklamerade ett brev åt mig som jag skickade av till Målarp (*troligen till Eva*) . Eva skrev i ett brev till Mor att hon hade fått ett brev av mig som var skrivet i stil som om man ej befann sig på jorden, ej heller i

himlen utan i molnen. Yngve har kommit till Målarp och överraskat. I denna veckan skall Eva komma hem.”

Från Brita till Olle 29/7 1912: ”Jag får den äran att gratulera så hjärtligt på Olofdagen! Ja lille Olagrin, hur står det egentligen till? Ja, i dag kommer det härliga rengnet, o så skönt, tycker du inte det? Snart kommer Eva hem, för att Mor orkar inte med att vara ensam med en jungfru och Kerstin och mig.”

Från Elsa till Olle 18/9 1912: ”Nu är det länge sedan du var i Målarp. Hela Målarp har förändrats nu sedan faster slutade sitt liv här. – Olle, vet du att Yngve har varit här i Målarp några dagar i sommar. Men han hade nog bara tråkigt, ty det var just då så otrevligt, ty alla hade så bråttom, Jösse (*sonen i huset Gustaf Carstensen*) och Eva fullt upptagna med faster. Yngve förklarade att vi skämde bort faster.- Annars är här som vanligt mycken möda och arbete liksom överallt annars. I dag har jag sju människor att mata, ty havren skal ryka av! Den ungdomlige, raske och friske farbror har blivit så gammal och dålig, se'n faster dog ifrån honom.”

Från Eva till Olle och Bertil 9/10 1912: ”Kära bröder! Jag skriver rätt många brev, men till Er känner jag mig inte ofta hågad, därför att Ni äro så lärda, så mina brev kunna göra Er vid misshumör en hel dag. – I kväll är jag ensam hemma med Sture, Brita, Pelle, Arvid och Ville. Alla utom Brita sitta häromkring mig och skriva till Eder. Brita är ute och tar in fåren för natten. Mor skjutsar Far till stan. Han skall vara där över natten för att i morgon köpa tygstuvar billigt till överrockar åt pojkarna. Från Elsa har jag ofta brev. Ina skriver också ibland sina egendomliga sammansättningar. Vi få ingen jungfru förrän i mitten av månaden, så Mor och jag knoga ensamma. Nu hålla vi som bäst på med att sätta in dubbelfönsterna. I går e.m. var jag med ute på rovlandet och tog upp rovor. Var morgon och kväll följer jag med och mjölkar. – Nästa termin ska jag nog vara i stan. Judit ha syskonen redan ledsnat på och hennes mat värst. Alla såser t.ex. se ut och smaka som mjölgröt. - Till sist vill jag bara tala om att jag vänt på mig ett tag och kallar mig Ave.”

Från Elsa till Olle 1/11 1912: ”Yngve var en rolig prisse, han kan leva rullan, han. – Nyss ha alla patienterna gått och farbror och jag har druckit vårt goda förmiddagskaffe.”

Från Olle till Mor 6/11 1912: ”Har den äran att gratulera på födelsedagen! Alldeles nyss kommer jag från att hafva deltagit i Gustaf Adolfsfirandet. Fackeltåg, sång, tal och på allt detta vespergudstjänst i kyrkan. – Bertil sitter och renskrifver föreläsningar. Om en stund skall också jag börja plugga matematik. Dagligen läser jag flera timmar med Sten och Elsa. De fatta ej öfverdrifvet lätt, så det är ganska jobbigt. Sten är dessutom en liten slarfver som, liksom alla andra pojkar vid den åldern, bara vill ut och göra pojkstreck.”

Sture skriver många brev under barndoms- och skollåren. Från 1912-14 finns ett femtontal brev, som visar Stures enorma läshunger och att han på alla sätt försöker få ihop slantar att köpa 25-öresböcker för.

Från Sture till Olle 2/9 1913: ”Mein hoch liebender Bruder Olof! Heute ist es regnisch Wätter, und darum passt es auch gut Briefe zu reisen. – Ich schreibe es nicht dafür, dass ich werde Bucher bekommen. Gewiss nicht! Es war viel roliger, als du zu Hause war. Aber die Uhr schlägt und die Zeit geht. Dieser Brief wirt genug nicht so brav. Jetzt haben wir Mittag gegessen, jetzt sisse ich mit vollen Magen. – Ich wurde mir mehrere Bucher kaufen, aber ich hatte bloss 0,04 kr. Mit härtlichen Schütten von Sture Sjöstrand zu dir.”

Från Sture till Olle september 1913: ”I dag hinner jag inte skriva brevet tyskt för att jag har fullt upp med läxor. Idag vid omkring kl. 5 reste far till stan för att köpa lingon, och nu är kl. blott halv åtta, vilket är mycket tidigt på denna sidan av året. – Återigen till böckerna, så har jag köpt två historiska romaner vid namn: ’Den sista snapphanen’ i tre delar och ’Dackefejden’. Historiska böcker äro nästan lika roliga som detektivhistorier. Gran är här och tappetserar och spänner tak och målar.”

Från Olle till Eva 1/10 1913: ”Jag trivs väl i mitt kök, som numera efter uppsättandet af en skärm för spiseln, företer ett ganska sympatiskt utseeende. – Ibland träffar jag Walter (*Pedro*) på gymnastiken. Jag har glömt säga till honom att du vill ha hans studentkort.”

Från Sture till Olle, ”den första onsdagen i denna vecka 1913”: ”När det är tal om böcker, så har jag nyss varit och köpt en vid namn: Snapphaneblod, i två delar, så att jag har ju att läsa i dag och i morgon. Sedan är också den slutläst och då gäller det att knoga så att man får en slant då och då. – I går slaktade vi en gris, och i dag har jag målat alla tunner som vi hava i Prästgården, samt min egen bokhölja.”

Från Sture till Olle 11/10 1913: ”Jag hinner inte att skriva på tyska, emedan jag är i stan och skall snart resa hem.- Läsningen går inte redigt med samma fart som förut, därför att jag måste taga upp rovor och de vill nästan aldrig taga slut. Vi hava också mycket mera och vackrare rovor i år än i fjol. Jag knogar så mycket jag orkar, därför att jag får 25 öre om dagen, vilka jag köper böcker för. – Muraren river och lever i spisarna, så att hela huset darrar. Birgers byxor hava spruckit i skolan idag, så han måste vara hemma idag för att beställa ett par nya, vilket gläder honom mycket. Amen, amen: ja, ja, det skall så ske.”

Från Sture till Olof 23/10 1913: ”Mein hoch geliebter Bruder Olof! Dank dem Brief und dem Buch. Ich habe keine Bücher jetzt zu lesen, und ich have kein Geld. – Jetzt ist es schön in der Pfarre. Es ist schwer uns gewesen, weil Gran Türen und Schwellen und Wände gemalt habe. Johan Johansson, der neue Knekt, kommt heute. Morgen fährt Kalle von uns, den alle liebe. Kalle fährt weil er nicht das Klimat liebe. David fährt bald auch. Kein Leute will hier sein. Eine neue Jungfrau kommt auch bald. ”

Pehrs skolgång försumrades. Han sattes inte i skolan utan de äldre syskonen fick läsa med honom. Det finns några riktigt lustiga brev från honom som liten grabb. Han verkar ha mycket humor och gott humör.

Från Pehr till Olle 16/11 1913: ”Käre broder Olle, hur kan du rätt må? Lille broder Olle. I dag har far rest till Nárahammar och döper ett barn. Snart kommer ni väl hem, för snart är det jul. Och Sture han har en hel bokhylla med böcker och han går jämt och ser på dem och köper böcker gör han jämnt. Han har ett redigt bibliotek med böcker.”

Från Olle till JJB 26/1 1914: Först ber jag att få tacka så mycket för den trevliga vistelsen hemma i jul. - I lördags erhöll jag vid tentamen i mekanik betyget a.”

Från Sture till Olle 11/2 1914: ”Nu har jag tagit mig för att samla till ett par rediga böcker: Svenska folkets underbara öden, 50 häften à 25 öre, och Fältskärens berättelser. - I dag hava far och jag gått till Norrahammar och tillbaka igen, må du tro, och hålt sammanträde i Norrahammars skola samt betalat fars skatter. – Vet du att smedens pojk Ragnar, när han stod i smedjan

fått en järnbit i ögat, så att det krossades, och han har måst taga ut ögat, fastän han såg med det. Sme'n är alldeles förtvivlad.”

Brita gick nog inte heller i någon skola. De äldre syskonen läste med henne, när de var hemma.

Från Brita till Olle 11/2 1914: ”Jag hade stor julbjudning på min födelsedag. Vi var alla 21 personer. Du må tro vi hade roligt, Eva och jag dansade. Jag önskade att Eva varit Du. – Varje måndag göra Arvid och jag i ordning tre hönsburar. Vi gå ut kl. 8 fm och hålla på till kl. 12 fm, men när vi då komma in är våra krafter uttömda. – Hönsen värpa 9 à 10 ägg om dagen. Idag har en kalv blivit slaktad. Det var nästan så att Arvid och jag grät, när vi sade adjö till honom.” 12/2 1914: ”Nu kom Arvid och jag in från stallet. Vi har varit där och gjort rent i hästarnas krubbor och spiltor.”

Från Elsa till Olle 25/3 1914: ”Tack för ditt oväntade men välkomna brev! Det var snällt av dig, Olle, att försaka din aftonpipa för min skull. Bestämt blir du en uppoffrande make. Jag önskar dig en lika god maka som du själv blir som make. – Det är så svårt att skriva till så lärda bröder som jag har. – Min värld är arbete liksom din, fast till din värld hör väl nöjen och njutningar av varjehanda slag. – En stor del av dagen går åt i sjukrummen. Nu har farbror nytta av mig därinne och det där jobbet ligger i min håg. – Där man vet att man är till gagn, där trivs man. – Jag är bedrövad, liksom du tycks vara, att Bertil som är en ädel och rättänkande man, vill rida på samma käpphäst som den råde, hänsynslöse Staaf-rackarn. Det vore välgörande för hela svenska folket om en människa offrade sitt liv, nej det är inte värt att säga ut alla sina tankar i ett brev. Det är tråkigt ändå att Bertil inte helt föraktar en sådan bov som Staaf, som hellre förråder sitt fosterland än att förlora folkynnest och egen ära. Går det som Staaf vill, bli vi ryssar med Staaf som president, hu! Han vill naturligtvis ha bort allt vad kung heter och således försvar. Människor som inte vilja ha fosterlandet försvarat så mycket som möjligt, äro förtrollade.”

Från Nils till Olle 27/3 1914: ”Bertils brev bruka alltid vara synnerligen kärkomna för mig, men denna gång var det ej så kärkommet som vanligt. Han redogjorde nämligen för sin politiska uppfattning, vilken jag ej kan gilla. Alla liberaler måtte mist syn och hörsel eller också vilja de ej se och höra.. – Jag står på den 'Gustaf V-Hammarsköldska sidan'. Jag är visserligen nykterhetsvän, men jag anser att för valen till denna nästkommande riksdag allt annat bör kastas å sido och endast hänsyn tagas till försvarsfrågan, som nu bör lösas. – Jag hade i tisdags brev från Elsa. Hon beklagade, att en sådan klarsynt man som Bertil kunde hysa en sådan politisk uppfattning. Hon går t.o.m. ännu längre än du i skarpa omdömen, i det hon betecknar Bertil såsom 'smått socialist och fosterlandsförrädare' och att 'Staafen borde grundligt 'klås upp' för sitt oförsämlda beteende, och hade det varit en Karl XIV Johan, hade det nog ej slutat därmed: Staaf hade nog fått krypa i fängelse.' Detta sista är fars åsikt.”

Från Eva till Olle 28/3 1914: ”Käre lille söte Olle! Jag funderar skarpt på att resa till Målarp i påsk och pigga upp 'Elsabiten'. Men kommer någon af Er hem, då stannar jag hellre hemma.”

Från Sture till Olle 5/4 1914: ”Far kom och bad att jag skulle följa med honom och såga ved. Ja, som en snäll pojke följde jag med, icke utan ovilja. Du kommer väl hem till påsk för att äta din kull ägg. Bertil kan väl inte tänka sig att han kommer hem, ty han är ju ute och reser. Det är väl bäst du kommer hem till påsk, ty till sommaren kommer du ju inte hem för rovarnas skull. – Idag är far och väljer riksdagsmän. Ja, nu hava vi våren här, men förargligt nog är inte

sjön oppe, så att man kan inte lägga ut hommorna än. Inte för att jag tycker om fisk utan därför att jag tycker det är roligt att få. – Aj, nu börjar här lukta kåldolmar. Den som ändå kunde göra dig lysten (*att komma hem*). – Har du läst Andra varningen av Sven Hedin?”

Från Nils till Olle 8/4 1914: Han gläder sig åt att Olle har samma politiska åsikter som han. ”Dina brev hjälpa mig att klart formulera, vad jag själv tänker, för andra. Jag träffar ofta pol. motståndare och blir stundom nedklubbad. – Fastän jag sålunda fullt gillar dina åsikter, kan jag däremot ej gilla din stränga dom över Bertil och andra motståndare. Finnes intet gott även hos motståndaren? Tror ej varje partis anhängare sig också arbeta för fosterlandets bästa? – I dessa dagar kan ju ingen svensk man ställa sig neutral. Man måste därför sluta sig till det parti, som har mest rätt. Vänstern vill visserligen lyckliggöra vårt samhälle med en mängd goda reformer men den vidmakthåller ej vårt försvar. Därjämte tyckes detta parti, förbundet som det är med socialisterna, vilja införa republikanskt styrelsesätt. Vartill tjänar vänsterns sociala reformer och höjande av vår kultur, om den ej samtidigt sörjer för att vi kunna försvara densamma mot vår hotande granne i öster.” Nils fortsätter att ingående redogöra för skälen till att han är högerman. – ”Jag njuter nu av ett härligt påsklov. Förutom mitt eget arbete läser jag även med två pojkar, latin 5 timmar i veckan med en, och matematik 2 timmar med den andre. Skriv snart! Ditt brev är ytterligt välkommet.”

Från Sture till Olle 13/4 1914: ”Månsarps kyrka Du ser att jag uppmärksamst hör på predikan, när jag skriver brev till dig. Bläck har jag inte, utan jag skriver med en blyerts-pennastump, som jag lyckligtvis hade i fickan. Jag skall säga dig att det inte är lätt att skriva, när prästen skriker uppe i predikstolen. – Du må tro att jag njöt., när jag reste hit, ty det var alldeles bedårande väder. Per är också med och han är lika bra åhörare, ty han sitter och halvsover. I går må du tro att Nils, Per och jag voro och plockade blåsippor åt Mor. Per och jag hava några var i rocken. Ni däruppe i Uppsala hava väl inga blommor sett än? – Du åt väl många ägg kan jag tro. Om det roar dig att veta det, så åt Birger och David (*dräng?*) sex, jag, Mor och Per och Arvid åt fyra, Brita, Wille tre, Kerstin ett och ett halvt, Far tre, Svea (*jungru?*) fyra. Kerstin och Svea hade ont i magen sedan. – Inga detektivromaner har jag haft på länge, utan jag har läst om 'Dolda spår' en gång till. Hoppas det snart kommer en rusande till mig.”

Från Sture till Olle 15/4 1914: ”Vi tro att Eva kommer hem i dag och det blir ju roligt efter en sådan lång vistelse i Målarp. Vi har fått den nye drängen som heter Allan Otto Carlsson.” (*Troligen Allan Skygge; JJB skriver i något brev att Allan tagit sig ett nytt namn.*) Brita och Arvid voro och hemtade honom i Taberg med Docka. – Mor och Kerstin bakar der nere och har så brått till Eva skall komma hem, ty de vilja inte vara brödlösa, när Eva kommer.”

Från Sture till Olle 24/4 1914: ”Tack för vykortet. En mycket vacker pansarbåt. Innehållet var också gott. Jag väntar nu i spänd nyfikenhet. Jag har nyss köpt två av Stein Rivertons detektivromaner, nämligen 'Den brända dödsdomen' och 'Legationens gisslan'. Hoppas du kommer med 'Det stulna huset'. Jag såg till min hänförelse en ny detektivroman av Stein Riveton och undrade i mitt stilla sinne, om jag nå'nsin skulle bli ägare till den. Men den är dyr, en krona, men också tjock. Böckerna, som jag köpte, äro naturligtvis allaredan utlästa. – Nu har det varit varmt så länge att vi redan hava tulpaner och hyacinter utslagna. På eftermiddagen skall jag till staden och taga spellection. Hava ni satt några potatis i Uppsala än, det gjorde vi i går. Jo, nu leka gädderna, det syns. Vi hava fått tio gäddor. I går gick det bra, då togo Brita och jag – det är nämligen vi som fiska - tre gäddor i en homma. Vi är uppe en kvart över fem på morgonen. – Hör du, jag har ett bra förslag, som jag tycker du bör ge ditt bifall till. Hör nu! Det är nämligen så att mitt hår är med gott mått en halv aln långt. Nu

ville jag att du skulle vilja låta ditt hår växa fritt, tills du kommer hem, så att vi får se vem av oss som har längst. Eva har lovat att mäta åt oss.”

Från Brita till Olle påsktid 1914: ”Det var längesedan du skrev till din lilla danserska. Jag längtar riktigt efter att du skall komma hem och dansa med mig, du lille rare broder Olavus. Jag kan ännu inte multiblikationstabellen, men jag skall snart in till staden och blåmbära tänder, så då skall Kerstin läsa med mig. Ja, min arma stackare som är så olärd och är så gammal. Ja, skriv snart min lille rare älskling.”

Från Sture till Olle 19/5 1914: ”Jag skickar härmed ett par strumpor som jag själv stickat på vår nyköpta symaskin. De här första är nog inte så bra. Jag har tappat ett mar maskor. Men nästa par blir bättre. – Skicka snart en bok, ber ödmjukast Sture.”

Från Pehr till Olle 23/5 1914: ”Tack för vikortet. Jag skall tala om en skjemthistoria för dig. Jo, Kalle Svensson hade skjutsat fru Lekander, det var neråt tosvik. När han köde hem ville 4 pojkar åka, det fick de. De satt sig på sätet och Kalle satt der bak. Så ryckte hesten på något sät så att Kalle som inte var redit nyckter trellade huvudstupa ned i backen. Då blev hästen rädd och skjenade. När pojkarna hade åkt lite så stylade sätet av så att barnen lå i en hög och skrek och kravlade. Särskilt en onge slo sig mycket.”

Från Sture till Olle 24/5 1914: ”Jag har nyss varit i kyrkan på förmiddagen. Dit går du väl aldrig. – Jag kom att tänka på dig, fastän jag hade en kaffekopp i näven. Då tänkte jag också skriva till dig efter kaffet, men om du sätter något värde på det kan jag inte bedöma. Det är, som du kan förstå, litet tvivelaktigt att skriva, när man inte vet ifall den man skriver till tycker om det. Men jag känner en glädjande känsla, när jag tänker på dig, och denna känsla tog övertaget och jag skriver, som du här ser. Jag skall komma till min härliga kaffekopp en gång till. Johan Gran och Maria Mattsson voro här och drucko kaffe också. Kaffet var alltså litet starkare än vanligt, och så var det söndag och då dricker jag två koppar kaffe. Alltså fattades bara en spännande Stein Riverton. – Ack, jag hade tänkt att skicka dig en cigarettask för 1,25, men jag tordes inte för Far, ty han tycker inte redigt om att du röker. – Du må tro vi hava roligt på kvällarna. Vi gunga på en väldig gunga med kedjor – och vi leka ’gube’ och änkeleken. Carlson och David äro med förstås. Och nästan varje kväll bjuder Carlson på karameller. Det är en rätt rik kar. Han har nämligen sålt sin del av det gårde de hade till sin bror. Han tänker nu skaffa sig mera pengar till att köpa en gård själv och sedan skall han gifta sig. En snäll och rar och stillsam kar, men han är glad och livad jämt. (*Allan Skygge?*) – Du må tro att Kalle Svensson kört i sken med Lykanders häst. Det var nämligen så att Fru Lykander skulle på begravning och Kalle skulle skjutsa. På ditvägen gick det bra, men på hemvägen åkte fyra små ungar med honom. De fick sitta på sätet och han stod där bak. Hästen blev rädd och Kalle trillade av, och hästen satte av i sken. Kalle var nämligen full, som han alltid är på söndagarna. När sedan hästen kom till kröken av vägen, stötte vagnen emot ena stolpen där och ett framhjul gick i kras, vagnen välte och ungarna trillade av vagnen. Hästen fortsatte med kullvält vagn. Vid kyrkan välte vagnen rätt igen. När han kom mitt för vårat svängde han lyckligt upp till ladugården och stannade på potatisåkern. Nu kommo alla vi utspringande. David och Carlson spände ifrån hästen. Men nu kom Kalle och skrek att de inte fick sätta in hästen. Han ville nog slå hästen redigt. Men Far skrek åt karlarna att de skulle vara snälla och hålla reda på hästen. Nu blev Kalle ond, vände sig till Far: ’Gå till kyrkan med dig, din djävel.’ Man kan ju tänka sig att Far blev arg. Lyckligtvis slogo inte ungarna sig och inte heller hästen. – Allting är så skönt i trädgården. Körsbärs-, äppel-, klarbärsträd blomma nu. Pingstliljor hava vi många nu. Men myggen äro hemska. Mina ben äro fulla av myggbett. Har du badat i öppet vatten ännu? Det hava vi här hemma gjort många

gångar. Nej, nu är brevet för långt. Aldrig får jag ett så långt brev från dig. Jag har nu några längtans timmar till postdags. Nu måste jag gå ner i trädgården och rensa.”

Från Brita till Olle 26/5 1914: ”Jag skall försöka kluttra ihop några rader. Eva och Svea skurar salongen och jag piskar alla mattorna. Vi ha nu piskat ut allt vinterdammet i sängkläder och möbler. Vår rättare Karlson är en snäll och duktig pojke. Han har haft magsår och vi är rädda att han får det igen. Han har känningar av det.”

Från Nils till Bertil 20/8 1914: Bertil har erbjudit sig att skaffa fram en viss summa pengar, så att Nils (och ev. någon annan av bröderna) skall kunna fortsätta sin skolgång. ”Först och främst får jag omtala, att din begäran att få veta fars ekonomiska ställning avslagits. Den anginge endast far själv och ej hans söner. Far resonerar därför som följer: ’Jag har ej råd att själv släppa till kontanter för barnens skolgång och den summa, Bertil åtagit sig att anskaffa räcker ej långt.’ För övrigt kan far ej inse, att det gör något, om vi vänta ett år. ’Vad gör det, om du ej blir student, förrän om ett år eller två. Jag skunkade själv bort två år av min skoltid och blev lika lycklig för det.’ Det tycks i alla fall efter allt vara bestämt, att vi skola stanna hemma. Vi få hoppas, att vi kunna komma in till julen i resp. klasser, om vi läsa hemma. Vad vi ha att göra blir alltså att läsa ordentligt på de stunder, vi ej sysselsätta oss med småsyskonen och lantbruket samt husliga göromål och leva på hoppet.”

Från Nils till Olle 29/8 1914: ”Så har då det, varom du och jag talade i somras, blivit verklighet: nödvändigheten för mig att stanna hemma ett år. Anledningen till att Far nu vidtagit denna åtgärd är den att kriget rubbat hans ekonomiska ställning. Meningen är att vi genom självstudier skola försöka hinna med läsningen i skolan för att till julen kanske kunna tentera in i resp. klasser. Men det ser ibland ut som om man ej vore hemma för att läsa utan fastmer för att idka jordbruk. Det går nog knappast att följa med i en del ämnen. Jag tänker särskilt på latin och matematik. Denna termin ha de i skolan olyckligtvis börjat läsa Catullus poesi, och det finns inga planer, att jag skall kunna reda den på egen hand. – En märklig händelse timade här i söndags. Lele Berge (*Birger*) och Tutta (*Kerstin*) blevo då rättmätiga församlingsmedlemmar. I morgon skola de gå till nattvarden. – Arvid och Wille äro fortfarande lika flitiga bedjare om kvällarna. En ful sida hos dem är emellertid att de alltsomoftast mitt under den mest brinnande bön kunna råka i ett lika häftigt gräl. Arvid säger före och Wille efter. En kväll hände följande. Arvid: ’Gode Gud, bevare oss för ryssen, så att han ej måtte ta oss och döda oss.’ Wille: ’Tror du jag vill be så’n smörja.’ Arvid: ’Ja, då skiter jag i att be med dig, när du inte vill säga om vad jag ber.’ ”

Från Sture i Jönköping till Olle 5/10 1914: ”Alla vi må bra med undantag av att Eva är sjuk på sitt gamla vanliga vis. Man kan inte bliva annat än lite nervös bland allt skriket därhemma. Jag är nu i Jönköping och hushållar för skolbarnen. Jag får klara mig så gott jag kan. Carlsson har- efter vad vi tro – tjärat ner sig i Eva. Och för hans skull bliver hon helst hemma. Mor har nu så mycket mera att göra, emedan Eva ej kan göra något stort till hushållet. Men vi hava två pigor. - Den kulna hösten är nu kommen. Nästan alla potatisen äro upptagna. Rovorna skulle visst börja bearbetas i dag. Ack, vad livet i Jönköping är tråkigt och enformigt. Den enda förströelsen är att läsa läxor och lättläsning. Men pengar saknas i dessa bistra tider. Med cykeln har jag nästan varit i hela stans omgivningar. - Våra kära tyskar gynnas just nu inte redigt av lyckan. Ostfronten klarar Hindenburg bra. Österrikarna äro, trots motgångarna, vid gott humör. Ryssarna hålla på med sitt skrytande men det blir väl snart en annan låt i skjällan, skola vi hoppas. Serberna äro övermodiga. Det går med dem som med fransmännen. De skröt tills de blev slagna. Fastän det ser mörkt ut, tror jag ändå alltid på mina tyskar.”

Från Sture i Jönköping till Olle 11/10 1914: Han är fortfarande ofta i staden och hushållar för Nils, Kerstin och Birger. ”I dag var jag och prenumererade på Dagens Nyheter. Du skall hava mycken tack. Jag håller just på att koka kaffe till Kerstin och hennes kamrater. Birger har skrivning i morgon och därför har han rest hem och hämtat en bössa, ty han och Nordenstams pojkar skall ut och jaga. Nisses terminsavgift betalade Sjögrens.

Från Olle till JJB 25/10 1914: ”Nu är jag snart tentamensfärdig i fysik. Jag beräknar, att jag skall hinna gå upp i januari och skulle då sålunda ha min fil.kand-examen klar, vilken sedermera lätt kan förvandlas till fil.mag.-examen genom att taga ett betyg i geografi. Det skulle vara ytterligt hindrande för mina studier, om jag måste ut och exercera nu. Jag ämnar alltså söka uppskov med exercisen ett år, om 1894-orna rycka in redan i höst. Emellertid behöver ej detta på något sätt inverka menligt på Fars och Evas Uppsala-planer. - Med bön om ursäkt för att Far tvingats taga del af min långgrandiga utläggning (angående mönstringen). Fars alltid tillgifne son.”

Från Nils till Olle, odaterat, troligen november 1914: ”Just nu ha vi druckit det degenererande 3,10-kaffet och till det ätit Mors födelsedagskrans, godare än vanligt. Troligen har det aldrig förr varit så få av familjens medlemmar hemma på denna högtidsdag. Förutom Elsa, Bertil och du äro nämligen även Eva och Kerstin borta. De ha måst stanna i sta'n, därför att Evas tandböld varit så svårartad, att hon titt och tätt är tvungen att gå till doktorn. - Mellan middag och kaffe sutto far och jag i all trevnad framför brasan i hans inre rum, under det han berättade om sin akademietid och särskilt om sina universitetslärare. Härifrån gav övergången sig själv till talet om hans föräldrahem och en del förhållanden, som rörde det. Bl.a. fick jag reda på att nästan hela farfars boksamling med undantag av 'skräpet som finns här' befinner sig hos fastrarna och i Målarp. På något av dessa ställen måste därför också de latinska författare finnas, som farfar och efter honom far läst. Jag skulle gärna vilja bli ägare till dem och ville därför bedja dig, att om du någon gång hälsar på fastrarna i Stockholm, du ville höra efter, om nämnda böcker finnas hos dem och bedja, att jag finge dem.”

Från Olle till JJB 17/11 1914: ”Stor tack för de vänliga skrivelser Far avlåtitt med anledning av min mönstring! Tydligen kan densamma försiggå lika väl här i Uppsala som hemma, om jag blott får ett prästbetyg mig tillsänt. – Som jag antar, att Ni ej ej kör mig på porten därhemma, trots de bistra tiderna, vågar jag alltså fastställa min hemkomst till en av de första dagarna i december.”

Från JJB till Olle 25/11 1914 : ”Alla som inskrifvas å annan ort än sin kyrkskrifnings-, blifva hänvisade till infanteriet. Skulle du alltså hafva en bestämd förkärlek för artilleriet borde du resa hem och inskrifvas i Norrahammar den 30 dennes.”

Från Bertil till JJB 19/1 1915: ”Olles skrivning är klar. Muntan återstår, men den är nog också snart klar. Om en vecka är han hemma som filosofie kandidat, tänker jag. Han slapp denna gång Söderbergs goda middagar. Mestadels äter han grönfoder på mitt mathål. Och där har jag lång kredit. Så det går ingen nöd på honom. Och till hemresan skaffas här pengar, så Fars resurser få nog denna gång sparas till andras behov. – Det händer mig också ibland, att jag sörjer över allt som distraherar studierna. Jag ser mycket väl, att mitt arbete inte blott fördröjer studierna utan gör det svårare för mig att främja min själs växt. Toge jag – eller hade jag tagit – ett lån, hade det blivit lite annorlunda. Men det är bara i mina svagaste stunder jag tänker så. I de starka stunderna vill jag inte vara av med det arbete, som nu tynger ner mig. – Platon skulle kanske sväva lite på målet inför Fars tillägg om framgång och lycka. Hans tröst synes kanske karg, för endast det rättrådiga handlandet synes honom värt kallas lycka. Men

trösten duger, om man med Platon i jordelivet ser blott en genomkörspport till en annan tillvaro, en större och starkare, där närheten till det godas idé gör dess makt i människan desto större. Och genom Platon och all filosofi, som har avseeende på livet, och genom all religion löper en röd tråd, dold mestadels kanske, men synlig om man ser efter något att leva på. Villkoret för att nånsin nå fram formuleras olika men åsyftar samma sak: rättrådigheten hos viljan. Detta är min tro och jag skyler mig bakom Cartesius ord: quod clare et distincte percipitor, verum est.”

Från Olle till JJB 23/1 1915: ”Kommer just nu från tentamen, som gått efter önskan. Jag stannar här väl ett par da'r till, varefter jag reser hem.”

Från Bertil i Uppsala till Olle i Barnarp 11/5 1915: ”Fråga far om jag får ta lite tyg igen hos Ekwurzels. Jag har nu ingen kostym att vara snygg i och det går knappast an. Om far ger sitt medgivande (det är naturligtvis min avsikt att betala.) kanske du är vänlig telefonera till affären och be dem sända mig prover snarast.”

Från Bertil i Uppsala till Olle i Barnarp 18/5 1915: ”Om jag ej meddelar annat, finner du nyckeln under mattan. Vet Nils något om sin ev. hitkomst i höst?”

Nils börjar sina studier i latin och grekiska hösten 1915 i Uppsala.

Från Bertil i Uppsala till Olle, som nu exerceerar i Jönköping, 12/9 1915: Han skriver att han på grund av sjukdom inte gått upp i tentamen som han avsett. ”Nu är jag naturligtvis mycket ledsen för denna historia. Det börjar se förtvivlat ut, enär jag efter så lång tid inte kan slå ihop en enkel fil.kand. Folk undrar vad jag är för en odåga, som aldrig tar examen. Särskilt gör det mig ledsen att de därhemma ska vänta så länge på att det skall bli något av mig. – I dag har jag varit ute i Marielund och hälsat på tant Ellen, Elsa och Sten. Farbror Victor är i Köpenhamn med Strandberg och Svante. Sara (*Flammén*) var därute. Tant Ellen är pigg och glad, sörjer inte gubben alls, och så ung, att man när som helst skulle kunna flirta med henne. D.v.s. rynkorna börja bli obarmhärtigt tydliga, och jag tror där är lite grått i håret. – Elsa är ännu en grad livligare än förut. Men samtalet är ännu ganska trögt, när man får henne ensam. Sten är mera intetsägende än vanligt. Det är för lite rutsch i pojken. – Nils lär vara i antågande. Enligt brevkort skulle han kommit i går kväll, varför jag passade tre tåg. Förgäves! Nu får jag passa i kväll igen.” Följande dag: ”Nils kom igår kväll. Han är just nu ute med Åke Sjögren.”

Från Nils till Olle 20/9 1915: ”Har som du ser lyckligt klarat mig igenom både Linköping och Stockholm och anlänt till den s.k. lärdomsstaden. I lördags hölls den sedvanliga recentiorsgasken, där vi hade förmånen att lända de övriga till nöje. Bland de frågor, som examinators – sinologen Karlgren – ställde till oss var denna: ’Var föddes Jesus?’ – ’I Palestina.’ – ’Nej, alldeles fel. Han föddes i Holland. Var man vet väl, att det om honom står skrivet: Zu Leiden ist er geboren.’ Jag höll mig alldeles nykter liksom Åke, ehuru stadsbud rekvirerats för oss båda. - Sista tiden ha vi ej gjort annat än roat oss – om kvällarna. I söndags voro Bertil, Gustaf (*Carstensen*), Åke och jag och sågo ett ruskigt Strindbergsdrama ’Brott och brott’. I tisdags voro vi ävenledes på teatern. Vi fröjdade oss den gången åt Anders de Wahls talanger. Om fredag ämna vi bestå oss en finare konsert. - Om man nu efter vad jag sagt betänker, att vi dess utom redan från första dagen av vår Upsalavistelse fingo ögonen öppna för Gillets härlighet, så kommer det ej som någon överraskning, att studierna ännu ej vidare gått framåt.”

Från Nils till Olle 12/10 1915: ”Du trivs naturligtvis jämförelsevis gott i kronans kläder allt jämt. – Är du belåten med ditt informatorskap hos Sjögrens? Det är ju en onödig fråga

egentligen, ty hos sådana människor måste man ju kunna trivas. Så vitt jag vet, har Erik ej någonsin klarat sig så bra som denna termin. – I förrgår kunde ej vår sparsamhet göra tillräckligt motstånd mot vår lust att gå och se 'Trötte Teodor'. Nog hade vi valuta för pengarna. Aldrig har jag förr skrattat så mycket.”

Från Pehr till Olle 16/1 1916: ”Det är nu två dagar sedan ni reste, och alla tycker det är så tomt sedan ni reste. I går sågade Allan och jag ved på förmiddagen. På eftermiddagen körde vi suggan till ornen i Toragård, men han var för fet och för stor, så suggan orkade inte bära honom. I dag på förmiddagen körde vi till ornen i Läsäng. Det gick inte så länge vi va der, så suggan fick stanna, så skulle de försöka i morgon. Var kväll spelar vi bridge, Far, Allan, Arvid och jag, ibland är Brita med i stället för Arvid. Jag brukar föra protokollet, och Arvid och jag spelar ihop och alltid med vinst. I går vann vi 87 öre var, fast vi spelar aldrig om pängarna.”

Från Brita till Olle 9/2 1916: ”Vi sitta nu alla församlade kring bordet så hemtrevligt. Allan har kört stockar i dag, så han kom in genomvåt och har därför tagit på sig sina blå söndagskläder så han ser fin ut. Alla hans cigarrer tog slut för mer än en vecka sedan. Alla leva och frodas. I morgon ska far och Allan resa till Målskog, ty Stork har auktion, de kunde visst få köpa en ko. Apropos ko så har en ko varit till Anderssons, men vad hon har gjort där, det säger jag inte, det får du gissa. – Det var hemskt ligga tolv i ett så litet rum, nämligen som detta matsalen. Vål att du lever. Jag har en liten bön var kväll för dig, att dessa tre veckor som nu är kvar, måtte gå väl. Ja, nu är det läggedags. Pojkarna stå nu i skjortorna och skall gå in i Evas rum och pinka i hennes potta, för att kunna lägga sig i mörker. Hälsa de andra bassarna så gott.”

Från Arvid till Olle 9/2 1916: ”Du har väl ej frusit ihjäl däruppe? (*Olle är på manöver i Norrland.*) Eva sitter och läser nu och hon slog Kalson på lek i skallen. Ville har nyss skämts för han sade fula ord.”

Från Wille till Olle i februari 1916: ”Ni drunknar väl inte i snö däruppe i Norrland.? Jag kan åka skridskor på en skridsko nu. Går det bra att åka skidor?”

Från Wille till Olle 20/2 1916: ”Arvid, Brita och Pelle kör in ved. I går grälade Brita och Arvid om hur man skall fostra hundar och jag frågar dig om du vet det, du som vet allt. I dag har vi tröskat. - Olle, kan du vara snäll att skicka den andra kottleken, för vi behöver två kottlekar, när far, Karlsson, Arvid, Per Sjöstrand och Brita spela.”

Från Nils till Olle 2/4 1916: ”Under hela Din Norrlandsvistelse ha vi ej hört av Dig alls.- Angående balen har Du nog ej hört det märkligaste: att jag dristade mig – n.b. i brist på annan dam; jag hade bjudit sju förut – till att bjuda Elsa (*Söderberg, syssling*). Hon dansar utmärkt men konverserar dåligt. När mina föreläsningar över diverse ämnen, under vilka hon kunde framkläcka ett ja eller nej plus ett flin, voro slut, rådde djup, även av andra än vi observerad tystnad. – Bertil reste i går på kvällen till Stockholm. I hemlighet har det nämligen genom Bertils medverkan uppgjorts den planen, att Nils (*son till JJB:s kusin Anton och Inez*) som nu är gammal nog för att förstå de tråkiga förhållandena i sitt föräldrahem, skulle föras bort därifrån genom att komma till Solbacka läroverk. Bertil skall ledsaga Nils till Solbacka i dag.” - Nils och Olle försöker hjälpa Kerstin att komma hemifrån och Nils har i brev frågat David Sjögren, ombudsman för Sparbanken i Jönköping, om det kunde finnas möjlighet för Kerstin att få plats i banken. Denne har svarat att utsikterna var mycket små. Hans hustru Nanny

föreslår att de skall vända sig till de egna släktingarna i Uppsala. ”Det är nog bäst medan skolkunskaper och sådant äro i gott minne att då samla sig till något helt.”

”Av det sista synes ju tydligt, att hon såväl som vi inser vikten av att Kerstin kommer ut genast efter skolans slut. Vad som hänt Eva kan mycket väl hända Kerstin. - Skulle Du vilja gå till gubben Strandberg i detta ärende? Är Du av samma mening som jag: att vi ej kunna, vilja och böra gå till Strandberg.”

Från Nils i Uppsala till Mor Anna 7/11 1916: ”På mors högtidsdag (50-årsdag) sänder jag de hjärtligaste lyckönskningar. Därtill fogar jag en önskan att Mor ännu måtte se många år. Slutligen ett tack för vad Mor varit och är såväl för mig som för oss alla! – Jag har en i dessa tider tyngande uppgift, nämligen husföreståndarskapet. Bertil är till namnet ’familjefader’ här, men upptagen som han är av sin skola m.m. hinner han ej sköta sysslan utan har gett mig den i uppdrag. Det tar ganska mycket tid att föra böcker. Det blir något billigare än att äta alla mål ute. Bosse (*Carstensen*) äter också frukost och kväll hos oss, så att vi äro ett hushåll på 4 st. glupska herrar. Nu går det ju inte att få tag i somliga förnödenhetertsvaror, såsom havregryn och smör. Det är nu också fråga om att införa brödkort. Lina (*förmodligen hushållshjälpen*) och jag vänta med spänning på den lovade sändningen hemifrån. Lina hoppas också på litet mjöl, så att hon kan baka själv. Smör ha Bosse och jag tänkt importera från Målarprstrakten. – I söndags 8 dar sen voro vi alla tre hos Söderbergs på middag. Jag är där numera en gång i veckan och läser latin med Sten. Då tjänar jag in 1.10 för middagen. Vi vänta oss en härligare gåsmiddag hos dem liksom förra året. Sara (*Flammén, kusin till mor*) träffa vi titt och tätt. Hon har skänkt mig gardiner till mitt rum. Hjärtliga hälsningar till alla. Mors tillgivne son n:r 3.”

Från Brita till Olle 20/1 1917: ”Vi har varit och spelat bridge. Jag är så stolt över att jag kan spela bridge, det är roligt. Per och jag ha haft sådan otur i kväll. Vi ha nu som först börjat vår läsning med kläm, ja det går som peppan. Tänk, du Olle att vi fick en piga ändå. Det var din annons som gjorde det. Har vi aldrig haft en piga så ha vi då fått en ordentlig nu. Tack vare henne slipper man från det värsta jobbet, jag slipper nästan från allt kroppsarbete. Mor är som vanligt, hon sover ju lite om nätterna. Eva är olika. Ibland är hon hemsk, ibland rätt bra.”

Från Pehr till Olle 30/1 1917: ”Jag kommer just från ett bridgeparti med far, Karlson och Brita. Far och Allan har gått till kvigan Perla som nu skall kalva. Nu kom Brita upp med vatten till Tutta, som hon skall gnida av lorten med. Nu bannar Brita mig för att jag inte går längre bort med skitspannen. – Nu börjar kortleken bli rätt så tjock, så Far får nog snart köpa en ny.”

Från Brita till Olle 6/2 1917: ”Tack, tusen tack för den härliga konfekten samt ditt välkomna brev med gratulationer. Nu ha vi äntligen fått börja våra studier med besked, som vi så länge längtat efter. Vi ha våra regelbundna timmar. Kerstin har också gjort oss ett ordentligt schema.” Brita beskriver hur undervisningen i olika ämnen är upplagd för henne, Pehr och Arvid. ”Jag tycker det är så roligt att få lära sig litet i läsväg. När du skriver i dina brev om er i Uppsala, hur roligt ni ha, så är det så det svider i magen på en. Ja, vi också ha nog någon rolig stund ibland, men ej som ni. Jag vill ej påstå vi ha ledsamt, bara Mor vore frisk. Ja, hon är verkligen ömklig. Tänk om mor vore frisk, då vore hemmet verkligen ett hem. Hon säger knappt ett ord så lång dagen är. När man hör hur hon talar om att hon är så hemsk så hon bara vill dö, då sitter verkligen gråten i halsen.”

Från Pehr till Olle 6/2 1917 : ”Tutta (*Kerstin*) och jag har hunnit ett gott stycke in på frihetstiden. Det är nu läsläsningstid egentligen. Arvid pluggar värre på sin geografi i rummet

intill. (*Allans rum.*) Ville skriver på sitt brev. När han har skrivit en rad, så läser han upp hela brevet.”

Från Pehr till Olle 25/2 1917: ”Brita och jag har köpt ett par skidor var för elva och femti styck, remmar för fyra och femti och stavar för en och femti. Arvid och Ville har köpt ett par var också, de kostade sex kronor ihop. Ja, till och med Tutta åker skidor och slår också rumpan i så det dånar om det. Det händer ibland när Tutta åker att en så häftig duns höres, så man kan tro att det är jordbävning. Man ser en djup håla i landsvägen, för hon kan bara åka på landsvägen, för skaren håller henne inte, om den är aldrig så hård. Skriv hem och säg hur man skall göra, när man tjarar ett par skidor och när man gör det.”

Från Pehr till Olle 1/3 1917: ”Vi ha nu fått ljus i köket och i matsalen samt i skaferi, garderåber och smuttar och i ladugården förstås. I dom andra rummen få vi till höst. Mor är likadan som vanligt förstås. Jag hoppas att du lurar många med förste april. - I går slaktade vi en kalv, så i dag får vi kalvstek till middag och fastlagsbullar. Kerstin är köksa i dag, för Eva är i Månsarp med Allan och far. Brita säger och jag tycker att ni skall komma hem till påsk, för annars så går påskäggen inte åt och det skulle ju vara ledsamt.”

Från Pehr till Olle 4/3 1917 (söndag): ”I dag kan man inte åka skidor, för jag glömde vår parafinsten i stan. Sara och Oskar är här i dag på elva kaffe. Turk (hunden) ligger framför också. Eva och Kerstin bara pratar med gesterna Oskar och Sara. Ville åker skidor, Arvid skriver, nu ber Mor mig röra om i brasan. Nu går Oskar och Sara, genast börjar de klandra dom, det är klart, eller hur. Hu du Eva! Tycker du inte att Oskar säger sitt omdöme om personer väl hastigt. Hu du Kerstin, tycker du inte att Sara kammar sitt hår hemskt fult. Hon kunde väl dölja sin panna mycket (den är mycket fnotri nämligen) mer och icke kamma upp håret så hemskt, hela pannan blir ju synlig. - Vi får kalvstek och fastlagsbullar till middag.”

Från Brita till Olle 11/3 1917: ”Ja, ni ha så roligt, ni bröder och kusiner. Hade jag hälften så roligt som ni kunde jag vara glad. Vi ha haft oxstek och fastlagsbullar till middag. Jag åt så jag mätte riktigt illa. I Barnarp ha vi ett bedårande väder och härlig skidskare. I förmiddags voro Ville och jag i missionsbackarna och åkte. O, det gick så det svindlade kring öronen! När jag kom hem och såg mig i spegeln, blev jag rent förskräckt, ty fräknarna hade förökat sig så de voro dubbelt så många.. Det är rysligt vad de yngla fort. Usla fräknar, de skulle aldrig finnas till, då vore man åtminstone lite grannare.”

Från Arvid till Olle 11/3 1917: ”Kerstin, jag och Ville har nu varit ute och åkt skidor.”

Från Pehr till Olle 13/3 1917: ”Tack för upplysningen om skidtjärningen. Nu sitter Ville och skiter, så det dånar om ett. Ja, jag skall snart gå och nattfora hästarna, men där luktar det nog inte så mycket som här. Tutta säger att här nära nog liknar ett helsicke, och ibland så är jag nära att tro det, ty man kan ju aldrig veta hurdant det är där. Men jag tycker som så att det är nyttig övning om en skall komma dit (som jag inte hoppas.) I går kokade Klara och jag grisapotatis och sågade ved, det är en redi pia, sa du se. Ja, jag hoppas att Allan blir frisk, annars så får vi aldrig läsa igen.”

Från JJB till Olle 28/3 1917: ”Vän Olle! Vore det icke möjligt att behandla sina angelägenheter så pass förtänksamt att telegrafering efter betyg blefve obehöflig. Om man t.ex. underlåte kortspel på blanka söndagsförmiddagen, då hederligt folk hålla sin gudstjänst, kunde man kanske bespara sin nästa exprès bud till staden, då det är bekant - såvidt icke minnet farit sin kos med kortlapparna – att från Barnarp är ingen postgång torsdag. – Mor

sofver mycket dåligt och äter måttligt. En undersökning visade socker och äggvita i i minimalt ringa grad. - Allan och Hans Lust taga upp is. I kväll eller i morgon ha vi elektriskt ljus i källare, kök och garderober, d.v.s alla smuttar, hvarest sittgöromål sällan göras. Från 'Bläsen' kan hälsas; han har afträdt och lämnat sin spilta åt en ung dam på 4 ben, kallad Docka, endast 3 år gammal, smäcker och fin såsom det anstår en ungmö. Djuren i lagård och stall äro nu ungefär 75 stycken."

Från Arvid till Olle 3/4 1917: "Vi läser om dagarna här allt vad vi hinner. I svenska, vårt kära modersmål, har vi läst ut formläran nu. I geografi har jag läst ut Sverige. Pehr och Brita har läst ut Norge och Finland, det tappraste land i hela världen!"

Från Pehr till Olle 13/4 1917: "Ärving (Arvid ?) sitter bredvid mig och också han skriver till dig."

Från Arvid till Olle 13/4 1917: "Tack för brev som jag inte fick. Isch weis nischt wass ich sollen schreiben. Wihr soll in morgen schreiben Tyska."

Från Wille till Olle 29/4 1917: "Vi har sålt fem grisar. Det är inte lönt att skriva det jag har skrivit till Bertil, för farbror (!) Olle kanske bör läsa farbror (!) Bertils brev. I dag är det så mycket snö att det går ända opp på kängskaften. Arvid och Klara lever i köket, så det hörs i hela huset. Adjö med dig Farbror (!) Olle."

Från Olle, på genomresa i Linköping, till JJB 19/5 1917: Terminens mödor äro slut. Det skall bli skönt att få utbyta övercivilisationen mot den Barnarpska enkelheten. Bosse (Carstensen) och jag reste från Uppsala i går, träffade Elsa i Stockholm och stannade hos henne över natten. I dag har vi båda resenärer nått Linköping. I morgon begiva vi oss vidare söderut. Bosse hoppas nämligen att få följa med till Barnarp ett slag. Det blir ju lustigt för honom att övervara Birgers studentexamen."

Från Brita till mor Anna, som vistas på sjukhem i Växjö, 28/5 1917: "Morgonsysslorna äro nu uppklarade och det härliga helgdagslugnet börjar nu. Far är rest till Månsarps kyrka. Ville och Sture följde med för att därifrån resa på tåget till Jönköping. Ville skulle nämligen där draga ut en tand som han haft verk i, i flera dagar. - I morgon åker Birger till stan på Bosses cykel för att läsa med Erik Sjögren och se'n tar han Ville på stängen hem. - Pojkarna ha redan badat flera gånger. Rågen och vetet är sått och nästan all havren. Potatisen är icke i jorden men de skall snart dit. Mors tulpaner och hyacinter äro nu så vackra och lysa långa vägar. Smågrisarna växa duktiga tag. Sessan har fått en levande och en dödfödd unge. Vi skall behålla den, den är precis vit och långhårig. - Jag hoppas att Mor är på bättringsvägen."

I samma brev, från Olle: "Bosse och jag kommo hit för några dagar sedan. Det kändes tomt, att mor var borta, men skönt på samma gång att veta, att mor är borta i goda händer och får god vård. Flickorna klara hushållet till största belåtenhet."

Från Olle i Barnarp till Mor Anna i Växjö 3/6 1917: "I onsdags ringde jag till morbror Arvid för att spörja honom om hans erfarenheter av sitt och Martins (en äldre halvbror till mor Anna) besök hos Mor. Glädjande nog kunde han berätta, att Mor varit ganska duktig. - I går sattes här potatis. Jag var ute ett slag och hjälpte till på förmiddagen. Annars är jag skolmästare för Brita, Pelle och Arvid. De äro ej så särskilt svåra att inplanta bokvett i. Far säger, att vi skola försöka läsa in Brita på studentkursen till nästa höst. Det vore ju lustigt att ha en syster med den vita mössan. 'Lille Birger' går och jäser i sin och uppträder med käpp och fet

cigarr. – Småpojckarna äro väldiga fiskare. De meta och lägga ut ståndkrokar. Esomoftast skaffa de oss middagsfisk. – I morgon skola de elektriska anordningarna beses och möjligheterna för insättandet av brandfritt valv i prästgården i och för förvaring av arkivalier skola undersökas. Eva får en ansträngande dag, ty herrarna skola först ha kaffe på förmiddagen och senare middag.”

Från Kerstin till Olle, odaterat, 1916 eller 1917: ”Käraste Olle lelle! Det går åt ’kaputten’ med pengalån, Fackskola och hela ’faderullan’. Om jag ändå hittade en ’karlslok’ som kunde gifta sig med mig. Då bleve man ju försörjd och sluppe ängslas för framtiden. Men sitter jag hemma kommer ingen och hämtar mig, utan jag måste ut och försöka ta reda på någon som kan bli kär i en ’misslyckad’. Ola hjälp mig att komma iväg.”

Från Nils i Uppsala till Olle 4/6 1917: ”Tack för den gångna terminen! Tant Ellen (Söderberg) har idag bett mig skriva och göra följande förfrågan hos dig. Skulle Du vilja fr.o.m. slutet av juni vistas på Marielund som sällskap åt Sten. Det är nämligen så att Tant och Elsa (dottern) ska resa till vestkusten fr.o.m. 1 juli och stanna en månad och Sten kan ej följa med, enär han kvarsar med underbetyg i svenska, vilket skall upphjälpas genom privatlektioner för en lärare här i stan. – Igår var Elsa och Ina här och störde oss i vårt trägna arbete. Emellertid var det hela angenämt.”

Från Wille till Olle 28/7 1917: ”Har du det gott och bra i Målarp? Du är en lathund som inte skriver till mig. Du kommer nog snart hem, tror jag. Fråga Elsa om hon vill sälja Eva ett kilo kaffe.”

Från JJB till Olle i aug. 1917: ”Mor sofver mycket dåligt.”

Hösten 1917 börjar Birger studera juridik i Uppsala och Nils börjar sin militärtjänst.

Från JJB till Olle 23/9 1917: ”Din skuld uppgår till tolf kr. 70 öre och torde sändas antingen till mig eller Sture före månadens utgång. Bättre att betala sina matskulder än lägga dem på tobak och sprit! För öfrigt har du åtskilligt annat här obetaladt till belopp som du väl icke ens räknat öfver.”

Från Pehr till Olle 25/9 1917: ”Det är nu en måne eller mera sedan du reste. Läsningen har icke kunnat börja ännu, ty Tutta har ej kommit hem än. Hon och Elsa väntas dock hem i denna veckan. I dag har vi tröskat råg, vete och havre. Jag har i sjön tvättat av tröskdammet. Vi har en vacker och ganska mulli fjälla hos oss, Karin Emanuelsson, Allans kusin från Skövde. Ja, nu har jag inte mer att skriva, din lärjunge Pehr.”

Från Olle till JJB 30/9 1917: ”Vad mina Jönköpingsskulder beträffar, så känner jag mycket väl till dem; det är dels för jaquetten och för ett par kängor. Likvid skall så småningom avlevereras. - Bertil och Birger ha i morgon flyttningsbekymmer. – I går voro jag, Åke och Birger på ’gask’ på Smålands nation, under vilken Birger jämte hit nyanlända kamrater upptogs i nationens sköte. – Jag har hört att Mor blivit sämre, men jag hoppas att det bara är tillfälligt. – Bertils utvalda har jag träffat en gång. Hon gjorde varken gott eller dåligt intryck på mig. Hon såg inte precis illa ut men är ingalunda någon skönhet. Bertil är emellertid ordentligt fast.”

Från Olle till JJB 5/10 1917: ”Jag behöver ett prästbetyg i och för ansökningen om Cedergrensunderstödet. Om Far vill skicka ett snarast möjligt, vore jag mycket tacksam. – I

går efter middagen höll Birger kafferep för Bertil med tillkommande och en annan kvinnlig bekant, mig, Åke och Jösse. Vi voro hos Jösse, eftersom han har det rymligast såsom varande ägare av en dubblett nu, innan Bosse kommit. Bertil och Birger har ännu ej kommit riktigt i ordning i sin nya bostad.”

Från JJB till Olle 7/10 1917, kl. 3.46 f.m.: ”I Ditt 'svar' förbiser Du nog åtskilligt af Din debet här. Så har du på Rosenlund bara för tiden från april lagning för tolf kr., i Fridhem för några kronor etc. Naturligtvis menar jag ej att du, så länge du lefver på lånta pengar, skall kunna klara allt, varken nytt eller gammalt, men nog får du vara beredd vid ett blifvande arfskifte finna dig skuldsatt här för omkring 1 000 kr. - Som jag förstått att Ni sätta ett högt pris på lektionerna Ni meddelat småbarnen, så vill jag erinra dels att Ni njutit så oberäkneligt många och långa förmåner af hemmet, hvilka aldrig komma att medtagas vid en uppgörelse, dels att det står er fritt att på annat håll skaffa Eder de höga arvoden Ni anser Er kunna förtjäna på information. Tyvärr äro både Ni och jag njutningslystet anlagt folk, en egenskap som kanske är svenskens synnerliga arfsynd. - Jag mår illa, icke blott kroppsligt utan äfven psykiskt af den dårhusmässiga depensen för tobak och alkohol., men icke förty så drack jag hos Engdal i går en snapps aqvavit, som smakade härligt, och därpå 3 glas punsch samt rökande 3 stycken 'Superb'. Men var gång jag tänker på hvad tobak och alkohol kostat mig 1916 och 1917, skäms jag som en piskad hund.”

Från Nils, som gör militärtjänstgöring i Norrköping, till Olle 15/10 1917: ”Furir! Soldaten n:r 593 Sjöstrand, som är alldeles pank, anhåller att få en liten avbetalning på den summa han har att fordra. Det är omöjligt att leva på dessa fattiga 50 öre om dagen.”

Från JJB till Olle 27/10 1917: ”Som vid uppgörelse med Cedervall och Nilsson i Jönköping dessa fortfarande hålla på de poster vi icke veta af, så måste jag fråga dig, om du möjligen uttagit bemälda saker. De ifrågavarande posterna äro: den 20 december 1916: 1 fl. portvin, - 3,00, 1 glögg - 1,50 (här i huset har aldrig förekommit någon 'glögg'), den 4 januari 1917: 1 cacao - 6 kr. - Mors hälsotillstånd är tröttsamt och mitt ger ansatser till vacklande.”

Från Olle i Uppsala till JJB 28/10 1917: ”Bertil har alltså gått och förlovat sig. Rut är just inte vacker men ser frisk och stark ut, har en präktig hy och fina tänder. Hon vinner alltmera, ju mera man är tillsammans med henne. Bertil är numera en from man. Han går icke mera på några danstillställningar och synes sällan till på Gillet. Han är dock ingalunda asketisk. - Att Far sedan tiden efter studentexamen har vissa fordringar, förstår jag väl. Att jag njutit stora förmåner i hemmet är dessutom en sak, som ingen tacksammare erkänner än jag. Min njutningslystnad hoppas jag icke vara större än mången annans. Att penningen är rund, medger jag villigt, men samtidigt tror jag, att jag är relativt sparsam i dessa gulaschtider. Men jag kan ju ej helt draga mig undan världen. - Att mors tillfrisknande går så långsamt och man ibland icke alls kan skönja något sådant, är ju förfärligt tråkigt. Men vi få ej förlora modet.”

Från Nils i Norrköping till Olle 30/10 1917: ”Jag skall angående min ekonomi i allt följa Edra råd. Jag vet mycket väl att Sjögrens ej vägra att lämna mig de pengar jag behöver, men att under exercistiden öka sin skuld med den ena 100-lappen efter den andra är inte roligt. Då jag kommer till Jönköping har jag tänkt att jag skulle kunna klara mig själv. - I lördags och söndags var jag i Linköping på avskedsvisit. Vi ha kantänka våldgästare där ganska många gånger. På måndag resa vi härifrån.”

Från JJB till Olle 2/11 1917: ”Bertil har alltid varit from, ty han har alltid haft sanningssinne. Alltid har han haft något rejält, reprätt, renhårigt i sig. Äfven i sina affärer har han städse varit

beundransvärdt redbar. Aldrig har han använt min kredit utan att omedelbart före, i regeln, eller omedelbart efter, undantagsvis, underrätta mig därom. Ni öfriga studerande – ty skolorna demoralisera de flesta – hålla mig mestadels i okunnighet, tills jag får se det på räkningen eller motboken. Diplomatskt nog – och diplomati har sällan mycket sanning i sig – undvek du att svara på hvad jag egentligen ville veta, nämligen hvem som tagit de där posterna hos Cedervall och Nilson. – Det är hufvudlöst att nu kasta pengar på kurser, som är dubbelt så dyra som under normala tider. Jag kan icke hålla Sture i skola för 1 000 kr. för de 9 skolterminerna. Alltså är det enda rimliga att uppsäga bostaden samt taga Sture ur skolan, tills tiderna bli normala. Han får under tiden öfva sig i undervisning på Brita-Per-Arvid-Ville. Antagligen få vi snart skicka Mor till Växjö igen, Alltså en utgift på minst 200 kr. i månaden.”

Från JJB till Olle 6/11 1917: ”Att Jakobsson (*Bertils svärfar?*) är vid god vigör torde i någon mån bero på att han varit nog klok att icke trötta ut sig med dåliga affärer för sina barns studier. Allt här har slukats af barnen. Ens lif har därför blifvit förkrympt och hälsan vanskött. Man kan ibland känna sig förbannad öfver att ha fått en kvinna som icke ens tålde rista byxorna öfver förrän hon blef med barn. Och sedan, när hon icke längre var afvelsbar, blef hon genast sjuk och ett huskors genom odräglighet och hälsovårdskurer. Aldrig är en man större dåre än när han drager på sig en kvinna och hennes afkomma. – Idag ha fruntimmerna varit i staden och skaffat mig klädesutlägg för minst 150 kr. Elsa reser i morgon till Lerum, där hon skall ha plats hos en häradsskrifvarefamilj Almkvist. Elsa drar med en stackars karldåre som heter Klas och är något slags knodd i Göteborg. Kerstin beundras och uppvaktas af knodden i Kråkshult, så nu får väl Bosse dra, och väl vore det, ty Kerstin är honom för gammal. Bäst med giften som aldrig blir af. Tänk hvad en man kunde ha det godt jämförelsevis, om han aldrig ser åt ett fruntimmer. – Adam mådde bra i paradiset så länge han var ensam. Kvinnan hade icke varit där länge, förrän hon förstörde alltsammans för honom.”

Från Pehr till Olle 7/11 1917: ”I söndags gingo Sture, Brita och jag till stan för att gå och se Stormyrtsösen, som spelades för sista gången på Röda kvarn. När vi hade sett Stormyrtsösen gingo vi till Metropol och såg ett annat stycke. I söndags förmiddag badade jag. Marken var hårdfrusen och sjön var isbetäckt. Vattnet var bara 2½ grader varmt. Det var rysligt kallt, men hemskt härligt när man kom upp ur vattnet. Jag badade, emedan Ville och jag hade cycklat till Johan Gran och jag var genomsvett. Johan är varken bra eller glad. Det senare kan han omöjligt vara, en sådan framtid han har. Blir han icke bra till våren, så måste han på fattighuset.”

Från Wille till Bertil 7/11 1917: ”Kerstin har kommit hem från staden till min stora förtjusning, för hon hade med dessa brevpapper. Elsa skulle till Lerum och på vägen dit skall hon till Göteborg där hon skall hälsa på Clas, hennes fästeman. Vi har slacktat, så vi har härlig skallekorv, som snart är slut. Så du kan inte tänka på att få någon. Det är synd om dig det, Bertil. Vi tänkte att skriva ett sött brev till din lilla Rut, men det uppgav vi, ty vi visste inte hennes adress. Clas har varit i Jönköping och Elsa och han och Kerstin var i bostaden och kelades. Kerstins Nicke har också varit i bostaden med korngryn och spissvärta och socker. Han är en rar liten handelsman. Pelle säger att jag stöter, villket nog är sant, men jag rår inte för'et. Det är ovanligt att Pelle inte ljuger, då han säger något.”

Från Brita till Bertil 7/11 1917: ”Mor är nästan galen ibland, hon är mycket sämre nu än förut. Så roligt det skulle vara, om du komme hem till jul och hade Rut med dig. För en tid sedan hade far brev från Goldkuhl (*läkare*). Han sade att det är bäst mor reser till Wäxiö igen. I dag har Elsa rest till Lerum, i Göteborg skulle hon träffa sin lille Claes. Mor sitter här

bredvid och säger att jag skall hälsa dig från henne och säga att du får nog aldrig träffa henne mer. I morgon fyller hon 51 år, stackars lilla mor!”

Från Brita till Olle 8/11 1917: ”Ni i Uppsala skriva knappast aldrig till oss härnere. Kommer det inte brev från er i morgon till mor, så måste ni bli kallade slöfåckar. I dag fyller lilla mor 51 år. Vi gävo henne i dag på morgonen choklad på sängen, vi sjöngo även en liten stump. Till födelsedagsgåva fick hon ett fint förkläde och två par strumpor. Hon har inte sovit en blund i natt. Som Ville talat om ha vi slaktat och korven är slut.”

Från Pehr till Olle 8/11 1917: ”Jag har nu med fasligt besvär luftat ut det rum som Brita och Arvid suttit i. I dag har jag gjort en kvast utav björkris. Eva bad mig gå till Korga-Johan och beställa en kvast. Då Korga-Johan bor ända bort i Östergården beslöt jag göra en själv. Nyss ringde morbror Arvid upp för att gratulera Mor. Eva sitter nu och pinkar bakom mig, så det skvalar om det. Ville gick ut till Allan med mjölk. Nu पोस्ते kaffet! En skata flög upp i lönnen. Mor kommer nu hem från en promenad.”

Från Arvid till Olle 8/11 1917: ”Jag har inget brev att tacka för, men tack för det ändå. Vi har fått revbensspjäll och skallekorv till middag. Jag går som vanligt om dagarna i ladugården, därför att vi har icke ännu fått någon piga, men vi hoppas att vi snart skall få hit Klara Johansson, den förra som var här. Britta och Kerstin håller på som bäst att diska, så det skräller ute i köket. Brita sitter också och skriver till dig.”

Från Arvid till Bertil 8/11 1917: ”Det är i dag mors födelsedag. Elsa reste i onsdags till Lerum och till Göteborg för att få träffa Claes. Jag har nyss kommit från Rosenlund, där jag hos skomakaren hämtat en draglina och hos smeden har jag hämtat ett (oläsligt ord). Mor skall, tror jag, snart till Växjö för att hon är sämre nu. Hon sover icke bra om nätterna och är illavuren på alla vis. Pelle och Ville sitter nu och äter. Brita och Kerstin är uppepå och manglar. Här är lika enformigt. Eva skall visst nu börja med middagen. Pelle och Ville har nu gått ut att skära ris till kvasten. Vi spelade och sjöng för mor i dag på morgonen. Hon fick choklad på sängen samt ett förkläde och ett blomträd. Allan är i dag ute och plöjer.”

Från Wille till Olle 8/11 1917: ”Arvid sitter och jämrar sig för att han inte har någon stål-fis (?) och han säger att blyerts slinter så att det inte går att skriva. Han skriver inte med blyerts för att han är dum och för att det ser karaktigt ut att ha skrivit med bläck. Vi har slacktat. Skallekorven har vi 5 kvar av, så du kan inte få någon. Tänk om du vore så lycklig som Nisse, så finge du skallekorv med, det skulle vara bra. Nu var det tillegram från Elsa och Claes. Det var till mor och det löd lyckönskningar. Två suggor har grisat. Det är så livat att se på dem där de sloss och rollar om i halmen. Nu skiner solen i ett tag, men nu kommer ett väldigt moln, så det kommer nog att rengna igen, tror jag, eller vad tror du?”

Från JJB till Olle 23/11 1917: ”Att din kraftigt utvecklade själfiskhet tager en sådan öfverton rörande Carstensenarna låter sig endast förklaras af människonaturens vanliga själfbedrägeri. Hvad är det värre att de äro i Uppsala öfver julen än att Bertil var där, och Gustaf och jag voro det 1877? Man kunde verkligen vara frestad anse, att Ni borde litet var följa exemplet, ty här i hemmet äro vi tillräckligt betungade ändå. - Den där föreställningen att småbarnen här hemma skulle känna någon förtjusning öfver 'svägerskor' är ju ock på galet spår. Så länge de äldre syskonen äro obundna finns det något, om än svagt, hopp att hemmet skall få någon valuta för hvad det utgifvit och lidit för dem, men när de börja befatta sig med sitt motsatta kön, kan hemmet godt sätta öfver dem den kända devisen: 'Låten hoppet fara!' -

Hade icke den olycksaliga studievägen beträtt, kunde du nu i praktiska yrken suttit inne med goda inkomster som befriat dig från 2 års gamla hattskulder.”

Från Sture (i Jönköping) till mor Anna 26/11 1917:

”Kära Mor! Trött på tankearbete efter skrivningen i dag samt den stora ensamheten göra att jag måste meddela mig med någon. Då ej någon finnes här att sällskapa med, så får jag skriva och som adressat väljer jag då den käraste för mig.

Det är ju alltid så, att det bästa en människa kan äga, är en god mor. Därför blir hon både för sönerna och döttrarna den käraste personen här i livet. Nog älska sönerna och döttrarna sin fader lika mycket som sin moder, men det är ett helt olika förhållande mellan barnen och modern och barnen och fadern. I bekymrens stunder går barnet till moderns sköte och hämtar tröst. Ett ömt förhållande råder mellan barn och mor. – För sin fader däremot är barnet för det mesta rädd. Därav följer, att ett främmande förhållande uppstår mellan barn och fader. Så har jag funnit det! Det måste medges, att det är konstigt, och jag vet ej varpå det beror.

Såsom exempel på ovanstående kan jag framhålla, att det aldrig skulle falla mig in att skriva ett sådant här brev till Far. Han skulle nog ej förstå det, utan i stället bliva stött. Därför bör ej Mor, om Mor anser som jag, visa detta brev för Far.

Jag har ej ännu varit och hört efter boken, men jag tänker göra det i kväll, då jag går till apoteket.

Ja, nu är det ju snart jul! Denna högtid har dock något gott med sig för envar. Det finnes väl ingen som ej intages av stor glädje då. Tänk bara på en sådan sak, som att alla ens anhöriga äro församlade! Julklappar spela mindre roll! Däremot saknas nog juldopp och julgran, om dessa skulle utebliva. I år blir det nog ej så festligt vid jul på grund av de svåra tiderna, men det gör ju ingenting bara alla komma hem glada och muntra. En julklapp som vi alla ville ha, vore att Mor bleve frisk till jul! För att med glädje kunna fira jul måste alla vara friska. Jag både hoppas och tror, att Mor skall bliva bra till jul. Om så blir, blir julglädjen större än någonsin, även om juldopp, julklappar och allt ej komme oss till del. Vi leva på hoppet! Julglädjen skulle även bli bra mycket större om det eländiga kriget snart toge slut. Tänk om vi vid julen kunde frambära en tacksägelse till all världens Herre för att detta hela jordens plågoris försvunnit.

Må så ske! Med denna önskan vill jag sluta. Mors lille Sture”

Hyllningstal till Annorna (modern och syster Kerstin) december 1917 (?) av Wilhelm:

”Såsom den värtaligaste och lärdaste av Barnarps prästgårds invånare anser jag det som min plikt att hålla festtalet för de båda Annorna. På grund av deras stora volymer måste jag dela dem i två grubber. Det första innefattar så Mor Anna. Som I alla veten är Mor Anna en hederspacha väl värdig att sättas inom glas och ram, men volymen tillåter ju ej detta. Elegant i sina tänder duger hon fuller väl åt farsgubben som ju ej haft tänder på många år. Dessbättre är ju mors tänder rörliga, så att farsgubben vid högtidliga tillfällen kan låna dem. Va de där med huru som hållst! Men till jul borde dock farsgubben skaffa sig ett par egna för att knäcka nötter, ty på grund av det lilla nu pågående värdskriget finns ju nötknäppare ej att få. Till allas vår sorg har mors lilla mage på senaste tiden betydligt krupit ihop. Om detta beror på kölden eller på kriget (eller på far) är ju ej gått att avgöra. För att få reda på detta måste man vidtaga vittomfattande forskningar. Även andra onemnbara delar har till största delen försvunnit hos henne (menar han kanske håret?). Vad benen angår så viten I ju att hon ej vet antingen om hon drar dem före sig eller efter sig. Det kan göra detsamma, bara det går framåt. Det värsta är kanske att hon har svårt för att få något ur sig både vad talet och maten beträffar. Detta kan ju verka menligt på jordens skötsel, men en annan Anna som jag snart skall tala om, sörger i rik mott därför. Efter denna karakteristik får jag övergå till den andra Anna. Frodig och fet med ryggen rak som en penna går hon sin väg till lycka här i livet. Mycket kan Sverige vänta av

henne. I veten ju att den tid snart är kommen, då hon seglar in i äktenskapets stormiga hamn. Den lycklige eller olycklige, vilket man vill, blir väl Bosse. Jag skall dock ej gå in på hennes kärlikshistoria utan istället framhålla några av hennes utmärkta egenskaper. Såsom husmoder är hon förträfflig. Hon lagar god mat, varom ju hennes kropp vittnar. Det är visserligen ett horn mot dyrtiden, men människorna leva ju för att äta. Jag skall dock ej längre trötta er, mina kära åhörare, och därför vill jag till sist utbringa en skål för de båda Annorna samt utbringa ett leve för dem. Länge leve de: Hurra, hurra, hurra! Skål, mina herrar och damer, fast supen saknas.”

Från Pehr till Olle 27/1 1918: ”Ville tjuter, så det går nog inte så bra att skriva precis. Nyss gick Nesse, sedan han hade pustat de sista gångerna hemma på denna sidan Norrlandsresan. O, så härligt, nu gick Ville! Oj, nu trillade lampan ned! Nu får du vänta ett slag. Ja, nu är det uppklarat! Vid ladugården är det en hel sjö. Halva ladan ligger under vatten. På gårderna är det knappast någon snö, så hemskt har det millat. På landsvägen är det isgata, så åka släde går det än. Ve den som går med trätofflor eller galoscher, han kan inte påräkna att gå många steg innan han sätter sig. Brita har nu köpt sig ett par skidor.”

Från Kerstin till Olle 27/1 1918: ”Mor, Eva och hela raden ha krupit till kojs. Nils har i dag varit hemma och tagit farväl av matfaten och oss. Stackars lelle Nesse, nu dröjer det innan han får äta sig mätt. Jag har lovat honom att med mjölkbudet skicka in några brödkakor, en skinkebit, en sylta och lite annat i matväg, så att han åtminstone ej behöver svälta ihjäl under resan (upp till Vännäs). – Allt vore bra här hemma om bara Mor och Eva vore friska, men de äro bedrövliga. Jag vet knappast vem av dem som är värst därän. Båda har den sista veckan till största delen haft sömnlösa nätter och därigenom bli de naturligtvis ännu tröttare och missmodigare än förut. I förra veckan var jag med Eva hos doktor Lundberg. Han gjorde allt för att trösta och lugna henne. Aptiten har blivit bättre, men ängslig och så där hemsk, Du vet, är hon fortfarande. Vi fundera på att skicka henne till Linköping, dit hon blivit bjuden av tant Pedro. – Elsa har varit i Göteborg och är nu i Lerum och hälsar på (fästmannen Claes). – Sture är värd beröm. Han är en riktig skolmästare och sköter läsningen med reda och kläm. Själv håller han på att lära sig stenografera och arbetar fördenskull hela dagarna. Ville skriver romaner och kärleksbrev till sin Fanny. I söndags sålde han sin sista utkomna roman 'Svärdet' för 50 öre till Nils. – Säg dina 'hustrur' att de ha det rasande bra, som så ofta få bli vederkvickade av sina 'män'. Om jag ibland kunde rymma till Er ändå!”

Från JJB till Olle 6/2 1918 ”Inför hotet att Ni möjligen skulle komma hem, ifall vissa familjehändelser inträffa, vill jag genast fastslå hvad jag lät dig förstå i julas, att min önskan är att Ni efter detta skonar hemmet för Edert intrång. Hemmet, och särskilt Far och Mor, hafva tillräckligt släpat ut sig för Eder, hvarför vi helt enkelt icke vill vidare ha med Er att göra. Olyckligtvis var förståndet så klen vid hitflyttningen till Barnarp att vi började genast ställa hemmet i obestånd genom att gifva sig in på det vansinniga skolorväsendet, hvilket psykiskt, fysiskt och ekonomiskt ruinerat oss. Under det att Ni nu lefva ett flott lif med stockholmsresor, nationsgask, glöggkokning och bridgespel, sitter Mor och jag utslitna och förschade, emedan vi icke hade begrepp att beräkna bekostnader, när vi kastade Eder in på studiebanan, där Ni icke blifva annat än skuldbelastade ämbetsträlar. Mor är för öfrigt totalt under isen. Reser i dessa dagar till Växjö med en sannolikt resultatlös kostnad på minst 250 kr. i månaden; och därtill är egentligaste orsaken att Edra studier sugit ut det som hon och jag behöft för att lefva ett normalt lif. Men Ni fortfar lika gladt att förslösa pengar på onödigheter, men i hemmet höres ingenting om någon ersättning för de gjorda utlägg. Det är en djup harm att man kunnat vara nog dum att i tjugo års tid (skolelandet började redan 1898) försaka fram en afkomma, om hvilken man egentligen aldrig vet hvad den blir till. Men

nu må det också vara slut med den metoden. Jag vill efter detta icke i något hänseende eller på något sätt hafva någon depens för Er.”

Från Nils i Vännäs till Olle 12/2 1918: ”Det var lustigt att höra litet om Ert syndiga leverne i Upsala. Glädjande är Edra hustrurs bergfasta trohet. – Vi kommo hit först den 6 och ha sålunda nått och jämt hunnit sätta oss in i tjänstgöringen. Det stora flertalet av oss längta tillbaks till Jönköping. Ty förläggningen är dock för ruskig här. Vår pluton, 29 man, ligger i ett rum, något större än halva salongen hemma. Värst är det med renligheten. Själv gör jag min toilett i snön. Torkrum finns naturligtvis ej heller. – Själva samhället är inte så dumt. Det finns både mat, jobbkaffe och söta bönor där. I lördags och söndags hölls t.o.m. en större fest här av Vännäs kvinnoklubb. Vi voro där och dansade och beskådade blomman av samhällets kvinnliga ungdom. Liljenvall och jag slogo oss emellertid ut för ett par umeå-bönor, som vi voro tillsammans med hela söndagen. Vi resa nog snart till Umeå och hälsa på våra nya hustrur, som lovat invitera oss någon gång. Ju kallare det är dess mera älskar man ju också. – Kvällarna bli i allmänhet ganska långa vid karbidlampans matta sken.”

Från Kerstin till Olle, våren 1918: ”I dag har Elsa kommit hem från Växjö. Mor är fortfarande dålig. På lördag reser jag med Eva till Hagaryd. Hon har blivit erbjuden att redan nu komma dit. Eva är skral. Ängslas, våndas och gråter allt som oftast. Det kommer säkert att göra henne gott att hon får vara borta från röran här hemma en tid. Elsa sköter hushållet i mitt ställe. Brita blir på från läsningen lediga stunder hennes passopp. Har ni grabbar däruppe gott om ’pluringar’, så skicka några stycken till mig i Hagaryd, så fortsätter jag därifrån till Stockholm och Upsala. Kanske Rut gör mig sällskap. Nu när Elsa sköter allt här hemma, gör det ju inte så mycket om jag blir borta några da’r mer eller mindre. Egentligen är det ju fånigt att bara tänka på en sådan resa. En sak till: Ni kommer att skämmas för mig, ty jag är tyvärr lika oformlig och tjock som vanligt och kommer att vara förskräckligt dum och bortkommen och verka ’lantlafs’ i högsta grad. För Bosse kan Du tala om att jag längtar till Upsala för Er skull. I Er är naturligtvis Bosse inbegripen.”

I mars 1918 engagerar sig Olle i Svenska Brigaden som frivillig i Finland.

Birger får difteri i Uppsala och måste avbryta studierna och resa hem till Barnarp.

Morbror Arvid i Ulricehamn till Olle 23/3 1918: Han har reda på att Olle rest som frivillig till Finland. ”Det hedrar dig, och det visar att pojgårens mod och rättrådighet icke har försvunnit ur ditt hjärta.”

Från Nils på regementsmöte till Bosse (Carstensen) våren 1918: ”Olle och Jösse (*Gustaf Carstensen*) ha ju t.o.m. i feberyran dragit åstad till Finland, troende det vara deras plikt, trots det de ha ännu större plikter att fylla hemma. Visserligen äro de myndiga till åren men ha ju ännu ej skaffat sig någon ställning. Det är väl ganska lättsinnigt att kasta allt över bord och bara ge sig iväg. Olle är dessutom ett stöd för Birger, Jösse för Gunnar. Emellertid får man hoppas att nu när de mest förblindade entusiasterna gett sig iväg, ni som äro kvar få litet nyktrare syn på tingen. Plikten mot sig själv och sina närmaste går över andra inbillade plikter.”

Från Bertil till Olle 2/4 1918: ”Bosse och jag ha i dag förljuvat varandras ensamhet. Vi åt frukost ihop och drack vårt middagskaffe ihop på Gillet. Bo är ganska nedstämd, därför att hans broder Gunnar helt hastigt slutat skolan och nu med all sannolikhet är på väg norrut till Finland. Därtill har han nu besvär för anordnande av den auktion, som måste hållas i Målarp

innan den 1 maj. - Enligt dr Goldkuhls utsago har mor förkalkning i hjärnans pulsåder och att hon sålunda är för en läkare obotlig.”

Från Bertil till Olle 4/4 1918: ”Varmt tack för ditt roliga brev! Birger insjuknade i difteri fredagen efter er avresa. Han mår mycket bra med epidemiens mat och små sjuksystrar. Han tillbringar sina förmiddagar rökande ute i parken, men i halsen är det tjockt av levnadslustiga småkräk. Nu har han beställt upp cigarrer. - Påsken tillbringade jag i Hagaryd (hos Ruts familj). Där fanns Eva såsom familjemedlem. En liten blyg skrämmd fågel verkade hon alltjämt och långt till tårarna var det aldrig. Hennes blyghet tog sig bl.a. det underliga uttrycket, att hon inte vågade äta sig mätt. Hon är nog ganska mycket nere, och det kräves säkerligen lång tid, innan hon är återställd till sin gamla hälsa och sitt forna glättiga lynne. - Mor är det inte heller så bra med. Doktorn anser henne nu obotlig, och sjukhemmet vill ej ha henne längre, för hon är alldeles för besvärlig. Hon kommer därför antagligen snart vara hemma igen, ehuru det med hänsyn till flickorna inte är så värst önskvärt. - Bosse är frisk och kry. Åke (Sjögren) likaledes. Det är min sista termin i Uppsala. Nästa höst antingen Indien eller en landsortsstad.”

Från Bertil till Olle 6/4 1918: ”Det är upplyftande höra från er, som känna luft under vingarna. Vad man sen än må tycka om resan till Finland, sedd ur pliktens och ur andra synpunkter. En gång födes man hit, en gång lever man, en enda gång och sen aldrig mer. Sen går man över gränsen och sen finnes intet utom det, som dödens stora tullbehandling möjligen låter en behålla med sig till andra stranden av det jag, som bar ens namn. Livets och dödens problem, det är det enda, i vilket mina tankar på er därute rör sig. Människosjälarna, de käras och alla andras, deras öde är det enda jag kan tänka på. - Här hemma fångas intresset av hur mjölet skall räcka till den nya sädesskörden. Potatisen börjar ta slut, köttet har på påskveckan sprungit upp till 7 kr. kilot i Sthlm. - Det finns ännu möjlighet för Ruts och min avresa till Indien redan i höst.”

Från Arvid till Olle 7/4 1918: ”Kan du säga mig, varför du reste till Finland? Har du inte tänkt på att du kastar bort dina studier och att det tager längre tid att nå din strävans mål? Jag förstår mig inte på din plan. Faster i Linköping ringde till oss i dag och talade om att Gunnar (Carstensen) skulle resa till Finland i dag. - Jag kommer nu från att hava druckit elvakaffe. Far dubblicerar i dag för att Palmberg är i Stockholm. - I går var Kerstin myndig. - En grisa-sugga har fått 8 ungar. Alla äro de granna. Här hemma är snart vår. Solen är varm. Gräset börjar grönska. - Pelle sitter och läser för Nils i andra rummet. Vet du Olle, att Birger har difteri. Elsas Claes var här i påsk, men förlåvade sig gjorde de icke.”

Från Elsa till Olle 8/4 1918: ”Faster Augusta ringde till mig i lördags, hon var förtvivlad för Gustavs och Gunnars (Carstensen) skull. Välkomna hem med armar och ben. Vi leva på hoppet att få se dig än en gång. Skriv genast! Vi ha väntat på brev i tre veckor.”

Från Sture till Olle 8/4 1918: ”Britas, Pelles och Arvids lästid infaller nu på förmiddagen och vi hava ordnat det så att de skriva en mindre uppsats om Din resa till Finland. Som du ju vet finns det de här hemma i Sverige som anse att din resa är förhastad, ty Du har större plikter att fullgöra här hemma. Andra åter hålla före att kampen för vårt gamla broderland Finland går framför allt. Bland dessa tror jag att farbror Gustaf befinner sig, då han per telefon prisat Din djärva färd. - Vi vänta ständigt underrättelser från dem som skola läka de sår svenska regeringens genom sitt nekande av vapen tillfogat finnarna! Lycka med på denna färd och en glad hemkomst efter väl förrättat värv.”

De yngre syskonen i Barnarp får alltså i uppgift att skriva uppsats om ”Min brors Finlandsresa”, som sänds över till Olle.

Några utdrag:

Ur Pehrs uppsats: ”Krig rasar i hela världen, men inte nog med att olika länders folk bekämpa varandra utan olika delar av samma folk bekämpa varandra. – De röda bestå av arbetareklassen och de vita av den övriga befolkningen. Det är de vita, som hava rätten på sin sida. Finnarna hava sedan gammalt varit sammanknutna med svenskarna ända till det olyckliga kriget 1809. – Bland de frivilliga voro en mängd uppsalastuder, varibland min broder Olof befann sig. Det är mycket vacket gjort av dessa frivilliga att resa till Finland och offra liv och blod för finnarna. Dock är det nog inte så bra att gå för hastigt tillväga, i synnerhet om man har plikter att sköta hemma i Sverige, som min broder Olof har i rikt mått. Då är det bättre att först sköta dem och sedan ge sig iväg. – otaliga äro de faror som hotar de frivilliga i Finland. För det första kan de bliva lemlästade och komma hem som krymplingar. För det andra kunna de bliva dödade. För det tredje kunna de bliva tillfångatagna av de röda, och det är det värsta som kan hända dem, ty då få de först genomgå stora lidanden, ty de röda behandla sina fångar som djur, och sedan skjutas. Därför har varje soldat en dosa med gift, som han kan taga in, då han blir tillfångatagen.”

Ur Arvids uppsats: Den liknar mycket Pehrs uppsats i uppläggning och åsikter. Troligen har de diskuterat, innan de skrivit. ”Det är rätt stort hopp att Olle skall få komma hem igen som en ärad hjälte med tapperhetskorset på bröstet. Han har alltid gjort skäl för sitt svenska namn.”

Från Kerstin till Olle 8/4 1918: ”Käraste lilla Ola! I går var det jämt tre veckor sedan Ni reste och ej en rad ha vi fått från Dig. Varje postdag ha vi väntat, men alltid förgäves. Har Ni varit med vid Tammerfors? Vi här hemma leva i ständig spänning för Er därborta. Med feberaktig iver sluka vi allt vad tidningarna förtälja. Är Jösse, Valter och du på samma ställe? Mor är fortfarande i Växjö och vet ej om att Du rest. Lilla mor har obotlig pulsåderförkalkning i hjärnan och blir aldrig bra mer. Birger har haft difteri. Eva är bättre och kommer hem på lördag. Gunnar få Ni väl snart träffa. Troligtvis reste han i går. Bosse hade också givit sig iväg, men fick ej pass på så kort tid.”

Från Kerstin till Olle 9/4 1918: ”Kära Ola lilla, man kan knappast tro att det du skildrar är sanning, så hemskt låter det. Att höra kulorna susa om öronen, att runt omkring se döda och sårade! – För varje dag som går beundrar och högaktar jag er mer och mer. Den svenska brigaden köper dyrt Sveriges heder och förvånar hela världen genom sitt mod och sin tapperhet. Tidningarna översälla Er med beröm och alla framställs som hjältar. Jag har aldrig tvivlat på att du handlade rätt, när du bestämde dig för att fara. Varför jag bad dig stanna kvar hos oss var för att jag fasade för skilsmässan och var rädd för att förlora dig för alltid. Ola lilla, så hemskt det kändes vid stationen! Det var som om något inom mig slitits ifrån mig. – Hur vemodigt och tungt det än måste kännas, ifall du stupar, Olle, kommer jag ändock att vara stolt över att ha en sådan bror som du. Jag önskar jag varit sjuksköterska och fått komma ut också. – I dag ringde tant Pedro och talade om att hon fått telegram från Valter att han var lindrigt sårad. Varje gång telefonen ringer ’kläcker’ det till i Elsa och mig, när vi sitta i matsalen och lappa strumpor. Finlandsfebern börjar rasa också i Jönköping. Hur länge tror Du det dröjer tills Ni erövrat Hälsingfors? – I morgon skall jag baka bröd. Om jag kunde slänga till dig en härlig smörgås ändå och lite slaktmat, ty vi ha nyss slaktat. – På uppmaning av Tant Ellen Söderberg har jag skrivit till Fru Rut Hedborg angående plats i hennes hem. Som Du vet äger hennes man en herrgård, Olivehult, som ligger mellan Motala och Linköping. Det finns gott om tjänare, men frun i huset behöver en bättre flicka som hjälp och sällskap. Helst vill jag

vara hemma över sommaren för Evas skull. Elsa blir hemma till hösten. I juni blir här nog dubbelförlovning, Elsa och Claes, Eva och Allan. Vi ha redan börjat spara ihop ”starkt”. – Den 23 april blir det auktion i Målarp. Elsa hade brev från Bosse som skriver att det är bäst att sälja av skiten först som sist, då både Gunnar och Jösse rest ifrån allt och givit sig iväg till Finland. Stackars lelle ”Pusse”. Jag är glad över att han ej fick resa. Varför förstår Du nog. Det är alltid svårt att skiljas från den man älskar. – Jag hoppas att detta brev ej blir det sista du kan ta emot från mig, men om så skulle vara, så tack för allt! Jag tycker att jag är just dig så mycken tack skyldig. Du har läst in mig i skolan och städse visat dig hjälpsam och villig.”

Från Brita till Olle 9/4 1918: ”Du kan inte tro så glada vi blevo, när vi i går fingo se ett brev från dig. Vid genomläsandet av dina brev kunde jag med knapp nöd hålla tårarna tillbaka. Värst var, när du blev utsänd som rapportkarl. Hu, så otäckt! Kerstin har läst breven för Gran och Sandvikarna, och alla brusto ut i gråt. Gran bad, under ymniga tårar, att vi skulle hälsa till dig så kärt från honom. Jämt tänka vi på Er. Kan undra om du klarat dig bra vid Tammerfors-slaget. Nu ringde telefonen! En väldigt lång signal! Måtte det inte vara telegram. O, vilken oro. Varje gång telefonen ringer, tänka vi: 'Tänk om det är telegram från Olle eller om honom!' När jag skriver detta brev vet jag ej, om du lever eller ej. Smocka ihjäl var evliaste rödgardist och res hem! Ja, ni klå dem visst bra, efter vad man kan se av tidningarna. Så glada vi skulle bli, om Ni komme hem friska och krya igen, men det är väl nästan otänkbart, eller hur? – Hälsa hela Svenska brigaden och säg att de är duktiga, som klå de röda asen.”

Från Arvid till Olle 9/4 1918: ”Hoppas att du ännu lever, när du varit med att storma Tammerfors. Jag som är en gammal van krigare skall giva er ett råd, som lyder så här: I skolen icke vara för djärva och icke något fega. Med för djärvhet följer döden, med feghet medföljer ingen seger. I Poltava voro vi för djärva och därför vunno vi icke. De röda vinna aldrig seger för att de äro fega. Så bliv aldrig fega, ifall det har gått gale, utan håll modet uppe i det längsta. Olle, är det sanning att I bären gift på er, som I kunnen taga in, om I bliven tillfångatagna. Jag skall säga dig hur de skriva i tidningarna: De som komma i de rödas våld behandlas mycket illa. Först skära de upp magen, sedan taga de ut tarmarna och med dem binda de dem. Jag frågar sedan: är detta sant? Du har alltid gjort heder för ditt Svenska Namn. Jag menar, att du aldrig skall begå sådana brott mot Gud och människor som de röda. Du sade i ditt brev att du tycker om finnarna. Det är bra att någon av mina bröder har lärt känna finnarna, finnarna som räddat Sverige i många faror, finnarna som hungrat och slagits för det gamla Sverige i många århundraden. Nu är det du Olle som får hungra och slåss för dem. Kom ihåg åren mellan 1709-21. Vem var det då som räddade Sverige? Jo, det var finnarna, de starke, duktige och modige finnarna. Vem var det som alltsedan Karl XII:s tid ända till Gustaf III fick stå mot stötarna från Ryssland, jo finnarna. Till lön för Finlands tjänster har icke Sverige gjort något knappt. Vi går i ständig ängslan för dig.”

Från Pehr till Olle 14/4 1918: ”Hej 'Major'! Du har väl klått upp packet där borta i Finland redigt nu? Det är roligt att du inte har kolavippat än. Du har räddat dig för de där runda blytapparna, som äro så besvärliga, ty de vilja så gärna göra hål i ens ömtåliga lekamen. – Våra fiskredskap äro ute för länge sedan. I dag fingo vi ett tjugotal mörtar och abborrar. Odensjöborna fiskar också, bla. så har dom en homma i oset. Emellertid kan man (jag) vittja denna homma från land (jädrans loppa jag har fått på mig). En dag då jag gick förbi såg jag att det var en gädda däri. Då beslöt jag att göra som grabbar fordom gjort, tjuvvettja och lägga fångsten i våra hommor. Efter mycket tråk fick jag ut gäddan, som jag hundrafallt förbannat för dess motspänstighet. Det var mycket spännande, ty när som helst kunde någon komma förbi. Jag tyckte emellertid att det var synd att taga ifrån dem all fångsten och eftersom det låg en rätt försvarlig sten i närheten, beslöt jag att lägga i denna. Just som jag höll på härmed kom

Otto Hill för att vettja. I förskräckelsen släppte jag stenen och kastade gäddan i vattnet. Bittert sörjde jag sedan detta mitt stora felsteg, ty när kommer ett sådant tillfälle tillbaka?"

Från Elsa till Olle 14/4 1918: "Vår glädje över att kulorna inte varken dödat eller sårat dig, behöver jag väl inte tala om. Det skulle vara härligt, om vi finge vår önskan uppfylld att få välkomna er hem igen, våra hjältar! - Måtte ni segra med livet vid Helsingfors intagande. - Helst ville vi skåla med er i juni, då Eva och jag förlova oss här hemma."

Från Nils till Olle 14/4 1918: "Hej, du gamle! Vi beundra och känna oss stolta över våra landsmäns tapperhet och mod. Hade jag varit i Upsala, när Ni reste, hade jag säkert måst följa Er. För en krigare här hemma i ett fredligt land känns det uppbyggligt att läsa och höra om Svenska brigadens fina operationer. Det skall bli ett härligt återseende till hösten. - I dag har jag varit hemma på söndagspermission. För övrigt är allt sig likt på gamla I 12. Vi få bra mat nu igen. Man mutar oss på så sätt till den 1 maj, då väl 'uppror' befaras. Nästan varje kväll är jag hos Sjögrens. - I går kom Eva hem från Hagaryd (*Bertils svärföräldrars hem*) betydligt friskare och gladare än då hon for. Bara förbättringen har någon varaktighet. - Vi hoppas Ni kommer snart. Skulle du ej komma åter, skall jag uppfylla din önskan, så att ej med klagan ditt minne firas, men saknaden efter en älskad broder parad med stoltheten över hans stor-svenska bragd skall aldrig försvinna. Allt intelligent folk här hemma betagas av beundran för Er bragd och Edert mod. Morbror Arvid säger att du hade nu ingen annan plikt än resa till Finland. Många gamla säga att de skulle göra detsamma, om de vore unga. Vale praeclarissime frater. Tuus Nils"

Från Birger i Uppsala till Olle 14/4 1918: "Du torde ursäktat att jag icke skrivit förut. Det har sin grund dels i att jag varit sjuk, haft difteri, dels i min stora lathet. Gratulerar till Er betydelsefulla insats i stormningen av Tammerfors! Sedan kommer väl ansträngande marscher för att möta de röda djävlarerna i något annat av deras helveteshål. Här ligger nästan lika stark spänning i luften som vid Er avresa. Med stor iver rycker man till sig tidningarna för att studera 'listorna' och med en lättnadens suck slänger man dem ifrån sig så ofta inga av ens käras eller anförvanter namn stått i dem. Jösse har ju blivit Er fältpräst och Valter sårat men med livet i behåll. Jag kommer nog icke att stanna i Upsala många dagar till. Min sjukdom har kastat min plan att tentera romersk rätt i mitten av april överända. Det är ju förresten rätt lämpligt att resa hem och rekreera sig till exercisen. Difterin har tagit på krafterna. Med en innerlig önskan om Er rättvisa saks framgång och om att din kulspruta måtte få fortsätta sitt 'arbete' tills den sista rödgardisten fallit, slutar jag för denna gång."

Från Arvid till Kerstin i Uppsala 15/4 1918: "I går kom en ny sköterska till oss. Hon heter Elsa Bergstedt. Ebba Andersson är här förstås fortfarande. I påsk blir vi en liten skara, nämligen Nils, Claes, Sture, Birger och kanske Olle. Att inte du också kommer hem. Oh, vad det skulle vara roligt, om du komme hem!!! 'Evsen' och 'Britchen' är här utanför och räfsar hö. I dag har Eva och Elsa ystat en ost. I dag har Allan och jag varit i stan med 4 får. Mor är som vanligt, Eva bättre, Elsa likadan. Glad påsk med Bo!"

Från Arvid till Olle 24/4 1918: "Käre Major Olle! Vi fingo i går ett brev från dig och ett i dag. Jag har ännu icke läst dem, för jag kan icke läsa din doktorsstil. Kerstin skall läsa dem för mig sedan. Mor är nu något bättre, hon kan stå på sina ben. - Om man kunde skicka ett ton mat till er i Finland, skulle jag vara glad. Jag har nu tänkt på den där uppsatsen. Jag skrev att du hade större plikter här hemma än i Finland. Jag säger nu: Det var bra att du reste. Jag undrar hur här skall bli första maj. Norrahammarsborna komma allt att taga allt som finnes. - Vi sådde i går 940 kilo tallbarr och fingo 30 kronor. Jag har idag läst i tidningen om hur de

döda svenska finlandshjältarna begravdes i Stockholm. Det var mycket gripande. Mor skall komma hem i nästa vecka.. Hon vet icke att du är i Finland. Vi törs icke tala om det.”

Från Wille till Olle 25/4 1918: ”Käre herr Amiral. I går fick Tutta brev från dig. Vi trodde att du kom för att underrätta att du hade fått en bit av dina järnstarka senor bortskuren. Men vi blevo besvikna, för du kom inte i det ärendet utan för att tacka och för att skriva litet goja. Huddu, då du skriver härnest, så skriv ett brev till mig. Det kan vara roligt att ha ett brev från dig som du har skrivit i Finland. Om du dör, så vore det ett minne från dig, ett mycket kärt minne skall jag säga dig. - Nu har vi varit och druckit kaffe på verandank. Det var härligt. Skynda dig hit så skall du få dig en kopp med, för kaffet är inte kallnat än. Hur tror du det blir här i Barnarp den första maj? Jo, hemskt. Karlsson har fått reda på att Norrahammarsborna tänker komma hit till Barnarp och plundra oss bönder. Men man kan skicka efter bassen i stan, så det är inte så farligt.”

Olle får sig också tillsänd Willes roman ”Tasmania eller På Korallön”, skriven 1918.

Från Birger i Barnarp till Olle 25/4 1918: ”Det blev alldeles olidligt dyrt uppe i Upsala. Maten höjdes på Ambrosia till 130 kr. Jag läser hemma och reser upp och tenterar min romerska rätt. Det är en stor glädje du bereder oss varje gång du skriver brev till oss här hemma, då de ha samma innehåll som hittills, att du är frisk och oskadd. Nu börjar jag tycka synd om rödgardisterna. De är ju fullkomligt omringade utom längst i öster och något hopp om mild behandling, om de gäve sig ha de väl inte, utan de få slåss och sälja sina liv så dyrt som möjligt. – Måtte Fortuna gynna dig!”

Från Brita till Olle 25/4 1918: ”Ack, så glada vi äro över att du ännu lever. Ja, må du leva över hela kriget och sedan komma hem till oss igen. Dina brev äro så intressanta, så du kan inte tro. Vi uppge alla ett tjut av glädje, då vi få brev från dig. Mor vet ej om att du är i Finland. De röda är ju snart besegrade. – Nu skall vi fjällor gå ut i månskenet och tänka på dig och våra fjälle-män. Har du fått någon finsk änka att svärma med? Eller det kanske är en vacker, ung flicka? Så mycket bättre!! Hälsa henne! Nu, kära lille Olagrin, ska jag sluta med många, många hälsningar och pussar.”

Från Eva till Olle 25/4 1918: ”Tänk vad du är modig, Olle. – Far är i e.m. kommen hem från Växjö, där han varit hos Mor. Hon skall komma hem nästa vecka, för det är ingen idé att hon stannar i Växjö, säges det. Elsa skall, nu när hon kommer hem från Målarp, där hon varit med om auktionen, resa till Växiö för att lära sig sköta Mors blåskatarr. Tänk att Mor haft det i årtal utan att någon läkare kunnat säga det. Mor är bättre ändå på sätt och vis, därför att förlamningen har gått tillbaka så att hon kan röra alla lemmar, fast hon ändå ligger nästan jämnt. Stackars lilla Mor att det skulle bli så för henne, nu när hon kunnat få det lugnt på gamla dar.– Birger, Kerstin, Brita och jag sitta just nu och titta på Jösse och Valter i Vecko-journalen och i e.m. hava vi läst i tidningen om högtidligheterna i Stockholm, när de döda kommo från Finland. – Kerstin, Brita och jag skola nu gå ut och njuta i det härliga månskenet och då skola vi tänka på dig och hos dig äro våra tankar ofta, käre Olof.”

Från Kerstin till Olle 26/4 1918: ”Vi äro så glada att Du hitintills blivit förskonad. Ack, så härligt om Du komme helskinnad igenom allt. De röda djävlarerna ha väl snart fått så mycket de tål. Vad Ni måtte få svälta och fara illa, hungra, frysa, slåss! Det var ej underligt att en sådan som Jösse i längden ej kunde orka med att föra ett sådant liv. Jösse mötte Gunnar tre mil utanför Tammerfors och försökte få honom att vända med hem, men lille Gunnar var obeveklig. Jösse var så ledsen över att han lockat ut Gunnar. När jag går ner i köket och jobbar med bak-

och matstök önskar jag att jag kunde slänga över mat och bröd till Er. När du kommer hem igen, Olle, skall vi pyssla om dig riktigt ordentligt. Snart måste det väl vara slut på eländet. I onsdags förmiddag anlände de stupade Finlandshjältarnas lik till Stockholm, de fingo ett högtidligt och värdigt mottagande.”

Från Bertil till Olle 1/5 1918: ”Majmiddag hos tant Ellen och farbror Victor. Vi ha druckit din skål och hälsa dig. - Studenterna lufta sina flickor. Birger är hemrest. Det blev för dyrt att leva.”

Från Bertil till Olle 9/5 1918: ”Det har varit brev hem om Eva, Elsa och deras angelägenheter, till far om en hel del saker, varom vi kommit in i diskussion. De ha, vill jag hoppas, för både far och mig bragt klarhet i en del familjära angelägenheter. Dessutom ha de givit Far förnimmelsen att han inte är så förtvivlat isolerad, som han en tid varit i familjen. Och det är nu nödvändigt att börja värna om hans glädje. Mors öde har tagit honom hårt. Det är bittert för honom att se tillbaka på den hårda tiden och se Mor bruten. Han har tänkt över att det hårda arbetet nog bidragit åtskilligt att bryta ner mor. Han börjar vårda sig om flickornas hälsa. Det är också hög tid. Eva är nog räddad nu, men hon var hårt nedtryckt av sin nervositet. Elsa är det något sjukligt med, hon är en jäktad liten stackare, som behöver känna lugn och ro kring sig. Brita lider framför allt av att ha levt ett strävsamt barndomsliv utan att ha känt annat än plikten att arbeta. - Antagligen blir det dubbelförlovning i Barnarp om en månad. Elsa har haft betänkligheter av åtskilliga slag. Hon och Claes ha lika lite att vänta på som Eva och Allan. Måtte bara Allan få bli frisk. Han har ännu en gång haft ett anfall av sin magåkomma. Det har upptäckts, att där är en 'knot' på tarmen, och läkarna sätta ifråga en operation. - Birger är hemrest. Sen difterien tagit från honom en månads lästid tog han förnuftigt nog sin Mats ur skolan och utgör nu under Allans sjukdom ett värdefullt tillskott till jordbrukets arbetskraft därhemma. - För ett par veckor sen har jag fått besked, att engelska regeringen inte ger något pass för resa till Indien så länge kriget pågår. Jag söker nu folkskollärareplats i Sala, och får jag den, gifta vi oss till hösten, Rut och jag. - Valborgsmässofestligheterna här voro mera ohejdade än någonsin. Smålands nation måste utrymmas vid ½ 4-tiden för att glas och möbler skulle kunna räddas. Gillets kafé 1 maj på kvällen var en myrstack av krälände, gungande, vrålände och gestikulerande apor. - Dagny och Sten Söderbom voro här de dagarna. 1 maj firade Åke och jag angenämt med Söderbergs. - Gustav (Carstensen) håller på med sitt 'prakt'arbete. Möjligen prästvigdes han för ärkestiftet i pingst.”

Också släktingarna i Uppsala Victor Söderberg och Ester Söderbom skriver brev till Olle under finlandstiden.

Från Kerstin till Olle 16/6 1918: ”Vi vänta alla med otålighet på Din hemkomst: Vilken härlig känsla att få Dig tillbaka igen! Dubbelt kärare har Du blivit oss, Ola lilla. Då vi skildes åt i Upsala, vågade jag ej hoppas att vi så snart skulle få se varandra åter. Till midsommar ha vi Dig väl säkert här. Då blir det dubbelförlovning: Elsa och Claes, Eva och Allan. Brita och Sture skall konfirmeras i midsommar, så det blir mycket högtidligheter på en gång. Elsas Claes kommer på lördag morgon, och kan Bosse få tjänstledigt kommer han också hit för att få vara med om festen. Vore bara lilla Mor frisk, tycker jag att allt vore gudomligt. I morgon kommer Din koffert hem. Hjärtinnerligen välkommen hem till oss, lilla Ola!”

1918 exerceerar *Birger* i Karlstad och Karlsborg och måste ofta be om penninghjälp för att kunna resa hem.

Från Birger i Karlstad till Olle 31/7 1918: "Vår tjänstledighet börjar om lördag åtta dagar. Jag hoppas att du hjälper mig hem. Någon inkomstkälla har jag ännu ej hunnit skaffa mig. Nu har vi hunnit vänja oss vid maten ganska bra. Uppehållet mellan frukost och middag på 7 timmar är ganska djäkligt. Ja, du skall väl snart begiva dig till lärdomsstaden. Det är i alla fall ett djäkla hopp man gör, när man kommer därifrån till exercisen."

Från Kerstin till Elsa, sommaren 1918: Hon har besökt Davida Spånberg (född 1878, änka efter Wilhelm Spånberg, kusin till JJB. Hans far John Spånberg var bror till JJBs mor Ulrica) för att be att få låna pengar till någon kurs. " 'Davida-aset' (uttrycket är för svagt men jag kan gott nu ej finna något lämpligare ord, som kan tolka min avsky och harm) har ej låtit höra av sig än. Brita och jag avlade i måndags tre besök i Spånhult med följande lysande resultat: Första gången var vi nere i Spånhult $\frac{1}{2}$ 12 och träffade då Milda och en tysk dam hemma. Fru Spånberg var i Norrahammar, sades det, och på min begäran att få veta lämplig tid, då hon kunde vara hemma, svarade den smiliga Milda att $\frac{1}{2}$ 5 samma dag vore vi mycket välkomna, och då är Fru Sp. säkert hemma. Brita och jag traskade hem och ner igen och infann oss på bestämd tid. När vi kom fram på gården satt Milda och tyskan på verandan. 'Goddag igen', sa jag, 'går det att få träffa Fr. Sp. nu.' Milda gumpade in, glodde mäktigt förgrymmad på oss. I 10 minuter fick vi stå i sanden nedanför trappan och vänta, och slutligen kommer Milda igen och väser fram att hon sökt i hela våningen, men frun funnits ej att finna någonstades. Kanske har hon gått ut att se till arbetarna som kuva vicker på ett närbeläget gärde. Brita och jag tyckte att det lät något egendomligt, men sedan vi fått reda på var det omtalade gärdet låg, tackade vi och gick vår väg. Under det Milda stod på trappan och försökte ljuga i oss en hop 'goja', som Davida lärt henne, skiftade hon färg oupphörligt. Brita och jag begav oss till gärdet och träffade där en gubbe, genom vilken vi fick veta att Fr. Sp. tillsammans med den tyska damen varit där ett slag för två timmar se'n men sedan gått hem. Han skrattade så illmarigt och menade att Fr. Sp. tar ej emot mer än dem hon vill ha visit av. Vi gick ner igen. Ett stycke från Spånhult träffade vi på kusken Kvarnström och han försäkrade oss att hon vid den här tiden måste vara hemma. Vi gick fram på gården, men förstugudörren var tillbommad. Köksdörren var i alla fall öppen och Brita och jag gick in. Där träffade vi en 'sobba' som på vår fråga om Fru var hemma såg mycket förvånad ut men genast gick in för att höra efter. Efter 5 min. kom pigan ut och förklarade att hon ej var hemma. Hon hade nog gått till Stora Spånhult eller Sven i Flahult och det lönade sig ej att vänta, ty ingen visste när hon kunde väntas hem. Fr. Sp. kanske framdeles ringer eller skriver upp till prästgården. Brita och jag hade ej annat att göra än att med oförrättat ärende gå hem igen. Vad tycks? Förbannat svinaktigt och fegt att ej våga svara. Hade hon sagt ett renhårigt nej, hade jag varit nöjd, men att bli så svinaktigt behandlad, behövde man ej tåla, fast man är en 'fattiglapp'. Alla här hemma äro uppbragta över hennes 'sataniska' fräckhet och ofinhet. Hon är ej den enda människa i världen som har 'pluringar' och en sådan där girigbuks pengar klarar man sig kanske lika bra utan. Lina säger: 'Hon är ej död än, fröken kan vara lugn för att hon får sitt straff, innan hon kommer härifrån. – Skriv och låt oss veta om du bestämt dig för det göteborgska sjukhuset.'"

Från Sture till Olle 16/8 1918: "Eftersom far vägrat att låta mig genomgå en kurs i maskinskrivning och stenografi, har jag beslutat att skaffa mig en skrivmaskin och på egen hand öva mig. Har annonserat efter en maskin och hittills fått ett svar. Svaranden ifråga är villig att låna bort en ypperlig maskin för kr 25:- pr månad. Låna mig kr. 25:-! Du vet att Du ej kan få dem tillbaka ännu på flera år. Mitt hopp är naturligtvis att någon gång komma ut i världen och förtjäna pengar. Det är svårt att tigga pengar på detta sätt! Vore inte viljan så stark så -. Nils har haft tjänstledigt några dagar. I morgon kl. 5 f.m. skola Kalle och jag upp och skjuta änder. Många kära hälsningar från Din tillgivne men så besvärlige bror Sture."

Från Birger till Olle 4/9 1918: "Spanska sjukan har nu sent omsider kommit även hit och grasserar väldeliga. Av 350 man som nu finns inom kasernerna äro 200 mer eller mindre angripna. Jag själv har gått igenom kuren och har legat lindrigt sjuk en vecka med ganska hög feber. Jag har anmält mig till reservofficersaspirantkursen i Karlsborg, dels därför att jag kommer närmare hem, dels för att jag verkligen reflekterar ganska skarpt på att bli officer. – Jag har här då penningbristen varit som störst lånat småsummor här och där. Jag undrar om du skulle vilja hjälpa mig med en liten hacka på 15-20 kr. Det är nog bäst att slå sig på något med kort utbildningstid, så att man så fort som möjligt står på egna fötter. En fänrik har ändå nu 3000 om året och han får mat och logi för 500 kr."

Från JJB till Olle 10/9 1918: "I dag har jag erhållit halfårsräkningen från Emil Johansson och finner att du, din vana trogen, skuldsatt mig hos honom den 14 jan. på halvesul o.dyl. med 8,25 och den 27 juni för låga gosskor med 26,50, utan att säga ett enda ord därom. Finner du icke det ohederligt att, otillfrågad, skuldsätta en annan person? Nu undras, hur mycket du skuldsatt mig på andra ställen på samma sätt. I värsta fall får jag väl annonsera att jag icke svarar för din skuldsättning. Jag och min hustru ha för edra affärers skull i årtionden försakat och slitit ondt. Jag vill icke fortsätta därmed. Det är mig en daglig grämlse, som suger all lifssaft och lefnadslust och arbetskraft ur mig, och min hustru har blifvit för eder skull förstörd, emedan hon måst i årtionden vanskötas för att Ni skulle slita skolbänken och äfven studentlif. Hade man i stället skickat Er i arbete på själf försörjning, kunde hennes både kropp och själ skötts naturenligt. Det vore ärligare af dig, att du betalade dina egna debet än skicka Kerstin pengar, af hvilket intet godt kommer. Också var det barnsligt öfvermod och ett bevis på den omogne 'öfvermaga' du egentligen är, att vilja förbinda dig till månatlig tribut för visst ändamål. Trampa ut barnskorna först, innan du uppträder som 'wohlthäter', rådgifvare och förmyndare för gammalt folk! - Se äfven till nu i god tid att du för mellanterminerna har någonstades att vara och något att göra som du kan reda dig på. Jag var nämligen redan i julas besluten att de där mellanterminsbesöken skulle aflysas. Redan då hade ditt själfsvärd, för att icke säga fräckhet, utvecklats så pass att din hemvaro för mig skapade obehag. Särskildt verkade upprörande den där kalabaliken med Sture, genom hvilken Anna fick en chock, hvaraf hon blef betydligt sämre. Kom så finlandssjouren med sina halsbrytande äfventyr, hvarför jag lät ännu en gång nåd gå före rätt. Jag ångrar det, ty sommarens obehag endast ökades genom din närvaro. Se nu till att du står på egna ben och besparar hemmet det intrång, som ökadt personantal alltid åstadkommer! – Ingen kan förstå hvarför just jag och Anna skulle få en så otalig skara ungar. Och så talas det intill vämjelse om hur duktiga de lära vara, men ingen tänker på det ve och den förstörelse de orsakat oss stackars föräldrar. Kloka hade vi varit om vi 'gett tusan' huru det gått med barnen, liksom de nu i själfva verket bry sig litet om huru det går med oss. För öfrigt är den där beprisade duktigheten minst sagdt problematisk och synes bestå hufvudsakligen i läxläsning, hvilken ju hvilken dumbom som helst kan med en smula energisk flit klara. En hel massa lefnadsår äro bortplottrade på diverse och valutan är synnerligen mager i förhållande till de utlägg andra ha för deras skull fått gälda och utstå. – Huru de fyra yngre pojkarna skola placeras, har jag ännu intet ljus i. Blott det förstår jag att skolsystemet är absolut omöjligt. Hvad deras sämre disciplin beträffar, så hafva de lärt det af eder äldre. Ty klart är att när de oupphörligen ser allt slags själfsväld dagligen, så smittas det. Rökning, supning, kortspel, nöjesskötande verkar oemotståndeligt demoraliserande på dem. Det är därför underligt att de icke äro värre än de äro. I hvarje fall äro de snällare, hänsynsfullare och förnöjsammare än Ni äldre och göra dessutom mera för hemmet än de äldre pojkarna, oaktadt de kostat det väsentligt mindre. - Hvad mor angår, så är hennes tålmod beundransvärdt. Det är en utomordentligt stor makt och styrka Gud ger henne att så kunna stilla bära sin nöd. Ingen af oss andre i huset ginge i land med eländet så hjältemodigt som

hon gör. – Hvilka narrar Ni (*Olle, Nils och Birger*) i själfa verket voren, då Ni kunde erbjuda mig hjälp med hushållerskelönen samtidigt med att Ni icke hade råd ens betala edra skors lappning! – Under förutsättning att det icke skapar några särskildt stora olägenheter för dig, önskar jag sända dig flyttningsbetyg. Det börjar kännas obehagligt att hafva hemmaskrifna en massa folk, som hunnit en ålder, då de borde vara själf försörjande, hvarjämte de skattelappar, som dugga, göra det mindre angenämt, alldenstund då de icke betalas, komma oupphörligen passera kommunalstämman och myndigheter. Under hårt lifsbetryck John B. Sjöstrand.”

Nils får efter fil.mag.examen 1918 ingen plats utan bor hemma i Barnarp och läser, särskilt med Pehr.

Från Eva till Olle, odaterat, kanske hösten 1918: ”Det är inte utan att man börjar längta efter eget bo.” Hon och fästmannen Allan har funderat på att överta prästgårdsarrendet. ”Prästgården tror jag inte vi fundera på vidare. Arrendet skulle bli 1 946 kr., 10 liter mjölk per dag, 2 kg smör i veckan, skjuts när som helst. Om det är far som är kyrkoherde kommer han att in i det yttersta ta ut sina rättigheter. Och f.ö. äro både Allan och jag nöjda på Fars kommando. – Det går dåligt med bärgningen, jag kan inte begripa hur vi ska få in havre, vete, potatis och rovor. Ingen mäniska vill komma och hjälpa till. Allan är snart likgiltig för alltihop. – Pelle har legat hos Mor i natt. Han har varit uppe 12 gånger.”

Från Kerstin till Olle hösten 1918: ”Livet här hemma är enformigt och glädjefattigt. De enda omväxlingarna vi ha är olikheten i Mors och Evas sjukliga tillstånd, som ofta variera. Stämningen är ofta tung och tryckande. Elsa är som väl är hemma, annars vore här outhärdligt. Sådan jag såg Eva i onsdags kväll har jag aldrig gjort förr. Då hon efter kvällsvarden kom upp på sitt rum fick hon faktiskt ett anfall av vansinne. Hon började stortjuta, sprang fram och tillbaka, rev en stor, stark näsduk i tre delar, slet sig i håret och bar sig åt alldeles som en vansinnig, Allan fick hålla henne, medan det värsta gick över. Det var hemskt att se hur hennes anletsdrag förvreds och hur hennes ögon blevo svarta och stirrande. - Jag mötte en dag doktor Lundberg ute på stan. Han gjorde klart för mig att Evas sjukdom står mycket nära sinnessjukdom, men hoppades att hon genom att sköta och vila sig ordentligt så småningom skulle bli fullständigt återställd. Elsa gör intet annat än vallar Mor och Eva. I förra veckan var Mor en dag så dålig att vi trodde hon skulle dura av, innan vi fingo henne i säng. Hon var alldeles onormal och förvirrad och hade inte ett dyft reda på vad hon gjorde. Far, Elsa och Brita ha den sista tiden bytts vid att ligga hos henne om natten. Hon sover sällan, utan då hon tager in sömnpulver, och aptit har hon ingen. I morgon skall Elsa resa med henne till doktor Goldkuhl och Mor stannar sedan i Wäxjö en liten tid. Det låter kanske hemskt, om jag säger, att jag och alla de andra dra en lättnadens suck, när Mor rest. Men i längden är det en verklig pina för oss alla att ha henne hemma. Mor är själv nöjd med att få komma till Wäxjö, hon längtar efter doktor Goldkuhl och är mycket förtjust i honom. Stackars lilla Mor, vad det är synd om henne! Ni måste skriva flitigt till henne! I början på veckan voro Far, Elsa och jag bjudna till Davida Spånberg. Milda och hon bjödo på extra fint kaffe, frukt, konfekt, punch och en stiligare supé. Lilla Milda var mycket mildare och behagligare än då hon i somras tog emot mig utanför trappan. Davida undvek mig så mycket som möjligt och var lite smått generad, fast hon försökte dölja det. På hela tiden sa' hon knappt ett ord till mig men trakterade mig ofta med ljuvliga 'blängar' från sina vassa kattögon. Jag låtsade om ingenting, klev fram och satte mig alldeles intill henne och pratade om allting mellan himmel och jord men fick tyvärr aldrig tillfälle att nämna något om den snöpliga pengaaffären. Men vad har hon att vara stolt över, hon är inte mer äkta än jag.”

Hösten 1918 får Kerstin plats hos familjen Hedborg på Olivehult.

Från Kerstin till Olle 15/9 1918: "Kära lilla Ola, tack för att Du varit så klämmig och hjälpt mig iväg hit. Hade Du ej blandat Dig i saken och hos far utverkat tillåtelse för mig att resa, hade jag säkerligen inte suttit här nu, men Du är alltid lika hygglig. Rut och Hadar älskar jag, likaså deras små. Jag njuter utesägligt att få framleva dagarna i lugn och ro, befriad från den jäktande, jagande brådskan och oron, som alltid finns därhemma. Arbetet här är för mig vila, om jag jämför det med stöket där hemma. Rut är en liten gudomligt rar mamma och hennes hem är praktiskt och väl inrett på alla sätt. Hadar är tillsvidare förvaltare av Olivehults egendom, som allt som allt omfattar 4500 tunnland odlad jord. Herrgården äges av en gammal fröken von Platen, som endast bor uppe i herrgården under sommaren. På vintern är hon bosatt i Arboga. Hon är stormrik och äger en egendom till. Hadar kommer så småningom att övertaga hela egendomen Olivehult och äger redan 1/6, som blivit honom testamenterad. Vi bo i en flygel intill herrgården och ha en våning på 7 rum och kök och dessutom 2 gästrum i den s.k kavaljersbyggnaden. Vi lever gott men inte kräsligt. Nejden häromkring är ovanligt naturskön. Herrgården är omgiven av stora, lummiga parken. Herr Larsson (så heter bokhållaren) och jag voro ute och promenerade i månskenet i går kväll, men fast det var vackert var det så trist och jag bara längtade till Er på Börjegatan 3. Herr Larsson visar sig mycket intresserad för mig, men jag tycker han är för tom och innehållslös och saknar den rätta klämman. På söndag blir här barndop. Veckan därpå skall det bli skördefest för gårdens folk. På supé uppe hos fröken von Platen ha vi varit en gång. Någon lön ha vi ej ännu talat om, men jag hoppas de betala mig bra, jag som är skuldsatt långt över öronen. Ibland får jag svåra samvetskval, då jag tänker på flickorna därhemma. Olle, har jag handlat rätt eller orätt? Säg Bosse att det är ej farligt att skriva till Olivehult. Om Du och Bosse vore här!"

Från Nils på regementsmöte i Jönköping till Olle 17/9 1918: "Har till Allan sålt mina jaquettebyxor och måste sålunda ha ett par nya. Nu ville jag be dig gå till Strandbergs och ta ut ett smakligt tyg, ej för ljust, helst med tunna, glesa ränder."

Från Birger till Olle 28/9 1918: "Vi få tjänstledigt den 11 oktober, och jag är som vanligt utan respengar. Dessutom har jag lånat lite här och där. Det är sorgligt men sant, men det är djäkligt att klara sig på en femma var tionde dag. Efter tjänstledigheten skall jag till Karlsborg. – Härute i Trossnäs ligga vi i en gammal barack, som är ganska luftig. Det värsta är med vattnet. Tvätta sig gör man endast om lördagar och söndagar, och då sker det i en vattenpuss, i ett dike eller under en slagränna. Idag har vi haft en marsch på 32 km med 12 kg packning i bottenlösa lervägar. Men ändå skall här dansas i kväll. Varje lördag och söndag ha vi dans här i en stor sal. Små söta skolflickor från Karlstad importeras varje lördagskväll hit. Den bäste spelemannen på flera mils omkrets sköter om musiken."

Från Eva till Olle 13/10 1918: "Jaså du också har varit där med 'spanskan'. Elsa ligger i den i Norge. – Gubben Blomdahl har i dag gått sin väg och frun väntas följa efter när som helst. – Vi ha sedan i söndags en sköterska till mor. Hon är visst en 60 men mycket duktig tycker jag, fast far och hon har redan varit ihop flere gånger. – Allan och jag fundera hit och dit och undra vart vi skola taga vägen till våren. Om det blir möjligt, önskade jag allt komma hemifrån. För sedan jordbruket är slut blir det nog svårt att hushålla hemma. Jag önskar att det bleve någon förändring hemma; antingen att mor bleve bra eller om det är omöjligt, hon då sluppe leva länge, så jag kunde lämna hemmet utan samvetskval för Mors skull, för det är för hennes skull jag är hemma."

Från Nils till Olle 14/10 1918: "Har nu slutat min ärofulla krigarbana tillsvidare och njuter mitt otium cum dignitate här hemma. Det känns på visst sätt vemodigt att lämna det militära. Mest saknar man nog alla goda kamrater man vunnit genom dagligt och nattligt umgänge. På

nätterna har jag alltid legat nere i stan på ett rum tillsammans med två andra värnpliktiga furirer. Det har varit det enda sättet att undvika spanska sjukan, som grasserat bland de 200 man, som voro nog dumma att rycka in till mötet. – Pojkarnas hela intresse är inriktat på Barnarps-bladet. Ganska många prenumerationer ha influtit. Alla vänta med spänning på nr 2, som ligger i press. Stures insjuknande i spanskan och en tillfällig schism i redaktionen ha hämmat arbetet något. – Själv har jag inte börjat några studier än. Väntar med oro på att bli utkörd i potatislandet. Får jag inte stanna hemma utan att bli jordbruksarbetare, får jag väl inackordera mig, så framt jag ej kan göra skäl för mig genom läsning med barnen.”

Från Arvid till Olle 15/10 1918: ”Mor är som vanligt dålig. Vi ha nu fått en sköterska till henne, som heter Maria Svensson från Smålands Taberg. Hon ser bister ut men är i själva verket snäll och hjälpsam. Vi hålla på att plocka potatis och ha alla potatisplockarna i maten. Jag skall tala om en sorglig nyhet för dig, nämligen att disponent Blomdahl är död. Han insomnade i stilla frid i dag kl. 7 förmiddagen. Frun sörjer, så att man tror att hon dör av sorg. Blomdahl var något över 81 år gammal. Sture ligger ovanpå och är sjuk. Han har ont i bröstet och huvudet och feber. Det kanske är spanska sjukan. Jag har hört att du och alla dina kamrater och vänner ha haft spanska flugan.”

Från Birger i Karlsborg till Olle 23/10 1918: ”Penningfrågan är för mig nu den mest brännande frågan. För att komma hem från Karlstad måste jag pantsätta min fina bössa. Jag har mina civila kläder här och tänkte jag skulle pantsätta dem för att kunna betala liffförsäkringen, men här finns ingen stamp.”

Från Arvid till Olle 26/10 1918: ”Du mins att du i fjol lovade Wilhelm och mig ett par skidor var utav de åbrutna, som ni ha i Uppsala. Ni ha 3 åbrutna i Uppsala och en ha vi här. Jag undrar, om du tänker stå vid ditt löfte. Jag är villig att betala omkostnaderna.”

Från Brita till Olle 27/10 1918: ”Mor är sämre, men man märker det inte så mycket när man är tillsammans med henne varje dag. Sture, jag och Ville ha haft ”spanskan” lindrigt. Birger har varit hemma på tjänstledighet 13-18 oktober. Han är nu i Karlsborg. Nils går hemma och läser latin och drar upp rovor. Sedan skall han läsa med oss. Sture skall troligtvis ut och ha plats i vinter. De nya jungfrurna ha nu kommit, så Eva och jag ha det lindrigt. Så ha vi en sjuksyster som sköter mor.”

Från Wille till Olle 28/10 1918, skrivet på skrivmaskin: ”Jag har som vanligt inget brev att tacka för. Men jag skulle i stället vilja påminna dig om det som även Arvid skrivit om, nämligen om de avbrotna skidorna. Jag undrar om du vill stå vid ditt löfte och spetsa dem. Arvid har ju lovat betala frackten. Gör du det eller inte????? Jag får inte gå ut, jag har visst spanska flugan.”

Från Red. av Barnarps-Bladet 25/9 1918 till Herr Olof Sjöstrand: ”Sänder härmed vår nya tidning. Vi uppmana Eder att noga studera densamma. Vi äro förvissade om att Ni icke skall dröja att prenumerera på den. Oaktat de stora tryckomkostnaderna så är priset endast kr. 2:50 till årets slut. Väntande Eder snara order hava vi äran teckna, med utmärkt högaktning RED. av Barnarpsbladet. Sture Sjöstrand, Pehr Sjöstrand, red., Arvid Sjöstrand, ans. utgivare, Wilhelm Sjöstrand, notispojke.”

Under oktober och november utgavs ett sextal nummer. De är roliga och innehåller mycket om första världskrigets slutperiod och om vapenvilan. Det mesta är säkerligen skrivet av Sture.

Åke Sjögren föräras följande dikt på sin 21-årsdag:

'O Åke, då Du myndig är
Vår önskan till Dig blir så här:
Måtte Du snart nog finna
En liten rar och älsklig kvinna.
Ty världen är av kvinnor full
Det vet ju även Du förvisst
Och sötta ha båd' hull och gull
För dem Du fastn' nog till sist.'

Och till mor Annas 52-årsdag den 8 november är följande dikt införd:

'O moder, då du fyller år,
jag dikta vill en liten sång.
Den konsten är ju nog så svår,
Men dikten blir ej heller lång.

Jag tror år 66 det var,
Allt uti Ekeberga by,
En liten flicka skön och rar
Till världen kom med larm och gny.

Och tösen växte upp, blev stor
Med fägring, som man aldrig sett.
Varenda pojk på henne glör,
Då hon på vandring ut sig gett.

Bland alla dem hon valde ut
Den som hon ansåg vara bäst;
Så var då denna leken slut
Och Gud ske lov: hon fick en präst.

År 88 bröllop stod
Allt uti fästekvinnans hus.
Där åt man ock en middag god,
ty då man fick båd' sprit och snus.

De unga tu nu satte bo
Nånstans, men icke vet jag var,
Och faktiskt är: i större ro
Ett äkta par ej levat har.

Men ron, den tog ju snart nog slut:
Det dröjde blott en liten tid.
Ty sedan blev det larm och tjut;
För ungarna man fick ej frid.

Nu är du gammal, moder kär,
med få, men mycket gråa hår.
Det vet du ju: Förgänglig är
Allt uppå denna jorden vår.

Med stolthet kan Du se Dig om
På vägen, som Du vandrat fram;
Det är ju inte alla som
Fått tåga så i makadam.

Och får jag säga sanningen,
Så bör du ha en god portion
Av stolthet över vandringen:
Du fött ju har en redaktion.

Och sist då nu, min moder huld,
Jag gör dig den erinran:
Med kärlek jag min stora skuld
Till dig ju blott betala kan.'

Från Nils till Olle 11/11 1918: "Får å mors vägnar tacka för ditt brev. Mor blev djupt gripen av det. Det talade tröstens ord. Emellertid var det en tråkig födelsedag. Far borta större delen av dagen, intet festligt, Eva sjuk och mor själv den dagen ovanligt dålig. Det var nästan som ett omen, att det var den sista födelsedag hon firade här på jorden. Eva har fått igen sin gamla åkomma. Sover ej alls på nätterna, ängslas och våndas.- Läser så gott jag kan på mitt (oläsligt). Hoppas bli tentamensfärdig efter jul."

Från Arvid till Olle 17/11 1918: "Jag skriver för att påminna dig om de där skidorna. Jag fick aldrig svar på det."

Från Nils till Olle 20/11 1918: Eva är något bättre till mods. Brev skulle verka synnerligen uppiggande på henne och distrahera från alla hennes dystra tankar. Mor blir sämre för varje dag. Syster orkar ej ensam vaka utan ibland väcker hon på oss. Hoppas sköterskan kan hålla i än så länge, fastän far är besvärlig många gånger mot henne genom klander och spydigheter. Tack för omtanken om rum åt mig för nästa termin. I lördags och söndags var jag och hälsade på Erik. Vi telefonerade med Åke på kvällen. Han påstod att ni söp. Hur var det möjligt?"

Från Nils till Olle 25/11 1918: "Enligt brev från Hagaryd står Bertils bröllop d. 28 dec. Vi komma att bjudas hela syskonskaran. Ämnar du komma?"

Från Nils i Barnarp till Olle , troligen november 1918: "Skall jag resa till bröllopet måste jag naturligtvis ha min frack. – Av vad anledning ligger du kvar i Upsala längre. Arbete finns för dig hemma, att hjälpa mig med barnens läsning, så jag får tentamensläsa. Det är ju vansinne att jula i Upsala. Du bör komma och pigga upp oss ett slag."

Från Kerstin i Olivehult till Olle 25/11 1918: "Häromdagen då Rut (*husmodern på gården*) och jag satt och handarbetade sa' Rut att hon tyckte det var synd att en sådan flicka som jag skall springa bort min tid här på Olivehult. Hadar och hon tycker att jag skall ha en fullständigt självständig plats, där jag på egen hand får ordna och styra med allt som hör till ett hem, i ett hem där husmodern saknas och jag får bära ansvaret för allt själv! Rut, Hadar och jag ha i kväll ytterligare resonerat om saken och ha bestämt oss för att i morgon sätta in en annons i Östgöta Korrespondenten. Både Rut och jag tycker att det skulle vara mycket roligt att få en plats i Upsala, ty då hade jag ju Er bröder och hela släkten däruppe att hålla mig till. Blir Du och Ni andra ledsna över att få mig på nära håll? Jag hade tänkt bedja Dig, Olle, att

genast styra om att min annons kommer in i en Upsalatidning. Rut skall i morgon ringa till tant Augusta (*Strandberg*) och tant Ellen (*Söderberg*) och höra om de möjligtvis vet om någon som kunde passa för mig. Både Rut och Hadar äro förfärligt vänliga och omtänksamma gentemot mig. Jag ger mig hem lite före jul för att hjälpa till att styra med julstöket och särskilt för att hålla Eva sällskap. Som du kanske vet, är Eva nu igen lika modstulen och hemsk som i höstas. Elsa är för närvarande hos sin Claes i Hidingebro. – Men Olle, skall Du verkligen vara i Upsala över julen? Kom hem!! Ge fasen i farsgubbens ”skitprat”. Det blir förskräckligt tomt och tråkigt, om Du ej kommer. Vart skall pojkarna Carstensen taga vägen? Skall Du med på Bertils bröllop?”

Från Nils till Olle 8/12 1918: ”För oss alla kom det som en blixtnad från klar himmel, att du inte tänker komma hem till jul. – Jag vill försöka att tentera så tidigt som möjligt nästa termin för att kunna börja med grekiskan sedan. – Eva och jag hava varit i kyrkan i dag tillsammans med mor. Det avlöpte utan några störande moment, något som vi befarat. På sista tiden har hon glädjande nog varit litet lugnare både natt och dag. – Sture har varit hemma i dag. Jämte sin tjänst ägnar han sig mest åt sina tidningar. Nu är han nämligen huvudredaktör även för Norra hammars Nya Skämttidning.”

Från Birger till Olle 14/12 1918: ”Tack för brev och pengar! – Då jag kommer hem ämnar jag besöka löjtnant Spånberg och definitivt göra honom till min beskyddare. – Angående mina planer på officersbanan kan jag nästan säga att jag slagit dem ur hågen. Att bli officer är numera alls ingen framtid. Förhållandet var ett helt annat, när jag bestämde mig för att komma till Karlsborg. – Jag tycker det är tråkigt, ty militärlivet har sina fördelar och jag skulle trivas utmärkt därmed, ty det är friskt och framför allt slött och bra.. – Vi träffas på Bertils bröllop.”

Bertil och Rut gifter sig den 28 dec. 1918 i Skedevi, där Ruts far är kyrkoherde. I inbjudan står: 'Socker- och brödkort torde godhetsfullt medtagas, likaså psalmbok'.

Från Birger till Olle 24/12 1918: ”Har varit hos löjtnanten (*Emil Spånberg*) och fått lånet förnyat.”

Från Pehr till Olle 9/1 1919: ”Tack för femkronan, som jag fick i julklapp! Far och jag hava nyss burit upp Mor för trapporna. Det är i ett sorgligt tillstånd hon är i nu! Hon kan knappt stiga på högra foten, så man får bära henne eller ösa henne från rum till rum. Uppför trapporna bära vi henne. I dag har Tutta rest, så nu får Far, Allan och jag vaka var tredje natt hos Mor. Man får då i regel stiga upp var halvtimme. Ibland var tionde minut. Om dagarna läser jag med Ville och Knut Kollén samt med mig själv genom Nils på korrespondens. Visserligen är det bara varannan dag jag är lärare, men detta jämte nattvakande samt min egen läsning gör att jag knogar ganska bra. Jag sitter nu i Fars innersta rum för att höra om Mor vill något. Hon knackar nämligen då med en eldgaffel. Hur har du och Bosse haft det i Uppsala i jul?”

Från JJB till Olle 21/1 1919: ”Mor underhåller oss med sin musik natt och dag. Vi längta efter slutet. Funnes något tillgängligt hem för obotligt sjuka, föllo vi nog för frestelsen att göra oss af med henne. Undret synes ej vara oss uppnåeligt. Icke håller underligt, då vårt hem varit i årtal ett säte för ogudaktighet och världsseder.”

Från Arvid till Olle 27/1 1919: ”Kära Olagrin! Jag har visst inget brev att tacka för, men tack i alla fall. – Ville är idag hos Knut Kollén. Du vet väl att Pehr läser med Knut och Ville. Elsa,

Eva, Pehr, Brita, Far och jag samt Judith, en av pigorna, skola gå till missionshuset och höra på predikant Vestberg från Jönköpings missionsförening. – Mor är varken bättre eller sämre. Eva är nog något bättre. Elsa har ju lite ont av sin astma. Jag har i dag varit och dragit upp fyra gäddor, som tillsammans väga fjorton hektogram. Gäddan kostar 4 kronor kilot.”

Från JJB till Olle 4/2 1919 : ”Lif är kärlek. Den som älskar sin nästa som sig själv, öfvergifver henne icke utan är beredd att gå under. Med det höga anspråk du har för att vara en hederlig karl, borde du icke råda en man att lämna hustrun åt sitt öde, då han en gång lofvat älska henne icke blott i lust utan ock i nöd. En tänkande flicka bör rådast att icke taga dig till man, ty hon kan befara att när lusten tryter, ger du henne på båten. – Hustrun går före barnen. Barnen kunna, när de vilja, taga nya vägar, men hustrun har endast sin man. Sviker han, då är hon under isen totalt, ty barns barmhertighet står sannerligen icke högt i pris. Jag behöfver väl icke vara sämre än Carstensen, som tåligt väntade ut sin skrikiga hustru, hvilken Anna så totalt efterliknar, att hon till och med trakterar oss med gallskräk som hon. Visserligen fick han kräfta på köpet och det blir sannolikt fallet äfven här. Anna har rätt till hemmet framför någon annan, ty hon har kämpat för det allra mest.”

Från Pehr till Olle 12/2 1919: ”Kära Olagus! Här hemma ha vi det härligaste skidföre. Ville har haft oturen att trilla samt slå sitt ena knä i en pinne. Det har kommit upp varblåsor på knäet. Men han är under Elsas skickliga behandling. Jag har bövligt ont i halsen o.s.v. Ville sitter vid samma bord som jag. Det är därför som raderna bliva så sneda. Du får verkligen ursäkta, men jag iss icke mer. Således! Kulan!”

Från mor Anna till Olle 23/2 1919, skrivet av Arvid: ”Käraste Olagrin! Jag har visst aldrig fått något brev från dig din slarver. Du skall skriva till mig, din bövla drummel. Skriver du icke till söndag, så skallar jag upp dig, så att du icke kan stå på 8 da'r. Din morsa Anna.”

Från JJB till Olle 3/3 1919: ”I otaliga ögonblick kan väl äfven jag önska Mor döden. Men det dröjer icke länge förrän förnuftet kommer åter till sin rätt. Nej! Ingalunda tigger jag som Hiskia om ett förlängdt tidsmått för lifslängden, men envist vidhåller jag att Gud skall göra Anna frisk först, sedan får han taga henne hädan, när han vill. Därför komma vi sannolikt försöka få henne till Örebro eller Gäfle, alldenstund alla ansatser härhemma visat sig följdlösa. Det finnes möjlighet att blifva fullt frisk, äfven sedan man blifvit obotligt sjuk. Hvad mig själf beträffar, så är det icke för mig det tyngsta att lifvet efter detta just ingenting har att bjuda. Tyngst är grämseln öfver att icke hafva varit vuxen den gifna uppgiften. - I rent jordiskt hänseende har jag det annars icke så utomordentligt svårt. Jag har ofantligt mycket godt som andra sakna. Näst de besvärligheter min hustrus sjukdom skapa, är kanske plågsammast att min förmåga att arbeta fort och säkert tycks på ett betänkligt sätt sina ut. Det är en väsentlig skillnad på att kunna tjäna som lexikon mot att nödgas anlita lexikon.”

Från Wille till Olle 13/3 1919: ”Jag fryser. Det är inte underligt. Birger ligger i soffan i rummet bredvid detta och Pelle sitter en bit härifrån och skriver. De båda luftströmmarna mötas och det blir tvärdrag. I salongen sitter Elsa, hennes luftström går in i det rum där Birger och Pelle är och denna luftström går ihop med de andra två. Följden blir att jag, stackare, får en riktigt stark och ljum luftström på mig. Denna luftström för med sig en förpestande doft, så att man måste hålla sig för näsan.”

Från Pehr till Olle 13/3 1919: ”Högt vördade Lärare! Jag är liksom upplagd för att skriva brev idag. Vi ha i dag slaktat två grisar. I går voro Far, Elsa, Eva, Brita, Arvid, Ville och jag i missionshuset och hörde på en kvinnlig evangelist. Det var ganska roligt, men inte för

evangelistens skull, ty hon var ful som stryk, utan för att det fanns en inte så oäven fjälla, som satt precis bredvid mig. Det var en 'gammal' klasskamrat till mig sedan den tid, då jag gick i småskolan. Då var även hon ful som stryk, men hon har vuxit till sig och blivit söt. Ja, det har hon ju haft tid till, ty det är sex år sedan dess. Hon skall nog 'läsa' på samma gång som jag i år. Nu tror du väl att jag är pin kär i henne. Men det skall du inte tro, ty jag kan mycket väl se på en fjälla och även tycka att hon är söt, utan att jag därför blir kär. Strax efter middag reste Allan, Far, Mor och Brita till staden. Där skulle de lämna fem skinkor till slaktaren för att rökas."

Våren 1919 går *Kerstin* på en kurs på Fackskolan i Uppsala och blir kamrat med Bengta och Dagmar Carlestam. Det är genom henne som Olle och Bengta lär känna varandra.

Från Elsa 15/4 1919 i brev till *Kerstin* i Uppsala: Claes och Birger kommer hem till påsk. Nils, Kerstin och Olle är också mycket välkomna hem att fira påsk. "Ni måtte väl inte fått spanska sjukan däruppe? - Det skall bli skönt när det blir sommar, så att man kan ha Mor ute. Hon skriker så förfärligt och man har ingen omväxling att ge henne. - Vi får inte lämna Eva ensam mer, åtminstone inte i sommar. - Ja, det skall bli roligt att få hem dig, Tutta lilla. Ibland längtar jag hemskt."

Från JJB till Olle 17/4 1919: "Då du icke kom hem i påsk - antagligen den sista, som stod dig till buds - så måste jag svara på ditt vackra brev, hvilket var så helt olika de föregående. Man skulle kunna tro, att när du lyckats kämpa ut Kerstin ur hemmet, från hvilket hon icke ens genom skoldillen borde någonsin skilts, din kamplust fått sitt lystmäte och hvilar på sina lagrar. - Jag måste, nu stående vid dödsgränsen, finna att hela mitt lif gått i dumhetens tecken. Ty någon sannskyldig vishet är ej åtkomlig annorledes än genom Guds kärlek utgjuten i hjärtat, och den har jag ännu aldrig fått. Snarast frestas jag tro, att Calvin hade rätt med sitt ovillkorliga nådval. Palmberg brukar tala om att lefva så, att ens lif icke blir trasigt. Den konsten har jag tydligtvis icke kunnat. - Annas för både henne och oss tröttande sjuklighet har nödgats oss skaffa ännu en sköterska. Stackars Anna! Hon har visst offrat sig för man och barn samt gått under därvid, men se, hon har gjort det utan kärlek till Gud, och därför kan man icke säga, att domen är orättvis, fast man tycker att den är hård. - Den 29 dennes ha vi auktion. Flickorna och Allan vilja, att vi skola behålla en ko och en gås, men jag törs inte gå med därpå, ty jag fruktar, vi icke duga till att sköta dem. Sedan Anna och jag af orkeslöshet måst släppa taget, har det icke varit lönt befatta sig med något, som icke hör till det fullkomligt oundvikliga. Ingen går i land med eller har någonsin gått i land med hvad Anna i sin krafts dagar kunde utföra och uthärda."

Från Birger till Nils 25/5 1919: Han är fortfarande på Karlsborg och har blivit uttagen att delta i Svenska Dagbladets stafettävling i Stockholm. "Nu kommer alltså detta trevliga brev med en 'blyg' förfrågan om ni skulle kunna skrala ihop lite mynt för att bereda en på militär-tjänsten uttråkad korpral nöjet att i huvudstaden tillbringa 4 dagar. Jag överlämnar mig alltså åt er givmildhet. Hälsa hela högen och försök beveka dem."

Från Arvid till Olle 3/6 1919: "I dag liksom alla dar har vi arbetat i trädgården. Vi hålla på med att kanta, sköfla och rävså gångarna. Sedan har vi all ränsning kvar. Jag har ju också utom trädgårdsarbetet min Stjärna-kossa att sköta. Kl. halv 6 stiger jag upp om morgnarna och och släpper ut henne, måkar och strör o.s.v. Sedan släpper jag in henne på kvällen och ger henne halm. En av Pehrs kaniner har ynglat och fått 7 ungar. - Mor är nu som vanligt igen. Sover gör hon ej bättre, men hon skriker sällan om nätterna.. Eva är förstås kry och livad som vanligt. Hon funderar visst på att resa och hälsa på Allan nu, när Bertil och Rut varit här. -

Fru Carlstedt från Jönköping är här för tillfället. Hon är här för att få vila sig och andas landsluft. Hon är baptist och har fått bönsens underbara gåva. Hon påstår att Gud har sagt att i morron på morgonen skall hon lägga händerna på Mors huvud och be för henne. Då kanske stunden är inne för att Mor skall bli frisk.”

Från Nils till Olle 18/6 1919: ”Tack för detta kvartalet på Din motbok. - Mor har blivit mycket sämre. Mänskligt att döma ser det ganska betänkligt ut. – Bertil och Rut resa härifrån till Göteborg i morgon för att lördag fortsätta till England.”

Mor Anna avlider den 21 juni 1919.

Sommaren 1919 vistas Olle i Skuru på Värmdön som informator till Nils, son till Anton, JJB:s kusin, och hans fru Inez. Anton och Inez är skilda.

Från Olle till JJB, odaterat: ”Det var ju hårda och tunga dagar, men det kändes skönt att tillhöra en familj, där alla lärt sig behärskningens svåra konst. Jag hoppas, att Far måtte övervinna den svåra sorgen. Ej med klagan skall Mors minne firas. – Ja, nu är jag åter här på Skuru (*som informator för sysslingen Nils, son till Anton och Inez*). ”

Från Nils till Olle 28/7 1919: ”Det är med anledning av våra funderingar på Stures framtidsplaner som jag skriver till Dig. Far och jag tänka oss den möjligheten för honom, att han skulle kunna få inackorderas hos Inez (*i Stockholm*) och möjligen samtidigt ge Nils hjälp. I så fall kunde han möjligen få bo och äta gratis hos Inez som ersättning för sitt arbete. Far och jag tänkte, att han skulle genomgå Schartaus handels, men själv är han ej hågad för den affärsverksamhet som en handelsutbildad yngling vanligen är hänvisad att ägna sig åt. Han vill taga studenten, ty då, menar han, kan han sedan slå sig på vad han vill. Tror Du nu, att han kan komma in i något av Stockholms läroverk, där det är så ont om plats? Om ynglingen (*d.v.s. Sture*) är för övrigt att säga det att han förbättrat sitt sätt mycket på sista året. Han är ej längre den tjurige och sure individen utan kan vara glad och trevlig, kvick och skämtsam. – Under Fars bortovaro (*i Stockholm för att träffa Ina*) har jag såsom vikarierande husfader regerat huset med sträng hand tillsammans med Fröken Pruta (??), som jag utnämnt till vikarierande pastorska. - I fredags hade vi middag för Åke Sjögren, som är eforus i vår skola. Åke konkurrerade våldsamt med mig och jag fick inte mycket ha min pastorska i fred. Åke är som vanligt den hastigt av tillfällig Amor förblindade mannen, som ej märker att han står inför en ointaglig mur. Man känner nästan medlidande med honom, när man som passiv åskådare åser en ny tragedi. Att bli upptänd på några timmar är intet att säga om, men att efter så kort tid visa för allt folket att man är det, är obehärskat och omanligt, vare sig böjelsen är ärligt ment eller luktar av köttets begärelse.” - Nils skall ävenledes hålla predikan under faderns bortovaro.

Från Ina till Olle 6/8 1919: ”Far vill att jag reser ner i augusti. – Jag vill att ett år skall gå.”

Från JJB till Olle 9/8 1919: Han har träffat Olle på besök i Stockholm och Skuru. ”Du är en stor diplomat. Af bref från Ina i dag framgår, att hon talat med dig om sig och mig redan innan vi träffades i Stockholm. En känsla af trötthet för hela affären smyger sig öfver mig ibland. Jag minns hvad du sade, att af 100 kvinnor äro 99 hysteriska. – Jag hade verkligen tänkt mig, att Inas sällskap skulle kunna blifvit mig till hjälp under de månader, som ligga för oss. Men hon är i fullständig panik för människors omdöme, medan jag däremot icke alls bryr mig om hvarken den enes eller andres tanke om saken. Jag har ju hela mitt lif tränat mig i den konsten, hvarför jag också i regel alltid gått emot strömmen. Det skulle möjligen kunna

skaffa mig både sällskap och lugn, om hon vågade helt änkelt taga plats här som sällskapsdam under de närmaste månaderna. Ina skulle just som endast sällskapsdam kunna fylla sällskapsuppgiften både för mig och Brita. Och just Brita är i stort behof af några som särskildt ägnar sig åt henne. Jag har haft ett långt brev från henne i dag. Hon låter mycket sorglig. Hon sörjer sin mor bittert, drömmer om henne om nätterna och plågas erbarmligt af tanken, att hon är död. Ina vore för Brita rätta personen på grund af sin smittande glädtighet och putslustiga väsen. Skulle icke du med din skarpa logik kunna öfvertyga Ina om dårskapen i hennes fruktan för människors tankar. Främmande personer kunna icke ha skäl misstänka något. För barn och syskon ha ju däremot hvarken Ina eller jag dolt historien. Fastrarna säga att de i Stockholm märkte att vi 'innerligt höllo af hvarandra' och de toge stor tröst till sig, när de fingo höra att Ina reste till Barnarp, emedan de trodde, att hon skulle vara den bästa tröstarinnan. Om hon icke kommit, är det mycket möjligt, att jag dukadt under, ty jag var så inne i en nervförstörande 'circulus vitiosus', att om jag icke genom Ina ryckts ur den, hade faran varit stor för fullt utvecklad neurasteni. Nu borde Ina fullfölja sitt verk och enda sättet är att hon kommer hit och med sin personliga närvaro sprider tillfredsställelse. Visserligen är hon icke hvad jag först trodde om henne, men vore det nog för tillfället den enda och bästa hjälpen, att hon snarast komme hit någon månad. Därför beder jag dig verkligen, att du gör ditt bästa för det målet. Hon är icke okänslig för barnens åsikt i denna tragikomiska sak. Därmed vore ock den förmånen, att jag blefve i tillfälle lära känna henne, hurudan hon egentligen är. Ina har endast kortare tider vistats i vårt hus, och jag har alldeles icke ägnat någon uppmärksamhet åt hennes person förr än 1917. Men då var Anna i Wäxjö och sjukdomens utgång var tvifvelaktig. Då rann verkligen den tanken upp hos mig, att om jag blefve änkeman, skulle jag fundera på om jag icke kunde vända mig åt det hållet. Och när då Ina kom till begrafningen, så var mitt beslut fattadt att fresta henne. Det kan ju ändå åtminstone vara en slags omväxling i eländet att kyssa en flicka några gånger. Nåja, det blir kanske endast en fars af det hela.”

Från Olle till JJB 12/8 1919: ”Enligt Fars önskan har jag skrivit till Ina och framlagt lämpliga synpunkter: Enda sättet för henne att komma till klarhet är personligt umgänge med Far. – Hon har varit så länge bekant med vår familj att allt tal om folkets prat nästan måste såra Far. – Hon bör inte bry sig om, vad vi barn tänka. Påpekades, huru uppiggande för Far och Brita hennes sällskap skulle vara just nu. – Hälsa Nils och tacka för brännvinet! Tyvärr var flaskan sönder vid framkomsten.”

Från JJB till Olle 14/8 1919: ”Innerligt tack för den sonliga vänskap du visat mig genom att så genast och så utmärkt handla efter min önskan! Ditt framläggande af ifrågavarande angelägenhet inför Ina röjer den distinkte, klartänkte matematikern, som i få bestämda satser klarlägger ett ämne. Ina har skrivit till Eva, Nils och Ville. Både Eva och Nils hafva skrivit till henne förståndiga brev. Särskildt sände Nils henne brev, hvilket var ett profstycke af stilistisk förmåga. Hon har emellertid lofvat att möta i Stockholm, ifall jag följer med Nils mot norr.”

Från JJB till Olle 16/8 1919: ”Tärningen är kastad. Ina vill träffa mig. – Gör mig den tjänsten att beställa rum på Fyris åt mig och för henne.”

Från Elsa till Olle 17/8 1919: ”Din härliga Skuruvistelse är väl snart slut. Där var förtjusande. (Hon hade varit på besök under sommaren.) – Det måste vara luften här som är för hård och karg, eftersom astman kommer så fort jag kommer hit. – På Adelsö (hos Ina) och Skuru var det härligt. Och tänk vad jag dansade i Hidingebro (på besök hos Claes). – Jag vill så gärna vara hemma hos far, annars blir det för ensamt. Men kan jag inte göra det utan att göda

astman, måste jag fly. – Vi har kommit hem från kyrkan och jag sitter och pratar med far och Claes. Eva och Sture är på cykel i Månsarp och hör Nils, som predikar åt Palmberg.”

Sommaren efter Mors död är *Brita* några veckor gäst på prästgården i *Hagaryd* (*Bertils fru Ruts föräldrahem*).

Från Brita i Hagaryd till Olle i Skuru 18/8 1919: ”Hur mycket du fyllt vet jag ej. Antingen 25 eller 24 år är det, men vilket? Det går inte att hålla reda på alla brödernas ålder. – Sture skall ju till Stockholm till Inez. Så bra att han kommer ut. Den 25 reser visst Nils. O, så tomt det skall bli hemma. Jag törs inte tänka på den långa vintern. Jag har fört ett mycket lättjefullt och skönt liv dessa veckor.”

Hösten 1919 har *Kerstin* plats i familj i Lidköping. I ett brev skriver hon *till Olle*: ”Mitt liv här i Lidköping förflyter lugnt och stillsamt och jag går helt och hållet upp i mitt hushållsarbete. Tant är i allt överdrivet noga, så noga att hon ofta genom sin noggrannhet och sin sjukliga ordentlighet förstör trevnaden och ron i huset. Jungfrun och jag få gno bittida och sent för att kunna hålla denna flotta våning dammfri. – Jaså, du har ledsnat på sta’n nu Ola-grin. Den är kanske tristare för Dig nu, sedan inte Bengta finns där mer! Vad heter Åkes förälskelse nu? Är Ni fortfarande rivaler? – Jag hade brev hemifrån i går. Elsa har haft en svår pers och plågas visst mycket av sin astma. – Vad säger ni pojkar om far-Ina-partiet? Jag tycker Far är förståndig som gifter om sig. Det är för trist för honom att leva ensam ute i Barnarp. Han måste vara verkligt förälskad och skriver mycket vackert om Ina.- Men varför denna helvetiska brådska?! Det vore ju mycket förståndigare, om de gäve sig till tåls till frampå vårsidan. Man måste väl ändå taga hänsyn till vad andra människor tänka och tycka. Jag är visst övertygad om att far sörjer Mor lika djupt, om han gifter sig ett halvt år förr eller senare, men utomstående skulle genom ett så snart giftermål verkligen få något att pladdra om. – I eftermiddag har Lidköping haft besök av en engelsk flygmaskin, körd av engelsmannen Johnstone.”

Från Ina till Olle hösten 1919: ”Far säger bl.a. att han går under, om inte jag snart nog kan ge honom ett bestämt svar.”

Från Nils till 'allihop' i hemmet 18/9 1919: ”Att man skriver så sällan beror inte på att man är för lat utan snarare på att man har för bråttom och är för energisk. Man har släktingar, som man skall hälsa på, inköp att göra. Så kommer det så förbaskat mycket folk som stör en. Terminsbesöken har redan börjat. Vi hade nämligen Yngve här i måndags. Vi åto tillsammans med honom på Gillet. Han är sig lik, lika pratig och skroderande som vanligt. – Jag bör väl börja med att säga Er alla ett tack för den gångna sommaren. Jag kan ej minnas, att man på länge känt sådan hemtrevnad som när, efter de första besvärigheterna, förhållandena ordnade sig bättre. – Från Ina har jag haft ett litet brev, däri hon ber mig vara välkommen till Adelsö vid lämpligt tillfälle.”

Från Olle till JJB 21/9 1919: ”Det var roligt, att Far kom till Uppsala någon gång. – Häromdagen var Yngve här. Han var fet, glad och vital och verkade energisk och tycks trivas bra och lyckas väl med sitt arbete.”

Från JJB till Olle 24/9 1919. ”Tack för de timmar vi fingo vara tillsammans i Stockholm och Uppsala. – I Linköping var ej roligt. Gustaf var rar och fin men gammal och genom de usla löständerna i talet otydlig. Hans fruntimmer däremot föga behagliga. – Elsa har fått sitt

fästmökort i stort format. Hon har blifvit vådligt kär på sista tiden. Jag misstänker att min hetta smittat henne.”

Från JJB till Olle 11/10 1919: ”Vår samvaro hos Inez blef icke långvarig, tack vare mitt operabesök. Emellertid har denna stockholmsresa resulterat i att jag till Ina framställt en bestämd begäran och kraf, att vi skola vigas 1920. I början af december kommer hon till Barnarp för att sedan alltjämt stanna här. Förlofning har jag förutsatt skulle kunna eklateras den 8 november, Annas födelsedag. Ina har gått in på mitt förslag, att vår vigsel sker utan all stass i en kyrka med endast två vittnen och att brudgemaket utgöres af ett hotelrum.”

Från Olle till JJB 17/10 1919: ”Jag har ingenting annat att berätta än att allvarets och arbetets ande ligger över oss alla. Dock icke tungt, utan snarare tvärtom. Jag har kommit underfund med att arbetet är det verkliga nöjet och knogar energiskt på min avhandling.”

Från Birger till Olle 22/10 1919: ”Jag har talat med far angående bouppteckningen och arvsfördelningen. Ursprungligen ville far att de barn, som äro myndiga och fått skolutbildning skulle överlämna sin arvslott till far som en ringa ersättning för uppfostran. Men nu har han ändrat sig. Nu vill han ordna det så att var och en tar ut sin arvslott. När något av barnen kommer i sådana omständigheter att det kan tänka på att återgälda gammal skuld till far, gör han det så frivilligt och med summa efter möjligheter. Hur han nu ämnar göra med de tre (Pelle, Brita, Wilhelm) sistas uppfostran har jag icke klart för mig. Allan vill nog ha överflyttat en stor del på Eva. Han skulle anse det som en himmelsskriande orättvisa om Eva icke finge mer än sin del. Han har nog icke alldeles orätt, men han står otrevligt mycket på sin kant.”

Från Olle till JJB 24/11 1919: ”Tack så mycket för Fars i Nils' brev uttalade önskan, att vi måtte komma hem ett slag i jul. Jag skall med nöje infinna mig. - Jag har enormt mycket att göra och håller nu på att lägga sista hand vid min avhandling (*licentiat*-). Man måste ju dock snart bliva någonting. Jag lever nu mycket tillbakadraget. Det enda nöjet är det att Åke och jag efter middagen sitter på Gillet ett slag och tala allvarligt, skämtsamt och tillgivet om 'vännerna i ringen, kvinnorna och tingen'. - Inez brukar jag ringa till litet då och då. Sture står på sig och är duktig i skolan.”

Från JJB till Olle 2/12 1919: ”Gratulerar till att du ser ett möjligt slut på ditt Getsemane i Uppsala. Här är enormt tråkigt. Hoppas det är bättre likväl i 'Supis'. - Fastrarna i Stockholm slita sin vedervärdiga tillvaro. - Min nådiga hade slutligen behagat uttrycka sin tillåtelse att möta henne i Stockholm om måndag. Sannerligen jag begriper 35-åriga kvinnor, som kan bry sig om 62-åriga, gråskäggiga, tråkiga gubbar. - Till underverken torde kunna räknas att man funderar på att bygga kyrka i Norrahammar. Och inte mindre att vi ha beslut på vattenledning och slask här i prästgården. - Stor skolinviqning hölls härförleden i Taberg, vid hvilken kyrkoherde Sjöstrand, enligt Jönköpingsposten, lär ha hållit ett 'högstämtdt' invigningstal. Palmberg sade endast: 'Du talade bra, min son.' ”

Från Kerstin, fortfarande i Lidköping, till Olle 7/12 1919: ”Den sista tiden här hos Ahlmanns har varit överdjåkligt svår och pinsam. Tants hiskeliga humör och nervositet, småaktighet och misstänksamhet gör livet här surt och vidrigt. Rum har jag måst dela med Greta, som är ganska lik sin moder. Jag som i början tyckte, att Tant och Greta voro idealet av älsklighet och godhet har upptäckt så många simpla drag i deras karaktär att jag innerst inne föraktar dem. - I går hade jag äntligen svar från fackskolan att jag är antagen som elev. Kursen börjar den 20 jan. Alltså Ola lilla, nästa termin ha Ni mig i Upsis igen.”

Från JJB till Olle 8/12 1919: "Apropos våra husandaktsstunder så göra de mig förebråelser, ty inför dem ställes jag inför frågan, hvarför hafva de ej alltid blifvit hållna? Anna skulle helt visst tyckt om dem och haft gagn af dem. För er barn, om än icke nöjsamma, kunde de kanske bildat ett motgift mot världens flärd. Underligt förefaller det mig ock att icke Anna yrkade därpå. Jag är glad, att Ina i den delen har bättre förstånd. Det tynger mig och gör mig genomledsen, att egentligen vederfors aldrig Anna full rättvisa. Hon var för snäll och god att passa bland ett så ondt släkte som jag och mina barn. Hon tänkte aldrig på sig själf utan endast på hemmets välfärd och detta är så mycket mer egendomligt som man näppeligen kan våga säga, att hon älskade Gud. Hon fick heller icke den rätta visheten i hemmets reglering, utan gjorde sig till en martyr till hemmets skada. Om icke kärleken till Gud är den beherskande makten, kan man rent af i godhet mot människor skada midt under det att det ser som om gjorde man dem godt. Något i den vägen anser jag ännu du gjorde, när du i ett missriktat intresse verkade för Kerstins start ur hemmet, ty hon har sannerligen ingen favör haft af den historien. Ännu sofva edra samveten. När de en gång vakna, kommer nog den historien att bli bitter nog. Anna hade gått och släpat i skolhushållet i staden i nära två års tid för att Kerstin skulle få avsluta fullständig skolkurs, men när samma mor som bäst behöfde dottern, flydde den sistnämnda från moderns sjukbädd. Kerstin fick håller icke närvara vid sin mors död. Redan däruti ligger en nemesi. Jag åtminstone räknar det som en förmån att jag fått se både min far och min mor i deras sista kamp och då stå stödjande vid deras sida."

Från Pehr till Olle januari 1920: "Det var full storm här med 10 grader kallt i 4 dagar. Under den tiden eldades alldeles helvetiskt. Det var helt enkelt omöjligt att hålla varmt. Jag fick stå i vedboden hela dan. Nu är det äntligen kommit ett kontrakt till stånd mellan Allan och Svensson. Allan är nu arrendator-inspektör på Stensnäs. Han skall tillträda den 1 mars. Annars är allt sig likt hemma. Divanen samt stolarna i fars innersta rum äro under Inas behandling. De skola nämligen klädas om med ett gulrutigt tyg. Far har varit ganska vresig den här veckan. Det kommer sig därav att han vill gifta sig innan Bertil reser till Indien, men Ina vill vänta till påsk. Nu har visst Ina givit med sig i alla fall och anstalter börjar göras för att bröllopet skall vara i Stockholm. Man tänker nämligen sköta om Bertils 'invigning' och bröllopet på samma gång. I går voro far och Ina hos Kalle Palmberg för att taga ut lysning."

Det verkar som om *Birger* efter militärtjänsten inte fortsätter sina påbörjade studier i juridik. Under åren 1919-20 har han troligen plats vid Norrahammars bruk och tjänst som informator.

Under åren 1919-1920 sände Olle och Nils regelbundet räkneuppgifter, resp. språkstilar till Pehr.

Från Pehr till Olle i januari 1920: "Jag har slarvigt nog icke räknat alla talen. Det kommer sig därav, att jag icke kunde börja med kläm förrän Nisse och Sture hade rest. I eftermiddag skall jag hugga söndagsved och dessutan skall jag läsa med Ville. Kerstin reser i eftermiddag. Här hemma äro vi naturligtvis 'kulan' allihop. Nu skrek Elsa och ville ha middagssåen uppburen. Visa mig hur jag skall räkna nr 49 à 50, är du snäll."

I samma brev skriver han till Nils och sänder honom en stil i tyska för rättning.

Från Pehr till Olle 25/1 1920: "Nr 52-57 har jag ej kunnat räkna, för jag förstår dem ej. Jag har således gått över till ränteräkning, som jag fullständigt har förstått och klarat."

Från Bertil till Olle 30/1 1920: "Med en sängklädssäck från Sala kommer nattrocken. Den får du inte köpa, utan den anholder jag att du mottager som present. Fracken skall jag snarast sända dig. Du har förköpsrätt framför alla andra. Den är använd 2 gånger."

JJB till Olle 4/2 1920: "Meningen är att Ina och jag skulle fara till Stockholm den 14 dennes för att öfvervara Bertils vigning till missionär. Vi ha därjämte beslutat taga tillfället i akt att hålla bröllop i Stockholm veckan därpå. Alltså lyser det första gång om söndag."

Från Olle till JJB, febr. 1920: "Det var ju roligt, att Far och Ina infinna sig vid invigningsceremonin. Då får jag närmare underrättelse om Eder egen stora högtid."

Bertil vigs till missionär i Hedvig Eleonoras kyrka den 15 februari 1920.

Tal av Olle i samband med JJB:s och Inas bröllop i februari 1920: "Mina damer och herrar! Alltsedan Ina en solig sommardag anno 1910 anlände till Barnarps prästgård, har det varit klart, att hon slutligen skulle besegras av någon av dess manliga inbyggare. Ty alltid har det varit några av oss som lidelsefullt ägnat henne sin hyllning och på henne försökt förförelsekonstens alla finter. På sista tiden har kampen varit särdeles hård, enär alla från Wille till Far gjort sina försök. Vi veta, att Sture in i det sista framhärdat i hoppet. Emellertid blev det Fars taktiska begåvning och erfarenhet, som slutligen hemförde segern."

Från Pehr till Olle 17/3 1920: "Ester skall flytta nu snart, så då bli vi väl pigelösa på en tid. I går fingo vi hit rören till vattenledningen. Det var en härlig syn! I går reste far till Huskvarna för att jämte biskopen och ett par andra präster samt Tammen bestämma om en plan till den kyrka som skall byggas i Norrahammar. I måndags reste Eva till Stensnäs för att hushålla för Allan och Hans Lust."

Från Pehr till Olle 12/4 1920: "Nu tror jag mig förstå obligationer ganska bra."

Från Pehr till Olle 19/4 1920: "Jag skall tala om lite Barnarpsnyheter. Vi ha ett förbaskat syndaflodsväder här. Spanskan går fortfarande ganska hett. Vi skall ha en härlig potatissoppa till middag, så jag tror att jag skall gå och hugga till mig litet aptit. Vi ha fått en ny jungfru. Hon heter Hanna samt är en snäll och lustig flicka på 27 år."

Från Pehr till Olle 4/5 1920: "Käre Herrar lärare! Tack för de senaste rättelserna! Jag har grävt alla grönsakslanden, alla blomsterlanden, gurklisten o.s.v. Till allt detta har jag måst köra gödsel i en skottkärra från vår ladugård, så jag har knogat värre. Vi försökte ju först att få en tag i en kar, som skulle gräva och gödsla, men det är så ont om folk, så det är omöjligt. I dag skola vi sätta de sista potatisen. I morgon skall jag gräva en gurklist till, samt göra slut det sista vid hallonen. Hur mår ni annars i Supsala? Elsa är ovanligt bra och har ej ont av sin astma något. Pastor Palmberg ligger för döden."

Från Eva på Stensnäs till Olle 21/5 1920: "Var mycket välkommen! I fred får du säkert vara här och föda hoppas jag inte ska fattas och rum ha vi gott om. Det är litet knaggligt med affärerna, innan det blir igång riktigt här på Stensnäs, för patronerna Svensson och Lykander äro trögkörda herrar. Jag håller på att göra fint till pingst. Kanske att Per och Brita komma cyklande pingstafton. Och kanske Elsa och Ville komma med tåget. Jag tycker det blir mycket roligt att ha dej här, det är bara för kort tid. Till midsommar skola vi gifta oss."

Våren 1920 fortsätter *Kerstin* den längre utbildningen på Fackskolan till skolkökslärarinna. Hon måste ta lån för att klara uppehållet under studietiden.

Från Olle hos Eva och Allan på Stensnäs till *JJB* 21/7 1920: "Far har väl redan genom Kerstin, Brita och Per hört, hur lugnt och skönt och trevligt här är på Stensnäs och hur sympatiskt det unga folket ter sig som gifta. För tillfället håller Allan på med slåttern. Eva pysslar med något i köket, Arvid håller på att hästräfsa ett slag. Själv sysslar jag ständigt med mina studier och får bra lugn och tillfälle därtill här."

Från Olle till JJB 29/8 1920: "I Stockholm var jag först på besök hos fastrarna och hade där en mycket trevlig pratstund. Faster Sara är i all sin kroppsliga svaghet ett fullkomligt fenomen. Trots sina lidanden – hon har sedan 2½ år sovit i en länstol – är hennes intelligens klar och hennes sinne friskt. – Vid min ankomst till Upsala fann jag Bo, Gustaf och Kerstin anlända. Vi vänta nu blott på Nyls, så äro vi fulltaliga."

Från början av 1920-talet har *Brita* tjänst på Thorsviks pappersbruk och flyttar till samhället.

Från Pehr till Olle 10/9 1920: "Käre Olagus! I dag ha Milda och Davida (*Spånberg*) varit här. Vi fingo några liter plommon av dem, men dem måste de ha tappat en gång på landsvägen, ty de voro så rysligt dammiga. I dag har jag varit och tagit upp havre hos Lustens."

Från Pehr till Olle och Nils 24/10 1920: "Käre bröder! Birger och jag har plockat 4 änder och två andra fåglar, som vi ej veta om det är kornknarrar eller dubbelbeckasiner, i kväll. Vi fingo i eftermiddag se två fåglar plaska i vattnet bredvid brygghuset och läto därför Arvid och Ville genast resa till Lustens för att låna Tors bössa. Birger sköt dem sedan. Birger har varit hemma nästan en vecka och det är tydligen litet obestämt, när han reser. Har skrivit till Sture för att få en redogörelse över Palmgrenska skolan (*för Pehrs skolgång*). Ja, annars läser jag Allmän historia nu. Jag tar ett ämne i sender. Det värsta blir ju med engelskan. Skall väl försöka läsa det själv också. - Den husliga friden är för tillfället på det hela taget ganska god. Far är vid ett ypperligt humör. Ina har visserligen fått för sig att vi ej visa henne nog stor vördnad och tycker därför att vi äro malliga, som hon vid alla tillfällen under de mest blixtsnabba vändningar, som endast hon kan åstadkomma, meddelar oss. Vi andra hylla emellertid den åsikten att det är hon som gripits av en högmotsdjävul. Men det är kanske ej så gott, när man har en så förbannat stor mage (*Gösta*) att bära på. För denna skull ha vi stort overseende. Blott en gång förlorade jag tålamodet. Det var, när hon vid en middag skulle försöka beklaga sig över mej för Far. Då blev jag verkligen tämligen ilsken och skällde ner henne grundligt. Hon gör annars ej något, såvitt jag kan se, annat än äter och sover."

Från Pehr till Olle 2/11 1920: "Den sista tiden har jag ägnat åt Allmän och Svensk historia. Geografien är nog det värsta, för det är så mycket. De två sista talen kan jag ej lösa. Här hemma är lugnt och gott, alldeles som vanligt. Det är nu närmare fjorton dagar sedan Birger reste till Eksjö för att åter bli informator åt fru Fallenius barn. Där har han 200 och allting fritt. Styr med pojkarnas läsning på eftermiddagen, när de slutat skolan. Lever gott samt 'nubbar och groggar' dagligen. Han tänker stanna där till jul åtminstone. Han har kommit upp med ett förslag att jag möjligen skulle kunna övertaga hans jobb och samtidigt gå i skolan i Eksjö. Om jag då till hösten kunde komma upp i andra ringen. Alla tre pojkarna äro stora odågor, så bör jag komma upp så högt för att kunna hålla vederbörlig respekt. Om det nu bara ginge bra med realen också! I dag har kyrkovärden i Ubbarp och jag kört gödsel hela dan. Vi ha gödslat alla vin- och krusbärsbuskar, hallon, grönsaksland, våra nysatta jordgubbsplantor, t.o.m. de gamla äppel- och päronträden."

Från Olle till Per, odaterat, troligen november 1920: "Den sista skrivningen var ju ganska bra. I december reser Nils till Eva och Allan. Kanske ni då kan träffas och gno med språken ett slag. Måhända kunna vi träffas till nyår och syssla med matematik, fysik och kemi. – I dag skola vi äta gåsmiddag. Det är inte så dumt, men ansträngande för magen. Dock är det nödvändigt att göra sitt bästa för att fira den store Martin Luther."

Från skräddare Rydström i Jönköping till JJB 15/11 1920: "Som ni för längesedan lofvade att inbetala eder sons skuld, om han ej gjorde det själf, så vore jag tacksam om ni infriade detta ert löfte, vilket ni naturligtvis gör, ty såsom en ordets förkunnare vet ni ju att ve uttalas öfver den som kvarhåller arbetaren hans lön."

Från JJB till Olle 19/11 1920: "Hvad skola vi göra med den där skräddaren? - Mitt kapital sjunker ihop med stormsteg. Räcker det ett år till, så är det lyckligt. Sedan är man pank och lönen räcker knappt till hälften af utlägggen för hushållet och för barnen. Sorgligast är det för närvarande med Eva och Kerstin. Båda sakna existensminimum. Ställer icke Skygge snart andra 'mojänger' måste nog Eva ge honom på båten."

Från Wille till Olle 24/11 1920: "I dag kör kyrkovärden och Pelle gödsel samt kör bort avskrädes- och lövhögar. Men jag var lycklig att slippa att hjälpa till vid det angenäma jobbet. Pelle och jag (naturligtvis jag ensam) har försökt att låna oss en bössa, men det går inte. Hammarns skulle sälja sin, Ingengörens var sönder, Tor (*Lust*) är alltid ute och tröskar."

Från Olle till JJB 3/12 1920: "Skräddarens kludd behåller jag som ett unikt aktstycke. – Vad Eva och Kerstin anbelangar, kan jag inte se sakerna så hårt som Far. Att den förra har det bättre som fru än som piga, synes mig självklart. Och när Kerstin väl har slutat sin kurs, saknar hon ingalunda existensmöjligheter. Handeln och industrien ha sett sina bästa dagar och arbeta under lågkonjunktur, men ämbets- och tjänstemän måste staten alltid ha och så pass avlönade, att de icke svälta. För övrigt äro svårigheter till för att övervinnas. Som Far ser ha vi helt olika synpunkter på mångt och mycket, men det behöver ju ej störa vårt goda förhållande."

Från Wille till Olle 3/12 1920: "Du har väl redan fått underrättelsen om att Ina har fått en pojk. I måndags på morgonen sa Ina att hon hade svåra plågor i magen. (Det var väl lillen som rörde på sig.) Far sade då till Pelle att han skulle gå och ringa efter en bil. Pelle gick ner och väckte tant Mattsson med en 5-minuters lång signal. Sedan det väl var gjort, ringde han upp alla bilstationer i stan men det fanns ingen bil ledig. Då ringde han till ingengör Kollén, men han var i stan med sin bil. Kollén kom upp yrvaken och undrade var det var för någon som väckte honom så tidigt på morgonen. Pelle sa hur det var och ingengören lovade att skjutsa och han anlände hit till prästgården efter en halftimma. Men pojken kom ej förrän i går. Far är förresten inne hos tant i dag och kommer troligtvis inte hem i kväll. Han stannar troligtvis på Storan i natt."

Under julen 1920 vistas Olle, Nils och Kerstin hos Eva och Allan på Stensnäs. Olle och Nils läser med Pelle.

Från Nils på Stensnäs till JJB 4/1 1921: "Olle och jag tacka för inbjudningen (*till Göstas barndop*). Olle har ingen frack med sig och kan väl därför knappast komma."

Från Olle i samma brev: ”Jag kan tyvärr icke komma. Nu har jag tänkt resa härifrån omkring den 20, varför i händelse av hemresa fem dagar skulle gå bort för Pelles och mina studier.”

Från Olle till JJB 28/1 1921: Det har talats om att Per till hösten skulle tentera in i andra ringen. Olle tror dock att det skulle vara bättre, om han i stället tog realskoleexamen till våren. ”Efter våra julstudier att döma, synes en realskoleexamen icke vara någon omöjlig sak. I påsk har jag tänkt resa till Stensnäs på ett par veckor och bleve där i tillfälle att giva Per en kraftig duvning i åtskilliga ämnen. Genom att ha lånat böcker av Lill- Nils och Sture har Per så småningom kommit att läsa Palmgrenska skolans kurser. Även i övrigt synes denna skola passa. Otvivelaktigt får han under skrivningsdagarna (2-7 maj) bo och äta hos Inez. Stures goda anseende i skolan spelar också en viss psykologisk roll. Det är nödvändigt med ett par veckors duvning omedelbart före skrivningarna. Nils och jag kunna då omöjligt resa söderut. Per kan emellertid få komma hit, bo gratis hos Nils och Kerstin i deras extra rum. Om Far bifaller mitt och Nils förslag, var då vänlig skicka *snarast* frejdbetyg för Per till Sture, så skall han eller jag sköta om anmälningen.”

Från JJB till Olle 1/2 1921: ”Jag måste sända Sture 300 kr. ytterligare till terminsafgift. Dyrbarast blir det hvad Per angår med lämplig garderob. Huru skall han vara klädd i examen? Jacka, blus eller jacket? Tillgångarna sjunka hastigt. Det är icke mycket värdt, att något finnes kvar vid min död. – Vi byta i dag jungfru. Hildur reste i morse. Jag är glad därför, ty hon hade blifvit en bortskämd, snäf, lat och stursk afart, som tilltvang sig den oförtjänta månads-lönen af 65 kr. Ny jungfru hämtas i dag i Norrahammar. – Ina sköter nu själf pojken om nätterna till omkr. kl. 6 f.m., då jag tager vakten. Ina är mycket tröttsam, enär hon ständigt är trött med värkande rygg och ogrundade tvångsföreställningar, som trycka ner hennes lynne i ständig känsla af att vara olycklig.”

Från Olle till JJB 13/2 1921: ”Enär föreståndarinnan för Palmgrenska icke kunde garantera, att Per skulle få sitt muntliga förhör där, och jag ansåg honom förlorad, om han släpptes ut på allfarsvägen i Stockholm, beslöt Nils och jag att anmäla honom till undergående av examen i Uppsala. Vad kläder anbelangar, så finns det en massa skräddare, som hyr ut smokingar, om det nu skall behövas med ett sådant plagg. – Åke Sjögren har tagit examen och rest sin väg ut i livet. – Nu har jag lämnat upp min avhandling om 'Ett gränsfall av Goursats problem' till genomseende av min professor. Utlåtandet torde väl dröja. Går allt lyckligt, kanske jag tar examen (*licentiaten*) till våren. D:o Nils. - I går voro Nils, Bo och jag hos tant, farbror och Sten Söderberg och spelade vira. I eftermiddag måste jag bort på kafferep. Det är besvärligt med sällskapandet, men tyvärr nödvändigt.”

Från Eva, hemma i Barnarp, till Olle 15/2 1921: ”Du vet ju att Svensson ville sälja sin del av gården till Allan men taga undan mossen för sin räkning. Svensson vill hava alldeles för mycket för sitt. Det är heller inte gott att köpa för det är mycket möjligt att priset för gårdar faller. Dessutom blir det snart auktion på Stensnäs gård och då köper väl Lykander den. Och så hoppas vi kunna bliva bättre sams med Lykander. Emellertid är det i morgon auktion på grödan, för gäldande av en Svenssons skuld. – Nu har jag varit hemma sedan i fredags och senast i går bad Far mig stanna så länge som möjligt. Jag kan mycket väl förstå att far tycker Ina är tröttsam och min uppgift är att sällskapa Ina. – Allans arv blev inte mer än till skatten i Halland, resor och en 100-lapp med sig hem. – Per är kvar hos Allan och han är mycket flitig.”

Från Sture i Stockholm till Olle 15/2 1921: ”Jag står utan mynt till planerad hemresa. Det är visserligen det närmaste jag behöver pengar till. Jag behöver (också) en smoking tills. med ett

par blankskinnsskor till studentexamen. Därtill behövs således 500:-! Kan Du som är gammal och van hjälpa mig. Att låna av Inez kan jag ej! Det vore att fresta alltför mycket! För övrigt har hon ju hjälpt både Kerstin och Bo. I hopp att Du innan lördag måtte lyckliggöra mig med 50:- till hemresa har jag äran teckna Sture”

Från Eva till Olle 21/2 1921: ”Här sitter jag ännu alltjämt. Far släpper mig ej. Ina, Gösta och jag reser i morgon till Elsa och Claes. Ina skulle där vila sig för att komma i jämvikt och Elsa hjälpa henne med Gösta. Medan jag varit hemma har jag haft honom de flesta nätter. Jag skall följa med på resan som hjälp och sällskap. Om fredag hoppas jag kunna vara på Stensnäs igen, dit jag mest av allt längtar. Allan och Per ser nog också gärna att jag kommer och reder upp röran åt dem. - Angående er påskvistelse så äro ni välkomna om inget innan dess förändrar sig. Jag sitter med Gösta i Fars rum. Far, Ina och Ville äro på middag hos kyrkovärden i Ubbarp. - Ina har så många olika slags påhitt och funderingar på allting, så Far blir trött på henne. Det är nog därför lika mycket för Fars skull hon skall bort en tid.”

JJB till Olle 19/3 1921: ”Kerstin har någon gång i sitt oförstånd gifvit Ina förebråelser för hennes tidiga hafvandeskap och hänvisat henne till dig såsom utlärd i konsten att förhindra dylikt. Detta har djupt smärtat Ina och utgör hennes själsliga plåga jämte den kroppsliga till den grad, att hon fordrat af mig att bereda henne upprättelse gentemot Kerstin. Att det första barnet kom så snart, berodde delvis på föresats från min sida, emedan jag ansåg, att om Ina skulle beredas förmånen att äga ett eget barn, måste tiden passas, medan jag var i den kraft, att jag dugde till att aflla ett riktigt barn. Enligt mitt förmenande borde Ina få ännu ett barn, hälst en flicka, emedan ett barn är för litet. Detta barn borde hon få snarast möjligt, men hennes kroppsliga krafter synas icke tillräckliga för ett nytt hafvandeskap. Huru förekomma ett sådant? Ty hvarken Ina eller jag äro skapade för absolutism. Och nu är det din erfarenhet, som Kerstin hänvisat till, som jag tänkte anlita.”

Från Eva till Olle långfredagen 1921: ”Far funderar visst på att åter skicka mig till Hidingebro (hos Elsa) att hämta hem Ina och Gösta. - Allan och jag kör sten annars om dagarna. - Den 16 april är det exekutiv auktion på hela gården Stensnäs. Då gäller det om Svensson än en gång klarar sig eller om Lykander köper den eller här blir ny ägare.”

JJB till Olle 5/5 1921: ”Vi undra mycket här, huru det skall gå för Per. Det vore ju ett under, om han kunde klara sig, då han icke gått i någon skola en enda dag. - Inez har varit nog vänlig att i går för andra gången yrka på att jag skall resa upp till Stures festdag (*studentexamen*). Jag kan det ej, huru svårt det än kännes att säga nej till sådan varm vänskap som Inez visar oss. Min garderob är bland annat i sådant skick, att jag kan icke fara till Stockholm! Dessutom är jag så utpinad, att jag icke blott själf skulle känna mig tråkig, utan jag skulle ock riskera att förstöra andras glädje. Stures skriftprov voro ju stiliga. Skulle jag tycka något, skulle det vara, att hans verkligt ovanliga skriftalang icke gjort sig mera gällande. - Om lördag bli vi af med Elsa, och det gör mig orolig. Hon är en verklig skatt att hafva i närvarande omständigheter. Hennes uppoffrande sinnelag är en sannskyldig läkedom. - Vårt lifligaste umgänge är fruarna på Spånghult. - Men hvad skall jag taga mig till med Ville? Han kan väl icke gå ensam längre? Äfven vore det lämpligt att Brita finge sig en annan plats. Hvarken Torsviks kontor eller hemmet äro längre för henne hälsosamma.”

Från Olle till JJB 10/5 1921: Han skriver med anledning av Stures studentexamen i Stockholm. ”Min tanke är att Far bör resa dit. Vad toaletten angår, så är en prästman från landet alltid en gentleman, även om något luggsliten. F.ö. har väl Far en något så när snygg prästrock. En svart rock med vit halsduk gör varje man representabel. - Far behövs vid

middagsbordet för att hålla lustiga tal, sådana som varken Nils eller jag kunna hålla dem. Vi vilja påsätta Far en studentmössa, att vi måtte bli 4 studenter, och allt skall vara stor glädje och gamman. - Ville är ett stort problem, helst som han nästa år ej kan få någon äldre att läsa med sig under terminerna, men det får väl gå under ferierna som med avseende på Per. Han tycks ej ha lidit av att få ha vuxit upp på landet. Han läser förtvivlat och får veta resultatet på torsdag. – Omkring den 1 aug. hoppas jag bli klar med min examen. Var jag sedan skall taga plats vet jag ännu icke.”

Från Olle till JJB 12/5 1921: ”Tyvärr lyckades Per ej med svenskan. Alla andra prov voro godkända. Resultatet blev alltså underkänt. Emellertid kan man härtill göra följande reflexioner: 1) Per har visat sig med ringa handledning ha kunnat tillägna sig goda kunskaper i de svårinlärda ämnena matematik, tyska och engelska. 2) Bristen i svenska är lätt reparerad. 3) Den koncentrerade drill han av Nils och mig mottagit här i Uppsala har varit synnerligen verkningsfull. 4) Hans utsikter att i höst bestå en tentamen till 2. ringen äro mycket ljusa, om Nils eller Sture i sommar handleder hans studier.”

Från faster Maria till Olle 26/5 1921: Hon och system Sara har flyttat till Pauvres Honteux i Stockholm; de syskon som läser i Uppsala är välkomna att hälsa på dem.

Från Eva till Olle 9/6 1921: Han är välkommen att vistas hos dem på Stensnäs under sommaren för 3 kronor om dagen. ”Birger kom i går och stannar visst åtminstone 14 dagar.”

Under sommaren och hösten 1921 vistas *Olle* liksom *Birger* hos Eva och Allan.

Från Olle på Stensnäs till Ina 4/7 1921: ”Det var roligt att få komma hem ett slag. Jag är mycket upptagen med mitt arbete och kan omöjligt hinna komma hem den 9 (*JJB:s födelsedag*). Birger och Allan äro mitt i slåttern och kunna ej komma. Eva däremot lämnar hus och hem och anträder färden.”

Från Nils i Barnarp till Olle på Stensnäs 7/7 1921: ”Ledsamt att Ni inte komma hem och hjälpa oss med 2 l. brännvin, 1 l. whisky, 4 l. hembryggd punsch och åtskilliga helor madeira. Här blir fest! – Små utsikter att få plats som extralärare. Ännu 7 klassiker oplacerade.- För sommaren har jag bundit mig vid en plats som informator hos godsägare Nisser på Broby säteri i Sörmland.”

Sommaren 1921 vistas *Kerstin* en tid hos Elsa och Claes i Hidingebro utanför Örebro.

Från Kerstin till Olle 26/6 1921: ”Här på Sälven lever Claes, Elsa, Gerda och jag ett lugnt och fridfullt liv. – Hur har ni det på Stensnäs? Birger är förstås Allans dräng. - Samma dag Bosse reste härifrån till Åtvidaberg reste han och jag tillsammans ut till Daggis och Bengta i Tybble. Flickorna voro precis sig lika, enkla och rara. Deras hem verkade gediget, men inte extra flott. Stort och rymligt och många gamla fina saker funnos där. Bosse stannade endast ½ timme, tills hans tåg gick, men jag var kvar hela da'n. I tio månader hade de varit utrikes, sett mycket underbart och samlat en massa trevliga fotografier. Båda äro emellertid ännu oförlovade. Det blir ju trevligt för dig, Ola lilla, att då och då kunna göra dem en påhälsning.”

Troligen samma sommar gör *Kerstin* en cykeltur i Värmland tillsammans med *Arvid och Wille*.

Från Kerstin till Olle sommaren 1921: ”Tack för att Du lät mig få uppskov med återbetalning av de 50 kr. Därmed gav Du mig möjlighet att tillsammans med pojkarna få göra den cykeltur, som vi hela sommaren planerat. Färden har på det hela taget varit ’löckad’ fast ansträngande. Vi gästa sedan i går Claes syster och svåger på Eda. I morgon fortsätter vi till Kongsvinger. Fyllejam (*Wille*) är ständigt hungrig och slukar wienerbröd, hela fyra st. i minuten.”

Från Nils på Broby till Olle och övriga på Stensnäs 24/7 1921: ”Nu har jag varit här ett par dar. Vi har börjat läsningen jag och min 17-årige discipel. Husets herre är vänlig och snäll, frun går helt upp i allt franskt och intet svenskt är till lags. En stor fördel här är den vackra naturen, trevliga baden och goda bordet.”

Från Elsa till Olle 4/8 1921: Hon vistas i Hidingebro hos Claes. Kerstin har varit på besök men har rest iväg, då hon fått ett vikariat på husmorsskolan i Falun. ”Claes får snart semester och vi resa väl hem till Barnarp, det vill far.”

Från JJB till Olle i aug. 1921: ”Pojkarna ha i natt tagit 18 tjog krafter.”

I brev den 11/8 1921 meddelar Olle att han om några dagar reser från Stensnäs tillbaka till Uppsala för att tentera till fil.lic.-examen.

Från Eva till Olle 16/8 1921: Hon och Allan lyckönska till födelsedagen och till lyckad tentamen. ”Så skall jag ysta min första lilla ost. Allan köpte mig en ystkorg i går.”

Från Nils på Broby till Olle 16/8 1921: ”Kerstin har plats vid husmodersskolan i Falun. Jag stannar här till d. 25 och reser sen till U. ett slag.”

Från Olle, åter i Uppsala, till JJB 18/8 1921: ”Tentamen gick bra. Jag erhöll ’cum ins’. Platsen i Örebro tillträder jag på måndag.”

Åren 1921-24 har Olle plats som lärare på tekniska läroverket i Örebro

Från Eva på Stensnäs till Olle 14/9 1921: ”Birger kom hit i lördags åtta dagar. Han har skjutit 3 orrar, så vi hade fin middag i söndags. – Pappa Allan har just i dag slutsatt höstrågen. Rågen och vetet kom välbärgat inomhus. Ännu är inte all havren inne. I morgon skola vi kvarna för första gången av egen råg.”

Från Olle till JJB 8/10 1921: ”Jag är ganska nöjd med mina förhållanden här (i Örebro). Mitt arbete är visserligen tämligen krävande men överstiger ej krafterna. Ett mycket ungdomligt kollegium, endast rektor över 50 år! Alla äro vi du och bröder. Min bostad, ett enkelt studentrum, hyr jag av en doktorinna Helleday (?), med vilken jag står på bästa fot. Man får finna sig i att tituleras Doktor av allt folket. – Jag har varit ute och hälsat på Elsa och Claes ett par gånger. De har det förtjusande. Den lilla fritid jag har använder jag till att hålla mig andligen uppe genom studier i fysik, matematik och sannolikhetskalkyl. Någon gång dricker jag punsch med mina vänner.”

Från JJB till Olle 13/10 1921: ”I afton skulle det anmärkningsvärda evenemanget inträffa, att Ina, Brita, fru Nykvist och Britas kamrat Nilsson skulle gå på teatern i Jönköping. – Ina och jag var i går på kafferep hos den lilla språksamma Ida i Frejbo. Hon sade bland annat att hon

är merendels ensam, men - 'jag har ju hönsen'. – Det vore ju piggt, om Elsa kunde flytta till Örebro och du kunde inackordera dig hos henne. Då kanske jag kunde få inhysa äfven Ville, så han kunde få gå i skola och möjligen Per med, ty där är naturligtvis fullständigt allmänt läroverk. Förmodar att Brita icke skulle se ogärna, att möjligheten öppnade sig äfven för henne däruppe.”

Från Nils, informator i Ölsboda i Värmland till Olle 13/10 1921: ”Hemifrån har jag haft brev. Där förmäles bl.a. att det lyser för Inez, att Jösses bröllop stod i går. Kerstin är ju i Sölvesborg, påstås det. - Om mitt liv här är intet att säga. Det är en ganska obetydlig tillvaro jag för. Och enformig sen! Ynglingen är ganska loj och likgiltig. Jag sysslar själv på lediga stunder med litet pedagogik och grekiska.”

Från Kerstin till Olle 14/10 1921: ”Efter en lång och krånglig resa anlände jag lyckligt till Sölvesborg, där jag möttes av överläraren med fru. I deras hem blev jag bjuden på en enkel supé med en kraftig nubbe. – Jag får rysligt mycket arbete, tycks det, men hyggligt betalt. Jag har praktiskt arbete 5 dagar i veckan och en dag endast teoretisk undervisning. - Tack skall Du ha, Olle, för Ditt namn och för alla Dina besvär med mina affärer. Det är Du som till allra största delen har 'krånglat' mig fram.”

Från Pehr till Olle i oktober 1921: ”När nu Claes får anställning i staden också, får Du ju släktingar alldeles inpå Dig, ändock Du bor i en så avlägsen landsända. (Då jag säger avlägsen, tänker jag Barnarp som medelpunkt.) Här hemma är allt sig jämförelselikt. Gösta har vuxit och nästan helt intagit Villes plats som allmän skämtfigur. Den inbördes sämjan är mycket god, emedan alla nu lärt sig att finna sig i de mest otroliga ombyten och ställningar. Ville och jag läsa så smått, och själv läser jag, så gott jag förmår i min ensamhet. Jag har bedit Arvid taga reda på, när ansökan till realen skall inlämnas. Till Nils skickar jag tyskan och till Sture svenskan. - Tänk att Lille-Nisse skall få en ny pappa. (*Inez skulle gifta sig med Isidor Haglund.*) Att få en ny mamma är djäkligt nog. Jag har varit starkt frestad att skicka Nisse ett kondoleanstelegram. Som Du vet har jag inga som helst inkomster. Det är så rysligt svårt att vara alldeles utan pengar. Ville Du låna mig en 10 kr. på obestämd tid, så vore det mycket snällt.”

Från Olle till Per 19/10 1921: ”Med anledning av att det synes bli en hel del krångel med anmälan till examen i höst tycker jag att det är bättre att uppskjuta saken. Nu har ju Du och Ville Er läsning ordnad för läsåret. Jag har tänkt att vi skulle kunna träffas någonstans under ett par veckor i jul, då jag skall sätta fart på matematiken, fysiken och kemin och överblicka och ordna Ditt arbete en smula i stort, så att Du sedan blir okugglig till våren. Du får ej vanvårda engelskan utan själv läsa text och grammatik samt skriva stilar för Nils och Sture. Uttalet får det tills vidare gå som det kan med. - Allt föregående resonemang faller naturligtvis, om Du känner Dig fullt säker på att kunna klara examen redan nu. Huvudsaken är att Du håller Din arbetsvilja vid makt.”

Från Pehr till Olle 25/10 1921: ”Arvid har nu å mina vägnar varit på rektorsexpeditionen och frågat, när ansökan till realskoleexamen skall inlämnas. Rektorn svarade honom då, att ansökan skulle vara inne före den 15 september. En utväg finnes dock, och det vore att skicka ansökningshandlingarna direkt till skolöverstyrelsen i Stockholm. Skall jag skicka ansökan till Stockholm? Det kan väl ingen hjälpa, om man spricker.”

Från Wille till Olle, ej daterat, möjligen hösten 1921: ”Bliv ej ond att jag skickar dig 10 nyårs- och 10 julkort utan ditt medgivande. Du har ju hög lön, du har många vänner och

släktingar vilka du skall önska god jul och gott nytt år. Då kan du gärna köpa av mig. Dessa kort är som du ser av yppersta kvalité, billiga, blott 6 öre nyårs- och 8 öre julkort. Summa 1:40. Med hopp om din fortsatta bevågenhet, din broder Vilhelm.”

Från Kerstin till Olle, odaterat, 1921 eller senare: ”Naturligtvis affärer! Jag måste lösa in en växel för anseendets och kreditors skull. Det fattas 150 kr för mej! Kan du så sänd mig 100 kr eller något mer. Växelfeber är värre än ’spanskans’ feber. – Stackars Olle! Jag börjar också förstå, hur det känns att ständigt och endast bli antastad av släkten, när det gäller pengar. Du hjälper, men jag kan aldrig!”

Från Olle till JJB 13/11 1921: ”Far frågar efter mina inkomster.” Olle redogör för dem och för sina skulder. ”Min ekonomiska ställning är sålunda brydsam men på intet sätt oöverlevlig. Tyvärr upptager skolarbetet så mycket tid att jag ej hinner med några personliga studier. Men om jag får stanna här nästa år, så bör jag, emedan jag då kan kurserna, kunna kasta mig på vetenskapen igen. - Här är rätt enformigt egentligen. Vi äro några stycken ungar, som äta tillsammans och ibland äro vi ute och lufta på oss ett slag. – Det är ju roligt att Kerstin fått en så bra plats. Och Jösse och Inez som var på sitt håll knutit sälla band. Ja, nu börjar man bli på den överblivna kartan. En fördel med bracklivet är i alla fall att man kan njuta sin frihet i lugn och ro utan några andra friktioner än de elementära livsproblemen. För en matematiker är detta nästan Nirvana.”

Från Eva till Olle 24/11 1921: ”Du är välkommen till jul, om du som förr kan finna dig i all vår enkelhet. – Måne du hört att Far tänkte på att inackordera Per och Ville här? Det blev inget av utan nu vill Far ha hem Birger i stället, men han är inte mycket hågad, tycks det.”

Från JJB till Olle 7/12 1921: ”Under gamla förhållanden hade det väl varit en naturlig sak, att du kommit hem att jula. Nu sätter jag det inte ens i fråga. Oss emellan kan jag sålunda meddela, att Ina är återigen på unga kvinnors sätt. Trots nästan fullständig abstinens inträffade ett öfverilningens tillfälle och så var man fast. Saken vore i och för sig icke så mycket att göra affär af, om icke Ina vore för hafvandeskap olämplig och för barnvård utan tillräcklig nervkraft. I slutet af mars eller början av april ger det sig, om hon kan öfverleva ännu en tångförlossning. Jag misstänker att nutidens kvinnor gå alltmer mot den mindervärdighet, som föranleder, att hustrurna bli allt färre men älskarinnorna och konkubinerna desto flera. Männen våga helt änkelt icke att göra dem till härskarinnor i hemmet med hustrus myndighet. – Birger knogar med pojarna.. Han är just ingen dålig barnflicka håller.”

Från Olle till JJB 20/12 1921: ”Jag skriver för att önska god jul och gott nytt år. Det blir nämligen bekvämast och billigast för mig att stanna här uppe i jul. Jag har fått lov att vara hos Elsa och Claës. – Jag är ganska nöjd med arbetet efter min första termin. Kerstin kommer också att vara i Hidingebro (*hos Elsa och Claës*) över julen. – Och Nulpus (*Nils*) som har tagit sin examen.”

Från Eva till Olle 8/1 1922: ”Kan du låna Allan 100 kronor eller åtminstone 50 kr i denna månaden. Du är ju man i staten och därför fick jag mod att fråga.”

Från Nils i Barnarp till Olle 9/2 1922: ”Vi ska anmäla Per till realen före den 15 dennes. – Ännu ingen plats. Jag har annonserat, svarat på annonser och jäklats på alla sätt.”

Från Nils till Olle 12/2 1922: ”Jag har beslutat mig för att läsa in något modernt språk som komplement till min klassiska bildning. Jag har då i första hand tänkt på franskan såsom liggande mig närmast. - Det är förbaskat tråkigt att inte ha några inkomster.”

Från Eva till Olle 23/2 1922: ”Jag tänkte fresta ditt tålmod en gång till. Det är så hiskligt förargligt att inte ha 50 kr. så att jag kan betala räntan på de 500 kr. hos Palmberg. Sedan är det 500 kr. hos morbror Arvid, som skulle räntats den 15 i denna månaden. Kan du hjälpa mig med 50 kr? Claes kunde inte, honom har jag frågat. - Allan har sålt lite halm till omsättning av några växlar. Ja, det är bövligt. Vi fundera på att göra auktion på våra möbler, en del åtminstone, för att bli av med de förgrymmade skulderna. - Ina prostinnnan väntar sin nedkomst i mitten av april.”

Från Kerstin till Olle 15/3 1922: ”Jag har över en söndag och måndag varit hos Moster (Hedvig) och Morbror (Gustav) i Perstorp. De voro sig alldeles lika, glada och trevliga och Morbror Gustav full av pojaktiga upptåg. Morbror och jag groggade väldigt och hade riktigt gemytligt. Kl. ½ 7 på söndagsmorgonen drack vi kaffegök och rökte cigaretter. Moster var förtvivlad men grälade inte. - Fars giftermål med Ina diskuterades ofta och mycket. Morbror blev tårögd så fort Mors namn nämndes!”

Från Eva till Olle 23/3 1922: ”Du har väl hört att Ina födde en pojk den 8 mars. Allt tycks gått lugnt och stilla denna gången.”

Från Nils i Barnarp till Olle 4/4 1922: ”Från den 19 april har jag fått plats på St. Sigfrids Skolhem, Räfte (1½ mil från Växjö). Det är verkligen på tiden att man kommer härifrån.”

Från Birger i Barnarp till Olle 13/4 1922: ”Jur.kand.examen är ju visserligen endast en examen på tre år och efter Din mening alltså en skitexamen. Enligt min är det förenat med ganska stora svårigheter att finansiera tre års studier, helst som jag vid många försök att låna pengar privat och vid försök att skaffa borgensmän alltid misslyckats. I det senare fallet på en gång när. Jag har nämligen löfte av Kihlqvist att han går i borgen för 3000 kronor. Sedan har jag ju möjlighet att få låna av studentkåren och vidare ämnar jag söka statens räntefria studielån. Efter 10 år som student hoppas jag så att kunna avlägga examen. - Eva har förenat sig med oss över påsken. Jag börjar hos disp. Strömbergs pojkar den 1 maj. Skall där förestå hemmet medan frun och disp. resa till Sydfrankrike på en månad. Pelle skriver den 2 maj ganska väl förberedd den här gången. Om han klarar sig ha vi planer på att sätta honom i Fjellstedtska.”

Från Nils i Räfte till Olle 1/5 1922: ”Skolhemmet förestås av en fru Ullman. Hon är en mycket fin och sympatisk dam. Elevernas antal är 15, fördelade på 4 klasser. Jag har 6 lektioner utom gymnastik varje dag. Här vore strängt taget outhärdligt att vara, om här inte funnes en gammal lundensare. Han är adelsman och heter Psilanderhielm. Vi två reste i går den 1 mil långa vägen på en gammal bondhäst till till stan och åt supé. Vi söp rätt bra och på grund av att det var ett kolsvart mörker och strömmande regn, när vi reste hem, var det mera den gamle hästens än vår förtjänst, att vi kom lyckligt hem kl. ½ 2 i natt. - Som Du kanske vet av tidningarna, utbröt eld här i tisdags kväll på husets vind. Tack vare pojkarna och ortsbefolkningens raskhet lyckades man begränsa elden. Emellertid märker vakten nästa natt en stark röklukt från nedre våningen och det visar sig att eld utbrutit i ett skåp, fullt med tidningar och böcker. Man lyckades släcka den också. Nu gällde det bara att få reda på pyromanen bland pojkarna. Genom en del enkla detektivknep lyckades vi snart få fatt på den

skyldige och vid förhör för landsfiskalen bekände han att han anlagt bägge eldsvådorna på grund av sjuklig drift.”

Sommaren 1922 är Nils åter informator i Ölsboda. i Värmland.

Vid JJB:s 65-årsdag den 7 juli 1922 (se foto i Släktkrönikan) är Eva med Allan, Kerstin, Birger, Sture, Brita, Pehr, Arvid, Wille och Gösta närvarande. (Bertil, Elsa, Olle och Nils var inte med.)

Från Olle till JJB 7/7 1922: ”Många hjärtliga gratulationer på högtidsdagen. Jag sitter just nu och har Fars porträtt i Veckojournalen framför mig. Det är underbart, vad Far ser obruten och välbehållen ut. – Sista tiden har jag arbetat ganska hårt med utökande av min avhandling (licentiat-) och jag hoppas kunna disputerar på den. – Jag måste uppfriska mina kunskaper i fysik, som jag ej läst sedan 1915. Det är nämligen meningen, att jag skulle ge några sommar-kurser åt flyttningssökande, bl.a i fysik. Jag förmodar att jag även nästa läsår skall vara i Örebro.”

Från Sture till Olle 26/7 1922: ”Är nu informator på Hakarps säteri (nära Huskvarna). Tror mig få lärareplatsen vid skolan här. Har fått plats i Säfte men tar hellre Hakarp, ty det ligger så nära hem.”

Från Olle till JJB 29/7 1922: ”Jag har idag fått en liten fästmö. Hon heter Bengta och är väldigt söt.”

Från Birger till Olle 1/8 1922: ”Jaså, du har beslutat Dig för Bengta, gratulerar! Du är en handlingens man. Om söndag reser jag med min discipel till Råda för att där fortsätta läsningen.”

Från JJB till Olle 4/8 1922: ”'Även du min Brutus!' – 'I det lugnaste vattnet gå de största fiskarna'. Allt tillämpat på din förlofning, som man trodde skulle dröjt synnerligen länge. - Birger måste nödvändigt till Uppsala i höst, såvida man icke kan skaffa honom en plats som betäcker hans framtid. Vi ha försökt skaffa honom borgensmän, men alla draga sig undan. - Per, Arvid och Ville tära så hårdt på mina tillgångar, att jag icke något nämnvärdt kan utsätta mig för Birger. Som en sista utväg har jag tänkt att de 535 du innehar samt de 350 Kerstin icke betalat, skulle kunna åstadkomma, att Birger åtminstone finge komma upp en tid till universitetet. – Då Per måste i Fjellstedtska skolan hålla sig med 'täck, kudde, sänglinne och handdukar' och dylika ting fraktats från hemmet mer än en gång, vore intressant veta, huru mycket som är kvar därav i edert tillhåll i Uppsala. – Brita kommer antagligen icke vara hemma längre än till den 12, då hon far till Hagaryd på semester månaden ut för att sedan bosätta sig i Torsvik. – Ännu hafva vi icke bestämt inackordering för Ville. – Den 20 skulle Arvid konfirmeras. Han är mycket arbetsam och därför betydligt kunskapsrik. Själ är jag mig som under isen. Allt gungar.”

Från Eva till Olle 5/8 1922: Allan och hon gratulerar till förlovningen. ”Du träffar nu snart Brita i Hidingebro, hon skall tillbringa sin semester där. - Vi må väldigt kul vad hälsan och kärleken beträffar. Vi knoga och 'stå i', så gott vi kunna och det ligger nöje i själva arbetet. I denna veckan har Allan sålt 2.310 kg hö efter 10 öre pr kilo.”

Från Olle till JJB 11/8 1922: Han bor nu i familjen Carlestams skolhushåll på Drottninggatan. ”Jag har framfört Fars hälsning till min fästmö och sänder hennes kort. Det är riktigt, att

sådana tankar som giftermål förut varit mig främmande, men det berodde på att de nödvändigt måste ha ett föremål att koncentrera sig på. Nu ha de funnit det. Jag skulle kanske skriva om min nya skatt, men eftersom jag ännu befinner mig i det akuta stadiet, skulle det bli en för hög dityramb för andra. Jag inskränker mig alltså till att meddela, att vi äro gamla bekanta sedan Upsala-tiden, att vårt åldersförhållande är lämpligt, att hon är frisk och duktig och tillhör en aktningssvärd familj. Pappan är affärsman och bor på en egendom alldeles intill staden, så att jag kan besöka min fästmo varje dag. Det är skönt att ha fått en mening med livet genom att ha fått något att älska högre än livet.”

Från Nils till Olle 15/8 1922: ”Vi talade en gång i Hidingebro om möjligheten av att skriva på Birgers lån. Om du skriver på, så ritar även jag dit mitt namn.”

Från Brita på besök i Hagaryd till Olle 16/8 1922: Hon gratulerar till förlovningen och på födelsedagen. ”Det är härligt att få vila och bara vila och äta mat och bär.”

Från JJB till Olle 17/8 1922: ”Alltså är det din födelsedag i dag! 28 år! Lifvets bästa tid! Då förhoppningarna ännu äro tämligen 'osnutna'! – Jag har ofta förundrat mig öfver, att Ni alla barn äro så friska. Elsa, Eva och Brita äro nog i någon mån klena, men hälsans fröjd är väl dock i hufvudsak äfven deras. Själf har jag aldrig vetat hvad det är att vara begåfvad med en genomsund kropp, och utaf mina syskon var det endast Gustaf, som hade den förmånen. Er moder hade en synnerligen välbildad kropp, men hon hade också antagligen åderförkalknings-anlaget som arf. Hennes mor dog i något ditåt och på hennes fars sida hade sprit och tobak gjort sitt förarbete. Hennes båda halvbröder Martin och Janne fångades tidigt av åderförkalkningen och Anna själf var nog under dess välde från år 1913. – Jag lider av en för-lamande trötthet, som kommer mig att längta ifrån alltsammans till ro och hvila. – Ett lustigt äfventyr har jag upplefvat i dag, ity att de båda tämligen hetsiga och obeherskade kvinnorna Ina och Anna Nykvist törnade ihop pr telefon rätt grundligt. Är frestad mena, att det var lika hälsosamt som när man låter två tuppar slåss, tills de tröttna. Måtte din kära utkorade bli i framtiden skonad för hysteri, ty dylika kvinnor kunna sätta en man i sannskyldigt martyrium. Din moder var i sanning ett under af måttfullhet. Hvarför skulle hon dö just vid en tid, då möjligheterna till ett lugnare lif voro förhanden? – Vet du ingen möjlighet för Birger? Hans tillvaro hvilar på ett gungfly.”

Från Birger på prästgården, Norra Råda till Olle 18/8 1922: ”Jag står återigen inför en höst med utsikt att fortfarande förbli en sysslolös. Tre höstar å rad har jag blivit lurad på konfekten. Då Far lovat mig att finansiera, tills jag fått mitt lån, hoppas jag nu verkligen komma iväg. Som borgensmän har jag Kihlqvist samt pastor Harsten samt Dig och Nils. I dag skrev Nils och frågade, huruvida jag icke ansåg det lämpligt att bli folkskolelärare och genomgå Strängnäs seminarium. Efter de trevliga erfarenheter jag gjort de sista åren har jag blivit och länge varit modfälld, känt mig disharmoniskt stämd och oförlåtligt nog även slött resignerat och under långa perioder med korta mellanrum givit fan i alltihop. – Hur det nu går med Strängnäs seminarium, vet jag ej. Antagligen kommer jag ej in på grund av bristande kunskaper i sång och musik. Folkskollärarens viktiga värv och kall är jag långt ifrån att älska. – Men varför icke som envis smålänning fortsätta med juridiken till alla de förb. brackors harm som förehållit mig att icke låna pengar utan på svältlön gnida chevioten blank mot en tredje klassens kontorsstol. Hade man icke luktat på den förbjudna frukten, kunde det ju varit lättare att lyda dessa älskvärda medmänniskors råd.”

Från Olle till JJB 7/9 1922: ”Far har en högst anmärkningsvärd förmåga att vara underhållande pr. brev. – Förr i tiden skrev man ju brev, innan telefonen blev vanlig. En modärn

människa är urusel i brevskrivning, vilket jag erfar, när jag skall försöka producera brev till min fästmö. Hon är nämligen bortrest på 3 månader. Hon har en lärarinneplats i franska och vävning vid en flickpension i Villa Vettra ett par mil utanför Askersund. – På sätt och vis är det skönt att vara gräsänkling. Förut hade jag oavbrutet i 34 dagar varit tillsammans med min fästmö varje afton och på detta sätt löses ej matematiska problem.”

Från JJB till Olle 25/9 1922: ”Brita är i bosättningsomsorger. Hon skall nämligen bli sin egen i Torsvik. – Vidare råder för närvarande en stor rörelse för statskyrkans bestånd, ty biskopen och Harsten arbeta med händer och fötter för ett kapell i Norrahammar och en klick damer ha avancerat fram en basar.”

Eva och Allan tar stora lån och köper gården Djupadal i hopp att de skall kunna sälja grus och även tomter.

Från hösten 1922 är *Birger* åter i Uppsala och i maj 1923 har han klarat av den första halvan av jur.kand-examen. Han har knackig ekonomi. Hans brev handlar mestadels om penningaffärer.

Från Olle till JJB 11/10 1922: ”I lördags var jag och hälsade på min fästmö i Villa Vettra. Hon är mycket duglig i husliga värv liksom sin mamma och syster. På V.V. var mycket angenämt. Flickorna hade anordnat en supé med dans, som varade till 5 på morgonen. – För övrigt jobbar jag med mina pojkar i skolan, ger dem privatlektioner i hemmet, arbetar med min egen matematik. Man hinner knappt andas för allt slitet. Men det är skönt, ty man slipper tänka över livet i stort.”

Från Wille till Olle 4/11 1922: Han går i skolan i Jönköping och bor hos Kolléns från Barnarp: ”Käre Ola! Hur mår du nuförtiden? Du är ju som försvunnen nu sedan en tid. Häromkvällen åkte jag fast för 'bylingen'. Jag smällde en 'kork', och då kom han. Han skrev upp mig och sade att han skulle anmäla mig i läroverket, men än har ingenting hörts. Han ville väl bara skrämma mig. Jag skulle bra gärna velat ge honom en knockout, men det går ju ej för sig. Häromdagen kom det en flygareshader hit till Jönköping. Det var 6 st. maskiner. Dessa kretsade varje dag under ett par timmar omkring över staden. I kväll har jag spelat tennis en timme. Det är så att Kolléns, som jag bor hos, har en timme i veckan på tennishallen och då är jag fjärde man. Det gamla Jönköping är en förskräcklig håla. Särskilt om man ej har ett öre som jag.”

Från Nils i Strängnäs till Olle 3/12 1922: ”Om dom super här? Jo-jo-men! Jag har varit blamat full ett par ggr. Jag har ett jäkla jobb med skolan och längtar därför enormt efter ferier. Mitt förordnande är slut denna termin och ny plats har jag ej fått. – I dag är jag bjuden till själve eforus på middag. Han var nämligen och hörde på en latinlektion i går och uttalade inför klassen de mest superlativa lovord en människa nästan kan få från så högt håll. Han påstod, att han aldrig under sitt eforat hört en sådan behandling av språket på det stadiet.”

Från Olle till Åke Sjögren, nu hovrättsnotarie i Kalmar, 9/12 1922: ”Många gånger under de svunna månaderna har jag tänkt på Dig och på vår gemensamma tid i Upsala. På hur väl vi kom överens, när vi bara en gång kom underfund med varandra. – Jag skall jula i min blivande svärfars familj. – Mitt liv denna termin har varit mycket stilla. Jag har brutit med kroglivet och bor och äter i min blivande svärfars våning i staden. De (*Bengt*s familj) äro allesammans sällsynt hjärtliga och präktiga människor.”

Från Nils i Falun till Olle 21/1 1923: "Staden Falun ser rätt tråkig ut. Krogarna äro rent av odrägliga. Det lär inte finnas någon annan stad utom Stockholm, som så strängt håller på mattvånget fortfarande. Det är absolut omöjligt att få en halva punsch utan att äta. – Skolan bör man nog kunna trivas med."

Från JJB till Olle 15/2 1923: "Pojkarna växa och äro helt glada bussar. Särskildt den yngste triffes och har en beundransvärd både aptit och sömnförmåga. Gösta rådbårkar svenska språket väldeligen, för öfrigt en ljusalf, som drar hjärtan åt sig men mera spröd och finbyggd. Hans hår är som ditt var en gång i världen, alldeles hvitt samt så mjukt och i ordets egentliga bemärkelse hårfint, att det för minsta pust flyger åt alla håll, långt och aldrig klippt. Det är något tjugande med småbarn. De äro änglavärlden så nära en människa kan vara på denna jorden."

Från Olle till JJB 21/12 1922: "Jag skall jula i min fästmöns familj. - Hos Elsa och Claës kommer Kerstin och Bo att fira sitt jullov. – Jag är jämt sysselsatt med skolarbetet, min egen matematik, mat, sömn, räntor och amorteringar. För tillfället lider jag av kronisk brist på sömn efter terminsslutets jäkt. Jag skall väl anslå ett par dygn åt att sova upp mig som Napoleon före slaget vid Wagram."

Från Kerstin till Olle 3/1 1923: "Det var ju en angenäm söndagseftermiddag vi hade tillsammans. Tybbleborna äro ändock väldans trevliga och angenäma människobarn hela högen."

Från Kerstin, fortfarande i Hidingebro, till Olle 7/1 1923: Bosse har idag rest till Lund för att med Jösses hjälp försöka göra ett papper, så att han kan klara alla lån och växlar, som förfaller innan veckans slut. Stackars Bo, det är förtvivlat för honom. Ingen i släkten har det jäkligare än han just nu."

Från Olle till JJB 5/3 1923: "I går var jag i Hidingebro och träffade där Elsa och Eva med resp. män. Eva synes vara bättre nu, och i går grät hon icke mer än en gång, när hon tänkte på att Allan skulle resa och hon icke fick följa med. Hon skulle stanna ytterligare fjorton dagar för att få varaktiga följder av luft- och förhållandesombytet. – Roligt att höra, att Far trives i barnens 'änglavärld'. Jag gratulerar Far till den lust att påtaga sig ansvar, som allt barnafödande innebär."

Från Wille till Olle 6/3 1923: "Hjärtligt tack för brev och för medföljande femma. Eva har ju varit dålig ett tag. Hur är det med henne nu? Hur mår du och din tös? Du frågade i ditt brev, hur det var med mina ögeon. Tack, de äro utmärkta. Jag har ej så starka glas nu som jag hade i början. I skolan går det bra, både för mig och Arvid. Jag känner alltmera håg och lust för att bli ingengör. Dessutom tycker jag att matematik är så enkelt. Det är ju ej heller så lång utbildningstid efter studentexamen. Hemma står det bra till. Far är borta ibland hos Spånbergs etc. och är dagen därpå 'fyllesjuk'. Släkten låter aldrig höra av sig. Skriv hem ibland, annars kanske far tar till glaset för mycket för att döva sorgerna. Och det vore väl ej roligt, dels av ekonomiska skäl, dels för skam skull. Ekonomin är ej så bra nu, tror jag. Det får Arvid och jag känna av. Far begär nämligen att vi skola leva här utan pengar, ty vi bo, äta och ha kläder, ta böcker på räkning, då behöva ni väl ej några pengar, låter det jämt."

Från JJB till Olle 8/3 1923: "Så hård har jag varit att jag aldrig känt något ansvar såsom inför en synd öfver att jag satt barn i världen. Däremot har jag alltid, alltid ansett det ansvarslöst att använda kvinna i afsikt att undvika hafvandeskap. Vill man icke barn, ja, då finnes endast ett

att välja på: fullständig afhållsamhet. Onan dödades af Gud för afbrutet samlag. – Ville begår sig bra i skolan. Har författat en uppsats öfver 'En julgrans öde' och fått a på det. Styft, tycker jag, ty jag hade fått d. – Karl Johan fyller året i dag. Kom just nu ned efter siesta. En väldigt bussig pojk! Kan t.o.m. sätta lifslust i en sådan gammal stofil som jag är.”

Från Olle till JJB 28/3 1923: ”På måndagen reste jag ut till Hidingebro och träffade Elsa, Claës och Kerstin, som anlänt på påskferier. Claës söker en plats som syssloman på Holmhults sanatorim. – Min fästmöns familj, med vilken jag lever i dagligt umgänge, gör att jag aldrig känner mig ensam. Över påsken skall jag vistas på Tybble. – Tråkigt med Eva, att hon ej repat sig. – Pers öga är en mycket tråkig historia. Man får hoppas, att det andra håller livet ut. Om det skadar hans ögon vore det bättre, att han slungar både latin och grekiska.”

Från Kerstin till Olle, odaterat, troligen våren 1923: ”Uppsala var sig likt. Pojkarna hade svåra affärer men voro trots detta vid jämt humör. – Nu är jag i arbetshålan (*Sölvesborg*) bland skvallret igen. Jag trivs inte här, men det måste gå. 'Julle' (*Henning Juhlin?*) och jag ha definitivt gjort slut på det som varit.”

Från Pehr till Olle 19/4 1923: Han har nu börjat på Fjellstedtska skolan i Uppsala: ”Vad mitt öga angår, så är det ej på långt när så farligt som Allan tycks ha låtit påskina. Jag har ännu en gång varit på kliniken och fick där konstaterat att jag var närsynt på högra ögat, men att det inte var något att vara orolig över och att det knappast behöver bli värre. Professorn sade också att det blott kunde vara tillfälligt beroende på nervositet. Emellertid fick jag glasögon, som jag skall använda vid läsning. – Det är väldigt mycket att göra. Efter påsk har jag gått med i grekiska, vilket jag ej gjort förut, ty min klass hade redan läst grekiska ett år, när jag kom in. För övrigt är det ganska hopplöst att läsa, ty jag kan ej något latin och det har min klass läst i fyra år.”

Från Wille i Jönköping till Olle 25/4 1923: ”Tack för brev och bifogade femma! I dag har jag varit hemma. Allt tycktes vara lugnt utom att tant gnatade på Far litet då och då. Men han är väl så invand vid det nu, så han hör väl ej det. Far var hos Sture häromdagen och söp ut en halv liter likör. Sture hade en jänta hemma hos sig just då. Hon gick 11 på kvällen och Sture följde henne.”

Från JJB till Olle 14/5 1923: ”Faster Sara begrafves här i Barnarp fredag 18 maj 1923 kl. 3 e.m. Är du hågad komma hem och bära med?”

Från Olle till JJB, våren 1923: ”Har idag mottagit Fars meddelande om Faster Saras död. Ert underbart liv! Det var icke så händelserikt i yttre måtto, men desto mera i inre. Trots sin ständigt svaga och mer än vanligt dödsdömda kropp, var hon en jätte. Jag skulle ansett som en stor högtid att få närvara vid hennes begravning, men min tjänst lägger hinder i vägen. Men mina tankar skola vara hos Eder på fredag.”

Från Birger i Uppsala till Nils och Olle 21/5 1923: ”Då jag ej kan komma ifrån staden utan att ha gjort rätt för mig, ville jag be Er skriva på ett papper på 700 Jag stannar till de första dagarna i juni för att tentera finansrätt och därmed sluta första halvan. Jag har varit uppe i stats- och folkrätt.”

Från Pehr i Uppsala till Olle 27/5 1923: ”Vi sluta här den 1 juni. Det skall bli skönt att få komma hem ett slag. Jag har tänkt att be Far att få gå över till 'Skrapan' här. Jag skulle då ganska smärtfritt kunna komma in i andra ringen och således på blott två år till studenten. Det

blir ju ganska dyrt, men det är nog enda utvägen att kunna klara studenten. Ty det går nog ej att reda upp latinet här.”

Från JJB till Olle 19/7 1923: ”Tack för telegram till min födelsedag.– Fru Kollén har frånsagt sig Ville för nästa läsår. Jag har undrat huru hans utsikter kunde vara i Örebro. Ville behöfver noggrann tillsyn, ty han är nog både vårdslös och obstinat. – Per reste i måndags till Helgö, Räppe, för att läsa latin och grekiska för Nils. Det är synd om Per, ty han hör till de försummade.”

Från Olle till JJB 26/7 1923: ”Allt som allt tycker jag, att det finns inga skäl, varför Wille skulle flytta från sin hemstad Jönköping. - Dagligen undervisar jag i ferieskolan och har mycket att göra.”

Från JJB till Olle 28/7 1923: ”Hvad beträffar 'giftandet', så är det alltid betänkligt. Mig undras, om du skall trifvas med det. Du har gifvit mig den föreställningen om dig själf, att du i årtal fört ett ganska flyktigt lif med kvinnor. Hurudant blir det då att hafva endast en, om hvilken man egentligen icke kan veta, huru användbar hon kan vara. Inte för att jag förmenar, att bibeln absolut förbjuder en man hafva mer än en hustru, men det kostar schaber. Att använda kvinna utan att taga henne till hustru är förnedrande skökolif. Kvinna får icke hafva mer än en man; däruti är bibeln bestämd. - Eva längtar mycket till eget hem, men huru det skall gå till är outforskligt. Till hälsan är hon väsentligt bättre. – Min lön sjunker detta ecklesiastikår med 700 kr. Min kroppshydda känns som i upplösning, urineringssvårigheter och yrsel, som varslar om åderförkalkning. Minnet börjar svika m.m. Behöfde kasta allt-sammans och fly.”

Från Olle till JJB 12/9 1923: ”I söndags voro Bengta, hennes mamma och jag på besök hos Elsa och Claës och hade där mycket angenämt. – Skifferverkens rörelse är för tillfället nedlagd. Det är skönt för Claës att vara anställd vid samtliga kalkbrukens försäljningskontor här i Örebro, som skall gå åtminstone ett år till. – Från Bertil hade jag för kort tid sedan ett brev. Han befann sig i skrivande stund i högsta välmåga i Madras på studieresa med Rut.”

Från JJB till Olle 20/9 1923: ”Per tyckes ha kommit till öfvertygelse, att han efter en eventuell studentexamen icke vill idka universitetsstudier, i synnerhet som han stannat för insikt, att sådana ådraga en lifslång skuldbörda. Han vill in i praktiska lifvet men tyckes mena, att han dock först måste taga studenten. Har han rätt? Känner du t.ex. till Strandbergs och Söderbergs så mycket, att du kan skönja någon utsikt för Per hos dem? Min ekonomi är på bristningsgränsen. Kan man komma in i ett tekniskt gymnasium utan studentexamen? – Karl Johan går här och småpratar. Ina och Gösta reste i går från Adelsö till Stockholm, ämna sig hem om lördag. Men det gör icke lifvet bättre. – Allan och Eva ha ett litet idealiskt ställe. De ha nu sina bästa dagar. Ville mår godt hos dem. Kerstin sitter i kläm, som oftast fallet blir, när Adam och Eva kommer i kontakt med hvarandra.”

Från Olle till JJB 21/9 1923: ”Om Per nu önskar att först taga studentexamen, innan han ger sig ut i praktiska lifvet, synes det mig bäst att han får följa denna sin håg. Att få en hygglig plats just nu åt honom torde vara så gott som omöjligt. Det enda slag befattning Söderberg eller Strandberg skulle kunna ge, vore bodbiträdets eller springpojken. Att av egen kraft arbeta sig upp inom affärsvärlden är en många gånger hårdare lott än att studera på skuld. – Skolgången i Fjellstedtska är också relativt billig, och vill han sedan ej utbilda sig vidare, så kan han på studentexamen ha många möjligheter (bank, post, telegraf, järnvägen m.m.). Om Far har råd att hålla kvar Per i Fjellstedtska, tror jag att det blir bäst.”

Från JJB till Olle 9/10 1923: "Från Bertil hade jag brev förliden vecka. Han trifs med barn och blomma. – Kerstin sörjer Bo men har Henning på hand. Ville har underrättat henne, att han godtar den senare, ty den förre 'blir inte nå't' på länge."

Från Sture i Falun till Olle 10/10 1923: "Jag behöver 50 för att komma från Falun om lördag. Kan Du låna mig dem, tills jag kommer hem, vore jag tacksam. – Skall vistas hos Eva och Allan, åtminstone en del av lovet."

Från Nils i Råppe till Olle 10/10 1923: "Här hålla vi på att lägga oss i ide för vintern. Man är borta från alla frestelser och har gott om tid för sig själv. Jag har bara 25 tim. i veckan och hinner således läsa en del. Jag tror mig nu vara rätt så inne i det grekiska gebit, som jag skulle slå mig på. Lager har skrivit till mig och bestämt lic.-kurs. Give Gud att man nån gång komme att tentera på den!"

Från Sture i Falun till Olle 13/11 1923: "Tack ska Du ha för det lilla livstecknet! Det är i alla fall ganska bra med växlar – ty tack vare dem får man då och då ett brev från någon av sina äldre bröder. – Jag har sökt en ordinarie plats. Och får jag den den 1 jan. får jag 100 kronor i månaden. – Jag trivs skapligt med krigarlivet."

Från Olle till JJB 16/11 1923: "För omkring en 6 veckor blev min blivande svärfar mycket sjuk. Han överfölls av en svår hjärtattack, då han var på sitt dagliga besök här uppe i våningen. Han blev sedan så svag att han måste ligga till sängs där en tid av ca 3 veckor. – I måndags och tisdags var jag i Göteborg för att provföreläsa för en andralärarebefattning i matematik vid Chalmers Tekniska Institut. Det gick ganska bra enligt mitt eget förmenande. Jag har tre medsökande. Jag uppsökte Sten Söderbom som är anställd vid stadens södra väg- och vattenbyrå som ingenjör."

Från Nils till Olle 19/11 1923: "För att få en motvikt mot mitt ensliga lantliv företog jag vid Mårten en lustig resa till Uppsala. Vi hade en supé i gamla stilen på Börjegatan, efter vilken inte de elektriska lamporna höll och vi stego upp först kl. 2 följande dag. – Tycker Du att man kan förlova sig så där framåt, när man är i mina kläder? Men man har ju så många år igen tills man kan gifta sig."

Från JJB till Olle 21/11 1923: "Ledsamt att din tilltänkte svärfar är skral! – Jag känner mig schack-matt, lefver endast på gamla räster men hasar med hit och dit. – Att Wille ligger på epidemien i Jönköping för scharlakansfeber, vet du kanske."

Från Olle till JJB 30/11 1923: "Roligt höra att Eva är bra igen. Vi få hoppas det bästa för Vilhelm. Scharlakansfeber kan vara besvärlig genom sina följsjukdomar. – Elsa och Claës bo fortfarande kvar på Sälven men icke kostnadsfritt som förr. Claës är anställd vid Nerikes kalkbruks försäljningskontor i Örebro."

Från Kerstin till Olle 10/12 1923: "Snart är det jul och jag är glad över att få tillbringa den hos Elsa och Claës. – Din lilla Bengta har skrivit ett rart brev till mig utan att antyda något om Bos förlovning. Jag har varit pinad av skrivelser från så många håll, där beklaganden eller gratulationer gjorts med anledningen av brytningen mellan Bo och mig. – Än väntar Henning, men kanske mister han tålamodet."

Från Brita till Olle 11/12 1923: "Vill du vara med om en reel julklapp till Wille och Eva. Jag har även skrivit till Nils och Kerstin om samma sak. Till Wille tänkte jag ett par skidor, som med stavar och bindningar går på cirka 25:- kr., till Eva en skön kofta, som kostar c:a 17:- kr. – Jag gratulerar till platsen i Göteborg. - Nils, Sture och Pelle komma hem till jul. Birger är nog i Råda. Kerstin och Arvid resa till Hidingebro. Wille ligger i scharlakansfeber och får komma från sjukhuset den 22, men han får ej komma hem för Göstas och Karl-Johans skull. Wille blir alltså hos Eva och Allan. Det är synd om lille Wille."

Från JJB till Olle 14/12 1923: "Lyckönskan till segern i Göteborg!"

Från Olle till JJB 22/12 1923: "Den plats jag erhållit i Göteborg är som 2. lärare i matematik. – Julen skall jag nu tillbringa hos min fästmö och i dag flyttar jag ut på landet."

Från Nils i Råppe till Olle 30/1 1924: "Jag har svarat Per: .. Eftersom Far ej hjälper honom mer än denna termin och han ej vill bli präst, det väl är dumt att i längden gå kvar i Fj. Det är svårt att billigt och bums ordna med Sthlmsvistelse. Skulle Far gå med på hans plan, har jag lovat bidra efter måttet av mina krafter."

Från JJB till Olle 18/2 1924: "I går förrättade jag högmässa efter 7 veckors ledighet. När jag kom upp på predikstolen, var jag mycket svag, men krafterna strömmade till, när jag väl kom igång. – Knäryd är såldt för 105 000 kr. Månne Skygge skall komma sig för att taga ut sin fordran. Det kunde de behöfva. De mjölka mig obarmhertigt."

Från Olle till JJB 28/2 1924: "När Elsa skall ha sin historia (*föda barn*) , vet jag ej så noga, men jag tror det blir i början av sommaren. – Varje afton skidar jag ut till Tybble. - Mitt giftermål kommer sannolikt att äga rum i slutet av sommaren."

Från Nils till Olle och Bengta mars 1924: "Tack för Era lyckönskningar till min förlovning. Min Dagmar är en tös på 20 vårar, liten och nätt och världens härligaste kvinnouppenbarelse förstås. Hon har ett mycket trevligt hem, där man alltid känner sig välkommen. Hon är anställd på AB.Ethyls kemiska laboratorium i Sthlm. Påsken kommer jag att tillbringa i Grängesberg."

Från Wille på Djupadal hos Eva och Allan till Olle 21/3 1924: "Nu får jag tacka för dels ditt bidrag i mina skidor, som jag fick i julklapp, dels för de 5 kr. jag ävenledes fick i julklapp. Som du kanske kommer ihåg från 2 år sedan, sålde jag då vykort. Denna affär har åter satts i stånd, och jag frågar dig nu, om du vill köpa några. För tillfället är jag ensam här. Eva är och handlar och Allan är och köper 'sättepotater'. Hj. hälsn. från din tillg. bror Fyllejam."

Från Kerstin till Olle 1/4 1924: "Henning och jag ha gjort energiska försök att få tag i våning, men hittills utan framgång. Om vi ej inom de närmaste veckorna kunna få den frågan löst, bestämma vi oss för att vänta ge varandra 'ja-ord' förrän till nästa sommar, fast vår mening annars var att göra det redan i sommar."

Från Birger till Olle 23/4 1924: "Jag är alltså nu familjens äldste, obundne medlem och hoppas än i många år slippa kvinnobandet. – Nu vet jag ej riktigt var jag skall vara i sommar. Antagligen i Råda."

Från Birger till Nils och Olle 5/5 1924: Han ber dem att åter 'få ett papper tecknat'.

"Angående mina studier har jag civilrätten klar i och med denna terminen och ämnar läsa in speciell privaträtt under sommaren. Sedan återstår straff-, förvaltnings- och processrätt."

Från Olle till JJB 13/5 1924: "I pingst är jag bjuden att tillsammans med Nils och Åke möta upp till stor fästmötställning hos Sjögrens och kommer jag att hörsamma kallelsen. Om Far icke har något att däremot invända, ville naturligtvis jag och Bengta gärna göra ett kortare besök i Barnarp också. Mer än några dagar skulle vi icke kunna stanna. Till sommaren skall jag sannolikt gifta mig."

Från JJB till Olle 16/5 1924: "Naturligtvis hör det till 'comme il faut' att fästmän förevisas. - Pehrs uppsalavistelse är tämligen misslyckad. Han blir ej flyttad. Han har råkat i misskredit genom sprit och svordom. Han tyckes ej passa för miljön. Borde han icke gifva studenten på båten och gifva sig in i någon annan sort, t.ex. Chalmers? - Jag är sedan öfver ett år bra nog bakom flötet, och framtiden ter sig ganska dyster. - Gifva sig är ett lotteri, i hvilket vinsten är sällsynt. Karlar som ha själfbeherskning nog att icke på något sätt befatta sig med kvinna, äro synnerligen välsituerade. Paulus var en klok karl. Hans gåfva kunde man kanske förvärfva sig, om man från barnsben finge klart för sig, att om man vill bli jämförelsevis obränd i lifvet, skall man träna sig i afhållsamhetens konst. Att gratulera en man för att han fastnat för en kvinna torde följaktligen höra till dårskapen. Man borde i stället beklaga honom för hans nederlag. Med den utveckling tiderna gifvit ha den gamla nödvändigheten att bli gift äfven för kvinnorna förfallit. Det är väl också endast mycket unga flickor, som i svärmeri kasta sig i mannens armar. De mera försigkomna hysa nog därbredvid något motiv, t.ex. önskan att icke längre behöfva underordna sig förmän och husbönder utan i stället taga väldet i eget hem. En enda grossess kan göra underverk, d.v.s. förvandla en något så när hygglig kvinna till en sannskyldig furie, så att mannen har valet emellan att underkasta sig eller bryta."

Från Olle till JJB 19/5 1924: "Det är ju tråkigt med Pers historier. Det ser ut som han icke skulle lämpa sig för den Fjellstedtska luften. Chalmers tror jag icke skulle vara lämpligt. Fortast och billigast bleve väl studentexamen på latinlinjen. - Vad nu till sist Fars utredning om kvinnan angår, så tror jag, att det kan ligga någon sanning i den. För den man, som helt besjålas av ett stort intresse, kan understundom behovet av en kvinna vid sin sida vara helt borta. För en man i allmänhet gäller det icke, enligt vad erfarenheten utvisar."

Från Kerstin till Olle 21/5 1924: "Det är med en känsla av otrygghet och spänning som jag tager Henning med hem under nuvarande hemförhållanden. Far är trött och förgrämd. Ina opålitlig och tusenkonstig och min egen känsla för hemmet, såsom mitt hem, är död. Antagligen känner väl Du och Nils likadant. Men jag kan väl knappast gifta mig med Henning utan att han först varit hemma, och eftersom vi nu bestämt oss för att på allvar kedja oss fast vid varandra innan sommarens slut, så är det ej lång tid att vifta på. - Men, Olle, Far är hårt ansatt av pengabekymmer Det blir alltså en extra utgift för honom detta, och den tycker jag att vi skola bespara honom genom att vi tre, Du, Nils och jag i förväg skickar Far ett litet bidrag. till de extra utgifterna."

Från Nils i Råppe till Olle 28/5 1924: "Hade idag telefon från Erik (Sjögren), som sade, att de vänta oss på pingstafton. Våra flickor få bo i familjen, medan Du och jag få ta ett gemensamt rum på hotell. Tänker Du ta med smoking för middagen sen på påskdagen eller bara en mörk kavajkostym?"

Från Olle till JJB 3/6 1924: "Nils och jag med fästmör anlända pingstafton till Jönköping. Det skall bli mycket angenämt att efter så lång bortovaro återse Far, Ina, de hemmavarande och hemmet. – På pingstdagen äro Nils och jag med fästmör bjudna på middag hos Sjögrens. Det blir en stor samling förlovade där, i det att även Åke uppträder med sin nyförvärvade."

Från Bengta till Ina och JJB midsommardagen 1924: "Mitt hjärtligaste tack för sist och för allt trevligt vi hade i Barnarps prästgård; det var så roligt få komma till Olles hem och bli bekant med Olles hela familj och få kуска omkring och se på den vackra Jönköpingstrakten."

Från Olle till JJB 5/7 1924: "Vår 'bröllopsresa' (troligen till kusin Ingrids bröllop) till Talludden blev ej av, emedan Bengtas bror Torsten kom hem från Japan just i samma veva. Han hade mycket intressant att berätta från världsomseglingen och om den stora katastrofen i Japan i höstas. – Elsa går i väntans tider. – Nils var på besök i Tybble i dag och i går på färd till Ölsboda. Han har erhållit sin Sollefteå-plats och var glad däråt. – Den 20. aug. slutar mitt arbete här, d. 1. sept. börjar det i Gbg. Under dessa mellandagar kommer sannolikt en märklig händelse att tilldraga sig, d.v.s. mitt och Bengtas giftermål."

Från Pehr till Olle den 11/7 1924: "Jag är nu anställd vid Thorsvik och skall så småningom förestå den utrikes avdelningen, allteftersom den nu utvecklas. - Det är således ingen fara med mig för tillfället. Att Birger skrev som han gjorde var ju mycket vackert av honom, men han visste då ej alls något om hur jag hade det. - Nog är det ledsamt att ej få den vita mössan som Ni andra, men i alla fall känner jag mig ganska nöjd med min lott nu, ty jag har sannerligen fått nog av skola de år jag har gått på Fjellstedtska skolan. – Sture är för tillfället informator hos 'Davida'. Hon har nämligen ett halvt dussin brorsbarn hos sig. Sture tycks trivas med de goda middagarna och även med fruarna. Han har ju alltid varit litet svag för fruar eller det har kanske varit tvärtom, nämligen fruarna för honom. Eftersom Davida även har skaffat sig lyxbil, håller Sture också på att lära sig köra bil."

Kerstins och Hennings bröllop äger rum i Barnarp den 16 augusti 1924. Av syskonen deltar Olle med Bengta, Nils med Dagmar, Birger med Inga, Sture, Brita, Pehr och Arvid. (Se foto i Släkt-krönikan.)

*Olle och Bengta gifter sig några dagar senare, den 24 augusti 1924 i Almby. Av Olles syskon var Birger, Brita, Kerstin med Henning och Elsas man Claës närvarande. (Se foto i Olles memoarer, s. 179 b.) De bosätter sig i **Göteborg**, där Olle fått anställning vid Chalmers Institut.*

Från Eva, Djupadal nära Jönköping, till Bengta 16/10 1924: "Nu har Du väl i ordning i Ditt lilla hem, tänker jag! Här hava vi så bråttom jämt! Allan håller på att reparera la'gården och har två arbetare som cementerar den. Med grusleverationen är så att säga stillestånd. Bilarna komma inte fram, därför att gatan åt detta hållet håller på att anläggas. Vi hava emellertid lyckats köpa oss en häst till. Tre lördagar har Allan stått på torget och sålt grönsaker härifrån. Men hur vi knoga vill det inte hjälpa. - Vi äro i rätt så svår knipa nu. Den 18 à 20 à 24, då vi hava tre papper att klara. – Från Elsa har jag haft brev. Claes Bertil var ganska duktig nu. Kerstin trivs gott med sin gubbe och sitt hem. Brita var här över söndagen. Hon däremot trivs inte så särdeles bra i Thorsvik."

Från Eva till Bengta 22/10 1924: "Tack så hjärtligt och mycket för hjälpen! – Vi hava så bråttom med att få in grönsakerna. I måndags hämtade stan 4 billaster grus och i går 2. – Jaså,

Brita och Pär tänka komma på besök (*till Göteborg*). Pelle har skaffat sig möbler nu och bor i Thorsvik han ock.”

Från Olle till JJB 29/10 1924: ”Häromdagen avsände Bengta kr. 50:- till Eva, det mesta vi kunde åstadkomma. – Vi trivas gott, Bengta och jag, i vårt nu tämligen iordningställda hem. Snickaren har bedragit oss på en sängkammarmöbel, men när den anlönt, skulle det vara angenämt att när som helst emottaga besök från Barnarp av Far och Ina. Brita och Per ha utlovat besök över en lördag och söndag. – Jag trivs ganska bra med min nya verksamhet, ehuru den bedrives under ganska olika former mot förr. I Örebro var det små, trevliga klasser, här är ca 70 i en. Man träffar aldrig sina medlärare på rasterna, utan var och en kryper in i sitt bås. – Sten Söderbom har jag träffat några gånger. Han har f.ö. gått och förlovat sig. Från G. Carstensen hade jag brev för någon tid sedan. Han står just i beredskap att disputerat för teol. doktorsgrad.”

Från Kerstin till Bengta 27/11 1924: ”Hur skall du och Olle göra i jul? Ni reser naturligtvis hem till Tybble och jular där. Vore det som förr hemma, skulle jag heller inte tveka.”

Från Brita till Bengta 9/12 1924: ”Per och jag ha beslutat oss för att säga ja tack åt er vänlighet mot oss att vilja se oss hos er. Vi komma således lördag e.m. och resa på måndag morgon igen. Vi ha aldrig varit i Göteborg förr. Jag hoppas att du eller Olle möta oss vid tåget, ty annars hitta vi väl ej till Er. Det skall bli väldigt roligt!”

Från Olle på Tybble till JJB 23/12 1924: ”I Göteborg ha Bengta och jag besökt Domkyrkan ett par gånger och åhört schartauanernas översteprästs domprosten Rexius. Kyrkan var full av en andaktsfylld publik, bl.a. ett stort antal kvinnor i mörka huvudkläden, en ganska märklig syn mitt inne i den moderna staden. Gummorna trängdes, i synnerhet på läktaren, beväpnade med hörlurar och glasögon. Icke ett ord fick gå förlorat av vad mästaren sade. – Vår våning är, vilket väl Brita och Pelle kunnat vittna om, rätt beboelig och vi motse med nöje Barnarpsbesök därstädes. Vi gladdes oss mycket åt Pelles och Britas påhälsning. – Jag har talat i telefon med Claës. Elsa och arvprinsen befinna sig nu väl. Claës är uppsagd från sin plats till sommaren men tror att han skall få ny hos Skifferverken, som väntas återupptaga verksamheten efter rekonstruktion.”

Från Brita till Bengta och Olle 27/12 1924: ”Tack så rysligt mycket för de härliga dagarna hos Er. – Eva, Allan och ing. (?) ha varit hemma över helgdagarna. – Sture har varit i Sölvesborg och Birger i Stockholm. Inga och han äro nu förlovade. Eva är klen och nervös. Nu vid årsskiftet ha de stora utgifter, som de ej ha mycket till och det är så förtvivlat för dem. – Far är blek och tunn. Han är ej frisk. Om vi kunde få honom bort en tid från fruga, barn och arbete. ITänk, om han ville resa till Er. Ni ha ju så lugnt och härligt. – Wille har i dag rest till Sölvesborg. Arvid är hos Elsa.”

Nils har sedan höstterminen 1924 anställning som lärare i Sollefteå. Hans fästmö Dagmar skriver flera brev till till Bengta. Under hösten 1924 har Nils blivit opererad för blindtarmsinflammation och Dagmar har varit uppe i Sollefteå och hälsat på honom. Under besök i Stockholm vid nyåret 1925 besöker han en magspecialist och får besked att han har magsår.

Från Kerstin till Olle 1/1 1925: ”Jag undrar, hur det kommer att kännas den da'n man slipper tanken på lån och växlar, om den da'n någonsin kommer. – Henning, jag, Sture, Ville och en svåger ha haft mycket rofyllda och njutbara juldagar. 'Fyllejam' har ju alltid det pigga

humöret och en glad syn på tingen. Sture och Ville äro dessutom mycket lustiga tillsammans men också ibland lite besvärliga och vilda.”

Från Wille på besök hos Kerstin och Henning i Sölvesborg *till Olle* 2/1 1925: ”Kära Olle och Bengta! Ett gott nytt år! Jag hoppas att ni nästa år kan fira jul i er egen familjekrets, d.v.s. en som ni själva åstadkommit. Jag hoppas att ni då äro fem, annars 4 och i sämsta fall 3. Utan jag själv är Sture här som gäst. Jag får förstås springa som en skottspole mellan denna 'stöva', spritbolaget och cigaraffärer, men som ni vet tar jag allting lätt. Det gångna året har varit synnerligen händelserikt inom familjen. 3 förlovningar, 2 bröllop och 2 barndop. Detta år 1925 kommer nog ej att bli lottlöst det heller. Ja, vi får hoppas det bästa. Ni dra väl ett strå till stacken?”

Från JJB till Olle 26/1 1925: ”Arvid höll tal på Hartmans 60-årsfest, så att gubben blef alldeles betagen och sade till Arvid: 'Unge, ge fan i skollärarn och ta prästen.' Du vet kanske ock, att Arvid hade 3 stora A och 5 små samt AB för resten. Styfvast var A i matematik, som han läst endast bredvid på egen hand. Men i alla fall så har han en eldgaffel i kroppen!”

Från Olle till JJB 27/1 1925: ”Häromdagen voro Bengta och jag på middag hos Foghammars. Mannen är adjunkt vid Latinläroverket och gift med Gerda, född Söderbom, dotter till Janne S. Sten Söderbom med fästmö var där. Vi lyssnade på radio, en del spelade kort, vilket undertecknad numera ledsnat på. – En kamrat till Bengta var på besök hos oss över lördag och söndag. Med anledning härav gingo vi och sågo Karl Gerhards revy på Folkteatern (eljest ha vi ej råd till några s.k. nöjen). Den var rolig utan att vara slipprig.”

Från Eva till Olle 29/1 1925: ”Nu går jag rakt på sak och frågar dig om du vill gå i borgen för oss på ett riksbankslån på 1.500 kr. – Kunde vi få ett lån till stånd skulle vi kunna bli kvitt alla småskulder. – Jag har tänkt på att Henning kanske ginge i borgen som den andre.”

Från Eva till Olle 3/2 1925: ”Vårt hj. tack för namnet på papperet! Skickar det nu till Henning och hoppas att han skriver på det. Allan tror att det behövs tre namn. Kanske Far skriver på som det tredje. – Ville börjar sin konfirmationsläsning i e.m. för kyrkoherde Ödquist här i stan. - Jag hade kortbrev från Bertil i dag. De må alla bra i Indien.”

Från Wille hos Eva och Allan på Djupadal *till Olle* 14/3 1925: ”Min tanke om de högre al. läroverken har alltid varit den att de slösar med tiden alltför mycket. Jag har därför två gånger gjort ansats till att hoppa över en klass men har blivit avrådd. Nu har jag gjort upp en plan, enligt vilken överhoppning ej fordras, enligt vilken jag skulle vinna 1½ år. (Planen innebär bl.a. att läsa överkurser under terminerna och även om sommaren samt att gå upp i examen på något enskilt gymnasium.) Som hjälp under sommaren har jag tänkt mig Arvid, Sture eller hjälp pr. korrespondens. Tror du att jag behöver riskera att köra? Studentbetyget kommer naturligtvis att bli sämre, men vad gör det, när man betänker tidsvinsten. För far skulle penningvinsten bli ung. 600 kr. Skriv nu och säg din mening om saken. I går var jag hemma. Där var allt rätt gemytligt. Pelle och jag voro ute och tjuvsköt änder. Fingo två stycken.”

Från Eva i samma brev: ”Hur tror det det går! Nils lovade att hjälpa med sitt namn. Från Sture intet. Han har visst dåliga affärer och det är väl grymt att begära hjälp av honom.”

Från Birger till Olle 23/3 1925: ”Vistas f.n. i Malmö, då då jag ej längre i mina studier är beroende av Upsala än för tentamina. Här ligger jag och tentamensläser förvaltningsrätt. Har hyst mig i samma familj som Inga, hos en kusin till henne.”

Från Wille till Olle, odaterat, troligen våren 1925: ”De hjärtligaste tack för din del i min konfirmationsklocka samt för femman. Jag hade icke väntat mig något från något håll, utan gåvorna kommo som blixten från klar himmel! Tack även för inbjudningen att komma till eder. Snart är det lyckligtvis påsklov.” Han berättar en del om skolan och att han har en privatelev. ”Matematik är för övrigt ett finfint ämne. Ju mera man lär sig, ju mera intresserad blir man. I dag är Allan och Ing. Sundevall och ser på en gård i Västergötland.”

Från JJB till Olle 6/6 1925: ”Maria (JJB:s syster) är här. Arvid beställer studentmössa idag. – Ville är inne på avslutning. Sture kommer i nästa vecka. Genom usel ekonomi har han så att jag måste än på ena sättet, än på det andra gå emellan. – Likadant med Eva. Fattas bara att Elsa kommer på bar backe. Bertils affärer gå icke heller ihop. Nils har icke pengar till profår. Hela samlingen är vid myndig eller t.o.m. framskriden ålder ett proletariat. Per och Brita ha det gynnsammast, kunde blott den förre lära sig att spara.”

Från Olle på Tybble till JJB 8/6 1925: ”I går anlände jag hit efter att ha varit gräsänkling i Gbg ett par dagar. Den 15. juli resa vi åter till Gbg. Jag skall läsa i en ferieskola. Man måste söka finna många och goda tilloppskanaler för att kunna klara sig. – I dag ringde jag Claës. Han har ännu ej fått någon plats men var vid ganska gott mod. – Om onsdag skola vi på stor middag på Hinsebergs gård (100 personer) tillsammans med landshöfdingen m.fl. dignitärer. En moster till Bengta fyller 50 år.”

Från Brita till Olle 15/6 1925: ”Pelle reser om fredag till England på en månad, och jag reser om söndag först till Halmstad och efter några dagar till Båstad, där jag tänker tillbringa min semester. – Arvid är nu klar med sin vita mössa. Från dig och Bengta gav jag honom 5 skära nejlikor. I morgon iklädes han kronans kläder. Ville och Sture är hemma. Om Ville finge komma till Er efter den 15 juli vore bra.”

Från Kerstin till Bengta 2/7 1925: ”Genom Elsa och Claës vet Du väl för länge se'n, att vi i augusti månad vänta en liten 'Ulla-Britta'! – Jag håller just på att sluta min babyutstyrsel och Henning pysslar i vår lilla täppa. – Vi vänta hit Elsa med Claës-Bertil. Stackars Elsa och Claës, vad de måtte ha det bekymmersamt!”

Från Brita till Olle 14/7 1925: ”I prästgården är 3 st. Stockholmsbarn inackorderade. Vi ha det därför ganska livligt om kvällarna, när alla äro lediga. – Tack för er inbjudan till Göteborg.”

Sommaren 1925 gör Nils och Dagmar en resa i Danmark och Skåne tillsammans med Erik Sjögren.

Från Wille till Olle 17/7 1925: ”Jag antar naturligtvis inbjudningen. Vår skola börjar den 26 aug., och om jag kommer i början av samma månad, kan jag stanna tills skolan börjar. I går voro vi ungdomar i Taberg. Vi hade mycket livat. Vi åkte på en vanlig arbetsvagn, Odensjös s.k. mjölkvagn. I dag har vi legat i sjön i över en timme och åkt 'surfing' och haft kulan värre. Far är frisk som en nötkärna, vad man kan se, och Tant likaså.”

Från Henning och Kerstin till Bengta och Olle 13/8 1925: ”Får nu mäla Eder den glada nyheten att 'Lilleman' har kommit. I fredags kl. 8.15 gjorde han sin entré.”

Från JJB till Olle 13/8 1925: "Henning och Kerstin ha bjudit till barndop. Jag är synnerligen ohågad för att resa. Däremot har jag funderat på en fotvandring. Har tränat mig ett par tre dagar. Hann i förrgår upp till 2 ¾ mil, men det förslår ej. Jag måste hinna 4 mil om dagen."

Från Brita till Olle 16/8 1925: "Jag riktigt längtar ibland att kunna kvista till någon av syskonen, men det är ju så långt till er alla. – I dag reser Sture till Alvesta, där han fått plats som vikarie. Han har där hopp om att bli ordinarie. – Idag ett år sedan hade vi bröllop hemma (*Kerstins och Hennings*). Vilken härlig dag! – I går kväll voro Per och jag hemma i prästg. Ina hade en liten trevlig sillsupé med sup och där voro Spånhultstanterna med sin sällskapsdam. Tanterna kvittrade av hjärtans lust åt sina och andras kvickheter. Pelle lade särskilt an på lilla Milda. – Jag skall försöka vara duktig och läsa engelska och tyska i vinter."

Från Eva till Olle 16/8 1925: "Arvid är här över söndagen. Nu sitta vi och vila oss och ha kaffepetter på. Arvid har permission till kl. 12. – Har Ville (*på besök hos Bengta och Olle*) fått mitt brev? I brevet bad jag Ville vara välkommen, såvida han inte skall fortsätta i Göteborg och bo hos Er. – Vi köra rätt bra med grus. – Ni veta väl att Kerstin fått en pojk den 7 dennes och det gick bra. Vilja ni hava pojk eller tös?"

Följande dag: "I dag är Allan nedstämd, ty det regnar och han hade berett sig på att få in havren. Den var alldeles torr."

1925 har *Elsa och Claes* inte råd att ha gemensamt hem, utan Elsa vistas med Claes-Bertil hos Kerstin och Henning i Sölvesborg som hjälp i hushållet efter Ingmars födelse.

Från Elsa i Sölvesborg till Olle, Wille och Bengta 18/8 1925: Hon skriver att Kerstin varit sjuk med hög feber, och också 'Lille-man' (Ingmar) och 'Lill-Claes'. "I går var det tre veckor se'n vi kommo hit. Bengta skall inte tänka sig att vara utan hjälp i köket och med städning och tvätt under första tiden (*efter förlossningen*). Kan hon inte ha tant eller Dagmar hos sig, kan jag vara till mer nytta."

Från Wille hos Eva och Allan på Djupadal till Olle 25/8 1925: "Jag kan inte nog tacka er för tiden i Gtbg! Den var verkligen livad. Här förefaller de pigga och krya! Eva, Sture och Ungen (*vem ?*) var en lördag hos prästen i Mullsjö och fingo var sin liter, vilken å samtliga personer gjort god verkan. I dag har här hämtats 5 bilar och 10 par lass grus, allt för en summa av kr. 60. Allan har haft blodförgiftning för en tid sedan. Han reste till Sven i Flahult och kom dit i icke alltför god tid men fick två supar, varefter han tillfrisknade."

Från Eva till Olle 6/9 1925: "Mitt hjärtligaste tack för de 50 kr. du skickade! - Allan och jag har hela sommaren talat med varandra om att vi behövde skaffa en gris. Nu överraskade jag Allan med att köpa en 7 veckors gris på månadsmötet i går vid oxbacken. Kl. ½ 7 var jag därnere och fick tag på en grisahandlare från Månsarp. En snäll liten bonde skjutsade upp grisen åt mig och Allan vart förvånad, när vi kommo. – Jag håller på att sätta mig in i att gå från allt. Bara stället blir så betalt att ingen får förlora på oss, sedan kan ingen hjälpa att vi stå på bar backe. Får jag bara vara så frisk som nu, kunde jag kanske taga plats. Kanske som jungfru hos Kerstin och Henning. – Angående växeln få vi ju se vad Nils och Sture svara. Sture lär ha hemska affärer, Nils får väl själv låna pengar. Birger skriver att hans namn är värdelöst. Så det är kanske synd att sätta dem ytterligare i klister."

Från Nils i Stockholm till Olle 12/9 1925: "Här kommer nu växeln för Evas och Allans räkning. Jag har tagit och accepterat den. Måtte nu bara detta papper verkligen hjälpa en god bit och ej bli som en droppe i havet som så många föregående växlar. Förbannade pengar. Jag

skulle vilja vara en apa, som klängde omkring i träna och varken behövde det ena eller det andra. Pengabristen känns ej minst, när man skall sätta bo.”

Från Olle till JJB 18/9 1925: ”För att kunna leva tvingas jag till extra arbete. Jag har förutom tjänsten på Chalmers anställning i en privatskola, där jag räknar ränteräkning o. dyl. med ungar (pojkar och flickor) i slyngel- och slynåldern. Min tjänstgöring är emellertid mycket väl ordnad, hela fredagen och nästan hela lördagen har jag lov och ägnar mig åt vetenskapen. För tillfället pluggar jag italienska för att komma åt en del avhandlingar på detta språk. – Enär Bengta snart nog väntar sin stund, ha vi skaffat oss jungfru och utvalde bland 13 sökande en småländska, som synes arta sig bra. – Från Nils hade jag brev för någon tid sedan. Han ämnar gifta sig till julen, vilket ej synes vara så välbetänkt. Han och Sture hava gjort en växel på 500:- till Eva och Allan. Jag har gått i borgen för dem. – Vi leva stilla och indraget, både av nödtvång och böjelse.”

Från Eva till Olle 6/10 1925: ”Tack av hjärtat med ditt namn på växeln. – Grisen frodas så!”

Från Elsa, fortfarande i Sölvesborg, till Bengta och Olle 14/10 1925: ”Du skriver väl genast, Olle, när händelsen ägt rum! Det kan ju gå bra, fast det blir sätessjudning. – Jag tänker se'n också på oss. Vi ha av årets 10 månader varit skilda hälften, och det kanske blir lika länge till. – I söndags hade vi barndop. (Ingmar). Kerstin har övertagit så gott som hela sin tjänstgöring.”

Från Birger, fortfarande i Malmö, till Bengta och Olle 17/10 1925: ”Läste i dagens tidning den stora händelse, som inträffat i det lilla Göteborg. Ingas och mina hj. gratulationer. Inga blev lite ledsen att det blev en flicka. Hon anser det nämligen som ett dåligt omen för henne, ty hon vill, när hennes tid kommer, helst ha pojkar. – Nils och Dagmar träffade jag på nedresan. De har redan hyrt en trevlig våning.”

Från Claes Rehnvall till Olle 20/10 1925: Han gratulerar till faderskapet. Under den närmaste tiden skall han till Alingsås för att söka en plats och kanske då gör ett besök i Göteborg.

Från Elsa i Sölvesborg till Bengta 1/11 1925: Hon gratulerar hjärtligt till att 'de nu fått ett barn att älska tillsammans'. – ”Tack skall du ha för inbjudan att komma till er! Denna terminen kan jag vara Kerstin till mesta hjälpen med lille Ingmar, men vill Henning och hon inte ha oss nästa termin och Claes inte får hem åt oss, är jag tacksam att ha någonstans att ta vägen. – Jag vet inte, om det tar mest på honom eller mig att vara utan egen vrå. Vi ha blivit bjudna att jula här alla tre.”

Från Wille hos Eva och Allan på Djupadal till Olle 4/11 1925: ”Då jag i måndags var hemma bad jag om terminsavgiften. Detta föranledde far att återigen tala om min studentexamen. Han sade att han ansåg det vara bäst, om jag kunde få en plats med detsamma. Studentexamen är ju inget värd, sade han. Jag skulle tills vidare fortsätta i skolan men sen så, om en plats påträffades, skulle jag sluta. Det är ledsamt att höra detta evinnerliga gnat om studentexamen. Denna gången resonerade vi emellertid sansat och lugnt. Jag själv vill naturligtvis ta studenten, om det är möjligt, men det blir väl stopp för det nu, ty denna gången var det ej tomt prat. Kontorsplats är ju omöjlig med en sådan handstil, som jag har. Jag skulle för övr. vantrivas med en sådan. Nej, antingen skall jag bli jurist, tandläkare eller präst. Det är bedrövligt. Jag måste medge, att jag ej är lika fin som t.ex. Arvid i skolan, men ett betyg med AB i genomsnitt är ju ej dåligt. Om far nu gör allvar av saken, skall jag foga mig? Råd mig nu du, som är gammal och van!”

Från Nils fästmo Dagmar till Bengta 14/12 1925: "Vad Nils och jag blev ledsna, när vi såg att inte Du och Olle kommer till vårt bröllop. Nils har elva syskon, men det ser faktiskt nu ut, som om ingen skulle infinna sig. Snälla Bengta, nu ber jag Dig innerligt: be Olle att han kommer på vårt bröllop! – Vi ha nu fått nästan ordning vårt lilla hem."

Från Olle på Tybble till JJB 21/12 1925: "Vår järnvägsresa från Göteborg i fredags gick galant. Nu är Lillan centrum för uppmärksamheten här. Hon blir alldeles bortskämd med folk, som kommer och går. Tyvärr är svärfar mycket dålig, sängliggande sedan mer än två månader tillbaka. Det är hjärtat och levern, som äro tröttkörda. Ännu äro vi dock icke utan hopp, enär han av naturen är synnerligen kraftig och energisk. Han orkar icke taga emot mycket besök, vi få blott visa oss ett par gånger om dagen. – Då jag fick höra, att ingen av Nils' närmaste skulle resa till bröllopet, beslöt jag mig för att fara. – Claës ringde jag till, innan jag reste från Gbg. Han är just i beråd att resa till Sölvesborg för att jula. Ännu har han ej lyckats få tag i något jobb. Det bästa vore nog att börja en liten affär, i vilken han kan jobba själv."

Nils gifter sig med Dagmar i Grängesberg den 30 december 1925. Olle och Bengta kan inte delta på grund av att Bengtas pappa dör under julen. - Sture skriver att han inte har råd att resa till bröllopet. Birger och Inga samt Arvid representerar sjostrandsfamiljen.

Från Elsa i Sölvesborg till Bengta 31/12 1925: Hon tackar för inbjudan igen att komma till Göteborg. "Kerstin behöver mig så väl. Hon har så sträng tjänstgöring en bra bit på terminen. Men skulle Claes bli utan plats en längre tid framåt, är jag tacksam att få vara ihågkommen av er. Här ha Claes-Betil och jag varit över 5 månader nu. Det var roligt att Claes kunde få jula hos oss. Nu måste han snart resa ifrån oss."

Från Eva till Olle 8/1 1926: "Vi voro hemma under juldagarna och det var mycket roligt och fridsamt hemma. Jag fick så mycket julklappar. Allan fick inte mindre än 4 par nya strumpor, en underskjorta, raktvål o.s.v."

Från Birger till Olle 19/1 1926: "Befinner mig nu återigen i Upsala. Julferierna ha Inga och jag, efter att ha övervarit Nisses bröllop, tillbringat bland Värmlands skogar och i den snälla prästfamiljens sköte. – Mitt hopp är att denna termin är min sista här i staden."

Från Eva till Bengta 22/1 1926: "Nu skola vi snart slagta den gris jag köpte den 5 sept. för pengar som jag fick låna av Olle. Grisen kostade 37 kr. Vill Ni ha en skallekorv, när jag slaktar?"

Från Eva till Olle 11/2 1926: "Korven kommer i första hälften på mars månad.. Vi tänka fodra på grisen, så att vi få upp den i 90 à 100 kg. – I kväll har jag fått låna 45 kr. av lärarinnan Anna Nordborg på det villkoret att de betalas senast den 22 i denna månaden. Nu frågar jag om Du möjligen kunde låna mig dessa 45 kr. – Vi köra grus även nu, men det blir inga mängder vintertid. – Far har lovat komma hit en dag och hjälpa mig att deklarerera. Han brukar vara så glad och pigg, när han kommer och det är så roligt. Allan och han berätta historier för varandra och så gå de igenom gamla tider i prästgården."

Från Eva till Olle 16/2 1926: "Käre Olle, om du kan låna mig 25 kr. den 1 mars skulle det bli lättnad för mig. 1 mars ha vi växel med en firma i Malmö. – Det tar på hela ens varelse att jämt och ständigt ängslas med sina dåliga affärer. Att Henning och Tuttan också skulle få så

mycket affärer och skulder, det trodde inte jag. Kerstin hade tre lån denna månaden, skrev hon. – Ville är hemma under fastlagslov. I kväll kommer han igen.”

Ibland kommer brev från *farbror Gustaf och faster Augusta* i Linköping. Oftast är det Augusta som skriver, långa och innehållsrika brev. Man märker att Olle nästan är som en son i deras hjärtan.

Från faster Augusta till Olle 21/2 1926: Hon skriver om dottern Signes bittra skilsmässa från Falkman. Hon berättar också att Yngve varit på besök i Barnarp. ”Där härskar Ina med oinskränkt makt och Far Jon är tyst och sysslar mest med de små. - Han (*Yngve*) tycker det är så synd om Eva. Det är visst ej mycket drift i mannen (*Allan*).”

Från Henning till Olle 8/3 1926: ”Pojkarna växa och frodas och ha hittills lyckats undgå här grasserande epidemier. Elsa är glad över att Claes fått plats i Örebro och ämnar snart lyfta på vingarna för att på vägen till sitt eget bo en tid slå sig ned i Barnarp.”

Från Olle till JJB 17/3 1926: ”Från Bertil hade jag brev för någon tid sedan. Hans affärer äro icke riktigt i ordning. Han behöver tillskott på ca 700 kronor. Dålig missionsrörelse, som svältföder sina tjänare! – Roligt att Claes fått sig en plats.”

Från JJB till Olle 19/3 1926: ”Hvad Bertil angår är felet, att han är gift. En missionär, som borde ägna sig helt åt andra, skulle icke hafva hustru och barn att dra på. Detsamma kan egentligen sägas om oss präster. Vi förstöras antingen genom frun eller barnen eller båda parterna. Vi bli i hufvudsak intet annat än familjeförsörjare, för att icke säga familjeslafvar. – Ina och Gösta foro nu med buss till staden. Det är aftaladt, att vi skola samlas hos Yngve och fira hans 40-årsdag. – Birger skref häromdagen, att nu har han endast processrätt kvar, så att han hoppas vara klar i maj.”

Från Eva till Bengta 19/3 1926: ”Roligt att korven smakade! Här får du beskrivning på den. – Det skall bli roligt att träffa Elsa och hennes lille grabb. – I morgon skall Yngve Sjöstrand ha födelsedagshipa på sitt rum. Vi äro bjudna tillsammans med Far, Ina, Brita och Pär. Fästmon ska vara värdinna. – Tack för de 25 kr. jag fick låna! Jag undrar vad den dagen kommer att heta, när Skygges inga skulder har.”

Från Eva till Olle 25/3 1926: ”Allan, Ville och jag tänkte festa på våfflor och kaffe nu snart. Man ska ha våfflor 'Vårfrudagen'. Allan var först uppe i dag och gav Ville och mig 2 ägg var och kaffe på sängen. – Ville var på teatern i går kväll. Han är på litet av varje numera, förtjänar pengar genom att ge lektioner som skall vara en hemlighet för Far och Ina. Det är väl att han nu förtjänar egna pengar, ty förut förskingrade han en förenings pengar, där han är kassör.”

Från Olle till JJB 25/3 1926: ”Roligt att höra att Birgers studier avancerat så raskt. Ännu återstå dock många läroår för honom, innan han kan komma till inkomster att gifta sig på.”

Från Eva till Olle 10/6 1926: ”Pelle exercerar och var här i går kväll. – Såvida inte banken återigen ger oss uppskov med amortering finns det nog inga planer för oss att behålla kvar stället här, utan vi få vi väl försöka sälja och göra rätt för oss. Jag har t.o.m. frågat direktör Hartman, om han ville köpa ett par tomter av oss, så att vi kunde klara banken nu den 30 juni, men han vill ej.”

Från Brita till Bengta och Olle 23/6 1926: ”I dag inrätta vi oss för dans på 'logen' och dans kring midsommarstång. Alla arbetarna med blomma och barn skola fågnas med kaffe och annan dryck (läskedryck). Se'n när de begivit sig hem börjar dansen, den riktiga, som vi andra ha mest nöje av. Arvid och Wille hoppas jag komma med, och de äro ju väldigt våldansande. Wille är hemma och har det nog ganska långsamt. – Arvid ligger i Tenhult och läser grekiska med fart, och i slutet av juli skall han visst få vara hos Nils för att få hjälp av honom. Birger och Inga voro hemma i söndags. Birger är på Djupadal och Inga hos sin syster i Jönköping, som ligger svårt sjuk. Kerstin har varit hemma ett slag. Anledningen var kamratmöte.”

Från Sture till Olle 30/6 1926: ”Jag skulle från början velat ha avsagt mig allt ansvar för denna växel (Evas) om jag hade haft hjärta till det! Men än en gång har jag sänt min sista femma eller tia och fått låna åt mig själv. Varför? Jo, emedan Eva genom arbete därhemma givit oss andra åtskilliga 100-lappar. Detta äro vi skyldiga att betala så gott vi kunna och jag är villig att hjälpa till. Du får tro det eller ej: min lön räcker ej ännu till avbet., ränta och uppehåll. Du har haft råd att gifta Dig. Jag har ej pengar till en – förlovningsring! Mitt sista slöseri har jag lagt bort: jag röker ej längre.”

Från Nils till Olle 30/6 1926: ”För Eva och Allan tycks väl kraschen vara oundviklig, och lugnare finge de väl det, om de ginge i tjänst hos andra. ”

Från Olle på Tybble till JJB 7/7 1926: ”Denna sommar har jag cyklat rätt mycket omkring. Så har jag besökt Göksholm, Nerikes äldsta profana byggnad, Magnus Gabriel de la Gardies Käggleholm med Ödeby kyrka. Ödeby församling har ej mera än 332 själar, ett lätt arbetsfält för prästmannen med hänsyn till bokföringen. – Claës, Elsa och lille Claës-Bertil, som nu är mycket duktig, voro här en dag. Skönt för dem att ha kommit ihop igen. De ha genomlevat en svår tid.”

Från Sture till Olle 16/7 1926: ”Här på Djupadal (hos Eva och Allan) står det nu illa till. Far vill att gården skall säljas genast. Men då skulle Allan och Eva kastas ut på bar backe. Gården måste säljas, det är tydligt, men det får ej ske, förrän man kunnat skaffa Eva och Allan utkomst på något sätt. Uppskov med gårdens säljande kostar oss 700 kronor. Dessa måste vi klara nu. Själv har jag det djävligt just nu, men Eva och Allan måste räddas. Vi kunna väl ej för 700 kronor offra en syster och svåger. Far kan ej hjälpa mera. Nu skola vi syskon gripa in en gång till – en sista. Detta är nu min plan..... - Skulle ej jag nu lyckas ordna saken – ja, då vete fan, hur det går med Evas nerver och förstånd. Det gäller mera än pengar. Det gäller Evas andliga och lekamliga hälsa.”

Från Nils fru Dagmar till Bengta 23/7 1926: ”Nils håller på liksom Din gubbe och knogar på ferieskolan. Men för Nils blir det ingen fet förtjänst, ty han har endast 8 tim. pr. vecka. - Den 7 aug. gifter sig ju Ellen och Åke (Sjögren). Nils och jag är bjudna på bröllopet, men vi ha ej råd att resa.”

Från Olle till JJB 6/8 1926: Tack för tvenne brev angående Evas affärer! För tre år sedan började de med skuld på 28.000. Nu synes ställningen vara 36.500 (i skulder). Under närmaste tiden fordras 1200 för växelamorteringar. Jag kan inte finna annat än att deras ställning är ohållbar. Kunde de sälja efter hand för en hyggelig summa vore bäst. Att en fattig släkt skulle göra ett lån på 5.000 för att rädda en omöjlig affär, vill åtminstone icke jag hava någon del i. Att jag sålunda (av hänsyn till hustru och barn) ej vill hava någon vidare del i Evas och Allans affärer betyder naturligtvis ej, att jag inte djupt känner med dem. Allan får väl börja på (ny) kula ännu en gång. Han är ej lastgammal. Bäst lämpar han sig nog för en

förtroendeplats under någon chef. Under övergångstiden har jag sagt Eva, att hon är välkommen att bo hos oss i Göteborg. ”

Svar på ovanstående brev 6/8 finnes icke bevarat.

Från Olle till JJB 11/8 1926: ”Tungt är att icke kunna hjälpa, än värre att bliva beskylld för att icke vilja. Hade en annan person än min köttsliga fader skrivit det brev jag idag emottog, hade det lämnats obesvarat. Far har icke sport, att jag 'på något sätt per. kontant har räckt dem en hjälpande hand under alla dessa deras svåra år'. Jag kan och vill icke begära, att de skola tala om för ens de närmaste, om jag efter måttet av mina ekonomiska krafter någon gång sänt en ynkelig slant. Annars har detta verkligen då och då inträffat. Hur mycket det varit, kan jag icke uppge. Jag vill icke sitta och snoka igenom alla mina postanvisningskvitton under gångna år. Det har varit både i samband med Evas sjukdom, senare flera gånger, och sist härom dagen. Vidare var det fråga om 'att jag godtog deras i hem i Stensnäs som en välkommen uppehållsort vid för mig lämpliga tillfällen'. Jag vistades i Stensnäs två somrar och en jul. Varje gång betalade jag ett överenskommet pris för mat och logi, som var fullt skäligt. Ofta nog voro dessa pengar de enda kontanter, som funnos i huset. Under sådana förhållanden förstår nog Far vid närmare eftertanke, att det ej skulle fallit mig in att vara snyltgäst. - Redan då jag hörde talas om kraschens sannolika oundviklighet första gången (i slutet av juli) skrev jag till Eva och hälsade henne välkommen till Göteborg. - Far förmodar, att jag 'icke låtit mig sakna åtskilligt, som jag kunde sparat åt Eva'. Jag kan påstå, att under de gångna två åren av vårt äktenskap hava Bengta och jag levat högeligen indraget, icke bevistat nöjen annat än för våra gästers skull, icke fört hus, umgåtts endast med släkten och ett par av mina kamrater på Chalmers. På två år har jag icke skaffat mig några nya kläder. Vi hava ofta icke haft ett öre i huset. Jag har fortfarande 20 000 kr. i skuld, i ränta endast åt Victor S. 1 000, lifförsäkringar 650, skatter 600, räntor och amorteringar av andra än Victors lån 1 000, allt pr. år räknat. Victors skuld har jag hittills icke kunnat mera än klara räntan på. Dödsboet efter min svärfar står odelat för att tant och oförsörjda barn skola kunna reda sig. Under sådana förhållanden vore det ansvarslöst mot mig själv, hustru, barn och fordringsägare att inlåta mig på några som helst affärer. Brita med hennes 500 gör det mig synd om. Om nu Evas och Allans ställe är så lönande, måste de intressera kapitalister för saken. Försök med Davida Spånberg, löjtnant (*Emil*) Spånberg, Allans bror Hilding o.d. - En sak, som jag mycket tänker på är frågan om hur det skall bli med Wilhelm, om Eva och Allan säljer. Givetvis bli kostnaderna för inackordering större, om han icke längre kan bo hos dem. Om Far icke orkar med alla dessa ökade utgifter för Wilhelm, förmodar jag att Nils, Kerstin och jag kunna ge något bidrag var efter närmare överenskommelse.”

Från Eva till Olle 15/8 1926: ”Det går visst ej alls att sälja och banken väntar inte längre än något över 8 dagar till. Vi äro bedrövade över att Ni alla då få lägga ut pengar. Far har hjälpt oss med växelomsättningar och livförsäkringspremier och han är utledsen på oss. Vi känna att vi klandras för lathet och dumhet och sådant. Men vem är felfri? - Du vet väl att vi haft frivillig auktion på stället men att det bjöds så dåligt att vi ej kunde anta anbudet.”

Från Brita till Olle 16/8 1926: ”Tack för vänlighete att bjuda mig till er. Tyvärr har jag redan förbrukat hela min fritid. - Tack även för din omtanke om Wille. Han var med hela tiden på min semester, så han sparar väl ditt erbjudande till en annan gång. Annars är han ju väldigt ensam hemma och det är inte heller roligt vistas hemma någon längre tid för 'oroslåsans' skull. - Vi voro först på Stures förlovningsmiddag och cyklade sedan från Alvesta till Bergkvara. Kerstin och Henning hade där hyrt en våning på 4 rum och kök. - Sture och Evy har varit hemma ett par veckor. Det är en liten rar flicka han 'knipsat', tycker jag. - Det är grymt

synd om Eva och Allan. De bliva ju alldeles utpinade av dessa hemska penningaffärer. De ha ju inte mat för dagen. Det hänger ju även tungt på Far. – Från Bertil har jag haft ett långt brev, och det innehåller mest hans planer om Sverige-resan och hans glädje åt den. Han bad mig säga till syskonen med familjer i tid, så att de ordna så att de säkert kunna komma till Fars 70-årsdag. Jag kan ej undgå tänka på den tid, särskilt nu somrarna, då alla eller åtminstone de flesta syskonen voro hemma. Jag kan längta efter er alla ibland så.”

Från JJB till Olle 17/8 1926: ”Du är afvundsvärd som idag är endast 32 år. – I går skulle köp skrivas på Djupadal. Vill hoppas det lyckades, ty i annat fall är konkursen oundviklig. – I morgon skall Ina till Spånshult på kafferep med ett fjärdedels hundra damer från alla världens hörn. Gösta har varit i Spånshult i snart 3 veckor men längtar hem.”

Från Elsa till Olle 17/8 1926: Faster Maria är på besök hos dem i Hidingebro. ”Om en månad är Claes plats slut, han står inte ut längre med chefen.”

Från Wille hos Eva och Allan på Djupadal till Olle 28/8 1926: ”Plugget har börjat. Skall denna terminen ej bo här utan hos Granlunds. Eva och Allan ha fått ytterligare en månads uppskov av banken. På måndag måste emellertid 180 kr. ut. De hava intet! Jag skulle vilja fråga dig om du kunde låna mig 10:00 kr. Far klagar över att han numera är ren och att lönen ej räcker. Han har nyligen lagt ut 130 kr. i kläder för mig, så jag vill ej be honom. Jag slarvade i somras bort ett par glasögon, som far ej vet om. Dessa måste nu betalas. Likaledes en klockräkning på 7 kr. Så ämnar jag i dag köpa ett par skor. Förra terminen tjänade jag en femtilapp på privatlektioner, så jag hoppas att med samma möjlighet denna termin snart kunna betala igen summan. Pelle ligger inne och exercerar. Sture har fått platsen i Alvesta. Han var hemma med sin fästmo och tack vare Ina höll det på att bli åskväder. Men de reste innan molnet hann urladda sig.”

Från Eva till Olle 1/9 1926: ”Jag är snart vimmelkantig. Kan du och Henning göra en växel på 150 krs amortering och 35 kr ränta? Det vore ju hemskt om hela lånet bleve förfallet. Vi ha fått 1 månads uppskov på sparbanken och kunde vi nu bara sälja under den tiden! Nu hämtar stan grus igen efter långt uppehåll.”

Från Eva till Bengta 7/9 1926: ”Jag känner mig som familjens sorgebarn och då alla har förargelse för mig. Dessutom är jag förbi andligen och lekamligen. Vi ha inte kunnat sälja ännu. Vi leva i outhärdlig spänning. Likväl försöka vi arbeta och göra vårt bästa under tiden. Vi ha fått in råg, havre och vete välbärgat till den som köper här. - Elsa skriver att Claes förlorar sin plats den 15 i denna månaden. - Brita var här ett slag i lördags kväll, Ville en titt i går. Pelle kommer också ibland nu när han exercerar.”

Från Wille till Olle 12/9 1926: ”Tack för ditt brev + pengar. Skolarbetet är ganska krävande. Enbart grekiskan tar minst 1½ timme per läxa. Och vi ha läxa varje dag. Arvid har jag haft brev ifrån. Hans hebreiska kurser börja den 17. Birger är ju i Örebro och bor hos Elsa och reser var dag. Här hemma är alla friska och krya. I dag var det rätt mycket folk i kyrkan. På Dj-l är allt sig likt. Enligt vad jag senast hört, skall det vara sammanträde den 15 ds i stan, stadsfullmäktigesammanträde. Då skall visst förslag framläggas, huruvida Dj-l skall (*oläsligt ord*) eller ej.”

Från Birger till Olle 4/10 1926: ”Som du kanske icke vet, är jag numera sedan de första dagarna av september bosatt på Sällven hos Elsa med arbete i Örebro, då jag börjat knoga på mina tingsmeriter på Västra Närke domsaga, där jag är anställd som extra notarie utan annan

lön än den som en och annan förundersökning ger. – Inga har plats vid Komm. Mellanskolan i Hallsberg, så vi firar våra lördagskvällar och söndagar här ute hos Elsa.”

Från Sture till Olle 5/11 1926: ”Det är ju sorgligt, att Eva och Allan ej ens skall kunna skaffa sig kläder på kroppen! Ja, det är upprörande och luktar fattighus otäckt! – Här i Alvesta allt bra. Bor hos Evy i 'fader Emils' (=svärfars) ägandes hus.”

Från Olle på Tybble till JJB 22/12 1926: ”Bengta, jag och Birgitta anlände i söndags och ha nu 3 veckor på oss att njuta luftombyte och jultrevnad. Hela familjen är nu församlad utom äldste sonen Thorsten, som kommer från England i morgon. En annan, Tage, anlände för en tid sedan från Tyskland, där han lärt sig göra hattar. – Claës besökte Bengta och jag i går, när vi voro inne i staden. Gott att han har arbete, ehuru hans chef icke lär vara särdeles behaglig. – Bo Carstensen var på ett kort besök i Gbg för några veckor sedan. Han var fetare än som yngling och nu oförlovad igen. Gustav passerade oss i början av terminen, men var däremot mager och såg utarbetad ut. Han har ju också presterat storartade arbetsresultat: teol.dr., docent, fyra barn! När jag var i Stockholm i början av oktober, hälsade jag på så många av släkten jag hann med, Nils och Dagmar, Signe och Gertrud, Nils och Ingrid. Alla hemmen voro trevliga. – Jag var på morbror Arvids begravning, som var mycket stämningsfull. Man förstår att han varit uppskattad inom sin nejd.”

Eva och Allan har måst lämna Djupadal. De bor på Ö. Storgatan i Jönköping.

Från Eva till Olle 23/1 1927: ”Allan har fått löfte om arbete till Hartmans men inte förr än väderleken blir lämplig, för isupptagning. Det är inte roligt att leva utan arbete, pengar och hälsa. Allan håller sig ganska lugn, men jag ängslas och vändas, full av värk är jag i hela kroppen. – Olle, nu är det snart tid att amortera riksbankslånet igen. Hur skall det ordnas? – Vi kunna aldrig bli skuldfria, om Allan arbetar tills han blir 100 år. Vi ha 5 växlar i febr. Och till dem intet! Hur vore det att nu göra konkurs? – Arvid predikar åt Far i dag. – Ville kommer ibland på en titt och Far har varit här 3 gånger.”

Från Eva till Olle 28/1 1927: ”Hur tacksam jag är för Eder godhet att vilja taga emot mig hos Eder säger jag likväl nej tack. Jag måste *själv* kämpa mig igenom. Och jag tror att jag nu har kämpat igenom det värsta. Jag törs gå ut på sta'n. – Allan fick arbete i måndags med iskörning. Men idag kom han hem. Alla arbetarna vid iskörningen strejkade för de fingo för liten betalning. Allan kunde inte då fortsätta. Han riskerade att bli ihjälskjuten då. Det kan ju hända att de få börja igen med ökad betalning, men sedan isen är upptagen är arbetet slut. – Det är så tomt efter Ville. Han har det så utmärkt hos Granlunds.”

Från Nils till Olle och Bengta 29/1 1927: ”Har den glädjande underrättelsen att Dagmar i går kväll fick en pojke på 3½ kg.”

Från Eva till Olle 18/2 1927: ”Tack för 10-or och 5-a jag fått, tack! De ha använts till ved och mat. Allan har arbetat 14 dagar med iskörning och det är ej slut än. Men sedan får han inget arbetet där. Jag har fått anbud av Ina genom Brita att bli jungfru hemma. I alla fall vore det nog nervösare hemma och göra Ina till pass ej gott. Tänk om det redde upp sig ändå så att vi finge bo ihop.”

Från Birger till Olle 2/3 1927: Han är nu notarie i Ulricehamn. ”Som du lätt inser befinner jag mig på miserabelt humör i denna lilla strunthåla. Jag har det ju ganska jäkligt med affärer och känner mig ganska missnöjd med livet. Jag har ingen lust och intet lugn att i umgängeslivet

frottera mig med varken släktingarna här eller andra borgare. Vi fyra notarier leva för oss själva, spela kort en gång i veckan. F.ö. röker vi, dricker vår knappt tillmätta alkohol och sköter vår arbete. - Jag har nog tänkt resa och hälsa på er i Göteborg över en söndag. Men resan kostar lika mycket som till Hallsberg, och då blir det Hallsberg.”

Från Eva till Olle och Bengta 24/3 1927: (Olle och Bengta har varit på besök i Jönköping och Barnarp.) ”Att Olle stack till Allan till hyran visste jag ej. - Vi veta fortfarande inte, när Allan får arbete. - Far och Gösta voro här i tisdags ett tag. Det är alltid så roligt, när Far kommer hit, för då kan vi talas vid. Däremot hemma i Barnarp är Far så tyst och det är så tomt och egendomligt att komma hem.”

Från Eva till Olle och Bengta 10/4 1927: ”Vi leva sedan lång tid på syskons och Fars godhet! Ack, att Allan finge arbete och jag bleve fri från mitt plågsamma. - Vi äro bjudna hem i påsk, om jag kunde glädjas åt det ändå! Birger och Inga komma hem redan om torsdag. Inga är klen och skall äta och vila sig. - Gösta har varit här här från i måndags t.o.m. i fredags. Han trivdes så bra och förälskade sig i en liten flicka i samma hus här. Han kysste henne mycket på handen och här var glam och lek. Han är så väldigt livlig, Gösta. - Ni veta väl att Nils och Dagmars son heter John Bengt-Olof!”

Från Pehr till Olle 6/5 1927: Han skall komma på besök till Göteborg i samband med en ”mässa” och hoppas kunna träffa Olle och Bengta några kvällar.

Från Eva i prästgården i Barnarp till Olle 8/5 1927: ”Tack så hjärtligt för 10an! Allan går utan arbete och Gud vet om han får något. Sedan 20 april äro vi här. Allan arbetar i trädgården, men det är pinsamt många gånger. Mitt onda vill visst inte ge mig sig den här gången och det känns hopplöst alltsammans.”

Från Arvid till syskonen 24/5 1927: ”Vi hade ursprungligen bestämt att till Fars födelsedag försöka att få hans predikningar i tryck. Men när detta ej går att realisera under 1000 kr. måste planen slås ur hågen. Emellertid har Far till mig personligen uttryckt såsom sin önskan att i stället som present erhålla rena pengar, enär hans avsikt är att över sin födelsedag resa bort för att slippa allt besvär och alla bekymmer.”

Från Arvid till syskonen 31/5 1927: ”Sedan vi sist skrevo hava planerna ändrats något. Vi hava med Far kommit överens om att han icke reser bort på sin födelsedag, men skola vi i stället försöka samlas kring Far på den dagen.”

Från Kerstin till Bengta och Olle 2/6 1927: ”Den 9 juli träffas vi väl alla hemma hos Far. Det blir en stor skara, om alla kommer och naturligtvis gör vi det. Inte mindre än 8 barnbarn ökar barnaskaran.”

1927-28 är Bertil och hans familj tillbaka i Sverige och bosatta i Lund.

Från Brita till Olle 18/6 1927: ”Far och Ina ber mig skriva och hälsa dig och Bengta välkomna hem den 7 juli. Birgitta kanske också kan få komma med. - Studentmössa skall du ha med.”

Vid JJB:s 70-årsdag 1927 (se foto i Krönikan) var Elsa, Bertil, Olle med Bengta, Nils, Kerstin med Henning, Birger med Inga, Sture med Evy, Brita, Pehr, Arvid, Wille, Gösta och Carl-Johan närvarande. Endast Eva saknades; hon var inne i en sjukdomsperiod vid den tiden.

Från Nils i Räfte till JJB 24/7 1927: "Det är på tiden att tacka för senast. Det var en stor dag för oss, för Ina både stor och besvärlig och för Far ärofull. Jag skall aldrig glömma 'herdetalet' från verandan, och lika litet skall jag glömma orden i kyrkan. Jag har hört många tal, men ett dylikt har jag aldrig hört. Det står för mig som ett mästerprov i svensk värtalighet. Fars avskedstal till oss voro bestänkta av vemod, men det vemodet torde kunna skingras för ett återseendets glädje än en gång vid en ny milstolpe. Lycka till, käre Far, med vägen dit! – I måndags voro min chef och jag i Sölvesborg pr. bil och avhämtade Dagmar. Jag har 5 timmars arbetsdag och rår mig f.ö. själv. – Ännu ha vi 3 à 4 veckor kvar på denna viloort, sen resa vi åter till den mödosamma stan."

Från Eva i Jönköping till Olle 28/8 1927: Hon har en tid varit på besök i Sölvesborg. "Tack så hjärtligt för gratulationer och pengar! Allan arbetar fortfarande i Thorsvik, så vi träffas bara ibland. Ville och jag kampera ihop här i stan. Sorgligt nog är lägenheten här uppsagd till 1 okt. Hoppas vi kunna få tag i något drägligt att bo i. – Jag är väl något bättre, åtminstone har jag större behärskningsförmåga. Sömmen är dålig, men ängslan frodas. Jag får väl ta mod till mig och hälsa på i Barnarp över en söndag. – Så väl det var att Ni ej hade lilla Birgitta med i Barnarp (på JJB:s 70-årsdag). Både Ingmar och Klas-Bertil hava kikhosta, smittade av Gösta och Karl-Johan."

Från Olle till JJB 31/8 1927: "Den 7 avresa vi till Stockholm för att dagen därpå bevista Bengtas broder Thorstens förmälning. Han har i sista stund beslutat taga en hustru från Sverige med sig, innan han anträder färden till Japan d. 10 sept. – Jag hoppas vid Fars ankomst hit ha möjlighet att sällskapa gästen, enär jag denna termin endast har 22 lektioner pr. vecka mot 35 den föregående. Vi få alltså hälsa Far hjärtligt välkommen."

Från Kerstin till Olle 3/9 1927: Hon tycker att Eva verkade rätt bra vid vistelsen hos dem. Arvid har också bott i Sölvesborg en tid.

Från Eva till Olle 12/9 1927: Hon tackar för 25 kr som Olle skickat. Ville och hon har haft besök av Allan, Far, Arvid, Brita, Pelle (som gör exercisen i Jönköping). Sture exercerar i Västerås. – Det är ännu ovisst var de skall bo och med Allans arbete. "Jag har inte varit hemma på länge. Törs det ej, ty jag har hängt på hemma förut och varit i vägen."

Henning Juhlin har en bror, *Hilmer*. Han och *Brita* fattar tycke för varandra. Hilmer genomgår kemilinjén på Chalmers och besöker då Olle och Bengta. Efter examen får han ingen anställning utan reser till USA för att söka plats.

Från Hilmer i New York till Olle 19/9 1927. Han tackar för några dagars vistelse i Göteborg före båtens avgång. Han reser tredje klass och har träffat många trevliga unga människor, som också skall söka lyckan i USA. "Det var gott om spelemän, i synnerhet var där en dalmas, som var en riktig mästare på sitt dragspel. Varje kväll var det dans på akterdäck. Vid landstigningen var det inga som helst besvär, vi behövde inte gå till Ellis Island. – Det är minsann ingen lätt roll här. Jag har varit på en hel del platsanskaffningsbyråer, men jag förstår att jag kan inte språket tillräckligt ännu för att kunna uppfylla deras anspråk på förmåga att bluffa, för det tycks vara en mycket viktig konst i det här landet. – Jag skulle kanske nämnt något om mina intryck av New York; det första var rök och dimma, det andra stora stenanhopningar och det tredje ett fruktansvärt oväsen." – Det verkar inte ha gått något vidare bra för Hilmer i Amerika.

Från Eva till Bengta 17/10 1927: Nu har de flyttat till en liten oreparerad stuga på Toragården, som rymmer ett rum och kök + ett stort rum utan innanfönster. ”Det är så lugnt att vi kommit ut på landet och att Allan har arbete i Torsvik. – Här i stugan är vintertid mycket i övrigt att önska. Vi hava fått löfte om litet reparation, när det inte blir så bråttom ute. - Arvid var här en vecka, innan han reste till Uppsala. Brita har många gånger varit här både natt och dag. Hon är så rar, Brita. Ina och småpojarna hava också varit här. - Bengta, har du någon vardagsklädning, som du ej kan använda men som ändå är någorlunda hel. Jag har inget varmt till vardags och här är så kallt.”

Från Bertil till Olle 21/10 1927: ”Hjärtligt tack till Bengta och dig för er gästvänlighet mot mig under mitt långa besök i Gbg!”

Från Eva till Bengta 13/11 1927: Hon tackar för klänning, som Bengta sänt. ”Vi trivas så bra i Toragård och Allan med sitt arbete. – Allan och godsägaren, som inte är mer än 31 år, har hjälpts åt att måla köket, tapetsa i förstugan och till jul få vi visst innanfönster i stora rummet. I så fall kommer Arvid att jula hos oss och hjälpa Far att predika.”

Under 1926 och 1927 finns flera brev från *Sture* som rör växlar och lån.

Från Sture till Olle 23/11 1927: ”Jag har gjort förtvivlade ansträngningar för att skaffa de nödvändiga pengarna men misslyckats. - De där affärerna kunna göra en tokig. Man blir ju mera nervös för var dag som går. Jag gör ej annat än betalar skulder, men de tar aldrig slut.”

Från Olle på Tybble till JJB, Ina och syskon 21/12 1927: ”Åtskilliga av syskonen äro väl ännu samlade i den gamla familjens hägn vid juletid. Att de gifta hava övergivit fader och moder är ju klart. Dock återstår en skara tillräckligt stor för att glädjen skall komma av sig själv. Här är vi ej så många församlade i år. Över julafton få vi besök av den nygifta svägerskan Dagmar med man och sväger Bengt, som är lantbrukselev i familjen. Torsten är i Japan och Tage exporterade jag i lördags från Gbg till U.S.A.. – Bertil hade vi besök av i Gbg för tre veckor sedan. Det är en märklig energi på denne till det yttre så bräckliga man. Missionärer och präster kunna vara bra trevliga. – Här var bröllop på Tybble i början av december (*Dagmar och Hans*) och sedan dess kvarstannade Bengta och lillan här. – Lillan är duktig, pratar nu långa ramsor.”

Från Eva till Olle jan. 1828: Hon har hälsat på hemma i prästgården, där Wille ligger i halsfluss. ”Ville blir alltid så häftigt sjuk. Doktorn var ute här i går. Han trodde först att det var difteri. Pelle och Brita äro nu också här på Ville-besök. Arvid kommer också skidande från Toragård. - I förrgår hände mig ett spektakel. Min ena framtand gick precis av.”

Från Eva till Bengta 21/1 1928: ”I dag skall jag in och få tanden ditsatt. – I lördags voro vi för andra gången på julkalas hos godsägaren. Första gången var det ungt folk, denna gången gammalt. – Arvid reser väl snart till Uppsala. Det har varit så roligt att Arvid varit här i jul.”

Från Brita till Bengta 21/1 1928: ”Vi ha haft slädparti: 7 småslädar, 22 pers. Efteråt var det kaffe, dans och 'viter gröt' hos Eva. – Eva är pigg och livad nu, ja, nästan till överdrift, men det är tusen gånger bättre än motsatsen. När hon är frisk, då är intet svårt. Hon är beundransvärd!”

Från Eva till Olle 20/2 1928: ”Denna veckan arbetar Allan från kl. 2 till kl. 10, så han är inte hemma förrän 11 i kväll. Trots att vi leva sparsammast möjligt, hava vi ändå fått motskuld på Sjöberg (*handlaren?*) så stor att vi behövde låta bli att äta i 2 avlöningar.”

Från Arvid till Olle 4/5 1928: "Rakt på sak. Wille tager sin studentexamen i maj. Jag hade en gång den planen att vi skulle söka samlas alla syskonen på hans examensdag, men det torde väl ej vara möjligt." Arvid föreslår i stället att de 9 "kapabla" syskonen skall samla till en present i form av pengar för att köpa examenskläder.

Från Olle till JJB på Tybble 8/7 1928: "Bengta och jag återvända till Gbg om tisdag. Tage kommer tillbaka från Amerika med Gripsholm på torsdag. Han är förlamad i armar och ben. Det härrör sig förmodligen av kvicksilverförgiftning i samband med hans arbete i en hatt-fabrik. Det mest kritiska stadiet torde redan vara genomgången, men han får bereda sig på en lång reconvalesanstid. - I torsdags voro Elsa, Claës, Birger, Inga och lille-Claës här på middag."

Från Nils hustru Dagmar på Vaddö till Bengta 16/7 1928: "Du kan tro att vi ha det skönt här! Det är så skönt att vara på landet. - Arvid är här hos oss. Han och Nils läser rätt flitigt grekiska om dagarna och äro även flitiga fiskare och dessemellan mina flitiga hjälpredor i hushållet."

Från Elsa till Olle 16/8 1928: "Att Bertil och Rut voro här över en söndag i juli, ha ni nog hört. Inga och Birger kommo på samma gång ifrån sin vandring. - Om måndag kommer Ville och stannar till den 30 dennes. Han reser till Upsala härifrån. Biskop Reuterskiöld och professor Lagercrantz ha gått i borgen på ett lån för honom."

Från Wille, som är informator på prästgården i Stockaryd, till Olle 17/8 1928: "Du yppade i våras din avsikt, att aldrig, åt vem det vara månne, gå i borgen på något papper. Står du orubbligt fast vid detta? Och måste jag sålunda kasta detta fina erbjudande som hjälper mig över det första årets svårigheter? Från den 20-30 dennes kommer jag med all sannolikhet att vistas hos Elsa på Sälven. Jag väntar meddelande av dig dit - med oro. I dag reser jag till Toragården och packar och fortsätter på måndag per bil till Örebro."

Från Wille, nu på Sälven hos Elsa, till Olle 25/8 1928: "Nisse svarar ja, under den förutsättningen att en livförsäkring handhaves av en av borgenärerna. Pelle var bunden av löfte och kunde ej. Sture har ännu inte svarat."

Från JJB till Olle 21/8 1928: "Eftersom jag är tjänstledig en månad från 29 dennes, ämnar jag resa till Hultafors för att undersöka om det går att 'laka' bort den olust, som vilar öfver systemet. Visserligen är det då icke långt till Göteborg, men naturligtvis går det icke att afbryta kuren en enda dag; därtill äro dagarna alltför dyra. De sista veckorna ha verkat särskilt nedsättande, så att det står klart för mig att, om intet kan göras, är undergången nära. Därför har jag gifvit vika och dristar ett försök. - Att Bertil reser till Indien i mars har jag svårt att försona mig med. Jag håller på de närmaste plikterna: familj, land, det egna. Att vara missionär med en familj på 6 personer är något onormalt. Det egna landet behöfver honom bättre än Indien."

Från JJB till Olle 28/8 1928: "Tack för bref och inbjudan! Det är en duktig krok att fara omvägen till Göteborg till Hultafors", så han tackar nej denna gången.

Från Henning till Olle 1/9 1928: "Om Hilmer kan jag berätta Dig, att han, sedan han kom över till Amerika, arbetar hos en firma, som experimenterar med färglagd film. Han tror, att frågan står nära sin lösning och att, när allt blir klart, filmen skall ge slantar."

Från Brita till Olle 4/9 1928: Hon tror att fadern har det långtråkigt på Hultafors och ber Olle ”kvista över och pigga upp honom, så att hans hemlängtan lägger sig.”

Från Olle till JJB på Hultafors 5/9 1928: ”Hoppas att kuren fortskrider med gott resultat . När det nu passar Far bäst, så hoppas vi på ett besök. I varje fall låter sig väl detta ordnas i samband med Fars hemresa. Omvägen över Göteborg blir ju ej så stor.”

Från JJB till Olle 7/9 1928: ”Tack för vänlig inbjudan till Eder! Vi äro här fria från all 'behandling' alla lördagar, emedan de här äro adventister. Det går ett tåg härifrån kl. 6,05 f.m. Om man reser tillbaka med tåget 18,23 hinner jag alltså vara i Göteborg hela 9 timmar. Vi ha två lördagar att välja på: den 15 och den 22. – Från Ina har jag haft brev i dag, det fjärde på 10 dagar, varjämte hon ringde i måndags och i går kväll. Brita har bestått mig 2 brev, och de äro alltid trefliga. Hon är så villig och god på samma gång som energisk med plikttrogen arbetsintensitet.”

Från Olle till JJB, sept. 1928: ”Välkommen hit alltså vilken lördag som passar bäst. – I lördags och söndags voro Birger och Inga hos oss. På söndags e.m. överraskade Pehr med fästmö, fröken Inez Lundén. Onekligen en ganska ung fästman.”

Från JJB, fortfarande på Hultafors, till Olle 18/9 1928: ”Till dig och Bengta och 'lillan' med hjärtligt tack för både mig och Ina. Särskildt Bengta fick ett afsevärdt ökadtt arbete. Men Bengta är rask i vändningarna. Man måste prisa vår tids unga kvinnor, när de kommit från goda hem, att de äga en härlig mångsidighet. De duga både till köksor och salongsdamer. – Ett litet spektakel har händt mig. Jag har tappat min löspängsförvarare med några kronor uti. Sista gång jag använde den var, när jag i en kiosk köpte Göteborgs Morgonposts extra-nummer.”

Wille börjar studierna i Uppsala hösten 1928. Vissa tider delar han bostad med Arvid. - Det finns bland breven ett tidningsurklipp med en romantisk dikt ”till nutidens unga flickor”. Dikten är signerad W. Sj-d. och är väl skriven av Wille under något av hans första studieår.

Under hösten 1928 kommer Birger flera gånger på besök till Göteborg. Inga går nämligen provår där.

Från Wille till Olle 17/9 1928: ”Är nu sedan en vecka installerad i Fyrisstaden och har klarat av min första tentamen. Tant Ester (*Söderbom, kusin till mor Anna*) har vi flitigt besökt, Arvid och jag. Hon förenar många goda egenskaper, tant Ester, och jag är entusiastisk över att ha fått henne bakom ryggen. I lördags fick jag bankboken med 200 kr för sept. Jag är mina äldre bröder (*Olle, Nils, Sture*) mycket skyldig, men vet intet annat tack än det som kan framsägas medelst ord.”

Från Birger till Bengta och Olle 9/10 1928: ”Inga har en svår period av nervös depression.”

Från Elsa till Olle och Bengta 13/11 1928: ”Så ledsamt att Eva-stackarn ska vara därän igen.”

Från Brita till Olle 18/11 1928: ”Eva är så dålig nu igen. Tack för att du vill hjälpa oss med henne. Hon har nu i över 3 veckor varit hemma i prästgården, enär hon ej kan vara ensam på Toragården. Allan bor också hemma. Att vara hemma är dock ej att rekommendera för Eva: Ina nervös på sitt sätt och barnen ohyfsade, bråkiga.” – De har tänkt söka någon specialist i

Göteborg och Brita undrar om Eva kan får bo hos Olle och Bengta under en tid, och om Bengta kan följa med till läkaren. – ”Det är bekymmersamt! Det är ett hemskt lidande hon fått, stackars Eva!”

Från Birger till Bengta och Olle 20/11 1928: ”Inga befinner sig i ett oroande nervöst tillstånd. Hon är överkänslig.”

Från Nils hustru Dagmar till Bengta 20/11 1928: ”Vi är litet trötta, ty det har varit en hel del bjudningar nu ett slag, och det känns ju efteråt. Särskilt Nils, som har 55 tim. i veckan, blir trött av sällskapsliv. Arvid ska jula här hos oss och sen fara åter till U. och läsa.”

Från Brita till Olle 21/11 1928: ”Skönt veta att vi äro välkomna, om det nu blir av. Hon (Eva) är inte rolig att ha, men hon är inte stygg. Det är bara det att hon jämt ältar sin sjukdom. På mig inverkar detta så menligt, så att jag blir lite halvfjollig. Jag har gått här med henne under alla år och är urältad. Att Allan inte är tokig, det förvånar mig.”

Från Kerstin till Bengta 21/11 1928: ”Den gifta slakten ökas år från år. Nu är det Stures tur. – Tjänstgöringen är ansträngande, och barnen lägger helt beslag på den tid, som jag är hemma.”

Sture och Evy vigs av JJB i Barnarps kyrka den 20 december. Bröllopfesten äger sedan rum på kvällen hos Evys föräldrar i Alvesta. Pelle, Arvid, Ville, Brita och Olle deltar.

Från Nils till Olle 28/12 1928: ”Jag skall börja provår på två terminer i januari med bibehållande av halv tjänst i Samgymn. – Äntligen löser jag in det sista på Evas växlar. Därmed har affärsförbindelserna med Allan kostat mig 1000, sen jag kom till Stockholm.”

I januari 1929 strax efter hemkomsten till Sverige från en missionsperiod i Indien, avlider Bertil i lunginflammation

Från Nils till Olle 27/1 1929: ”Det hela är obegripligt och hemskt!”

Från Sture till Olle 27/1 1929: ”Genom Brita, syskonkretsens sammanhållande länk i såväl glädje som sorg, har det oväntade och därför dubbelt tunga sorgebudet nått mig och Evy. Gärna ville jag göra bror Bertil den sista tjänt, som är oss möjlig: att deltaga i hans sista färd. Resan är dock lång, jag är mitt uppe i arbete och jag har ingen frack. Tror Du att man kan uppträda med smoking?”

Från Elsa till Olle 27/1 1929: ”Jag trodde att jordfästningen skulle bli i Hagaryd, och då hade jag förstås tänkt vara med. Nu måste jag slå det alldeles ur hågen. Jag undrar vilka av syskonen som reser upp. Ack, om jag hunnit till Hagaryd, medan Bertil levde. I morgon resa Karin och Bertil och jag dit för att se den sista skymten, innan han forslas till Upsala.”

Jordfästningen sker i Uppsala domkyrka med Nathan Söderblom som officiant.

Från Elsa till Bengta och Olle 8/2 1929: ”Det blev möjligt för mig i sista minuten att resa (till jordfästningen). Jag hade ju varit i Hagaryd och fått se Bertils nöjda anletsdrag och stryka över hans vackra panna. När du, Olle, ringde på kvällen, tyckte jag att det var svårt att du skulle lägga ut respengar, men så när Bengtas ilpaket (med sorgklänning och hatt) kom, hade jag inte ro med mindre än att försöka komma iväg. Tant (Bengtas mamma) hade skickat sina

slöjor. - Bertils jordfästning är som en elak dröm och att han inte finns mer är så svårt att fatta. I tisdags trodde de att Ruts sista stund var kommen, men dagen efter inträdde förbättringen.”

Från Ruts fader, kyrkoherde Axel Jacobson, till Olle 9/2 1929: ”Rut är bättre, men svag. Gott hopp, men långsamt tillfrisknande. Rut önskar dig till förmyndare för barnen, och vi också.”

Från Brita till Olle, troligen början av år 1929: ”Månadsbidragen till Eva gingo alla med på och hittills har jag fått av alla, d.v.s. Birger, Wille och Arvid tillskrev jag aldrig, ty de leva ju själva på lån. Sture är visst väldigt svårt ute också men han har sänt. F.n. är kassan tom men det finns ju inget särskilt som 'skätter på'. Därför anser jag det lämpligt att enl. ditt förslag lämna Elsa en del. – Så är det radio-historien! Den kanske retar Er, åtminstone hade den en sådan inverkan på Birger, enär han för mig öste ur sig en massa bittra ord betr. Far. Men när man ser hur Far får spara och försaka, låt vara att det blivit så för hans dumhets skull, och hur han nu finner en liten förströelse och kanske lättnad i sitt ensamma liv genom en glimt från yttervärlden, så behöver man känna sig glad.”

Från 1929 finns ett långt brev *från Hilmer*, som är kvar i USA. När han kommer tillbaka till Sverige är han psykiskt mycket dålig. Det tar lång tid innan han blir bra. Han söker förgäves många platser.

Från faster Augusta till Olle 8/3 1929: Hon skriver om Bertils död; vidare att sonen Yngve träffat Eva i Barnarp och ansett henne vara ”en fullkomlig ruin”. - Strax före sin 80-årsdag sommaren 1929 bryter farbror Gustaf lårbenshalsen och har sedan svårt att gå.

Från Wille till Olle 7/4 1929: ”Jag klarade filen (*teol.fil.examen*) med non sine i hebreiska.”

Från Brita till Olle 13/4 1929: Hon har varit på besök hos Elsa. ”Vi hade lugna hemtrevliga dagar tillsammans på Sällven. Elsa har det väl jobbigt och affärerna ha väl svårt att gå ihop. – Jag har varit på Toragården och där blir man inte glad. Eva var dock uppe och kunde både prata och skratta, men så ett tu tre fick hon ett anfall av ängslan. Nu tror jag att hon sjunker allt djupare ner i dyn. Emellertid ha vi fått plats för Eva i Tranås i slutet av maj.” Brita ber att syskonen skall ge bidrag till utgifterna för vistelsen där.

Från Wille till Olle 3/5 1929: ”Ja, vi ha nu vederbörligen avfestat vårens s.k. ankomst. Gasken och majmiddagen voro ganska trevliga. Men smålänningarna blevo grymt skändade av Sörmland-Närke.”

Från Kerstin till Olle 2/7 1929: ”Vi syskon, som träffades hemma (*Arvid, Pelle, Wille, Brita och Eva*) talade om passande gemensam födelsedagspresent till Far och föreslå att skaffa honom en radio. Radio har Far länge önskat sig, och under ensamma, långa vinterkvällar blir det sällskap för honom.”

Från Arvid på Tenhults Herrgård till Olle 25/7 1929: ”Skall ned d. 10 aug. på Franz bröllop. Jag undrar därför om Du har möjlighet att hysa mig en natt el. ett par. – Hemma huserar f.n. endast Pehr, som har semester, tills han nya plats börjar. Far är i Båstad, med fru. Brita i Sölvesborg.”

Från Pehr till Olle 25/7 1929: ”Saken är den att jag nu slutat på Thorsvik och senast den 12 aug. tillträder en plats som förs.chef hos en ny firma i Göteborg under rätt goda villkor.”

Från Brita till Olle 15/8 1929: "Så har du nu fått en brorsa till Göteborg. Det är ganska underligt för mig att Pelle har slutat här. – Min semester var härligt ljuvlig. Jag idisslar den ofta. Kerstin och Henning voro fina och gjorde allt för vår trevnad. Birger och Inga var där samtidigt, så även Eva. På hemvägen hälsade jag på Sture; han såg maläten ut. – Far är rätt så dålig och verkar grämd och trött. – Elsa skall ju snart föröka världen. Det låter ännu som hon var mycket tryckt under arbetet, ensamhet och ekonomiska bekymmer."

Från Eva till Olle 15/8 1929: "Hoppas Pelle är hygglig. Han talade om att skaffa en hel hop flickor i Göteborg. – Jag mår utmärkt. Allan klagar över trötthet."

Från Elsa till Olle 15/8 1929: "Som du vet hade Claes litet hopp någon gång framledes om kamrersplatsen nere vid Råbäck i Västergötland. I söndags var han nere och anmälde sig men kom hem missbelåten både med lönen och bostaden. Claes har väntat svar hela veckan, men än är det tyst."

Från Arvid på Tenhults Herrgård till Olle 16/8 1929: "Jag fiskar kräftor, fångar tjuvfiskare, är bilrengörare och något chaufför, men läser minst, fastän det behovet är mest trängande."

Från Birger, fortfarande notarie i Ulricehamn, till Olle 22/8 1929: "Här är jag nyss återkommen från 4 veckors härlig semester, som jag delvis tillbringat hos Kerstin och Henning, där det var lugnt och skönt. Brita och Eva träffade jag också där. Eva hade en av sina slamsiga perioder, exalterat glad och nervös. Hennes tillstånd var långtifrån friskt. – Inga befinner sig f.n. i Karlstad, där hon för kommande läsår fått plats som vik. adjunkt."

Från Elsa till Olle, Bengta och Pelle 5/9 1929: "Råbäcksplatsen blev ingenting med."

Pehr får hösten 1929 anställning i Göteborg vid ett konkurrentföretag till Thorsviks pappersbruk. Första åren bor han hos Olles familj i Örgryte.

Från Birger till Olle 18/10 1929: "Från släkten har jag på senaste tiden ej hört annat nytt, än att Elsa i onsdags åtta dagar framfödde en grann flickunge, att Eva skall föda barn och att Du ånyo skall bli lycklig barnafader vid juletid."

Från Elsa till Olle och Bengta 23/10 1929: "Tack så hjärtligt för gratulationsbrevet till vår lilla flicka (Ulla)! – Första dagen lämnade Claes-Bertil inte sängkammaren, han är så glad åt sin lilla syster. – Eva reste i måndags, det är tomt efter henne, och skönt att ha henne här. Hennes sinnestillstånd var ovanligt gott. – Nu har inte Bengta långt kvar, måtte ni få en pojke, det önska ni förstås. Att Eva skall därän i mars är väl underligt."

Från Sture till Olle 28/10 1929: "Veckorna i gemen skulle verkligen te sig rätt mörka, om ej den vänligt skinande, stundom hett gassande hemmets sol värmde upp en och bragte ljus i mörkret. Vår lilla speciella 'sol' (sonen Bo) har roat oss hela dagen med sitt goda humör. – Svärmor Augusta kommer alltfört uppför backen, något varm och flåsande. Emil (svärfar) är en man, som är förvånansvärt med sin tid, men i ett fall är han mycket gammalmodig av sig: han älskar det feta i alla former, från fett fläsk till sin feta äkta hälft."

Från Eva till Bengta 26/11 1929: "Allan och jag gratulera hjärtligt till den 2dra dottern! Sonen kommer väl nästa gång, få vi hoppas! – Far är mycket klen. – Du vet ju att även jag lagar till småbarns-utrustning nu!? Det känns mycket underligt och inte alls verkligt."

Den 29 november 1929 avlider JJB. Nils håller tal för barnen vid graven. - Ina och sönerna Gösta och Carl-Johan får bo kvar i prästgården i Barnarp något år.

Från Nils till Olle 19/12 1929: "Hoppas att Din 3. opponent ej strejkar, ty jag måste säga nej, ej av ovillighet utan av bristande tid. Ett otäckt år har det varit i ekonomiskt avseende och ändå har jag burit slavdräkten från morron till kväll. Än har jag inte orkat glädjas åt det verkligt glänsande provårsbetyg som jag fick: högsta betyg på samtliga serier och i allt övrigt skit, som betygsättes. Jag har plats på Norra latin för nästa läsår."

Från Henning till Olle 2/1 1930: Familjen har tillbringat julen och nyårshelgen i Barnarps prästgård. "Här är ett ideligt festande. Idag gå vi och hälsa på hos Eva och Allan och i kväll bjuder Ina närmaste vänner på supé."

Från Wille till Olle 10/1 1930: Han erbjuder Olle, Bengta och tredjeopponenten att bo hos honom eller Arvid vid Olles disputation. Han ville också ha preciseringar ang. beställning av festlokal. "Vi ha idag varit uppe på universitetet och sett din avhandling spikad."

Faster Augusta till Olle 15/1 1930: Hon skriver om JJBs död, vidare att "Gustaf efter förhållandena är ovanligt kry och sitter vid sitt arbete 8 timmar och mera, men nattarbetet har han fått lämna."

Från Eva till Bengta 20/1 1930: "Birger kommer väl hem i början på febr., då det skall bli bouppteckning. - Allan är inte bra i sina njurar ännu. - Du vet väl att Dagmar nu håller på med 'lill-tösen'. Efter vad jag kan förstå blir det i aug.-sept. - Jag vet inte vem jag skall kunna få till hjälp den första tiden efter 'resan' (födslen) om jag överlever. Fy vad jag ängslas för alltihop!"

Från Brita till Bengta 21/1 1930: "I prästgården är tomt. Ina och den nya pastorn, Carl Bexell, trivs visst bra ihop."

Från Henning och Kerstin till Olle 25/1 1930: "Kasten icke edra pärlor för svinen", heter det i skriften. Det är dock vad Du gör då Du sänder oss Din värda avhandling. - Jag (Kerstin) har alltid beundrat Din stora arbetsenergi och Ditt aldrig svikande jämna och glada humör. Hur dags på dagen är Du i elden? Jag skall bedja en bön för Dig och 'hålla tumme'. - Någon allvarlig och säkert bestämd tanke att resa upp till den 1 februari har jag knappast haft. Nu hoppas jag tills vidare på att få resa till Upsala i vår (till promotionen). - Julen hemma var mycket fridsam och trevlig, men innerst inne grodde tomheten och saknaden efter dem, som det gångna året tagits ifrån oss. Självt kan jag ej heller freda mig från känslan av försummelse både gentemot Far och Bertil. Varför har det varit så svårt att förstå Far och komma honom nära?! I årtal har jag längtat efter att inför honom känna mig som barnet inför sin Far, men jag har alltid känt mig på något sätt främmande och osäker. Felet måste väl ligga hos oss båda!"

Den 1 februari 1930 disputerar Olle. Han får inte särskilt bra betyg i doktorsexamen. Detta var nog en stor besvikelse för honom livet ut, och han vågade aldrig söka någon professur.

Från Birger till Olle efter disputationen: "Min hemresa gick ganska avsevärt i kopparslagarens tecken. Festen var i alla (avseenden) synnerligen lyckad."

Från Henning och Hilmer Juhllins fader till Olle 15/2 1930: ”Jo, nu är Hilmer åter hemma sedan i förrgår kväll, och jag vill framföra vår hjärtliga tacksamhet för all kärleksfull omtanke, välvilja och uppoffring för honom. – Vi blevo så glada, då vi fingo ta Hilmer i famn och erfara, att det inte var värre med honom. Tanken är ju klar, fast sakta arbetande. Hans kropps- och själskrafter äro ju alldeles uttömda, men i lugnet här och med vår svenska goda mat i ro förtärd, hoppas vi att Hilmer med Guds hjälp blir återställd.”

Från Elsa till Olle 24/2 1930: Hon tackar för doktorsavhandlingen. ”Ingen av oss förstår något. – Claes knogar just nu med ett bokslut.”

Från Kerstin till Olle 18/3 1930: ”Henning och jag äro sedan i går här hemma hos farfar i Bergkvara. Farmor dog helt hastigt i onsdags. Hilmers hemkomst och sinnesbeskaffenhet var hennes sista bekymmer. Den första tiden blev Hilmer bättre, men den sista veckan blev han mycket sämre. Han sov mycket dåligt och var frånvarande.”

Från Brita till Olle 29/3 1930: ”I går e.m. kom Eva med en liten tös. Både Eva och lillan äro krya; Eva strålar av förtjusning.”

Från Birger i Örebro till Olle 3/4 1930: ”Jag skall resa ut till Tybble någon kväll och prata bort några timmar där.”

Från Brita till Bengta och Olle 13/4 1930: ”Tack för inbjudan till påsk, men det blir nog inte i påsk. Eva kom hem från B.B. i torsdags. Hon är glad och lycklig men väldigt nervös och lider av sömnlöshet. I fredags natt fick hon ideliga hjärtanfall, antagligen nervös kramp. Kl. 1 på natten voro de och hämtade mig och vi vakade hos henne, Allan och jag. Ungen är snäll och sover mest, när den inte äter.

Från Brita till Olle och Bengta 21/5 1930: ”Vi ha ju talat om att försöka en sista gång samlas alla hemma. Augusti vore den lämpligaste månaden. – Eva verkar röd och tjock, men hon får då och då en hjärtattack. Ungen växer och skriker. Ina och prästen sköter om församlingen.”

Från Wille till Olle 9/6 1930: ”Ett hj. tack för senast (*doktorspromotionen*). Striden var ju denna gången ej så het som i februari.” Han skriver att han fått låna ytterligare 5000 kronor av tant Ester och ber Olle teckna på borgen som han lovat.

I juni 1930 utbryter eldsvåda i huset där Eva och Allan bor på Toragård. - Allan har tidvis skiftarbete på Thorsviks pappersbruk eller på andra ställen; ibland är han utan arbete.

Från Eva till Bengta 25/6 1930: ”Tack så hjärtligt för paketet med allt som det innehöll! Vi hade intet, sedan det brunnit. Väl ändå att att vi hade det försäkrat. Vi bo nu på övre våningen i mangårdsbyggnaden här och hava 2 rum och kök. – Lillan är rätt kinkig, förkyld blev hon den 4 juni, då det brann.”

Från Wille till Olle 10/7 1930: ”Jag vet att du i din bekantskapskrets har en tidningsman. Skulle du vid lämpligt tillfälle vilja fråga honom om hans tidning skulle kunna ha användning för några Upsalakåserier då och då?”

Från Birger till Olle 25/7 1930: ”Inga och jag ha nu anlänt till Hidingebro och starta i morgon fotvandring i Bergslagen.”

Från Nils till Olle juli 1930: ”En duktig pojke och do flicka på Pro Patria den 29/7. Allt bra!”

Från Brita till Olle och Pelle 31/7 1930: ”Jag reser på söndag till Kerstin och stannar där 14 dagar. - Dagmar har fått tvillingar: en pojke och en flicka. Det är verkligen käckt.”

Från Wille på besök i Alvesta till Olle 6/8 1930: ”Sture och jag ha varit hemma i B-p på en tvådagarsvisit. Som du kanske vet har Davida (*Spånberg*) lagsökt Eva och Allan för att få ut av brandförsäkringen. Det är den sanna noblessen! Och Nils har begåvats med tvillingar! Släktmötet blir den 23, 24 aug.”

Från Arvid till Olle 15/8 1930: ”Snart få vi väl träffas hoppas jag. Du och Pehr komma väl till Barnarp? Trots att tiden är 'högheligt' dyrbar kan jag icke motstå frestelsen att pilla mig ner. Man vet ju icke, när man härnäst kan få träffa alla syskonen på en gång. - Jag håller nu på med slutspurten för examen. Hoppas att under gynnsamma omständigheter bli teol.kand. i sept.”

Första sommaren efter JJB:s död, den 24 och 25 augusti 1930, ordnas ett syskonmöte i prästgården. I Släktkrönikan finns foto från tillfället: Wille, Eva med Allan, Pehr, Kerstin, Sture med Evy, Olle, Nils, Arvid, Elsa, Brita, Ina, Gösta och Carl-Johan. Bertil har avlidit och Birger är inte närvarande.

1930 får *Nils* en tjänst som adjunkt på läroverket i Jönköping. Han klagar ofta över att han måste ge så många extralektioner för att klara ekonomin.

Från Henning till Olle 1/10 1930: ”Hilmer var hos oss till i mitten av september men vistas f.n. i Barnarp. Ina har varit vänlig nog att bjuda honom dit. Han är nu tjock och fet. Han har följt rådet att inbädda nerverna i fett till skydd mot friktion och gnissel.”

Från Arvid till Olle 13/10 1930: ”Vi teologer äro mycket förtjusta över alla meddelanden från syskonen och intressera oss följaktligen för både väntade tänder och svårknäckta matematiska problem. Tyvärr kan jag dock icke återgälda med vare sig barnpsykologi eller teologi. – Min examen i sept. gick åt h-e. Men det skall bli till jul.”

Från Wille till Olle 1/11 1930: Arvid och han har tenderat och skall nu ha ”tantkafferep om en stund. Vi ha nämligen fått pengar i dag efter att ha varit luspanka i tre veckors tid.”

Från Sture till Olle 15/11 1930: ”En utökning av släkten är väl ej längre någon sensation. I alla fall nedkom Evy den 12 ds med pojken nr 2.”

Från Nils till Olle 29/11 1930: ”Käre Olophus! I morron ska vi ut till Barnarp. Den teologiska delen av fars bibliotek skulle ju jag ta i förvar här. Denna samling bör ej skingras, då den innehåller standardverk från 3 generationer präster. – Eriks (*Sjögren*) varbildningshistoria är svår. Allt var som bildas, kan ej gå ut genom fistelgången utan måste med regelbundna mellanrum tagas ut med spruta. - Jag trivs bra med mina nya skolförhållanden. Jag anser som min plikt att driva eleverna hårt, då Jönk. läroverk alltid har åtnjutit anseende som ett gott latinläroverk. Jag får lite tid över till mina gamla auctorer, som numera ej stå oanvända på bokhyllan. Det har varit en arbetsam tid här med alla barna, reparationer och nyanskaffning och uppackning. Tusen saker har jag som ensam karl fått göra, från korkmatteinläggning till avkapning av för långa rullgardiner. På lediga stunder hugger jag veden

och snickrar, som är det roligaste jag vet. – Erik är jag hos nästan dagligen. Det är svårt att se honom ibland, fast han gör allt för att hålla sig uppe.”

Från Wille till Olle 2/12 1930: ”Arvid tar examen omkr. den 15:de. Enl. förslag av Kerstin i somras anskaffar jag väl en syskonbukett. Några festligheter blir det inte på grund av att ekonomin så ej tillåter.”

Ina med Gösta och Carl-Johan flyttar till Hovslätt utanför Jönköping, där de får lite inkomster genom att ha inackorderingar.

Från Dagmar till Bengta 20/1 1931: ”Erik S. är mycket dålig. Han har nog ej långt kvar.”

Från Nils till Olle 26/1 1931: ”Det är klart, att Du får hälsa på Erik, om Du kommer hit. Sannolikt ej någon längre stund, ty han orkar ej med något annat än småstunder. Han gläder sig åt att Du kanske kommer.”

Från Brita till Bengta 21/1 1931: ”Hilmer är sjuk igen. Jag var i Bergkvara över julen och höll Hilmer i hand.”

Från Arvid till Olle 22/2 1931: ”Ville pluggar kyrkohistoria och jag går prakten. Det vore roligt om någon av syskonen kunde komma ner i vår till Wäxiö vid prästvigningen. Den blir väl troligen någon gång vid pingst.”

Från Brita till Bengta och Olle 24/3 1931: ”Tack för inbjudan att fira påsken hos Er. Antagligen skall jag resa till Bergkvara. Hilmer är nu så duktig igen, nästan som vanligt. Ni kan tro att jag är jublande glad för att Hilmer är så kry.”

Från faster Augusta till Olle 15/4 1931: Hon berättar om vigseln mellan dottern Signe och hennes kusin Bo Carstensen.

Från Arvid till Olle 5/5 1931: ”Här väntas nu endast på proven; sen ångar jag till Småland för sommaren. Till hösten återvänder jag nog hit (*Uppsala*) igen. Jag har just fått ett kraftigare stipendium för fortsatta studier; 1200:- per år.”

Från Inga till Bengta och Olle 31/5 1931: ”Olle har jag att tacka för en rekommendations-skrivelse, som var av det verksamma slaget. Till min glädje har jag nämligen fått platsen vid högre folkskolan i Örebro. - Vi kunna med relativ säkerhet fastställa vårt bröllop till den 11 juli.”

Från Wille till Olle 1/6 1931: ”I pedagogik ingår mycket psykologi och denna 'oexaka' vetenskap intresserar mig oerhört. Jag hyser till och med små planer på att specialisera mig på folkskoleseminarier och folkbildning. Jag skall tala med min profet vid tentamen i höst.”

Från Nils till Olle 7/6 1931: ”Det vore nog bra, om Du kunde komma på *Eriks (Sjögren)* jordfästning. Det låter på Tant och Farbror som om de väntat att få se Dig här vid tillfället. Det är ganska svårt här.”

Från Henning till Olle 22/6 1931: ”Från Hilmer, som sedan ett par månader vistats på Lunda sjukhem i Eksjö, ha vi haft telefon i dag. Mycket bättre. Möjligt att att han kan få komma hem om ett par dagar.”

Från Birger och Inga till Bengta och Olle 18/7 1931: "Hjärtligt tack för lysningspresenten, telegram med stor framgång, som dock icke kunde reparera Eder obefintlighet på bröllopet."

Från Wille till Olle 23/8 1931: "Min Christine, alias Kerstin Malmström, skolkökslärarinna men främst min 'älskarinna', ämnar nämligen söka en plats i hushållsgöromål vid Wendelsbergs folkhögskola vid Mölnlycke. Platsen är väl avlönad, skolan ligger nära civilisationen o.s.v. Allt talar för att Christine bör om möjligt ha platsen. Känner du möjligen någon lärarkraft vid skolan ifråga? Eller har du bland andra lärare i Göteborg möjligen bekanta, som känner någon vid skolan? Finns det någon möjlighet att på ett diplomatiskt sätt få namnet Malmström framviskat för vederbörande ödesavgörare? Jag hyser en svag förhoppning att ta teol.kand. till jul."

Från faster Augusta till Olle 13/9 1931: "Gustaf har mycket tacklat af och är nu ej ur sängen mer än några timmar på eftermiddagen". Gustaf dör i början av år 1932, 83 år gammal.

Från Elsa till Olle 8/10 1931: Hon skriver att Claes söker ny plats eller ev. skall överta en affär. Hon varnar Olle, när han snart skall resa till Paris. "Akta dig för alla faror, främst kalla sängkläder!"

Från Henning till Olle 28/12 1931: "Hilmer har vistats hos oss sedan i augusti och har under denna tid tilltagit i hälsa och vikt. Han söker f.n. en plats vid Göteborgs gasverk. Har Du några försänkningar där, så vore jag Dig å Hilmers vägnar synnerligen tacksam, om Du kunde lägga ett ord för honom. – Dagen före julafton kom Brita till oss och hjälper till att med sitt blida väsen förhöja trevnaden här."

Från Sture till Olle och Bengta 30/12 1931: "Här ha vi firat julen i Pelles angenäma och upplivande sällskap. 'Skallerkorv' från Kerstin, nedsköljd på lämpligt sätt, bragte vår julstämning till god höjd."

Från Brita till Olle 3/1 1932: Hon har varit i Sölvesborg under julen och fick då träffa Hilmer. "Han var pigg och duktig. Han har nu sökt plats vid Göteborgs Stads gasverk. Jag är så orolig att Hilmers ideliga misslyckande med platsansökningar skall dra ner hans mod."

Från Pehr i Göteborg till Bengta och Olle på Tybble 4/1 1932: "Jag har nu vant mig med det verkligt fria ungarlivet, med vilket jag trivs utmärkt, så jag har hyrt mig ett möblerat rum och kök på sta'n som jag tänker flytta ner i, när Ni komma."

Från Eva till Bengta 6/1 1932: "Vi firade julafton hos Ina och pojkarna i Hovslätt och sedan voro de hos oss juldagen. Tredjedag jul voro vi hos Nils och Dagmar. – Anna-Brita är stora flickan nu. Allan och hon tänder just nu julgranen. – Sture var mycket glad över att Pelle varit hos honom i jul."

Från Brita till Bengta 22/1 1932: "Vi hade så trevligt i Sölvesborg. Kerstin är ju så omhuldande och gör allt för hemtrevnaden. – Hilmer håller nu på att gå igenom en kurs i Stockholm som Industriförbundet anordnat. Så blev det ju lite omväxling. Han har ju varit i Sölvesborg sedan juli månad. Jag blir så orolig ibland, när jag tänker på hur dålig Hilmer varit och hur lätt han kan komma in i samma spår. Om han bara kunde få någon plats, en plats, som inte vore alltför ansträngande. – Eva, Allan och Anna-Brita firade julafton hos Ina och de hade haft så roligt. Lilla Anna-Brita växer, pratar och är så livad. Hon sjunger visor också."

Från Sture till Pelle 31/1 1932: "Evy tilltar i vikt, trots att hushållspengarna äro knappa. Jag har svårt att förklara saken!!"

Från Bengta till Brita 19/2 1932: "Nästa vecka kommer Gottvald Söderbom (*bror till Ellen Söderberg i Upsala*) och hans fru Sara (*äktas moster till Gerda Foghammar, se Släktkrönikan, sid. 50*) från Amerika. Han har mistat sin anställning därute och måste nu söka sig hem till Sverige. Så då få vi ha ett litet släktmöte tillsammans med Foghammars igen. – Faster (*Augusta*) från Linköping skulle efter begravningen (*av farbror Gustaf*) resa till sin syster i Vänersborg och efteråt lovade hon komma hit ett slag. Det tycka vi skall bli så roligt. Olle har så många gånger försökt fått hit henne, men hon har aldrig haft ro resa ifrån farbror Gustaf. - För 14 dagar hade vi Signe Carstensen här. De voro hos oss på söndagmiddag och vi hade så trevligt. Olle hade ju så mycket att prata med Signe om och hon så mycket att berätta. Hon och Bo äro ju bosatta uppe i Sandträsk, 10 mil norr om Boden. - Vi tycka det skulle vara förfärligt roligt om Du kunde komma hit till oss under påsken."

Från Brita till Bengta och Olle 10/3 1932: "Tack för pengar i olika portioner till kassan för Toragårdsbornas räkning. Tack även för Er vänliga inbjudan att fira påsk hos Er. – Hilmer är fortfarande tyvärr utan arbete. Han får ambulera mellan släkten för att inte bli uttråkad av att gå sysslolös. F.n. är han här på några dagar på väg Limmared-Bergkvara. Jag förstår mig inte på om felet beror på hans papper eller om det är enbart konkurrensen. - I söndags promenerade vi till Nils och Dagmar. På Toragården voro vi också och i tisdags kväll hos Ina och pojkarna. Calle fyllde 10 år."

Från Sture till Olle 8/4 1932: "Den 30 mars kom grabb nr 3, 4½ kg. Kan Du låna mig 50:- till barnmorskan?"

Från Sture till Olle 16/4 1932: "Barnmorskan tog tio kronor mindre denna gången än sist – antagligen lämnade hon dessa som rabatt, då vi ju odisputabelt äro hennes bästa kund. – Livet går sin gilla gång och växlarna omsättas."

Från Eva till Bengta 22/4 1932: "Allan har skiftarbete denna veckan och arbetar på e.m.. Kommer inte hem förrän ½ 11 e.m." Eva undrar om Bengta har gamla trasor, ty hon vill väva trasmattor till köket.

Från Brita till Olle 14/6 1932: "Tack för alla punktliga månadsinbetalningar. – Jag tänker mycket på Elsa. Hon är nog mycket trött, och det skulle nog göra henne gott få komma ut och vila sig ett slag. Jag tänkte fråga dig om du tycker att vi skulle sända Elsa några tior, som hon kunde använda till en resa eller något annat hon behöver. Jag tänkte föreslå henne komma hit: Här kunde hon få det lugnt. – Härom söndagen voro Hofslättarna och Toragårdarna hos mig på kyrkkaffe. Sta'borna (*Nils och Dagmar*) voro krassliga och kom ej. – Calle och Gösta roa sig nu med rensning i landen hos en trädgårdsmästare i Hofslätt. De blevo godkända i räkning. - Den 1 aug. får jag semester. Förmodligen reser jag till Bergkvara, om Hilmer då är kvar hemma. Han är så kry och glad nu."

Från Eva till Olle 15/8 1932: "Tack för lådan med mattrasor m.m.! - I sommar har jag haft släkten en del. Kerstin med familj i en vecka, Sture och Bo likaledes en vecka, Ville och hans Kristin över ett par nätter. I går och i dag hava Ina med pojkar varit här. Brita har semester nu och är hos Kerstin, där även hennes Hilmer är. Hos Nils och Dagmar i Tenhult hava vi varit 2 gånger i sommar. - Anna-Brita växer och frodas och fetman hos mig är kvar, väger 73 kg."

Från Elsa till Olle 16/8 1932: "Den första i denna månaden blev Claes uppsagd till den 1 sept. utan att ha fått semester på hela året. - I söndags voro vi och Birger i Hagaryd. Det var roligt träffa Rut och barnen, men det var tomt efter Bertil."

Från Brita, på besök i Sölvesborg, till Olle 16/8 1932: "Min semester pågår som bäst. Hilmer är också här. Vi ha härliga dagar. - I dag, Kerstins och Hennings 8-års bröllopsdag, ha vi varit ute och hade sillfrukost i det gröna. Hilmer är kry och duktig och funderar på ett tvättmedel, som han ska försöka få ut i marknaden. Det gäller att ej tappa sugen."

Från Dagmar till Bengta 3/9 1932: De har haft en skön sommar i Tenhult. "På försommaren hade vi besök flera ggr. av släkten. Först kom Wilhelm och Kristin på blixervisit en söndag, sedan hela familjen Juhlin, Skygge, Brita och Ina + söner på en söndag. En dag var Sture och Bo och hälsade på. Även Arvid gjorde oss den äran. Kerstin var kry och duktig och väntar glad på sin dotter. Nils har varit snickare och byggt en förtjusande lekstuga med ty åtföljande flaggstång åt barnen."

Från Brita till Olle 14/9 1932: "I dag har jag haft brev från Elsa. Hon har förlorat en stiftand m.m. För att hon inte skall bli tandlös på ett par ställen skulle det ordnas genom en brygga och det skulle kosta 100:-. Hon vädjar till vår 'kassa'. Eva har också tandbekynner; vi får väl hjälpa dem. Nu blir det kallt och kläder behövs även. Som jag förut sagt så är det egentligen bara du och jag som betalar. Alla har det ju svårt. Sture har det farligt trångt och uppvaktar då och då med lånebrev. - För Hilmer är det lika dj-kt och blir väl kanske inte annorlunda. Han är tydligen dömd att misslyckas. - I söndags var jag hos Nils och Dagmar. Där var före mig Ina med grabbar."

Från Kerstin till Bengta och Olle 29/9 1932: "Vår 'lill-tös' har lyckligt anlänt! Hon är en nätt liten docka på 3 kg."

Från Sture till Olle 12/10 1932: "Vår Herre - det är väl ändå Han som styr? - utsläkte i går ett litet människoliv på Sjöhaga. John Olof dog då i lunginflammation. Han ligger nu så vacker i sin lilla kista. Hans lilla ansikte är så fridfullt stilla, liksom förklarat. - Evy och jag söka trösta oss med att Vår Herre gör det allra bästa i allt, vad Han gör. Gud hjälpe oss alla, när vi skola kämpa med döden!"

Från Dagmar och Nils till Bengta och Olle 13/10 1932: "Nu ska Ni ha innerligt tack för senast! Det var så roligt att vara hos Er och få se Göteborg!
'För glädje, trevnad och härlig föda
och dryck, som Ni för oss lät rikligt flöda,
för spiritus vini quantum satissimum
vi Tacka Dig, virum morum venustate clarissimum,
och Dig, o Bengta, som spiran för med heder
över Din doktor 'med klart Venus-betonade seder'."

Från Eva till Bengta 28/10 1932: "Allan arbetar på kvällskröken denna veckan. Då äro vi så ensamma. Radion är då rätt rolig att ha, fast den inte är halvbetalad än."

Från Brita till Pelle 20/11 1932: "Arvid har blivit på förslag till Vrå och ska provpredika där. - Tack för kovan till kassan.- Jag är mycket ensam som du förstår. Och så förblir det väl."

Från Brita till Olle 23/11 1932: Hon berättar att hon under semestern varit och hälsat på faster Maria i Stockholm. ”Hon njöt av att få prata ut ett slag. I Upsala var det bra. Arvid och Wille voro snälla och uppoffrade sig och sin tid på mig. Vi voro tillsammans med Sara (*Flammén*) och tant Ester m.fl. en kväll på Gillet. Hos Rut voro vi också. - Otaliga gånger har jag tänkt skriva och tacka för dina vänliga omtankar att vilja se mig hos Er.”

1932 och 1933 besöker *faster Augusta* Olle och Bengta i Göteborg, när hon är på väg till släkt i Vänersborg. Hon flyttar efter Gustafs död till Stockholm för att bo närmare sina döttrar.

Från Ellen Söderberg till Olle 14/11 1932: Hon tackar för att Olle gratulerat på hennes 65-årsdag.

Från Brita till Pelle 10/3 1933: ”Jag har nog tänkt på Ina, när hon talat om sina pengabekymmer. Jag är naturligtvis villig lämna Ina pengar av ’kassan’. Jag ville gärna hjälpa Eva med en kappa, om det är möjligt. Det är ganska känsligt att vara kassaförvaltare. De som betala till ’kassan’ äro ju bara vi tre. – Arvid meddelar att Rut ligger på Samariterhemmet och har förmodligen ledgångsreumatism. Hemskt!”

Från Wille till Olle 17/4 1933: ”Såsom borgensman har du rätt att kräva underrättelse om mina framtida planer. Jag underrättar Nils och Sture på samma vis. Saken är den att Christine och jag beslutat att slå våra påsar ihop, om nu inte omöjliga hinder ställa sig emellan. Den största klippan var förstås tant Ester (*Söderbom, långivare*), men vad jag av ett samtal med henne häromdagen kunde förstå, så hade hon ingenting emot realiserandet av de planer jag framlade. Christine har kvar sin anställning i Skärblacka jan.-mars, juli-sept., d.v.s. sex månader. Hon tjänar då tillräckligt för att kunna bekosta sin del av utgifterna. Den övriga tiden få vi bo ihop här i Upsis i en dublett med kokvrå. Mina merutgifter bli lika med noll. Komplikationer måste man alltid räkna med. En dylik kan genast borttagas: barn. Sjukdom har jag i görligaste mån garderat mig mot genom försäkring. Min skuld till tant Ester uppgår i skrivande stund till 5 900 kr. och kommer väl att inom de närmaste åren ökas till ca 8 000 kr. Där blir det väl stopp. Jag vill helst licentiera i pedagogik, och den ekonomiska möjligheten därtill äga vi i ett litet kapital, som Christine äger (ca 8 000 kr.). Frågan är nu, om du och bröderna Nils och Sture vilja kvarstå såsom mina borgensmän på tant Esters lån under de auspicier min situation ger efter realiserandet av ett giftermål enl. ovanstående planer. Att kvinnan ofta blir vetenskapens död, det är nog sant, men faran därför är mindre, om man är medveten därom.”

Från Olle till Wille 7/5 1933 (bevarad kladd): ”Mitt i levernets bekymmer måste jag taga mig tid att skriva till Dig. Jag har Bengta på sjukhus för lunginflammation. Dock är krisen nu över och hon är betydligt på bättringsvägen. Sedan har jag en hekatomb med skrivningar att rätta och ett kommittéutlåtande att slutredigera. Jag skall säga min mening om Ditt projekt. Ditt förslag är grymt mot Dig själv och kanske ännu mer mot Christine. Du är endast 23 år, har ännu ej avslutat Dina studier, har inte ett öre att försörja en hustru med, har intet hem att bjuda henne. Du berövar Dig genom Ditt giftermål lugn till studier, skaffar Dig bekymmer i förtid och, vad värre är, blir förtjänt av Din hustrus förakt. Ty det måste anses vara föraktligt att draga en ung flicka från hennes frihet, hennes försörjningsmöjligheter, hennes dröm om ett hem i ordets gamla betydelse. Du tror väl ej att en kvinna med ambition länge finner sig i att vara studenthustru i dublett med kokvrå. Vad en kvinna vill ha är ett ordentligt hem med stadgade förhållanden. Där får husfadern, varpå det hela är fotat, gärna bli en liten gud. Men

Du kommer att bli platt som en pannkaka, när den första yran är över och Du finner att en hustru, även om hon älskar sin man, dock väsentligen betraktar honom och bedömer honom som sin försörjare och sina eventuella barns fader. Dina moderniteter tror jag ej så mycket på. Det går att lura Naturen någon tid, men rätt som det är, skall Du finna honom knepigare än Du tror. Då sitter Du i saxon – en student med barn – tyst lillen, pappa läser. Detta blir den fullständiga misären, ekonomiskt och moraliskt. Ty om jag känner Dig rätt, är du ej överhövan tålmodig eller nöjd med små förhållanden. Din hustru kräver, att Du skall tjäna pengar, det blir den gifta extralärarens lilla helsicke Du får ge Dig in på. Vad i all sin dar skall Du gifta Dig för? Det är ju meningen att Christine skulle ha sin plats kvar en stor del av året. Då betyder det att hon under sin ledighet i stället för sitt goda hem i Upsala skall laga Din mat på studentlyan. Du tar bort hennes vila och all poesi ur Ert liv. I stället för att träffas litet festligt som fästmö och fästman, skola ni nöta Er mot varandra i studentkupan, tråka ut varandra i detta innehållslösa lilla hem och ådraga Er människors medlidande och löje. Mitt råd är: Var glad att Du har en god fästmö, som vill vänta på Dig, tills Du blir färdig. (Det vet jag att hon vill. Kvinnan är sådan. Det är bara Du som tränger på.) Var glad att Du får studera under så goda förhållanden, som Du gör. När Du blir karl för Din hatt, gift Dig då. Det kan bli redan om några år, om Du vill nöja Dig med att börja under små förhållanden. Men vänta helst, tills Du är lektorskompetent Se på Birger! Han var förlovad i en sju, åtta år. Det gick bra att vänta. Nu ha de ett trevligt hem och många poetiska minnen från en lycklig och längtansfull förlovningstid. Se på Nils! Han gifte sig i förtid. Jag tror att hans åtrå till studier ännu är stark. Han hade klarat dem under ett par års förlovningstid.”

Från Wille till Olle 16/5 1933: ”Våra giftermålsplaner äro icke så lätt avfärdade, som du tycks tro. Ditt brev innehöll inte ett ord om det som jag egentligen frågat dig om: vill du kvarstå som min borgensman? I annat fall ställer det sig nog svårt för mig att skaffa en ny. Dina synpunkter för övrigt kände jag på förhand. Och ehuru jag förstår din välmening, kan jag inte på något vis dela dem eller låta dem bli avgörande för mitt beslut. Först och främst måste jag proklamera oriktigheten i din kvinnopsykologi. Den kanske kan vara riktig för ditt eget individuella fall eller kanske t.o.m. för den medelålders generationen kvinnor. Det är inte långt ifrån att jag tvingas anta, att du fördolt är en anhängare av den amerikanska dubbelmoralen: i ena fallet är kvinnan endast råvara, men i äktenskapet är hon piedestalfigur. Har du stått så långt från sidan av de sista decenniernas utveckling, att du inte insett, att vi som nu stå i beredskap att bilda hem, övergett den romatiska syn på äktenskapet, som du tycks omfatta. Och att även, ja kanske främst kvinnan gjort det!!! I vilket fall som helst svarar jag för Christine och mig i det fallet. Du talar om att nöta er mot varandra. Jag skulle vilja fråga: vad är ett äktenskap, innan denna nötning, denna individernas avfilning, ägt rum? Det är just den där nötningsprocessen, som Christine och jag mest längta efter. Vi vill genomgå den, medan vi ännu äro relativt lättfilade. Vi ha ingen lust att leva vid sidan av varandra som två främlingar, de där mötas endast i sängkammarens orgasmer och det gemensamma intresset i avfödan! Vi vilja genom nötningsprocessens lilla helsicke bli en harmonisk enhet i alla vårt livs skiftande faser och intressen. Var övertygad om att studentkupan icke skall bli ’innehållslös’. Och varför skulle vi vänta, då den ekonomiska risken för mig blir lika med noll. Se dig en smula kring i världen, så klarnar kanske din blick på den punkten. Det tillkommer ytterligare en synpunkt. Du glömmer en väsentlig punkt, när du talar om det romantiska samlandet av minnen från den längtansfulla förlovningstiden. Den fysiska driften såsom underlag för idealbildningen i individernas förhållande vägrar efter en viss tid att göra tjänst! Den nöjer sig inte med att endast sublimeras, den vill ha även den för sig naturliga utlösningen! Det är därför som långa förlovningar ofta sluta med uppslagning. Att du pekar på Birger och Inga generar mig inte ett dugg, ty du vet lika bra som jag att du här fördöljer ett absolut avgörande faktum. Att vara förlovade till namnet men i en väsentlig punkt åtminstone vara gifta till gagnet kunna

tyvärr inte Christine och jag. Vår förbindelse är nu 3½ år och den har ända från början varit så ärlig och flärdfri och ogenerad, att idealiseringmekanismen snart börjar klicka, om inte – Och tro ej, att jag här nu är den pådrivande. Vad sedan beträffar vår modernitet, så får du väl åtminstone inte tvivla på de tekniska medlen. Som du förstår är äktenskapet för oss inte någon okänd, av romantiken bemålad storhet. Dess svårigheter äro oss kända, genomdiskuterade och efterlängtrade. Kanske min ton bitvis varit för polemisk. I så fall ber jag om ditt överseende därmed. Kanske du nu förstår bättre. Och än en gång frågar jag: vill du kvarstå som min borgensman? Sture och Nils ha svarat ja!”

Från Olle till Wille 30/5 1933 (kladd): ”Enär Ditt beslut att gifta Dig i förtid synes vara djupt rotat, bryr jag mig ej om att vidröra de intima ämnen Du behandlar utan inskränker mig att diskutera den ekonomiska sidan av saken. Varför icke taga till Christines kapital å 8 000 kr. genast? Detta kapital kan väl räcka till adjunktskompetensen. Sedan är tids nog att tänka på fortsättningen. Du må veta att skulder för en gift lärare äro nästan omöjliga att betala av. Jag har själv 15 000 kronor kvar. Om Du nu tager till de 8 000:- ser jag naturligtvis gärna att jag slipper gå i borgen.”

Från Wille till Olle och Bengta 24/7 1933: ”Vår ’dårskap’ har nu fortskridit så långt att vi bestämt bröllopet till ung. mitten av oktober. Jag behöver väl ej säga att vi räknar med er närvaro. Det vore bedrövligt om min släkt lyste med sin frånvaro.”

Från Eva till Olle 15/7 1933: ”Allan är i skogen och plockar blåbär. Han har numera inte arbete mer än tre dagar i veckan.”

Från Brita till Olle 20/7 1933: ”Jag är gräsligt bekymrad för Hilmer. Det blir ju värre och värre för varje år som går för honom att få anställning. Vid ev. platssökande får Hilmer referera till dig?. Med hans egen rörelse går det ej, då han icke har pengar.”

Från Brita till Olle 15/8 1933: ”14 dagar av semestern var jag i Bergkvara, en härlig sommarplats. Ni som äro ute i världen och kanske ha arbete, som fyller ut tillräckligt, ha era hem och era barn, kan nog inte riktigt förstå hur ensamt och fattigt mitt liv är här. Jag är inte tillfreds med mitt arbete här, det killar i mig av oro. Inte tror jag att jag är skapt att lukta osunda, sura ångor på ett gammalt kontor hela mitt liv. Det vore bättre lukta kogödsel! Tack för dina uttalade tankar betr. Hilmer. Han har väl inga sympatier bland släkten. Genom att jag gått miste om vanlig allmänbildning, skolgång m.m. och hamnat som en avsigkommen här på ’vischan’ kommer jag ju i alla fall att förbli lika ensam och främmande i era kretsar och förhållanden.”

Från Eva till Olle 16/8 1933: ”Sture med familj har varit hos oss i 17 dagar. Sedan gästade de Ina några dagar.”

Från Eva till Bengta och Olle 11/9 1933: ”Jag hade en glad 40-årsdag, du Olle. Så var inte ledsen nu när det närmast blir din tur. Tänk då är grabben 1 år samma dag. – Ett sådant fasligt besvär att Ni skall flytta igen. – Anna-Brita och jag hava varit ute på en biltrip till lilla Kånna. Det känns så underligt att gå på gamla kända vägar och stigar. Och träffa människor som mycket varit tillsammans med Far och Mor och som endast talade väl om dem.”

Från Kerstin till Bengta och Olle 20/9 1933: Henning och hon gratulerar till Olofs födelse.”Och häpnad kom över mig, så jag vart stum! Ty för det första visste vi ’därom’ intet, för det andra var det ny sort och för det tredje kom förstås gossebarnet på av Olle bestämd

dag. - Arbetet och kärleken till varandra är det värdefullaste i livet. Barnen äro friska och fyllda av energi och livsglädje.”

Från Arvid till Olle 21/9 1933: ”Tack för kort till födelsedagen! Det var så äkta skojfriskt, att jag trots dess icke allt för prästerliga karaktär ändå har hängt det på vägen – Djävulen till förtret. – I söndags lyste det första gången för Ville och Christine.”

Från Brita till Olle 22/9 1933: ”Hur är det med lille 'Theodor' nu? Livat att det blev en grabb.”

Från Elsa till Bengta och Olle 26/9 1933: ”De varmaste lyckönskningar till den lille sonen! Jag blev uppriktigt glad att det var en pojk denna gången. – Ska Pelle bo hos er (*när Bengta och Olle flyttat till ny våning*)? Han är ju förlovad. Det vore bra om det bleve bestående denna gången.”

Wille och Kerstin gifter sig den 21 oktober 1933.

Från Birger och Inga till Bengta, Olle och Pelle 31/10 1933: ”Vi ha haft det lite krabbigt efter Lillans födelse, då jag (Inga) varit så klen och dessutom är enastående fumlig i barnavård. Vi avundas Er lite granna Jöns eller Lill-Olle, för jag hade ju så gärna velat ha en pojk. Vårt lilla pyre skall heta Alfild Elsa Ingeborg. Det första namnet är efter min syster.”

Från Wille till Olle och Bengta 5/11 1933: ”Först ett hj. tack för er andel i den ståtliga syskonpresenten. Den räckte till gardiner, möbeltyg, matta och sängöverkast. Vi måste på det livligaste beklaga att inte någon av er var i tillfälle att glädja oss med sin närvaro.- Jag hoppas tenera nordiska språk i dec. Men äktenskapet tycks stegra ens arbetskraft och -lust.”

Från Kerstin till Olle och Bengta 19/11 1933: ”Tack skall Ni ha för Er vänliga inbjudan till lill-gossens döelseakt. Alltid är tid och pengar otillräckliga till det, som verkligen skulle bryta av vardagen och skänka nöje och vederkvickelse. Vår gamle 'Henry' (*deras Ford*) är dömd till nedskrotning. – Skolarbetet är utmattande i längden och ibland känner jag mig av allt mycket trött och pinad av tvånget att lämna barnen och hemmet i främmande, ofta vårdslösa händer.”

Från Brita till Bengta och Olle 5/12 1933: ”Hjärtligt tack för senast! Det var roligt att få vara med (*på Olofs dop*).”

Från Arvid till Olle 6/2 1934: ”Du har väl inga platsansaffningsmöjligheter? Jag har en liten tös, nu fil.mag. i latin, franska, engelska och pedagogik, vilken söker arbete.”

Från Birger till Olle våren 1934: ”Med Claes' sak har det nu avancerat så långt, att byggnaden är under tak. Den 1 maj i år skall affärslokalen vara färdig att tagas i bruk och den 1 nästa juli bostaden. Finansieringen skall ske enligt följande: ' Olle ordnar enligt löfte ett belopp av 1000:-' - Lill-Alfhild har svåra utslag i hela huvudet och ansiktet och på stora delar av kroppen Hon är som en skorv och i ansiktet som en rostbiff. Inga skolarbetar och är trött.”

Från Birger till Olle 30/3 1934: ”Beträffande Ditt bistånd till Claes' finansiering: Olle Du gamle farisé. Efter vårt samtal i julas meddelade jag Claes, att Du var för rädd för att skriva på borgen på det lån som skulle finansiera Claes' affär, varför Du på egen hand i stället skulle skaffa 1000 kr. och Du skall icke nu försöka inbilla mig, att detta icke var det besked jag fick i

julas. Och min käre Olle, har Du skakat på huvudet, innan du nedskrev Din fordran på livförsäkring som säkerhet? Claes befintliga livförsäkringar äro belånade till fulla värdet. Vill du ha livförsäkring, måste Du betala premierna själv. – Jag blir helt enkelt förbannad över Ditt dumma brev. Jag går icke till Claes med Dina dumheter. Du får skriva till honom och ordna den 1000-lapp du utlovat bäst du behagar.”

Från Wille till Olle 21/4 1934: ”Inneliggande litterära försyndelse emanerar från min hand. (En liten diktsamling.) Jag bönfaller dig att under inga förhållanden avslöja pseudonymen. Jag är rädd för att bli offentligen brännmärkt. Kunna Ni däremot på ett omärkligt sätt driva propaganda för boken, så vore det ju en tacknämlig sak.”

I juli 1934 gifter sig *Pehr med Brita* Merkert.

Från Brita till Olle, odaterat, möjl. 1934: ”Jag har semester och är hos Hilmer. Han jobbar hela dagarna. De försöka få igång en liten fabr.rörelse, men förmodligen strandar även detta på grund av att de inte ha rörelsekapital.”

Från Eva till Olle 15/8 1934: ”Här hava vi havt litet släkt i sommar. Elsa och barnen reste i går efter att hava varit här i tre veckor på två dagar när. Arvid hoppas vi få se här och Sture med familj hava varit här i några da'r. I går vid Elsas tåg träffade vi Yngve Sjöstrand. Han sköter visst något mål på denna trakten. Han är inte fullt så högfärdig nu. Han har väl fått slå av på pretentionerna efter farbror Gustafs frånfälle, när han själv har ansvaret för hustru och 5 barn. – Vi må bra här och trivas.”

Från Elsa till Olle 15/8 1934: ”I går kväll kommo barnen och jag hem från Småland. Jag kan hälsa från Eva, Allan, Anna-Brita, Brita, Nils, Dagmar, Bengt-Olof, Per, Margareta, Ina, Gösta, Karl-Johan och Yngve. Vi voro i Tenhult två dagar, hos Ina en dag.”

Från Wille till Olle 16/8 1934: ”Jag känner mig nu så oduglig och under isen att jag måste bort från sta'n snarast möjligt. Min examen är klar till våren. Återstår exercisen. Jag ska försöka bli kvitt den: affärer, giftermål, eljest är jag ej klar för tjänstgöring vid skola förrän nästa jul. Studierna få fortsätta vid sidan av arbetet.”

Från Sture till Olle 23/9 1934: ”Evy behagade i fredags morse glädja oss med en pojke till. Vi hade givetvis ej haft något emot, att det hade varit en tös. Grabben är fin och vi äro glada och nöjda.”

Från Elsa till Olle 29/10 1934: ”Hjärtevarmt tack för pengen och brevet till min födelsedag. Det var bara du, Eva och Brita, som kommo ihåg mig med brev av syskonen. – Jag har en inackordering sedan den 16 aug. Det är en ung ingenjör. Kl. ½7 måste jag ha frukost färdig. Kl. 1 kommer han hem till lunch och ½7 middag. - Persson och Lindgren vill inte bli av med Claes utan har ökat hans lön till 250 kr. i månaden, så affärsfrågan får väl vila.”

Från Wille till Olle 28/2 1935: ”Mina planer ha blivit helt omkastade på grund av att jag icke fick befrielse från exercisen. Jag har nu efter mycket besvär fått den förlagd till Uppsala från slutet av detta år och framåt. På grund därav skall jag nu börja lic. i pedagogik. Jag kommer nu definitivt att inrikta mig på lektorskompetens vid seminarierna. Fil.kand. är klar. Detta år är jag dessutom förste kurator på nationen (mirabile dictu). Eljest må vi relativt bra på den här kanten av landet. D.v.s. så bra som akademiska neurotiker över huvud kunna må!”

Från Brita och Pehr till Olle och Olof på sommarnöje i Västergötland 16/8 1935: De gratulerar far och son på högtidsdagen. ”Inger och jag (Brita) äro nu åter i Göteborg sedan 14 dagar. Det är roligt komma tillbaks igen och börja arbeta. Inger har nu vuxit och blivit så stor, men har på samma gång blivit rasande bortskämd, så vi har haft ett fasligt besvär innan vi har fått allt någorlunda i gängorna igen. Mamma och pappa voro ju så förtjusta i henne, så de skulle jämt bära henne, och sådant blir ju lätt en ful vana.”

Brita och Hilmer förlovar sig våren eller sommaren 1935.

Från Brita till Olle 16/8 1935: ”Nu som först har jag fått semester och är hos Hilmer. Det har varit en ansträngande vår och sommar. Eva har varit dålig, kinkig och besvärlig. Sista månaden har hon inte kunnat hålla ihop något, utan vi ha klarat oss med en 17-årig tös. Allan har det ledsamt jämt, kan man säga, ty när Eva har sina s.k. friskperioder, då är hon överdriven på det hållet och det finns knappt någon hejd på hennes ysterhet och energi. – Hilmer jobbar från morgon till kväll. Hans rörelse har gått framåt på detta 1½ år, men de ha det svårt, ty de ha intet rörelsekapital. De äro nu 14 st. som arbeta i fabriken. Det går långsamt för Hilmer och mig, och vi ha varit färdiga tappa sugen mer än en gång. Fundera på att gifta oss och ha var och en på sitt håll tills vidare.”

1935 drabbas *Claes* Rehnvall av slaganfall.

Från Elsa till Olle 17/8 1935: ”Claes har varit uppe hela veckan och mått bra. Man får väl hoppas att han blir fullt arbetsför igen.”

Från Kerstin till Bengta och Olle 22/9 1935: ”Hjärtligt tack för senast och för all den trevnad, som Ni beredde oss under vår Göteborgsvistelse! Det var glädjesamt att få träffa samman i Ert vackra hem och ävenså att få se en titt av Pelle och hans familj.”

Från Elsa till Olle 6/10 1935: ”På min födelsedag hade jag brev från moster Hedvig. Morbror Gustav (*Annas helbror*) var ute på sin vanliga jakttur. Han blir pensionerad nu och flyttar till Lenhovda. – I onsdags fick jag en ny inackordering, en major som är 76 år, en duktig gubbe. Han är mycket fin och anspråkslös. Han är mycket nöjd och föreslog 100 kronor i månaden. - Jag har försökt att få i stånd flyttning till sta'n för Claes skull. Men han vill inte.”

Från Allan till Pehr 20/10 1935: ”Eva har varit hemma i en vecka i går. Hon är mycket bättre nu. Jag kan hälsa från Brita och Hilmer. Det lyste första gången för dem i dag. – Överläkaren på Ryhov tyckte att vi bodde för isolerat. Han sade att det är nödvändigt att vi får någon annan bostad. - Vi hade tänkt att bygga oss ett sådant hus som Persson i Thorsvik har byggt i Barnarp. Detta hus kostar med tomt 7.500 kr. Kan du ge mig ett råd på någon som kunde skriva sig för huset?”

Från Eva till Pehr 19/3 1936: ”Affärerna ordnade sig tack vare dig! – Brita ska få elektrisk spis i sin kula. – Om du nu är snäll Pelle, så kommer väl tranan till dig vårfruafton.”

Från Wille till syskonen 3/5 1936: ”Denna strålande söndagsmorgon födde Christine en 4-kilos grabb och glädjen är stor! Vi ha nyligen installerat oss i en ny modern våning som svärmor inköpt och hyr ut åt oss lite billigare än det eljest varit möjligt att få den för. Till hösten skola vi försöka tjäna en slant genom att ha två skolflickor inackorderade. Och jag har förhoppning att komma över åtminstone någon tjänstgöring. Det närmaste året stanna vi alltså i

sta'n, så att jag hinner ta min lic.ex. K.M. var ju nådig att befria mig från vplikten efter 45 'pinnar'."

Från Nils till Olle 1/6 1936: "Kalle får underbetyg i matematik men blir nog flyttad. Gösta kvarsar: Bc i matte, tyska och kanske svenska. – Barnen skola resa till Värmland på onsdag. Vi ha sedan tänkt komma iväg på lördag eller söndag. (*Nils har fått ett resestipendium till Italien.*) Jag har lärt mig de ital. räkneorden och några vanliga fraser, som jag hoppas räcker för den som mest skall använda ögonen. – I morron börjar studentexamen: tre dagars seance. Att frågan om dess avskaffande kommit upp, är nog ingen tillfällighet."

Från Sture till Olle 10/6 1936: Han har tydligen bett Olle skriva på en växel. Olle har vägrat utan i stället sänt en viss summa kontanter. "Hjärtligt tack för pengar och brev! – Själv har jag aldrig kunnat neka påskrift åt andra, såvida det ej rört sig om så stora belopp, att det måste betraktas som ett brott mot de mina och mina borgenärer. Jag tackar Dig för hjälp Du hittills lämnat, kontant och med namn, och ber Dig vara övertygad om att jag aldrig mera skall pröva Din godhet! Förr fattighuset! – Å min sida kommer ej på något sätt ett broderligt förhållande mellan Dig och mig att störas eller rubbas genom vad som skett, och skulle så inträffa att Du en gång kommer till mig i ärende som jag till Dig, så var viss om att en växel ej skall gå opåskriven tillbaka! Din tillgivne bror Sture."

Från Kerstin till Olle 13/6 1936: Lars-Gunnar har blivit ordinerad västkustbad och hon och sonen har blivit erbjudna fri bilresa av en god vän. "Vår vistelse har vi valt till Stenungsund för att få lite sällskap, om hemlängtan skulle ansätta oss och tiden bli oss lång. – Vill Du hyra rum för 3 veckor."

Från Sture till Olle 21/6 1936: "Det är ej utan ledsnad som jag med detta brev sänder ett papper med begäran om Ditt namn. – Att nyanskaffning av 300 kr. måste ske, beror på att utgifter och amorteringar hopa sig denna tid på året."

Från Elsa till Olle och Bengta 25/6 1936: "Tack för erbjudandet! Det skulle vara mycket skönt och välgörande för oss att få vara ett par veckor vid västkusten. Om Claes bara får semester. Det har blivit aktuellt med försäljning av firman. I morgon skall det avgöras vem ägaren blir."

Från Eva till Bengta 1/7 1936: "Hilmer 'fejar' med sin affär. Den håller på att målas och tapetseras. – Mottag nu Anna-Britas och mitt hjärtliga tack för allt gott vi hade hos Eder under vår Göteborgsvistelse."

Från Wille till Olle 19/7 1936: "Genom tidningarna förkunnas ett gossebarns födelse. Vi lyckönska på det hjärtligaste. Ryktet förmåler att ni förlora Pelle med familj i höst. Eva och Brita m.fl. finna förhållandena så mycket nöjsammare förstås. Det skulle vara intressant att få veta själva anledningen till förflyttningen. Vi ha tillräckligt stor tilltro till broder Pehrs affärsgeni för att hålla före att han nu gjort en lika god transaktion som vid flyttningen till Göteborg. Vi vila oss ett slag på landet i ett tält och en 2x2 meters stuga hos svåger Åke. Jag har avslutat något som skulle föreställa en licentiatavhandling."

Från Wille till Olle 16/8 1936: "I tidningarna ser jag att prof. i mat. vid Chalmers söker professuren här i Uppsala. Jag förmodar att detta innebär en chans får dig i din tur vid Chalmers. Det vore ju fullt i sin ordning att av så många studerande bröder åtminstone någon

nådde den högsta lärdomsställningen. Pelle får tydligen rätt fett. Men - som du själv skrev - vad t-n gör han av pengarna?"

Sommaren 1936 vistas Gösta en tid i Göteborg, hos Olle och Bengta.

Från Eva till Olle 16/8 1936: "Förra söndagen var jag med om kyrkoinvigningen i Barnarps kyrka. Först på kaffe i prästgården ½ 12, sedan högtid i kyrkan från 1 till ½ 4, sedan middag i prästg. kl. 4, därefter musikgudstjänt kl. 7 i kyrkan."

I oktober 1936 skriver *Brita och Hilmer* till syskonen: de har svårt att klara av skulderna för Hilmers kemikalieaffär. De vädjar därför till syskonen att beställa varor från affären.

Från Brita till Olle 18/10 1936: "Tack för ditt brev och löfte att hjälpa oss. Vi sända en varuförteckning, där finnes en hel del, som ni kunna ha användning för. – Övriga syskon ha så gott som säkert lovat; en del ha vi redan fått ifrån. Vi tycka det vore så tråkigt att nu behöva avyttra affären, då vi tro att det ska gå bra, bara vi komma över det första värsta. – Calle brukar en stund på lördags e.m. vara hos Hilmer i affären. Det är rätt mycket folk då och Calle är så intresserad."

Från Pehrs fru Brita till Bengta och Olle 19/11 1936: "Ja, här nere i Torsvik mår vi alla bra. – Ni må tro här är förfärligt stökigt. Om vi får färdigt med reparationerna till jul, det ser ej så ut. Det känns rätt ensamt, när man kommer från Göteborg. Vi äro inte mycket borta, och det kommer sällan någon till oss. - I går voro vi hos Eva på kaffe, och hon bjöd på mycket kakor, hon är pigg och glad och verkar väldigt frisk och duktig. I förra veckan voro vi bjudna till Hilmer och Brita på kaffe. De har det nog lite besvärligt att få det att gå ihop, men de förlorar inte modet, utan arbetar och sparar båda två och är jämt glada, åtminstone Brita. En kväll voro vi bjudna på en stilig middag hos Nils och Dagmar. Herrarna i smoking och damerna i långa toiletter, med undantag av mig. Där var Sjögrens (junior) samt fru Collén som vi kände. I dag har vi fått ett inbjudningskort att övervara vigselakten när unga fröken Collén gifter sig, men jag vet ej om jag kan komma ifrån, men Dagmar reser nog."

Från Ina till Olle 13/12 1936: Hon har varit i Barnarps kyrka efter reparationen. "Den är nu så vacker. Ni måste se snart de vackra målningar, som funnits under allt det vitmenade. – Hilmers affär går rätt bra."

Från Ina till Olle 28/2 1937: Gösta och Carl-Johan skall konfirmeras, och Gösta har fått ärva Nils studentsmoking. "Nu undrar jag om Olles studentsmoking lever än, så Carl-Johan kunde få ärva den. De vilja ju vara lika."

Från faster Maria till Olle 27/3 1937: "Som du vet har jag en antik spegel. Jag behöver nu sälja den för jag måste ha pengar till min begravning och till mycket annat. Vill du köpa den? Älsklig vore du om du svarade på detta."

Från Brita till Bengta och Olle 31/3 1937: "Hjärtligt tack för brevet med inneliggande order, vilken härmed är exp. Persil eller Tvättbjörn räckte ej summan till. Vi hoppas i fortsättningen få göra lika stora och fina leveranser till Er."

Från Dagmar till Bengta och Olle 3/5 1937 : "Ja, så ha 'vi' då blivit utnämnda till Kungl. H ! Det var verkligen skönt att det blev avgjort äntligen. Det är klart att vi med blandade känslor lämnar Jönköping, men vi hoppas i alla fall, att detta skall bli det lyckligaste och bästa. I

Sthlm finnes dock alla möjligheter, när en gång barnen skall utbildas – Calles och Göstas konfirmation var så högtidlig. Ina är nöjd och glad att få komma till Wäxjö. - Nils har väldigt mycket att göra i år. Han har två högsta ringar, som skall examineras i latin. Han har redan fått veta sitt schema i Sthlm.”

Från faster Maria till Olle 9/5 1937, adresserat till ”Höglärde Herr Doktor Olof Sjöstrand”, där hon åter talar om sin spegel, som hon vill sälja till Olle eller någon av hans syskon.

Från Arvid till Olle 26/8 1937: ”Jag har varit här i Upsis hela sommaren och arbetat på min avhandling. Det har varit ganska långtradigt. Men ett angenämt avbrott inträdde genom min förlovning den 20 juni. Min fästmö är emellertid nu från staden. Hon är för detta läsår i Tome-lilla. Men jag får trösta mig med brev och arbete mer än nog. Det har nu äntligen kommit så långt med min avhandling, att jag håller på att trycka. Jag beräknar kunna bli färdig för dis-putation i senare delen av oktober. I samband därmed har jag en anhållan till Dig. Jag ville helst få min tredjeopponent bland syskonen. Förut har jag frågat Wille och Nils, men de ha bägge avböjt. Nu undrar jag, om icke möjligen Du skulle vilja åtaga Dig uppdraget. Det är ju inte påkostande, och med Din humoristiska ådra plockar Du snart ihop en del. Det torde finnas mer än tillräckligt material.”

Från Dagmar till Bengta 7/9 1937: ”Ja, nu är vi åter i Kungl. Huvudstaden. Det känns härligt att vara här igen. Barnen trivs så bra. Våningen är charmant belägen, nära Norra Bantorget.”

Från Brita till Olle 14/9 1937: ”Hilmer har ånyo anmält sig till Chalmerska Ing. Platsbyrå och fick svaret att det sällan kommer dit några platser för kemister. De hänvisade till prof. Hedvall. Hilmer har skrivit till honom och sände med meritförteckning. Pelle föreslog nu i e.m. att jag skulle skriva till dig och be dig tala med Prof. Hedvall om saken och ev. lägga ett ord för Hilmer. Vi ha det så bekymmersamt med affärerna. Finge bara Hilmer något arbete, så skulle vi på något sätt försöka avyttra affären. – Nils och hans familj ha nu flyttat till Stockholm. Sedan flyttar snart Ina. Calle går redan i Wäxiö skola, enär han sprack här vid tentamen. Han bor hos Sture.”

Från Dagmar till Olle 23/9 1937: ”Faster Maria har avsomnat i dag på morgonen. Hon har varit medvetlös i 3 dygn. Nils och Ingrid (Eng, född Sjöstrand, kusin) skall träffas i afton och dryfta begravning.”

Från Nils till Olle 24/9 1937: ”Faster Maria avled i går. Hon jordfästes av Gustaf C. i morgon lördag. Gravsättning i Lenhovda den 29/9.”

Nils tar hand om boutredningen efter Maria. Hon har inga bröstarvingar och det blir auktion på hennes möbler. Nils får i uppdrag av Olle att ropa på Teodors (JJB:s farfar) skåp.

Från Nils till Olle 4/10 1937: ”Ingrid, Dagmar och jag ha för en tid avbrutit vårt arbete på faster Marias rum, som f.ö. ser ut som en svinstia, vilken man inte utan självövertvinnelse börjar rota i. Att vi avbrutit arbetet beror på att Faster Augusta blivit krasslig. Sannolikt har hon fått en tumör på levern, som växer i oroväckande grad. Hon frågar ofta efter Dig och skulle nog i sin ensamhet sätta stort värde på några rader från Dig.”

Från Nils till Olle oktober 1937: ”Skåpet kommer Signe och Ingrid att slåss om. Guld-ringarna, som farmor burit, borde väl räddas åt Sjöstrandska släkten. Vill Du vara med om att

vi köpa dem tillsammans? Varför skulle de hamna hos någon, som inte heter Sjöstrand? - Kommer Du på Arvids disputation? Jag och Birger kommer.”

Från Wille till Olle 19/10 1937: ”Arvid disputerar den 30 kl. 10. Middagen äger rum på Smålands och telegram sändas väl lämpligen dit. Kan du inte betänka dig än en gång, om du inte skall komma? Jag vet att Arvid nog känner det hårt att anslutningen från syskonen blir så dålig. End. Nils närvaro är någorlunda säker. Birger kommer inte, ty han skall träffa sin hustru! Vi ha här tre ligglägenheter, en är ev. upptagen av Elsa som skulle försöka att komma. Arvid kan nog behöva det moraliska stöd som en närvarande syskonskara väl innebär. Det kan komma att gå hett till, ty även om ämnesprofessorn redan på ett tidigt stadium betecknade avhandl. ss revolutionerande i svensk teol., så kan väl den angripna lundens. skolan ej låta saken gå oförmärkt förbi.”

Den 1 november 1937 flyttar *Ina och pojkarna* till det nyöppnade prästänkehemmet i Växjö.

Från Ina till Olle 10/11 1937 ”Jag gjorde avskedsvisiter i Barnarp hos så många jag kunde hinna med, hög, låg, fattiga, rika, det tog tid och krafter. - Pojkarna gå i fars, farfars och farfarsfars kyrkskola. - I söndags voro vi i Alvesta, där vi fingo träffa Arvid, nybliven doktor. Han var på väg till Lena, som är anställd vid skolan i Tomelilla. - Sture ser mager och blek ut. - Tack för Gösta i somras. Han talar med förtjusning om sin vistelse hos er.”

Från Arvid till Olle 18/11 1937: ”Tack för telegram på disp.dagen! Synd att du inte kunde komma. Är just hemkommen från en semestertripp till Skåne, där jag har min fästmo. - Mitt betyg blev AB, a. Runestam hade tänkt a - a, Lindroth AB - AB. Resultatet blev en kompromiss. Troligtvis blir jag docent i teologisk etik. Jag hoppas att få stanna här ett par år och med tiden sluta upp att vara den ende ogifte i syskonkretsen.”

Från Nils till Olle 22/11 1937: ”Skåpet Ditt för 410 kronor. Gratulerar! För mig är det utomordentligt skönt att detta är över. Då jag inte haft några pengar att köpa för, har jag nöjt mig med att åse Ingrids och Signes brinnande åtrå efter de gamla sakerna, av vilka ett minimum hamnat hos vår syskonskara. Därför gläder det mig uppriktigt att Ni fått skåpet, då alla andra möbler hamnat hos Linköpingskusinerna, som ej göra någon hemlighet av att de komma att få svårt att samsas i en förestående bodelning. Ännu återstår att genomgå den ’litterära’ kvarlåtenskapen. Jag har den i kappsäckar. Vill Du ge mig bekräftelse på att Du är villig att mottaga några kg gamla brev, åtskilliga intressanta (ett par från Theodor 1839-43).” (Skåpet har ärvts av Olofs son Johan Sjöstrand.)

Från Nils till Olle 7/12 1937: ”Hoppas att skåpet kommit fram i oskadat skick. - Pelle hade jag ett upprymt samtal med i söndags kväll. Det är en hedersprick. Synd bara, att han ej kan handskas med spriten riktigt bra.”

Från Wille till Olle 20/12 1937: ”Under denna Ulfs lektimme - han slipper då ut ur barnkammaren och får vara med oss stora! - skall jag först och främst försöka ge några skildringar från Arvids evenemang. Så snart det gått en stund, kände man sig rätt lugn för Arvids del. Runestam sade i sitt middagstal att han under sin akademiska tid inte bevistat en värdigare disputation ur alla synpunkter. Det var ju gott betyg. Ja, så middagen. Efter nattsexan försvunno de teologiska fäderna och kvar voro endast gamle Lagercrantz, tant Ester!, några andra vänner samt släkten. 'Lager' blev med tiden alltmera berusad, och efter misslyckade försök att kurtisera Christine övergick han i samma ärende till Kerstin, som visade sig mera ömhjärtad. Lennart Hartmann svårt berusad avdunstade redan tidigt efter nattsexan. Arvids tal

bra, välformade, hjärtliga men lagom måttfulla. Bröderna Nils och Birger voro vid strålande lynne, och vi slutade här hemma med en grogg och en smula akrobati, djupt filosofiska resonemang o.s.v. Under söndagen samlades vi hos Rut, besökte Bertils grav, hälsade på Sara (*Flammén, Annas kusin*) som var för trött att delta i middagen. - Om min egen examen är inte mycket att orda. Allt gick som det skulle. Laudatur önskade jag och fick, annars hade det ju inte varit något att glädja sig åt. Planerna för framtiden inskränka sig tills vidare till avhandlings-studierna. Profetens önskan är nog att jag raskar på och inte släpper någon före mig - jag ligger också först t.v.”

Från Wille till Olle 7/1 1938: ”Genom tidningen i dag fick jag slutgiltig bekräftelse av den bebådade utnämningen (*till t.f. professor*). Så hjärtligt tack för läroboken (*som Olle författat*).”

Från Pehr till Olle och Bengta 7/1 1938: Han meddelar att han och Brita fått en son den 2 januari men att denne avlidit i hjärnblödning den 4.

Morbror Gustaf (mor Annas helbror, bosatt i Lenhovda) *till Olle 28/2 1938:* ”Roligt att du fått dina familjeförhållanden ordnade efter din smak angående familjens tillökning, men känner jag Sjöstränderna rätt, så kommer nog flera små till inom familjen din!”

Från Nils till Olle 16/3 1938: ”Det hjälper tydligen inte, att man är en ganska torr och tråkig individ, på middag blir man alltid bjuden, tycks det. Tyvärr! Nu måste vi ställa till med en bättre middag för ett 10-tal för att kvittera visad vänlighet. Det är sorgligt, ty det hela är inte värt de pengar det kostar. Man skulle ha mod att öppet säga, att man inte vill vara med om dylikt, som i varje fall är lättsinne, kanske brottsligt, när man tänker på de plikter mot tre liv, man satt till världen. Men så är det: man blir en skit, om man ej accepterar världen som den är. Likriktad framför allt.”

Från Pehrs fru Brita till Bengta 28/3 1938: De bjuder Birgitta och Carin att komma till dem på påsklovet. ”Brita och Hilmer försöker ju sälja sin affär, som ju ej ger någon vinst utan tvärtom. De hade tillsammans med Eva och Allan tänkt bygga sig ett hus, de hade så gott som bestämt tomt. Pelle har på det bestämdaste varnat dem. De har ju redan så mycket skulder utan att behöva fler.”

Från Birger till Olle 6/4 1938: ”Jag har hört om (*kusin*) Yngves planer. Flyttningen från Vimmerby till Linköping torde vara början till slutet. I Vimmerby sågo både borgmästaren och häradshövdingen genom fingrarna med honom och hjälpte. Samma välvilja och överseende kan han icke räkna med i Linköping. All aktieteckning är rena gåvan till Yngve.”

Från Arvid till Olle 1/6 1938: ”Lena och jag tackar för lysningspresenten. – Nästa läsår blir ansträngande, jag skall uppehålla professuren. – Vårt bröllop blir stilenligt för två som bildar familj i dubblett med kokvrå.”

Från Wille till Olle 3/7 1938: ”Arvids och Lenas bröllop var trevligt. Vigseln ägde rum i Ansgarskapellet i Domkyrkan. Sedan intog vi subskriberad middag på Småland, 17 p., huvudsakligen Lenas föräldrar och syskon. Av våra syskon var endast jag själv med. Lennart Hartmann och Dr Elg, så är listan slut. Talen trevliga – osagt hurdant mitt eget var, ty omständigheterna tvingade ju mig att åter ikläda mig den roll av familjetalare, som Sture en gång i tiden lät mig flitigt öva. - Augusta Strandberg (*kusin till Mor Anna*) har avsomnat. Farbror Victor (*Söderberg*) börjar bli senilslö (*gift med Ellen, syster till Augusta*), 'vill bara äta och

sova', sa' tant Ellen (*Söderbom, också kusin till Anna*), som själv emell. verkade pigg. Sara (*Flammén, ännu en kusin till Mor Anna*) har ju länge varit skraltig, nerverna har krånglat, hon är lättstött och misstänksam. - Efter Arvids promotion voro Lenas föräldrar, Christine och jag och han ute på Flustret, där vi åto en stillsam men påfrestande middag, som visade sig mycket svår att behålla! Broder Pehr har besökt Ina på prästänkehemmet i något berusat tillstånd – hans svaghet för sprit omvittnas från alla håll och verkar knappast varken lugnande eller sympatisk. Brita och han tillbringa visst semester i Ängelholm, nedfarande i egen, nyinköpt bil! Den första bilen i syskonkretsen! Hennings Ford, modell 23, kan man väl inte räkna? - Min avhandling synes vara ett Herkulesarbete. På de närmaste två åren kan jag ej beräkna att få den slutförd.”

Från Ina till Olle 5/7 1938: ”Lektor Sjöfors var här i söndags och gjorde sig ett litet ärende för att få se vårt hem. – Han sade att du gått i skola för honom. Du var så duktig. Han frågade vad du var för något. Jag sa' att du var tf professor. Å, det var katten, sa' han. Vi talade om Far och de övriga pojkarna, samt om Arvid och hans karriär nu. Jag visade även Arvids avhandling. – Pojkarna jobbar med att köra ut bröd varje morgon med transportcykel.” – Lena har skrivit att hon fått plats på högre folkskolan i Flen.

I augusti skriver *Ina* att hon varit några dagar hos Sture och Evy. ”Han är så huslig.”

Från Elsa till Olle 15/8 1938: ”En firma till har slagit sig ihop med kolonialvarubolaget. Claes fick vara kvar med lönesänkning. En liten billig affär blev ledig att hyra och Claes bestämde sig för den och sade upp platsen, men cheferna ville inte bli av med honom utan gav med sig med ett par tior i månaden. – Inga och Birger bor i Västerås nu.”

Från Eva till Olle 16/8 1938: ”Här är lock-out i Thorsvik sedan 8 da'r och hur länge det varar veta vi icke. – Men humöret är gott.”

Från Wille till Olle 22/8 1938: ”Vad du tidigare skrev om broder Per var ju lugnande. Några allvarliga farhågor ha vi aldrig haft, brödratilltron är för stark, och för oros åstadkommande behövs ej mycket. – Vi är ännu kvar på Ulfsbacken. Den lilla stugan börjar nu bli i färdigt skick, sänar som på målning inomhus, och på tomten ha vi fått någorlunda snyggt. Christine har t.o.m. gjort en så'n där trevlig jordkällare i en backe, som torpstugorna bruka vara försedda med.”

Faster Augusta avlider 1938.

Från morbror Gustaf till Olle 3/11 1938: Lägenheten i Lenhovda är för stor och Hedvig är inte bra. De funderar på att fråga om något av Annas barn skulle vilja ta emot dem mot skälig ersättning. ”Jag är ute i skog och mark, då väderleken är bra, på mina jakter. Har varit ute på jaktstigen många gånger i höst och skjutit både hare och räv. Det är fortfarande mitt största nöje att få gå med gevär och hund. Jaktlusten ligger ännu i blodet. Trots att jag snart går in på de 70 åren.”

Från Eva till Olle 18/12 1938: ”Här är kallt i dag, 10 gr. på morgonen. Jag satte ut en lykta till våra 18 höns för att de inte skulle fara illa av kölden. – Jag skrev till morbror Gustaf till hans födelsedag och fick ett svar, som glädde. Jag blev befriad från min skuld å 2000 kr., men så undrade han om jag visste något bra råd för dem på deras gamla dar med inackordering o.d. Han har inga släktingar, sade han, så han kunde lika gärna låta oss slippa från skulden.”

Från Eva till Olle 2/4 1939: "På Anna-Britas födelsedag voro Inger (*Pelles och Britas dotter*) och lill-Olle här tillsammans med Pelles Brita. I går var Anna-Brita nere och lekte med Olle och Inger ute i solen. – Vår egnahemslängtan är då vad mig beträffar kvävd för länge sedan, och jag får nog tvätta mig i handfat tills jag dör. Vi ha aldrig blivit bortskämda med vatten inne en gång, ej heller slaskledning. Tack för inbjudan att komma med i Pelles bil till Eder i påsk. Vi vill helst vara hemma och inte skilja på oss."

Från Anna-Brita till moster Bengta 16/4 1939: "Vad Olof har växt sen jag såg honom i Göteborg för några år sedan. Han är lik morbror Olle som ett bär."

Från Wille till Olle 7/5 1939: "Eljest leva vi f.n. i stor osäkerhet. Mitt avhandlingsämne är av jätteformat och drar oerhörd tid. Minst två år till beräknar jag. Jag hade hoppats att antingen ur Humanist. Fonden eller genom ett stort stipendium i Vet.ak. kunna få ekonomisk hjälp. Båda möjligheterna sumpades, emedan min gode lärare inte idats lägga ett personligt ord för mig. – Faktiskt har jag därför starka planer på att lämna akademien, eftersom möjligheten att få dispens från akad. disp. i fråga om sem.lektorat i mina ämnen torde vara god. – Ett resestipendium på 400 kr. har hållit på att gå min näsa förbi, ehuru jag är den ende som har klart företräde enligt statuten. Allt vid Uppsala akademi är genomruttet, och jag längtar inte efter att stanna kvar annat än av det skälet att full disputation dock ger större utsikter till mera kvalificerade lektorat. – F.n. tillbringa vi söndagen på Ulfbacken. Naturen är fridsam, ty där råder åtminstone objektivitet – någon annan dylik än kausalitet och slump har jag nästan upphört att tro på. – Dina brev äro en uppfriskande fläkt av optimism och gott humör. Vi glädas alltid mycket åt dem."

Från Eva till Olle 13/6 1939: "Vi ville tacka dig Olle för att Du hjälpte oss med lånet! Utan de pängarna vore det nog svårt att få huset uppsatt. – Brita och Hilmer hava inte sett alls glada ut sedan de fick sin fina enfamiljvilla med alla bekvämligheter och vacker stor tomt. Till råga på allt är Hilmer nu sjuk och det är säkerligen sinnet som är illa där. Han tar först och främst världens politik som om allt berodde på honom. Och sedan kan han inte finna sig att de förbli barnlösa. I torsdags var doktorn ute hos honom och samma kväll skjutsade Pelle honom och Brita till Bergkvara. Brita kom tillbaka i söndags kväll och nu är hon ensam i sin fina villa och sörjer. – Anna-Brita är inte varken blyg eller bortkommen, så hon reder sig bra ute i stora världen. Hon liknar i så fall varken Mor eller Far. – Sture har ju köpt en villa i Alvesta. – Ja, huset håller på att rivas nu och körs upp på sin nya plats. Det blir dock inte beboeligt förrän sent i höst."

Från Sture till Olle och Bengta 19/6 1939: "Evy och jag blevo verkligen riktigt rörda och varma om hjärtat över det hjärtliga och vänliga erbjudande som ni gjorde oss för några dagar sedan. – Vi svettas i den härliga sommarvärmen, särskilt Evy, som med sitt vanliga, av mig beundrade tålamod bär på sitt lilla nya liv. Måtte det bli en tös! Det vore en bra 'punkt'. – Det är nog bäst att först som sist tacka nej till er vänliga inbjudan. – Så länge jag är ledig, inbespara vi utgiften för hembiträde (Evy, säger, att jag i hennes skola blivit ett mycket duktigt sådant)." Han berättar också att de köpt en villa i samhället.

Från Sture till Bengta och Olle 11/8 1939: "Hjärtligt tacka Evy och jag för barnvagn, som anlände häromdagen. I den må den nu ivrigt väntade, som vi hoppas feminina varelsen, trivas gott. – Den 1 sept. taga vi villan i besittning."

Från Eva till Olle 15/8 1939: "Allan och en hans arbetskamrat har nu om e.m. grävt brunn och funnit vatten. Annars går det sakta med bygget, ty snickarna äro så upptagna och ha lurat

oss länge. – I söndags var jag på avskedskaffe hos Kolléns. Alla arbetare med fruar voro dit-bjudna. Allan gick ej. Han går aldrig bort på sådant. – I går kväll var det middag på St. Hotellet för kontoret och alla bolagsherrarna med dans efteråt. Ja, sedan flyttar disp. Kolléns och den nya disp. Jansson flyttar in. – Här hava vi haft rikligt med hallon i år och vi ha plockat en 75 l. här utanför på de buskar som Allan har planterat. Brita och Hilmer plockade 20 l. blåbär i går.”

Från Elsa till Olle 16/8 1939: Hon gratulerar till födelsedagen och talar om familjens förestående flyttning till Vivallagatan i Örebro.

Från Arvid till Olle 16/8 1939: ”Lena och jag ha varit på Åland i 14 dagar. Vi hade tur med vädret men en vådlig hemfärd. Lena har fått anställning vid härvarande h.a. läroverk.”

Från Wille till Olle 16/8 1939: ”Resestipendiet gick jag miste om. Jag hade konsistoriets förslag, men kammarherrarna i Sthlm frångo detta. – Arvid och Lena må bra. Lena har fått vikariat för ht. vid h.a.l. i Uppsala och till v.t. hoppas hon kunna få provår. Arvid har sökt ett lektorat vid semin. i Umeå.”

Från Brita till Olle 16/8 1939: ”Vi ha det skönt här i vår björk- och talldunge. Vi ha det underbart i vår stuga (Tallebäck). Den fyller på alla sätt önskingarna om ett eget hem. – Vi äro glada och tacksamma att Gud hjälpt oss igenom denna svåra tid av sjukdom, som stannat över oss. Hilmer är nu duktig igen och vi jobba här med våra djur, trädgården m.m. Men det är inte bra för Hilmer att inte få tillfälle arbeta inom sitt yrke. Om det funnes några möjligheter här i Sverige, men det är ju lönlöst söka med sina gamla betyg. Vi fundera på att försöka i Tyskland. – Hilmer reste just ut till Österskog för att plocka blåbär.”

Sommaren 1939 besöker Ina Olle och Bengta i Starrkärr på Västkusten.

Från Ina till Olle 25/9 1939: Gösta behöver komma till Göteborg för att skaffa nya glasögon.

Från Sture till Olle 15/10 1939: ”Den 29 aug. gav Evy oss en ny grabb. – I vår folkskola har 'fosterlandsförsvarare' varit inhysta en tid. Själv torde jag kunna vänta inkallelseorder när som helst.”

Från morbror Gustaf till Olle 13/11 1939: Han tackar för gratulationer till 70-årsdagen. Han och Hedvig har flyttat till en liten lägenhet i närheten av Växjö, där Gustaf saknar naturen och jakterna i Lenhovda.

Från Eva till Olle 17/12 1939: ”Kan hälsa från lill-Olle! Han, Inger och Anna-Brita voro i dag ute på skogspromenad. – Vi bo kvar här (i Thorsvik) ännu och kommer nog att göra det ett par månader till. Ni bygga ju finfin sommarstuga, vinterbonad. Pelles bo i fin villa nu. – Hilmer umgås med Finlandstankar. – Från Elsa har jag hört. De bo nu i Örebro.”

Från Nils till Olle 23/12 1939: Han har varit inkallad. ”Jag har blivit några sorgliga erfarenheter rikare och några illusioner fattigare på de senaste 6 veckorna. Det synes mig ganska meningslöst att kalla in en massa folk, som inte ha en aning om modern krigföring, under befäl av officerare, som sakna både organisationsförmåga och militära insikter och förmåga att ta folk. – Några kommunister fanns inte på vårt kompani, i varje fall vågade ingen deklarerat sådana åsikter. Kamratskapet var på det hela taget gott trots rätt tröstlösa förlägningsförhållanden.”

Från Eva till Olle 29/1 1940: "Stugan är inte färdig ännu och det dröjer nog en månad ännu. Antar att Pelle nämnde något till Dig om morb. och moster Söderbom (*Gustaf och Hedvig*) att de möjligen skulle till oss när vi komma i den nya stugan. Om vi skulle ta emot dem så vore det inte för nöjes skull utan för att genom det få en liten inkomst. – Hilmer går nu varannan dag i stan hos chiropraktor som påstår att han hade fel i nacken och ryggen. Så nu är väl Finlandsfebern över för tillfället. Han är inte särdeles arbetshågad, Hilmer."

Från Pehr till Olle, Nils och Birger 1/4 1940: "Som ni veta är Eva sedan en månad tillbaka nervsjuk igen. Efter vad jag kan se, få vi försöka skaffa en kompetent hjälp i hemmet, ty enligt doktorn är det ej lämpligt för henne att komma till vårdanstalt för psykiskt sjuka och hon är ej kapabel att vistas på pensionat. Skygges affärer måste saneras. Deras nya hus är nu i det närmaste färdigt. Bröderna ombeds hjälpa till med penningbidrag och borgensåtaganden."

Från Pehr till Olle 6/4 1940: "Med anledning av gårdagens telefonsamtal har jag tacksamt bemärkt att Du är villig skriva på Allans inteckningslån. Vi bli då 4 st., ty både Nils och Birger ha förklarat sig villiga. – Med undantag av Eva äro vi friska. – Den 14 ds. beräknar jag få en hjälp till Eva."

I brev i början av år 1940 skriver *Ina* att hon varit på besök hos *morbror Gustaf och moster Hedvig* i Öjaby. Hedvig är mycket sjuk och de måste flytta in på ålderdomshem i Hovmantorp.

Från Sture till Olle 5/5 1940: "Sedan den 23/4 tjänstgör jag som chef för 53 intendenturplutonen i Älmhult. Jag trivs bra med det militära livet och klagar icke. Dock går jag givetvis ekonomisk förlust i hög grad."

Från Nils till Olle 31/5 1940: "Sen den 18/5 ligger jag här (*i Umeå*), på nytt inkallad i och för utbildning till landstormsbefäl. Ibland är det litet enformigt med kasernlivet, men på det hela taget trivs jag ganska bra med att ha utbytt boken mot svärdet. Vi ha en härlig norrländsk vår, få finfin mat och ha det lagom ansträngande."

Från Elsa till Olle och Bengta 3/7 1940: "Hjärtligt tack för inbjudan till semestern! – Ulla och jag har varit i Hagaryd 10 dagar."

Ina meddelar i brev 31/7 1940 till *Olle* att *moster Hedvig* avlidit.

Från Ina till Olle 2/8 och 3/8 1940: Hon berättar om begravningen, hur förtvivlad *Gustaf* varit och att *Sten Söderbom* deltagit och hållit tal vid graven. – *Ina* besöker *morbror Gustaf* flera gånger efter *Hedvigs* död.

Victor Söderberg avlider i juli 1940, nästan 80 år gammal.

Elsa och Claes med barnen kommer på semesterbesök till Hälledalen sommaren 1940.

Från Brita till Olle 15/8 1940: "Det är dåligt med Eva. Hon har ständigt feber och varifrån den kommer vet man inte. De ha tagit lymfkörtelprov, som vi få veta om tisdag."

Från Wille till Olle 15/8 1940: "Broder Arvid är utled på landstormsmannens dystra jobb, han har legat ute sedan början av dec. och har nu avancerat till uoff samt blir efter någon tids

trupptjstg. konstituerad till fänrik. Sture är ju också ute, och Nils har nu åter efter tre veckors hemförlovning sänts till nordligaste Lappland. Själv går jag fri tack vare K.M:ts befrielse i fredstid. – Jag beräknar ha avhandlingen färdig i mskr. i slutet av vt. och trycka under sommaren. – Gamle Victor Söderberg har lämnat in till vår Herre. Han var rätt stabbig mot slutet, kände inte igen en på gatan, gick och trillade omkull etc. Sara (*Flammén*) befinner sig nu på Kroniska sjukhemmet i U. Jag besöker henne då och då. Det är föga uppbyggande. Hon är otroligt lik mor i hennes nedgångsskede, det lilla jag kan minnas härav. - Genom Elsa hörde vi att hon och Claes voro bjudna att semestra hos er. Det glädde oss otroligt. Claes och Elsa känner man för på ett alldeles särskilt sätt. De äro sådana människor, som man i dystra stunder bör tänka på för att behålla lite granna tilltro till att mänskligheten har något gott hos sig.”

Från Dagmar till Bengta och Olle 19/8 1940: Hon skriver att tant Nanny Sjögren ligger på sitt yttersta. ”I Thorsvik var det heller ej bra. D.v.s. Eva. Hon är verkligt sjuk nu. Det var ohyggligt att se hennes ögon och hur hon magrat. 25 kg. har hon gått ner på 2 månader. Jag var alldeles slut av Evas tjat, när jag gick hem. Och Allan, stackarn, har åldrats så den här tiden, men han har ju ett enastående tålmod med Eva. Han tror nu, att hon aldrig kan bli frisk mer. - Nu blev Nils inkallad igen den 11 aug. och är nu i Lappland.”

Från hösten 1940 får Claes upprepade proppar eller blödningar i hjärnan med bl.a. mer eller mindre allvarliga förlamningar.

Brita och Hilmer ägnar mycken tid åt grönsaksodling m.m. Hon och Hilmer blir övertygade vegetarianer. Brita drabbas av diabetes.

Från Ina till Olle december 1940: Gösta har tagit realen med fina betyg och är bjuden till Kerstin och Henning över julen. Carl-Johan har gått ut en handelsskola, också med fina betyg. - Hon skriver vardagsnära brev utan snyft, där det framgår hur knapert de har det och hur duktigt och tappert hon arbetar för att ge pojkarna en god uppväxt och en bra utbildning.

Från Eva, Björkliden, till Bengta 8/1 1941: ”Vad det är skönt att ha fått semester från ångesten och sinnesoron litet. Det har varit en hemsk tid inte bara för mig utan för Allan, Anna-Brita och närmaste släkten här.”

Från Elsa till Olle och Bengta 9/1 1941: ”Nu kan Claes stå på egna ben som förut. Det är åtta veckor nu sen han blev liggande. Ute törs jag inte släppa honom ensam än. Han kan inte reda sig med skrivningen än, men det går litet bättre. Chefen var så hygglig att ge honom full lön för både nov. och dec. Vi äro i spänning nu, om han ska få något eller intet för jan. Full lön är ju otänkbart. Det är dumt att inte vara med i någon sjukkasse. Som väl är, har Claes fått ha sitt goda humör i behåll. Ja, det har varit en påfrestande tid. Jag måste mata honom minst 3 veckor. Denna veckan har han hjälpt till med på- och avklädsel. Den dagen han kunde stå själv var ett stort framsteg. – Det är väl att Eva är kry.”

Från Kerstin till Olle 10/1 1941: Ina och pojkarna har varit hos dem under julhelgen. ”Det var så roligt att kunna taga emot dem över en jul och riktigt få pyssla om dem. Gösta och Carl-Johan äro båda två verkligt rara och trevliga pojkar, och Ina har all heder av dem.– Jag har detta läsår ett arbetsamt schema och flera elever än vanligt. Jag tjänstgör 41 veckotimmar och har 99 elever i veckan. Birgitta har arvt sin mors hästkärlek och sysslar mycket med hästar i olika storlekar. – Från Eva har jag haft brev. Hon är frisk och glad och tacksam. Måtte hon nu få en lång, lång friskperiod, stackars lilla Eva, som haft en så svår tid. Brita har inte haft det mindre svårt och all oro och extra arbete har tröttat ut Brita. Hilmers arbetslöshet

och sjukperioder är också en ständig irritation för dessa bägge.” - Kerstin föreslår att syskonen skall skjuta ihop pengar till en tavla åt Sture i 40-årspresent.

Från Brita till Bengta 21/1 1941: ”Eva är nu duktig igen och det är ju en lättnad. När jag tänker tillbaka på förra året kan jag inte förstå att det bara har kunnat gå. Men nu är det över för denna gång.”

Från Sture till Olle 31/1 1941: Han tackar för tavlan, som han fått i 40-årspresent.

Från Nils till Olle 2/2 1941: Han är sjuk och har måst ta tjänstledigt. ”Senare delen av höstterminen släpade jag mig fram med uppbyggande av största möjliga goda vilja. Hur jag kommit därhän – ja, det är väl dålig fysik + dåliga nerver – ett arv? Doktorn, som varit militärläkare, påstår att jag inte är den ende i 40- 45-årsåldern, som ej orkat med fältlivets strapatser. Dock får jag skylla mig själv, ty jag skämdes för att ej orka göra min plikt som alla andra. Att ta in gammalt folk, ej för bevakningstjänst utan för linjetjänst utan läkarundersökning är rätt vårdslöst. Håret börjar så smått komma igen, ehuru jag alltjämt ser gräslig ut i huvudet. - Gösta är i dag hos Ville för att undergå prov, om han passar till radiotelegrafist, vilket han tänker sig bli. Därav hans praktik på Radiobolaget, där han får ackord på sitt arbete, så att han tjänar ca 6 kr om dan. – Annars vänjer man sig vid tidens ondska, som är bäst att ej grubbla över. Det kunde ju annars räcka till för att göra en heltokig: ett vanvettigt människosläkte, som håller på att gissla sig själv till döds.”

Från Elsa till Olle 23/2 1941: ”Claes fick i slutet av januari en liten 'knäpp' igen men han vet inte om det själv. Jag märkte det på tankeförmågan och sinnet och ställningen i sängen, då han sov. Han var så duktig och skulle få börja litet smått på kontoret. Doktorn såg genast att mina farhågor voro rätta. Jag fick domen av doktorn och reste hem med min oduglige make och pungen precis tom. – Cheferna ha haft så'n hänsyn för Claes och tänkte försöka vänta på honom. – Vi gå till kontoret efter lunchdags kl. 2 och stanna till 5-tiden. Jag sitter på en soffa, stickande och känner mig mycket enkel. Nu kan han gå utan stöd, fast det ser illa ut. Så länge det går framåt och inte stannar, finns det hopp, säger doktorn.”

Från Elsa till Olle 17/4 1941: ”Tack så hjärtligt för pengar igen! Jag är så tacksam men det är tungt att ligga syskonen till last. Jag har fått 40 kr. av Birger, 25 kr. av Nils och 20 kr. från Kerstin. I dag har Claes varit på kontoret mellan kl. 10-½1 och mellan kl. 4-½6. – Doktorn märkte tydliga förbättringar.” De är oroliga för att förbättringen inte skall fortskrida och att han inte skall få behålla sin plats.

Från Birger till Olle, Nils, Kerstin, Pehr, Arvid 29/5 1941: ”Claes Bertil tog igår realexamen och kan väl så småningom börja förvärva någon inkomst. Claes har efter sina senaste slag-anfall sin arbetsförmåga väsentligt nedsatt. Det var höger sida, som senast drabbades och förlamningen i höger ben och arm har visserligen förbättrats men kvarstår i sådan grad, att den hindrar gången och skrivförmågan. Under de tre första månaderna erhöll Claes full lön med 350 kr/månad, och från och med mars 1941 och tillsvidare har han halv lön med 175 kronor. Vissa av oss ha därför sedan dess bidragit med månatliga belopp. Om vi gemensamt tillskjuta 150 kronor/månaden från och med maj 1941, torde Elsa tack vare sin ekonomiska begåvning kunna sköta familjens livsföring någorlunda. Jag lämnar följande förslag: (om hur mycket syskonen skall bidra med).”

Från Wille till Olle 3/7 1941: ”Äntligen har jag kommit så långt att jag i nästa vecka beräknar att börja sända manuskriptet till tryckeri. Jag vill nu blott fråga, om du inte skulle vilja åtaga

dig tredje opponentskapet. Disputationen beräknar jag gå av stapeln den första lördagen i okt. Jag hoppas kunna hålla middag, fast det egentligen är en onödig utgift.”

Från Eva till Bengta 16/7 1941: ”Vi hava satt 16 fruktträd och de tycks till att trivas. Litet vinbärsbuskar hade vi med oss hit, men det varit för torrt för dem.”

Från Elsa till Olle och Bengta 15/2 1942: ”Det gick framåt hela (förra) våren, men andra dagen, då värmen började igen i juli, blev det ett ögonblicks anfall. Talförmågan blev sämre också efter sommarattacken. - Claes fick 5 kr. i julklapp av cheferna. Så rart av tant (Bengtas mamma) att komma hit dagen före julafton. Hon hade med sig 25 kr. från henne och Bengt, ett tjog ägg, kaffe i en literbutelj och väv till ett par lakan. Bosse (*Carstensen*) skickade 200 kr., morbror Gustav 100 kr., Arvid 55 kr. I mars kan man hoppas att pensionen ska vara beviljad.”

1942 är Claes sämre igen. I brev i augusti 1942 skriver Elsa att hon är alldeles söndertrasad av sjukdomen och den ekonomiska situationen.

Från Sture till Bengta och Olle 22/12 1942: ”Vi ha, om än med en viss ofördolbar besvikelse, nöjet meddela, att Evy med vanlig elegans nedkommit med sin 6:e son. Motsatserna söka varandra: rikedom på ett sätt medför fattigdom på ett annat.”

Från Henning och Kerstin till Bengta och Olle 12/7 1943: ”Vi ha haft vilo- och kraftbringande dagar i Thorsvik på Pelles och Britas kulle. I söndags voro vi i Tenhult hos Nils och Dagmar på god middag. Där träffade vi också Ruts Lars-Olof. - Eva är munterheten personifierad f.n. Vi sjöngo tillsammans till cittra den ena hallelujasången efter den andra. I lördags lämnade vi Thorsvik efter en stadig frukost hos Eva och blevo i Alvesta mottagna av Evy med härlig middag och av Ina i Växjö med kvällsmat.”

Från Gösta till Olle 27/7 1943: Han skriver att han gått en termin på Stockholms Tekniska Institut.

Från Sture, nu åter inkallad, till Bengta och Olle 6/8 1943: ”Mina tvenne äldsta pojkar befinna sig väl nu hos Er. Jag hoppas, att de uppföra sig väl och visa den tacksamhet, som i detta fall måste vara synnerligen stor. Själv ber jag få ge uttryck åt ej blott egen tacksamhet utan även förvåning och beundran för Er.”

Från Wille till Olle 11/8 1943: ”Om inte ryktet gått oss i förväg, får vi kanske meddela att Ulf och Annika den 21 juni fick en syster. Hon döptes av Arvid, och hon fick i brist på bättre heta Cecilia. Vi bor numera i en liten villa i närheten av mormors villa, inköpt av henne och hyrd av oss för självkostnadspris. - De 11 à 12 000, som jag får ihop förslå inte mer än till det absolut nödvändigaste. Skall jag någonsin kunna få råd att gå provår? - Arvid, Birger och Sture samt Gösta ligga i kronans rock. Själv har jag - salt och peppar - sluppit i år. Pennfäktare har de gott om!”

Från Elsa till Olle 16/8 1943: De hyr en stuga i Brånsta över sommaren. ”Pingstaftons kväll kommo vi hit och uppvaknandet pingstdagens morgon var inte uppmuntrande. Claes måste haft någon liten blödning eller en propp, ty armen hängde blå och lam och han kunde knappt stödja på benet. Vi ha knogat på, så att han varit ute varenda dag som det inte regnat. Nu kan han nästan hälsa med höger hand igen och är stadigare i huvud och kropp. - 'Bågen' har brustit så många gånger under dessa svåra år att den inte går att spänna längre utan att brista.”

Från Brita till syskonen 21/4 1944: "Som Ni kanske vet äro både Allan och Eva sjuka. Evas sjukdom är ju gammal och känd. Hon är oförmögen att ta hand om hemmet och dessutom är hennes sjukdom sådan att det är omöjligt få någon som vill vara hos henne och sköta henne och hemmet. Ja, man blir så upprörd och orolig själv, när man varit hos henne, att hjärtat sitter i halsgropen när man skall gå till henne. Allan är åderförkalkad, för högt blodtryck och så allmänt nedsatt att han är sjukskriven och ordinerad vila. Han har varit hemma i 5 veckor nu och sköter sig, Eva och hemmet så gott det går. Som Ni förstå har han ju heller ingen avlöning haft på denna tid, ty en arbetare får ju endast betalt för det antal timmar han arbetar och alls ingen sjukersättning. Pelle och jag har ju fått ingripa genast med pengar till det mest överhängande, Anna-Britas inackordering m.m. Förmodligen kommer Allans sjukdom att bli långsam. Jag vill ha meddelat Eder detta hur det förhåller sig, ifall Ni kan och vill hjälpa till med månatliga bidrag till Skygges."

Från Eva till Olle 1944: "Allan är som Du kanske vet inte frisk. Han har för högt blodtryck m.m. Nu vill han komma till Göteborg för att få elektriska behandlingar och undrar så om han möjligen kunde få ligga om nätterna i Er våning i någon vå. Det skulle bli 10 dagar med början den 1 aug."

Från Wille till Olle 11/7 1944: "I söndags kväll avled tant Ellen Söderberg. Tyvärr kan jag inte vara med vid begravningen, ty jag har ännu inte haft råd att skaffa mig doktorshatt."

Från Brita till syskonen 26/7 1944: "Det är några månader sedan mitt förra cirkulär. Tyvärr är det mycket tyst ifrån 'bidragsfronten'. Det är mycket klen med Evas hälsa. Hon är som ett enda gélé och utmärglad och ett ständigt orosknippe. Man står ofta fullständigt maktlös och våndas själv inför Evas vånda. – För ett barn att växa upp i denna stämning och för en man att dra försorg om en ständigt ur form varande hustru är nervslitande och tröstlöst. För att inte tala om den nöd Eva själv har. Allan har börjat arbeta men han orkar knappast. Han har hjärtanfall på nätterna ibland. Nu har vi fått 'klämm' på ett institut i Göteborg, som ger elektriska behandlingar. Jag har ett par gånger talat vid en man från Norrahammar, som sökt detta institut. Han har själv blivit bra och flera andra. Han säger att folk som varit på institutet 14 dagar-3 veckor äro som förvandlade. Men det är dyrt. Får inte Allan krafterna och hälsan åter, då kanske han inom en snar framtid stupar. Då få vi ta hand om Eva helt och hållet och den uppgiften vågar inte jag åta mig. Rättvist vore om alla syskonen hade Eva turvis under hennes sjukdomsperioder. Allan har haft henne hela livet och jag på nära håll, även Pelles har fått smaka bitterheten härav. – Sänd mesta möjliga bidrag omgående. Skulle resan till Göteborg göras, borde det ske den 31 juli eller 1 aug. Betr. Allan är utsikterna stora för att han skall bli återställd (bl. högt blodtryck). Betr. Eva är jag lite skeptisk, ty hennes sjukdom är säkert mycket ett arv." Tillägg till Olle: "Bra att Allan får bo hos Er, om det blir resa av."

Eva och Allan kommer till Göteborg för läkarbehandling och bor i Olles och Bengtas våning. Båda avlider 1946.

1945 avlider morbror Gustaf.

Från Sture till Olle 2/1 1947: Sonen Bo har efter en termins studier vid tekniska läroverket i Borås fått underkänt i flera ämnen. Själv vill Bo bli stamflygförare. Sture ber Olle om råd hur de skall göra: låta Bo få sluta skolan och göra flygutbildning eller övertala honom att fortsätta antingen på det tekniska gymnasiet i Borås eller söka in vid vanligt läroverk.

Från Brita till Olle 17/3 1947: ”Elsa ringde i går kväll och talade om att Claes slutade sina dagar i fredags.”

Från Lena till Bengta och Olle 25/7 1948: De tackar för gårdagens besök på Hällesdalen. ”Simia har nu mycket funderat över Olles käpp. Varför behövde han ha den hela tiden och peka med? Jag sade att i varje fall hade han den inte, då vi åt middag. Det syntes lugna henne något. – I dag har vi varit och badat, alla becyklade. Arvid har Cocco där fram och jag Tatten där bak. – Vi väntar Er mellan den 10 och 15 aug., då vi varje dag kommer att ha smörgåsbord, brännvin, kyckling och glace för att ej bli överraskade. – Stanna över natten!! Medtag ej lakan el. madrasser.”

Från Nils till Olle 27/7 1950: Nils har genomgått strålningsbehandling. ”I går slutade jag behandlingarna, som varit dagliga och inneburit en sannskyldig tortyr på gr. av efterverkningar i form av diarré, blåskatarr, prostataansvällning, plågor här och var i kroppen, trötthet och fobi för mat. Man får hoppas, att lidandet inte varit förgäves. Jag förstår inte, hur jag skulle kunna orka med fler behandlingar. I slutet av veckan skall jag ha en blodtransfusion. Bestrålningen går illa åt de vita och visst också de röda blodkropparna. Någon tjänstgöring före jul kan jag själv inte tänka mig. – Det blev ett läsar, som ofta klarades med sammanbitna tänder, fast visst ingen förstod det mer än jag själv.”

Från Nils till Olle 24/8 1950: ”Min läkare kunde konstatera en viss förbättring. I slutet av september skall avgöras, om de infernaliska behandlingarna måste fortsättas eller inte. – Hoppas så småningom få slutföra arbetet på ett grammatik-manus. Själv ansåg jag det färdigt för ett år sen och förlagschefen var mycket superlativ i sitt omdöme. Sen fick två Lundsdocenter det ’på remiss’ och då började jobbet igen. – Birger träffade jag i går på Karolinska sjukhuset, där han ligger på psykiatriska avdelningen för att lära sig sova. Han såg frisk ut.”

Från Nils till Olle 10/4 1953: ”Åke Sjögren var här en timme. Han är snäll och tillgiven och synes ha ett levande intresse för gamla vänner, trots att han efterlämnat ett dåligt renommé hos Bo Carstensen, som nyligen i telefon ondgjorde sig över honom på ett sätt, som gränsar till komplexet, av mig då oemotsagt. Den gode Bosse var nog rätt blind för vissa av sina egna fel. Hans brist på balans var allt rätt klandervärd. Om Åke var ’egoistisk och hänsynslös’, så var Bo nog rätt jag-isk på sitt sätt. Jag måste nog säga, att de få gånger jag träffade honom efter Upsala-tiden har jag inte tyckt så mycket om honom, som jag ändå gjorde då. Det var ju väl, att han fick tag i Signe – eller rättar sagt tvärtom! – ty annars hade det väl burit utför, men i gengäld har hon helt gjort om honom till något, som man trodde han aldrig skulle kunna utveckla sig till. – Bengt (*Nils och Dagmars son*) uttrycker ofta sin glädje över sina besök i Din familj.”

Från Sture till Olle 29/1 1958: ”Bo, Nils och Bertil äro gifta och ha lämnat hemmet. Bo har lyckats bli direktörsassistent i Stockholm, Nils är civilingenjör i Stornorrfor, Bertil tjänsteman vid Bultfabriken i Stockholm. Vi ha bara en sonson och en sondotter, båda med Nils till fader. Bengt är för andra gången på väg till Sydamerika. Han avreste med skolskeppet ’Margaret Johnson’ den 21 ds. – Mitt högra öga (inflammation) har visat någon förbättring. Det vänstra ögat (starr) blir sämre. Jag kan ej läsa annat än rubriker. Detta skrives med näsan vid tangentera.”

Pehr avlider i juli 1958.

Från Sture till Olle 27/7 1958: "Du är nyligen hemkommen från Pers jordfästning. Jag har ännu svårt att tro det hela vara sant. Endast mycket starka skäl kunde hålla mig borta från Barnarp den 25 ds. – Den 14/8 skall jag in till lasarettet igen. Möjligen är tiden då inne för ett ingrepp i vänstra ögat. Det högra ögat är fortfarande i det närmaste 'svart' – Bengt återkommer i dagarna från sin tredje resa till Sydamerika. Han har då i 16 månader lärt känna sjömanslivet. – Yngste sonen Per lever f.n. bondens fria liv i Tolg norr om Växjö. Han ville icke gå i realskola. – Någon möjlighet för mig att träda i tjänst vid höstterminens början föreligger icke. – På ena väggen i mitt arbetsrum har jag Hilmers etsning av Barnarps kyrka och vid dess sida hänga porträtt av mor och far. Nu ville jag komplettera väggens 'utstyrsel' med porträtt av alla syskonen."

Från Birger till Olle 1/11 1958: "Här över helgen ha vi besök av medlemmen av i Upsala studerande (av) Smålands Nation Ingbir, som gläder sina gamla föräldrar. När vi voro i Upsala besökte vi henne på hennes rum. Det glädde oss att se att hon kunde trivas i ett rum, som hade samma standard som studentrummen på vår tid. – Kickis Hans blir färdig med sin lic. nu i höst och tillträder en som det synes god befattning som geolog vid Grängesbergsbolaget vid årsskiftet. De bli då spridda en termin till Kicki tagit examen. – Bengta skulle jag råda att stryka ettan i sin 18-timmars arbetsdag."

Från Sture till Olle 16/1 1959: "Vi äro 4 hemma. Bengt har nämligen tröttnat på sjön. Han söker nu arbete (praktik) för att till hösten söka in endera i tekn. gymnasium eller i Växjö läroverk. Per, skrapkakan, vägrar alltför att studera vidare och går på i ullstrumporna som deltagare i köpingens affärliv."

Från Elsa till Olle 20/1 1959: Hon har varit hos Claes-Bertil i Pålsboda över nyårshelgen. Hon är trött, sjuk och utarbetad både till kropp och själ.

Från Sture till Olle 1/2 1959: Han skriver att varit uppsatt på operationslistan i Lund för att operera ögonen men att han med tanke på riskerna att bli helt blind ville anlita andra ögonspecialister före ev. operation.

Släktföreningen J.J.B. Sjöstrand bildas vid ett möte i Barnarp/Jönköping sommaren 1959.

Från Wille till Olle 22/7 1959: "Släktmötet blev ju en stor upplevelse. Men jag var nog litet trött ändå efteråt."

Från Sture till Olle 26/7 1959: Han tackar för att ha fått Olles släktkrönika "Jag kan med svårighet läsa på mycket nära håll, om stilen icke är alltför liten. Nu råkar Din stil, käre Olof, vara ganska liten, något som jag under nuvarande förhållanden har skäl att beklaga. (Den första versionen av krönikan var *handskriven* av Olle.) Evys och mitt intresse växer med varje sida, som vi girigt tillägna oss. Käre Olof, Du har givit mig riktiga högtidsstunder. – Birgers 'fideikommiss' (*ett pennskrin*) finner jag icke endast originellt utan ock välfunnet och värdefullt. Ingen har varit vänlig nog att ge mig en redogörelse för förloppet av släktmötet. Jag svävar därför i okunnighet om hur det gick med bildandet av släktföreningen." – Vidare skriver Sture att han vid besök på lasarettet i Lund fått besked att ögonoperation tidigast kan ske om ett år.

Från Birger till Olle 15/8 1959: "Inga och jag ha nu fått tillfälle att i lagom stora doser smälta Din utomordentliga släktkrönika. Vi ha tagit ett par tre sidor varje kväll och levt med förfäderna. Vi gillar principen att ur deras öden och äventyr dra' ur det positiva. Om icke Du från

Din tidiga ungdom varit så släktintresserad, hade vi just ej vetat så mycket om släkten. Du blir på det sättet den nuvarande släktens välgörare. - Efter släktmötet reste Inga och jag till Kicki och Hans och hade hos dem i Grängesberg en härlig semestervecka. Därefter började jag arbetet igen. Här är alla gräsmattor förbrända, då vi praktiskt taget ej haft regn på hela sommaren.”

Från Elsa till Olle 16/8 1959: ”Det var roligt att få träffas alla i Barnarp. – Jag var hos Anna-Britta en vecka också.”

Från Elsa på besök i Barnarp till Olle 15/8 1960: ”Jag är kvar hos Brita än. Den 22 juli reste jag från Örebro – Anna-Britta fick en pojk i måndags.”

Från Birger och Inga till Bengta och Olle, december 1960: ”Vår stam ökar. Tillskottet heter Karin Alvhild Lindholm, Grängesberg. Vi blir äldre till antal generationer men känner oss yngre till sinnet. Ingbir har avslutat sina studier vid akademien i Lund med betyg i filosofi, och nu kan hon finna sin melodi i den sjuksköterskeutbildning hon påbörjat i Malmö.”

Från Elsa till Olle, odaterat, troligen i augusti 1961: ”Jag har varit hos Ulla nu se'n den 27 april. Den 15 juli flyttade de hit till Danderyd. Jag skulle åkt hem för månader se'n men har inte velat lämna dem, ty Ulla fick en störtblödning strax efter midsommar. – Jag skulle resa till Kerstin och som vanligt hälsa på hos Brita, Anna-Britta och Sture. Men jag vet inte hur det går och om jag orkar ge mig iväg igen. Än så länge kan jag visa mig, men snart får jag stänga mig inne. En framtand har jag tappat och snart kommer två till.”

Från Elsa till Olle 23/4 1962: ”Måtte Kerstins operation (*i höften*) lyckas och måtte Brita bli någorlunda och Sture slippa bli blind! Vi ha snart gjort vårt allesammans. – Jag har svårt att glädja mig åt våren. Det är bara vemodigt, den hör inte sta'n till. Då saknar jag stugan, hur usel den var. Jag hyrde den 15 år, tills jag stupade. Där knäckte jag ryggen, då Claes föll baklänges för mig.”

Från Brita till Olle 16/8 1962: ”Vi ha det skapligt, ja, d.v.s. jag är inte så bra längre. Hela kroppen är så eländig – ont – ont. Ryggen ärt alldeles sned, säger chiropraktorn, som inte längre kan göra något åt den, och så har jag ont av bältros ännu, men jag är glad att jag fått aptit och sömn tillbaka. - Jag ber till Gud ofta och mycket och litar på att Han hjälper till det bästa. Hilmer är duktig och vig som en katt. Det har jag sett nu när han i sommar mellan regnskurarna målat huset. Jag är ju nu pensionerad och slipper resa till kontoret varje dag. – Sture var här förra fredagen och lördagen. Han var mycket dålig i sina nerver och åt och sov ej. Jag rådde honom att gå till läkare fortast möjligt. Han är ju förstörd av spritmissbruk och är ju nästan blind, så jag förstår det måste vara mycket pressande. Jag tyckte det var så synd om honom och stackars Evy. Vi behöva bedja för honom mycket. – Från Tenhult hör vi då och då. Anna-Brita har varit med Verner ute och rest en vecka och haft ledigt från hem och barn. De stora flickorna har skött det hela den veckan. Det är duktigt. De två största är nu konfirmerade. Och nu är alla utom de två minsta i skolan. - Kerstin är opererad i höften, men nu är hon nere i nerverna igen, så hon är inte glad i alla fall.”

Från Elsa hos Ulla i Danderyd till Olle 16/8 1962: Hon gratulerar till födelsedagen. Hela sommaren har hon vistats hos Ulla och hennes familj. ”Vi ha varit lika stort hushåll i sommar som vi brukade var i Barnarp då. Vi voro ofta 18 st.”

Från Inga till Olle 16/8 1962: "Birger och jag avsluta nu semestern med en veckas vistelse hos Kicki och Hans. Äldsta barnbarnet, nu snart två år, är mycket angenämt att umgås med, och yngsta, född 24 juli, är ljuvlig att beskåda. - Under sommarens lopp har vi varit två gånger nere i Näshult. Nu är allt ordnat efter min syster. - Ingbir har arbete i Upsala, som Wille varit så hygglig och skaffat henne."

Från Wille till Olle 23/8 1962: "Vi har jobbat hela familjen. Ulf har varit i Örebro som uläk., liksom Ingrid (*hans fru*) under juli och sedan forskat för sin avhandling. Ci har jobbat på Ultuna som praktikant på lab. Hon skall börja Tekn. gymn. nu i höst. Annika har vik. på min instit., och där har även Ingbir (*Birgers dotter*) tjänstgjort medan hon bott här. Anders (*Annikas man*) har haft byggnadsjobb. Han börjar nu sitt sista år på Tekn. gymn. Annika skall själv börja sista året på Småskolesem. Deras son Håkan (alla tre har bott här) växer och utvecklas härligen. - Det är en tung lott att ha ett stort ämne och en jätteinstitution numera. Men det är roligt samtidigt. - Så bidar vi med spänning på H-målet (*Helander-målet*). Jag hoppas de skyldiga skall avslöjas - inte blott att bispen blir frikänd. Själv tror jag mig nu klart se var man har att söka upphovsmännen. Jag är inte säker på att adv. M. (?) är det bästa man kunde tänka sig i sammanhanget."

Från Brita till Olle, odaterat, troligen början av 1963: "Jag är rätt så skaplig men för ej en precis smärfri tillvaro, men det går en dag i sänder. Jag har varit på vinden och funnit dessa dagböcker (*JJB:s ?*). Jag tycker att det är synd att alla gamla brev och dagböcker ska ligga till ingen glädje på vår vind. Tycker inte du att de borde få cirkulera bland oss syskon och syskonbarn, ifall de vill läsa det? Först och främst kunde väl var och en få läsa sina egna brev, som de skrivit som barn. Kunde vi inte ta upp denna fråga på släktmötet i sommar? Det finns en hel bunt med osorterade brev. Kanske du kunde sortera dem? Kan du inte komma hit någon gång och se på allt och ev. sortera ut sådant som kunde medsändas till syskonen? Eller kunde en del kanske utsorteras och få gå till släktföreningens arkivhandlingar och föredragas vid kommande släktmöten?"

Från Brita till Olle 13/3 1963: "Ditt förslag att Karl-Axel (*Pelles och Britas son*) ska ta fars brev med till Dig efter påsk är ju bra. Hur mycket skall jag sända med? Det finns ett paket med brev till far från sina barn och ett paket med brev från alla möjliga i andliga och ekonomiska frågor och en del handlingar. Så mycket har jag sett. Men det skall väl finnas en del brev mellan far och mor som fästfolk också. Var de med bland dagböckerna? En del gamla böcker finns det också och en del predikningar. Skall du ha allt eller delvis? Jag har läst en del och det är intressant. Jag har liksom levt i en annan värld nu ett tag medan denna läsning pågått, och jag har mer än en gång velat sluta mina föräldrar och syskon i min famn och tacka dem. - Jag har nu i 3 veckor varit hänvisad till stillasittande inomhus för ett sår i foten. Doktorn var mycket orolig för kallbrand, eftersom jag har socker. Vi är så glada att det gick lyckligt, det kunde likaväl ha blivit benamputering. Så det är spännande nästan jämt! - Med Elsa är det ju dåligt. Hon var ju ganska pigg, när hon var hos oss den 3 oktober förra året. Men hon hade på visst sätt åldrats, men hon rörde sig lätt och var nästan jämt pratsam och pigg. Det vore roligt få prata med henne nu igen, sedan jag genom fars papper fått lite inblick i föregående tids förhållanden. Vi yngre syskon vet så lite om hur det var förr. Tänk lilla mor, vad hon fick arbeta och vilka bekymmer för far och mor att dra fram denna barnaskara i så små omständigheter. De älskade oss mycket och var så måna om vårt bästa."

Från Inga till Bengta och Olle pingstdagen 1963: "På oss gör Ni ett så uppfriskande ungt och spänstigt intryck. - Vi ska den 19 juni ha ett litet bröllop för Ingbir, som då gifter sig med

Karl Erik Brolin, fil.kand., som hon träffat i Upsala. Det är Ingbirs 25-årsdag den dagen. De bådas föräldrar och syskon ska äta lunch här efter vigsel i kyrkan.”

Från Sture till Olle 28/7 1963: ”Efter släktmötet i Lenhovda läste jag i ortspressen en redogörelse för detsamma. Artikeln var ganska grumligt sammanfogad och innehöll en del felaktigheter, vilka jag, såsom boende här på trakten, ansåg mig böra rätta till. Man synes på sina håll här i Varend inte ha glömt släkterna Sjöstrand och Söderbom. – Operation (av ögonen) vågar man sig icke på.”

Från Inga och Birger till Olle 15/8 1963: ”Vi tänka med glädje på släktmötet, som blev så trevligt. Att få se släktens ungdomar var bra roligt.”

Från Inga och Birger till Olle 12/6 1964: ”Jag (Inga) fick min förtidspension och Birger, som hade högt blodtryck, tillråddes sluta sin tjänst. Vi njuter nu vår frihet tillsammans i vårt kära Näshult. Det pensionerade tillståndet medför stora fördelar.”

Från Birger och Inga i december 1964: ”Birger får nu användning för sin händighet och målar och snickrar i sta'n och på landet.”

Från Arvid till Olle 16/8 1965: ”Det har varit en skön sommar. Har lagt böckerna på hyllan och helt ägnat mig åt kroppsarbete. Vi har fått ny brunn, nytt tak. Så har jag deltagit i höbärgningen. Det hela har pressat ner vikten och stärkt musklerna. Nu skulle jag med glädje återvända till skolan, om det vore till en skola. Men inför det som möter känner jag mest vedervilja.”

Från Sture till Olle 12/3 1966: ”Från Ina kan jag hälsa via Carl Johan. Jag högaktar Gösta och Carl Johan för deras omtanke och regelbundet återkommande Växjö-resor för att pyssla om den gamla, som numer tydligen har svårt att känna igen någon annan än sina tvenne söner och deras hustrur och sondottern Susanne.”

Från Inga och Birger till Olle 3/6 1966: ”Vi hade tre sköna veckor i Lugano och återvände mycket återhämtade.” Resten av sommaren skall de vara av och till i Näshult. De skall inte resa på släktmötet (i Gårdsby).

Från Sture till Bengta och Olle 24/7 1966: ”Jag är er två och er son Olof mycket tacksam för vad ni tre gjort och gör för att samla släktminnen. För mig och Evy var det en upplevelse av sällsynta mått att få och kunna vara närvarande vid släktmötet i Gårdsby. Vad jag, tack vare er tre, fick veta under detsamma, fängslade mig synnerligen. Med största nöje ser jag fram mot nästa släktmöte i Kånna. Jag hade fyllt 2 år, när familjens förflyttning till Barnarp ägde rum.”

Från Birger och Inga till Olle 15/8 1966: ”Birger har stora besvär med sin mage, och inte förrän i denna veckan får han reda på vad det är. Har man haft magsår, kommer det ju av rätt små orsaker ibland åter. Birger arbetar hårt som hantverkare, när han orkar.”

Från Brita till Olle 17/8 1966: ”Det var ju trevligt på släktmötet, synd bara att det alltid blir så flyktigt. – Kerstin har varit dålig med feber, sårinflammation och nu är hon så där nere igen och är hos Birgitta i Svedala. Kerstin överansträngde sig nog på mötet, då såret ej var läkt. – Jag knogar på men har väldigt ont i ryggen, så jag kan gråta ibland.”

Från Brita till Bengta och Olle 27/2 1967: "Hoppas att förkylningen nu gått över. Det är besvär, som vi aldrig (peppar, peppar) ha ont av. Jag minns mycket väl vilka hemska förkylningar vi hade, så pass att vi fick be grannens pojk hämta vår mjölk i gården här bortom. Det är tack vare den veg. livsföringen och att vi hålla oss C-vitaminladdade medels C-vitamin-tabletter, ej askorbinsyra, vilket är kemikalier, utan tabletter, gjord av Sandorn-bär. – Nu har Hilmer varit pensionär i en månad. Han håller på att röja upp i källaren, 23 års skit. Han har fällt många träd, som han ska såga och hugga och stapla upp. Så vill han gärna läsa och höra musik och spela flöjt. Kamraterna hade avskedsmiddag för honom, helt veg. Och alla åt likadant och var stormförtjusta och mätta. Sedan har bolaget haft avskedskaffe för sina pensionärer. – Birger har njurstenar, men de kan ej opereras, ty de ligga svåråtkomliga och han är ju ganska gammal för en sådan operation. – Anna-Brita talade jag med nyss. Hon är ledig denna veckan och ensam med sina tre pojkar. De övriga är ute på sitt under lovet. Två är på Canarie-öarna, två i Tjeckoslovakien ... Staffan, 12 år, är som ett hembiträde, kan allt och är mycket rask. – På kvällarna bruka vi inte arbeta utan läsa och roa oss. Jag handarbetar och Hilmer läser högt. – Tyvärr har jag mist min rörlighet."

Från Inga till Olle 31/5 1967: "Birger ligger på lasarettet för tillfället. Han är nere, har haft besvär med magen länge, närmast tarmkatarr, har nu hjärtbesvär av medicinen. Han har det alltså mycket svårt. När eller om vi kan komma iväg till Näshult är helt osäkert. Ungdomarna hoppas vi skall resa dit i olika perioder."

Från Birger och Inga till Olle 15/8 1967: "I år som gångna år står Du inför uppgiften att börja Ditt arbete snart nog. Det är verkligen spänstigt och vi beundrar Dig. – Vi kom ner hit (*till Näshult*) sista dagarna i juni. Birger arbetar i bo'a, nu med målning, ett par timmar var morgon. Kicki och Ingbir med familjer har varit här ett par veckor. Det var roligt, men visst blir vi trötta."

Birger avlider i september 1967.

Från Inga till Bengta och Olle 5/10 1967: "Varmt tack för det goda och tröstande brevet. Jag tycker, att det var oändligt barmhärtigt, att Birger besparades långt sängläge. Vad Olle skriver om Birger som bror och personlighet tycker jag är så fint och vackert. Och om våra gemensamma minnen från sena 20-talet, då Ni så oändligt gästfritt hade öppna dörrar för oss, skriver Du så att jag visserligen grips av vemod över tidens snabba flykt men också av glädje över hur mycket vi fått ha gemensamt."

Från Brita till Bengta och Olle 13/7 1969: "Tack för trevlig samvaro på släktmötet. I söndags läste jag igenom nästan hela släktboken och i kväll ska jag läsa resten. Det är ju verkligen intressant. Jag hoppas att ni inte blev stötta på årsmötet och tappade sugen för vidare forskning, då ungdomen ville liksom att det hela skulle röra sig mera i nuet. Jag tror att ungdomarna när de blivit mer vuxna kommer att vara så innerligen tacksamma för allt de fått veta om tidigare släktled. Det är roligt att Sture blivit så släktintresserad. Det kanske kan hjälpa honom att låta bli flaskan. Han är ju väldigt energisk, sitter och plitar med näsan ända in på papperet. – Det är så mycket kritik mot Far, men vem skulle orkat och hunnit det Mor och Far kunde orka och hinna. Att Far lät andra ta hand om sina barn, vad gjorde det, det var ju sådana familjer, som hade god råd och själva hade få barn. Det var väl enda möjligheten att få dem uppfosttrade till lärda män. Vi kvinnor fick minsann inte så mycken bildning. Eva och Elsa fick ju arbeta i hemmet och delvis jag också. Jag gick aldrig, inte ens i småskolan, men ni äldre lärde mig skriva och räkna. Sedan jag var 18 år har jag försörjt mig själv och det är jag ej ledsen för. För oss var det cykla till stan och ta musiklektioner och stenografikurser. Man var så rädd

genom Ljungarumsskogen, så man cyklade så mycket man orkade. En mörk höstkväll hörde vi skrik i skogen, då vågade vi ej cykla utan tog en taxi och det kostade 26 kr. Det var under krigstiden och det var ändå inte ända hem utan bara uppför Odensjölid. Så där gick en veckas lön. - Att Far var mest förtjust i små barn berodde väl på att när de blev större var de bråkiga och han blev väl irriterad av dem, då han ju hade nervös läggning och var alltid tyngd av bekymmer. - Sture ville nog gärna läsa Fars och Mors brev, när Far var i Ulricehamn. Det var väl 1906. Då var han väl värst därav sin nervsjukdom. Brevet borde få läsas av alla som vill. Jag har ju läst en del, men Sture vill säkert ha en bunt. Det är mycket han funderar på och kan få svar på genom brevläsningen. Om Kerstin vore flyttningsbar skulle vi kunna ordna en syskonträff med hälften.”

Från Sture till Olle (samma utdrag till Gösta och Arvid) 2/8 1969: ”Spridda utdrag ur Fars räkenskapsböcker.

Mina säkra minnen från Mor och Far daterar sig från min småskoletid – 'storskola' gick jag aldrig i, Brita gick icke i någon skola alls – då jag fostrades med tillbörlig stränghet av Pella-Britas moster Hulda Nilsson, som ej var omedgörligare än att jag – Far var ju då självskriven ordf. i skolrådet – ofta fick begärt lov för att medfölja Far på husförhållningsresor i egenskap av grindöppnare, ett arbete som rikligen belönades vid 'förhörens' slut med verkliga kalas, inkl. ostkaka. Jag gick i småskola 1908-1910. Därefter slog jag om vintrarna merendels dank. Däremot innebar somrarna för mig ett hejdlöst pluggande – särskilt var broder Nils sträng – då mina äldre bröder hade ferier. Hösten 1915 for Nils och jag, draga av 'Dockan' in till Jönköping för tentamen. Nils inpräntade under färden de latinska namnen på vanligast förekommande växter. Jag kom in i klass 5, och jag fick redan första terminen a i biologi, eftersom dåvarande lektorn, sedermera professorn i biologi tidigare hade haft som en sällsynt intresserad elev: Bertil. Lägre betyg än a kunde ej ifrågakomma, ansåg väl den gode lektor Ekman. - Tiden före 1910 är för mig ganska grumlig. Jag minns Torsten på Sjöberg, min skolkamrat, som gratis försåg mig med cigaretter och godis på sin fars bekostnad. Tydligt minns jag dock året 1906, då Far var allvarligt sjuk (psykiskt?). Jag minns rummet och sängen, där han låg. Var inte morbror Arvid hemma en tid?

En enda försyndelse – fransett begagnandet av 'pissehörnet' vid den gamla köksingången, där jag fick den första, av mig ihågkomna örflen av Far – var, att jag en gång, säkerligen av giltig anledning kastats in i den mörka garderoben under trappan upp till övre våningen – denna mörka garderob begagnade jag sedermera som framkallningsrum med en röd lykta – och då skrek 'skitfar' och 'skitmor'. Far lät mig sona mitt svåra brott på ett lämpligt handgripligt sätt. På kvällen låg jag på knä vid Mors säng, tiggande om hennes förlåtelse, vilken jag ock fick.

1908 måste Far ha varit frisk igen. Rörd läser jag hans allvarliga tankar maj månad detta år (bok nr 10). Jag har t.o.m. skaffat mig en fotostatkopier av bokens 9 första sidor. - Far var en allvarligt lagd man, men ofta blandade sig humor i allvaret, ja stundom nära nog enfald.

Sålunda skriver Far: Maj 25 erhållna bönhörelser:

- 1) Brunnen reparerad och rent vatten.
- 2) Staketet lagadt och måladt.
- 3) Ny arrendator.
- 4) Skolhushåll i staden (detta skötte jag ht 1914-Vt 1915, stekte sill men glömde potatis!)
- 5) Beslut om nya ladugården.
- 6) Buskar och träd gödslade.
- 7) Jungfrunas hjälp med Arvid (Själv minns jag senare, 1921, en trevlig piga vid namn Hildur)
- 8) Kyrkans reparation.

9) Elsas ansiktssnedhet borta.

Återstående böneämnen: (sid. 9)

1) Visshet om frälsning och därtill hörande frid och glädje.

2) Tro för sådan visshets ernående.

3) Visshet om att Gud lekamligen hälbräddagör mig.

4) Full hälsa till kroppen.

5) Skuldernas betalning (en gammal dröm).

6) Att hemlyckan må återvinnas och bli större än någonsin.

7) Att vi på tid och sätt Gud behagar måtte stå i sundt och riktigt umgängesförhållande med människor.

- - - - -

Sedan ovanstående skrevs har ett par veckor förflutit. Jag fick ett brev från syster Brita, att jag under släktmötet skulle ha klandrat Far för att han 'prackat' sina barn på andra (Olof, Nils, Arvid och jag själv). Jag minns, att jag uttalade min förvåning över att Far ville och kunde skaffa hjälp till sina många barns studier. Så fort jag av vederbörande fick veta, hur det var med Fars affärer, förklarade jag genast, att jag förstod honom, och att han hade det nästan lika dj-t som jag, när jag hade 5 pojkar i skola med 18 växlar, 2 riksbankslån och husskuld. Självklart kostade de pojkar, som omhändertogs av andra, ändock Far en hel del. I hans böcker kommer allas våra namn igen gång på gång, och beloppen rör sig ej endast om små fickpengar utan om 100-lappar, ja mer ändå. Så fick ex. Elsa 1921-22 kr 460:-, Brita samma år ca 1.300:-. För Evas del har Far antecknat ett sammanlagt belopp å närmare 6.000:-, säkerligen ej slutsumman.

Om man läser 'tavla åt Anna kr 1:15', får man därav ej dra slutsatsen att Far var snål mot Mor. Jag läser: 'Strandkofta t. Anna 18 - ett högt belopp 1918. Vet alla, hur mycket Far egentligen gjorde för att få sin kära Anna frisk igen? 1916 var jag själv med om att föra Mor till Torhults hälsobrunn i Västergötland. Allan körde landån, förspänd med de tvenne stora grå hästarna. Vi vilade i Bottnaryda gästgivargård. Jag hade förstås kameran med mig, och plåten torde finnas kvar. Mor trivdes ej i Torhult. 1917 och 1918 var hon i Växjö, behandlades av den då välkände dr Goldkuhl på hans sjukhem. Naturligtvis kostade allt detta åtskilligt. Först när läkarvetenskapen gjort för Far förståeligt, att Mors läge var hopplöst, gick Far – vem griper ej efter det sista strået? – till dessa helbräddagörare, vars närvaro i Barnarps prästgård jag har ett så plågsamt minne av. Far var egentligen generös. Han gav gärna, glömde ej blommor etc vid studentexamina. Sina systrar i Stockholm glömde han ej. Saras begravning i Barnarp betalade tydligen Far. (Större delen?)

Skolhushållet i Jönköping var icke kostsamt. 1914: kr 780:-, 1915 kr 703, 1916: kr 1.040 (vi var då tre där), 1917: kr 321 (Birger tog studentexamen). Fars inkomster var betydligt större än vad jag trott. Förskott på upptill 1.000:- kr behövde han dock stundom. Han hade ej små extrainkomster: varje intygsbok gav honom 50 öre, vigslar och barndop några kronor, ända till 10 en gång. En utgift som ständigt återkommer är 'Rosenlund', där skomakaren bodde.

Ett par skämtsamma detaljer: 'Kerstin en nubbe hos Sven i Flahult kr 1', tandutdragning (Sture) kr 1 (utan bedövning), kr 2:- (Brita, med bedövning)?). - Far hade några roliga rubriker: 'Njutningsmedel, odlade av själen, delicier, pojkaktigheter' m.fl. Under dessa rubriker finner vi tidningar, böcker men främst 'rök', snus, spritvaror. Det var under de svåra åren 1916-1919, som Far tog lite sprit. Året 1918 summerar han utgifter av antytt slag till ca 360:- kr.

Alla är vi innerst inne ganska lika, vi må vara bönder, borgare, präster eller adel. Vem av oss vill kasta första stenen, när han (hon) läser, att Far reste till Stockholm månaden efter Mors död? Eller att han 31/8 1922 köpte tidningen 'Fäderneslandet', en tidning som nu ej längre finns och i vilken jag var medarbetar (liksom i Kasper) för snöd vinnings skull. Men så hade

man ej denna tid våra smutsiga sex.romaner och sex.tidningar, vilka har en strykande åtgång. Jag köper inga – för gammal!

Far var en konsekvent man. Men i ett fall förstod jag honom ej. Jag underlät att berätta härom på släktmötet, men jag har av naturliga skäl inpräntat saken i Brita. Efter Ht:s slut 1917 tog Far mig ur läroverket i Jönköping. Det kom brev från bl.a. familjen Hammarskiöld i Jönköping. Man lovade att helt bekosta min återstående utbildning fram till studentexamen (2½ år). Men Far var den gången obeveklig. Varför? Jag placerades i stället på Norrahammars bruk under Engdahls tyranni och en i min ögon mindre begåvad VD, gift med Märta Spånberg, dotter till den rike brukspatronen, som just sålt hela bruket till Husqvarna Vapenfabriks AB.

Jag låter Fars räkenskapsböcker återgå till broder Olof s:r. De bör väl förvaras och icke komma i orätta händer. Sist ber jag att få rätta en felaktighet, såvitt jag inte fattat saken fel. På släktmötet sades det, att Far ej som vi barn hade lyckan se sig oberoende av pengar. När Far gjorde sig av med jordbruket (vilket år?) (*Carin Brundin uppger att det var 1919*) var Far en smått förmögen man. Jag skulle tro, att han hade ca 20.000 kr att tillgå. Om man ser till penningvärdet ett ej obetydligt belopp. Längre fick han dock ej var '+karl', ty jag tog en del i Stockholm (jag hade fritt vivre men ej mer, Inez betalade dock min studentsmoking). Eva drog 1000-lappar, som tidigare sagts fick Brita och Elsa en hel del, Birger fick så sent som 1928 455:- kr. Alltnog: då Far dog var han en '-karl' på ca 2.000 kr. Till detta sorgliga resultat bidrog givetvis Fars andra bröllop och de utgifter, som en ung prästfru ansåg sig ha rätt att begära av sin man. Jag anklagar ej Ina här för. Gösta berättade, att en livförsäkring å 10.000 kr räddade ekonomin för tillfället, men ingen vet bättre än Evy och jag, hur knalt Ina och hennes två pojkar hade det under vistelsen i Hovslätt och Växjö. Att Evy och jag gjorde, vad vi kunde, erkändes tacksamt av Ina."

Från Sture till Olle 17/8 1969: "Jag kan aldrig nog tacka Dig och broder Nils för er hjälp åt mig. Ditt arbete med mig Vt 1915 tackar jag Dig särskilt för. Du nämner 'duktig elev'. Jag skulle hellre vilja tala om mina duktiga 'privatlärare'. Tack Olof. Om jag minns rätt, var Du mig följaktig till Sthlm och Du styrde ju faktiskt om min intagning i skola där. – Inez Sjöstrand var en förtjusande kvinna, energisk, generös och god. Hon hade före sitt andra äktenskap en 'fästman', Hugo Hammarström, som säkerligen kostade henne pengar liksom jag det gjorde. Sista gången sammanträffade jag med Inez på Alvesta järnvägsstation. Jag ville, att hon skulle stanna över hos Evy och mig. Detta hände året 1929. Våren och troligen även försommaren var 'Lille-Nisse', som vi kallade hennes son, inackorderad hos sin faster och farbror Emy och Ivar Björnberg. Han vistades dock lika mycket hos Evy och mig som i prostgården till Emys stora förargelse. Jag såg det ju gärna, jag hade så mycket att återgälda Inez och hennes son. Denne var, enl. vad jag kunde förstå, en aning 'underlig' (arv efter fadern?). På omvägar har jag hört att han blivit en 'stadgad' man med akademisk examen (hur hög, vet jag ej). Jag vet ej, var han nu finns, och jag har i brev frågat Wilhelm om Nils. – Vad Du säger om fars planer i fråga om sönerns utbildning, gör att jag än bättre förstår Far, ej minst vad det gäller min och Pehrs utbildning. Vi skulle ej bli 'lärde män', gå ut i praktiska yrken, gärna bli 'direktörer, tjänande mycket pengar'. Min uppfattning av far som en allvarets man med humor, delar Du tydligen. Du tillägger, att Far var 'moralist', 'något bortskämd från sitt hem,' och att han tillhörde det gamla ståndssamhället (han var alltså mycket konservativ?). Att far trivdes bäst i Kånna, var för mig nytt: 'präst bland bönder, bonde bland bönder'. – Att tvenne av Fars i hans böcker angivna bönhörelser var misslyckade, kände jag till i ett fall: Vitkalkningen av väggarna, upphuggning av fönster i Barnarp – detta är blott ett exempel på hur prästerna i årtionden fullföljde direktiv från den ca 11 år före Fars födelse avlidne biskopen Tegnér i Växjö. Även vår kyrka i Alvesta (förr Aringsås) renoverades år 1928, och man fick fram igen de gamla fina ornamenten och bilderna. Största skulden till vitkalkningen

etc. har ej Far utan den nämnde biskopen. – Din lilla histoira om Fars nye arrendator (= 'en bönhörelse') gav mig ett gott skratt. – Visst minns jag den gamla ladugården, dess rivande och det efterföljande schaktningsarbetet, i vilket ni äldre bröder ju hjälpte till. Det gamla, höga dasset minns jag mycket väl. Däremot var det mig obekant, att farmorsmorfar Bengt Norlin, satt där och 'mediterade'. Längre stod ett par mindre byggnader kvar på södra sidan om inkörsvägen, bl.a. en vedbod, där även jag många gånger hjälpte Far att såga ved till alla kakelugnarna, framför vars flammande brasor Far och jag en vinter satt flitigt läsande (Cederborgs historiska romaner m.m.). När nya ladugården byggdes fick jag befattning som 'spikuträttare'. Gammal, krokig spik kom på så sätt till ny användning. – Året för Fars sjukdom var alltså 1906. Att han vistades i Ulricehamn visste jag ej. Han låg även sjuk hemma (jag minns rum och säng). Morbror Arvids besök (1905 skriver Du) minns jag svagt, jag var ju då bara 4 år. – Du ger mig rätt i mitt påstående att Far 1919 blev skuldfri och försågs med ett för den tiden ej ringa kapital. Det smälte bort. Du nämner bara Evas 'affärsföretag'. Men alla drog vi pengar från Far. Jag förmodar, att Du av hänsyn till våra halvbröder förbigår Inas 'misshushållning' som ung prästfru. Jag tadlar henne absolut inte. Snarare tycker jag, att det hade varit underligt, om Ina ej velat som ung prästfru, van att handskas med egen lön och kanske eget kapital, 'visa sig utåt' med följd att detta kostade Far en del av hans sparade kapital.

Jag är glad att Du liksom Evy och jag och väl alla våra syskon skänker Ina Din beundran för hennes sega kamp för sitt och sina pojkars uppehälle i Hovslätt och Växjö. Jag har i detta sammanhang, direkt till Gösta och Carl Johan samt i brev till mina syskon efter Inas död, givit de tvenne pojkarna en varm eloge för det sonligt ömma sätt, på vilket de pysslade om sin kära Moder under hennes sista år.”

Från Sture till Olle 18/9 1969: ”Gamle arrendatorn Petter efterträdde av August, som i motsats till Petter var en nykter karl med en trevlig gumma och flera barn, med vilka Brita lekte. 1919 blev Theodor Johansson, gift med en av F.O. Karlssons många döttrar, arrendator. Honom minns jag väl, liksom vår faders sammandrabbningar med honom. Brita upplyser, att denne Theodor lever, 80 år gammal, bosatt på Sjöberg. Alla minns vi handelsmannen där. Hans son Torsten var min skolkamrat i småskolan. Han for till Amerika. Enl. Brita hittades i Fars handlingar ett brev från Torsten, i vilket han ber Far om hjälp att komma hem. Hur Far handlade är okänt. Torstens äldre bror Adolf lär leva. Det förvånar mig, ty redan då jag kom hem som student (1921) var han alkoholist. Gunda (min barndoms älskade, vars namn jag placerade litet varstans) är däremot död. Minns Du den dikt Du åstadkom vid denna tidpunkt, en dikt, som då retade mig gruvligt, men en dikt, som senare berett mig, Evy och mina barn mycket nöje: 'O, Gunda, mina ögon blunda, när jag tänker på Dig. Dina bullar jäsa, hur än ormar fräsa, på din bittre stig.' Du bar ju redan då på en klassisk kärlekslyrisk ådra i stil med Wilhelm Braun. Varför odlade Du ej denna gudagåva. Det fanns ju många fler älskade damer att besjunga än Gunda!

Brita beskriver Eva på ett för mig välbekant sätt. Vid Eva var jag vid mycket tidig ålder fäst med mycket starka band. Hon värmden min säng, innan jag kröp till kojs! Att Far gav henne (och Allan) avsevärda belopp under Stensnäs- och Djupadalstiden var inte mer än rätt, säger Brita. Det var en efterskottsbetalning för allt det arbete, som Eva utan ersättning utförde i sitt föräldrahem. Jag instämmer helt häruti och däruti, att vi alla har mycket att tacka Eva för.

Far var ju inte så särskilt ordentlig med sina nedteckningar. Jag kanske missuppfattat Far, när jag noterat, att Brita fick 60:- kr/mån. åren 1921-1922. Brita uppger, att hon dessa år i st. fick betala nämnda belopp per mån. Hon arbetade de två åren i Thorsvik men bodde hemma.

Möjligen har Far satt beloppen på utgiftssida i st. för på inkomstsida.

Brita berättar, att hon också var i Torhult, men att resvagnen drogs av två små bruna hästar.

Jag som var med på resan – jag har förgäves letat efter de plåtar jag tog på Bottnaryds

gästgivargård och i Torhult – hade för mig, att resvagnen drogs (med Allan som kusk) av de två stora grå hästarna, som Far köpte och senare sålde med så god vinst. När Mor var i Växjö, var Eva med henne enl. Brita. Även detta var för mig okänt.

F.O. Karlsson, arrendator Theodor Johanssons svärfar, och Far var ju inga såta vänner. Du minns väl 'telefonanten' på telefonväxeln i Barnarp. Många gånger besökte jag henne. Det var så kul att tjuvlyssna på samtalen. En gång, då tanten var ute i köket och drack kaffe, skulle jag sköta växeln. Jag kopplade samman Fars och F.O. Karlssons telefonnummer. Samtalet som utspann sig, kommer jag ej ihåg i detalj. Jag bara minns, att jag hade hejdlöst roligt. Men jag var rädd, när jag traskade hem. Nu hade ju Far den goda förmågan att låta ärenden av ringa vikt 'själv dö'. Även om han anade satans arga list, så nämnde han aldrig något till mig. - Bo är hemma sedan den 9/9.

Från Sture till Olle (andra personer har fått brev med samma lydelse) 30/11 1969: Vid genomgång av skrivbordet finner han en förteckning över gamla 'handlån' och nu vill han återbetala dessa. "Jag vill gå hädan skuldfri – vad gäller pengar. Att bli skuldfri inför Vår Herre ställer sig tyvärr ej lika lätt. – Evy kommer just hem efter att ha hämtat sin förkortade päls. Jag höll på att säga F-n ock, vad gamla tanter är koketta, även om benen ej är i det allra skönaste laget! - I nästa vecka kommer ¼ gris. Det skall göras Mor Annas skallerkorv efter recept, erhållet av Brita Sj-d i Jönköping. Det blir roligt att åter få uppleva en jul. Bengt och Per med familjer är i Alvesta, Bo kommer den 23/12 (han är i fullt arbete nu och har i dag utkvitterat sin första månadslön på bra länge) och han stannar till den 6/1 1970. Möjligen får vi också se Nils med familj., bosatta i Kalmar, ägare till ett torp 8 km söder om Alvesta."

Från Sture till Olle 9/12 1969: "16 timmars studier av Dina handlingar (*Olles släktkrönika*) ger mig anledning till frågor och kommentarer. Vad Du säger om Far och Mor gillar jag helt – nästan. – Du ger Alfred Carstensen full upprättelse. Även jag var hos 'Målarps präst', och hans tre pojkar kände vi ju väl. – Efter Farmors död (dog hon i Växjö?) stannade alltså fastrarna Sara och Maria ytterligare 13 år i Växjö fram till 1914, då de flyttade till Stockholm. Där besökte jag dem var och/eller varannan söndag, pratade, läste högt, spelade. Tvenne underbara tanter. Som Du ju minns var faster Maria med på Fars 70-årsdag. – Farbror Davids ensamhet i USA, farbror Gustafs och faster Augustas stora sorg vid sonens borgång, farbror Carstensens hemskt plågsamma död – allt väcker till eftertanke och besinning, ej minst om man är i samma kläder, som jag antar att farfar Johan Wilhelm var 1889. - Vad gäller kapitlet Far och Mor skulle jag vilja komma med en enda liten anmärkning. Du påstår, att Far alltid var 'putsad och fin i tjänsten'. Jag erinrar mig, att han en lång tid gick till kyrkan i en präst-rock, som var grön av ålder och att han köpte en ny först när han fick veta, att hans församlingsbor tänkte samla in pengar till en ny prästkappa. Kanske var det ett skrämskott från någon av hans närmaste, men i alla fall

Särskilt studium har jag ägnat åt Mors släkt 'uppåt'. Sara och Ester Flammén råkade jag under mitt enda Upsalaår Ht 1921-Vt 1922. Som testamentsgåva fick jag – ett väggur, en guldarmbandsklocka och två fina ljustakar av tenn. – Din skildring av faster Marias hushållning är kostlig.

Din skildring av släkterna Lindgren-Lindblom och Söderbom vittnar om ett intresse, som måste var högst 'levande'. Jag visste icke, att USA-uren gjorde deras arbete mindre lönande, så att de gick över till formtillverkning. På väggen i vår hall hänger en Amerika-klocka, som bär året 1845. Det är en lodklocka med kg-tunga lod. Samma år föddes Evys farfar, som måste ha köpt den på någon auktion för en billig penning.

Du tycks ha samma uppfattning som Wilhelm om Wilhelm Moberg: Som författare bra – om än stundom alltför rå – som människa högst osympatisk, enl. vad Wilhelm Sjöstrand alltså

sade. Hur som helst, så hörde Wilhelm Moberg till dem som skrev på växlar åt mig. Han var nämligen lokalredaktör för Smål.Posten i Alvesta, innan han slog igenom som författare. - P.S. Det var från Sven Hammarskiöld, släkt med statsministern Hjalmar Hammarskiöld, jag fick brevet med erbjudandet att helt bekosta de 2½ år jag hade kvar vid Jönköpings läroverk. Andra villiga var fängelsedirektören (far till Robert Lindahl), lasarettssysslomannen, advokaten Hägerström, vars barn var mina klasskamrater upp i L II. Jag gick hemma i Barnarp Vt 1918. Jag hyrde en skrivmaskin, tog kurser i konsten att skriva på denna samt i stenografi på Hermods. Far ansåg sedan tiden mogen att placera mig vid Norrahammars bruk, där jag led ett helt år under Fars gode vän Engdahl. Chefen Hedenblad gift med Märta Spånberg var hygglig jämte flera andra.”

Från Sture till Olle 12/12 1969: ”I ett av Dina brev önskar Du Olof, att Du vore miljardär, så att Du kunde återge Barnarpssjön dess ursprungliga form och storlek. I så fall skulle givetvis sjön komma i förbindelse med Thorsviksån och sjöns vatten genom denna å och Tabergsån föras ut i Vättern. Men om bara Svenska Staten, denna 'buse', som snart ställer oss alla under ett olidligt förmyndarskap – det lär ej bli bättre, sedan 'Lille Palme' blivit statsminister – så kan en miljardär göra Barnarpssjön stor igen på ett mycket enkelt sätt: Fyll upp 6 meter eller mer mellan åsen, på vars norra ände Odensjö ligger, och höjden, där Wennberg (Gunnar) byggde sin villa, fyll vidare ut området mellan sistnämnda höjd och missionshöjden, så att sjöns avlopp täpps till för några tiotal år. Fortsätt och fyll ut området mellan missionshöjden – prästgårdsladugården - höjden, där gamla sockenstugan låg. Så har vi bara att fylla området mellan sistnämnda plats runt om sjöns sv och södra del, så att vi kommer fram till den först omtalade åsen, som följer hela sjöns östra sida på lagom avstånd från sjön. Men varifrån få vatten? Jo, avloppet täpps igen. Sjön måste, eftersom den, mig veterligt, saknar varje tillflöde, ha en eller flera källådror i sin botten. Så kommer Vår Herre som vanligt med sin hjälp. Han ställer till med ett par årtiondens verkliga regnår. Och saken är kirrad. Enkelt eller hur? Skaffa bara pengarna. Några 100 miljoner lär räcka bra långt. Giv markägare dubbelt betalt och alla husägare tredubbelt. Anställ gärna Nils Sjöstrand som chef för arbetet. - Far ville ej, om han så fick det gratis, ha fler lärda söner. Gud ske lov, att Inez denna underbara människa, tog mig från Norrahammar. Att jag sändes dit redan på våren 1918 berodde på att jag i ett brev till 'Patron' Spånberg på Stora Spånshult tiggde pengar till en skrivmaskin. Jag fick inga pengar låna av den stormrike knösen. Jag hyrde envist en maskin, tog kurser vid Hermods i maskinskrivning och stenografi. Far hjälpte mig med utgifterna. Inte ens halvfärdig med hermodsstudierna förflyttades jag till Norrahammars bruk under Engdahls 'beskydd'. Hedenblad var bättre. Han kunde skälla ut en ordentligt, vilket skedde, när jag kom för sent till mitt arbete efter att ha varit i Barnarp och skaffat mjöl, smör och mjölk Paul Edström och jag åkte linbanan från Thorsvik. Disp. Kollén var tveksam, men vi lovade att hoppa av vid höjden ner mot bruket, där linbanan gick endast någon meter från markytan. När jag någon timme försenad kom till min arbetsplats, kallades jag genast in till disp. Hedenblad, som frågade. 'Tror Sjöstrand, att han är absolut behövlig vid vårt bruk?' Nervös som jag ju var, svarade jag ett av Hedenblad ej väntat Ja. Jag åkte förstås ut, och Engdahl myste i sitt skägg, men det skulle han ej ha gjort, ty när nästa avlöningsuvert kom, hade Hedenblad avsevärt höjt min månadslön. Sedan dess har jag, trots vad som sedan hänt, alltid gillat Hedenblad, som säkerligen innerst inne var ganska normalt begåvad, innehavare av sitt ämbete p.g.a. gifte med 'patronens' dotter Märta, som nog var eller är ett litet hår av hin. – Vi var noga med att lyda Far. Men vi måtte ha försyndat oss någon gång. Jag minns, att Far satte upp ett plakat, som han undertecknade med 'Överexekutorn'. – Vi har smakat på Mors skallerkorv i dag, den var härlig, men bara halvtorkad. Vill Du smaka en, eller gör Bengta kanske själv Mor Annas skallerkorv?”

Sture gör under hösten 1969 upp skisser (I-III) över prästgården med omgivningarna och sänder dem till syskonen Olle, Brita, Wilhelm och Gösta. Efter dessas kommentarer och kompletteringar gör han nu vissa rättelser och tillägg, bl. a. om fönstrenas antal och placering, fruktträden, garderoberna, kamin, fotogenlampor. - ”Märkligt finner jag det också vara, att såväl äldre som yngre syskon så föga minns om alla fruktträden, vars fallfrukt stod oss öppen och vars vinterfrukt Far delade ut till oss från den garderob, som hade dörr in från sängkammaren. Wilhelm kommer ihåg 'suräpplen', 'sötäpplen', 'gråpäron', men vem i Herrans namn kan ha glömt alla de ljusa (genomskinliga som mogna) och röda, härliga astrakanerna, matäpplena och de små fina, goda röda vinteräpplena??”

Tillsammans med dessa tillägg sänder *Sture till Olle* 22/12 1969 och 6/1 1970: ”Evy och jag har läst Fars första brev till en 'Herr Doktor' i Linköping (fr. Öggestorp 1884) och till morbror Arvid (1885). Stackars Far! Han var ju ett vrak, fysiskt och psykiskt. Ribbing i Lund, besök i Ronneby, ett par månaders vistelse i Visby – intet halp. Han vädrar självmordstanken men säger, att han har ju far, mor, syskon – och fästmö (ej förlovade 1884). 1885 är Far hemma hos sin far. Hans 1:a förlovningsbrev börjar 'Kär Anna min'. Det är ett brev, där han ber dem båda komma 'till tro på Gud!' Lef väl! slutar brevet. Förlovningen ägde tydligen rum sommaren 1885 i Kosta. I förlovningsringarna hade ristats ett 'språk'. Vilket? 'Amor vincit omnia' (kärleken övervinner allt) eller Katarina Jagellonicas och Johan den III:s 'Nihil, nisi mors' = intet utom döden (skiljer oss åt). Vet Du att ge mig besked? Apropos ringar, så såg jag för flera år sedan Mors vigselring på – Verner Karlssons (*Anna-Brita Skygges man*) finger. Spontant ropade jag: 'Har Du min Mors ring?' Den borde enl. min mening burits av annat finger än Verners. Han bar den aldrig mer, när jag var tillsammans med honom. Var finns Mors andra ring? Och Fars tvenne ringar?”

I januari 1970 får Sture från släktarkivet låna Fars och Mors brev till varandra, för genomläsning och ordnande.

Från Sture till Olle 16/1 1970: ”Att Mor vågade uppehålla förbindelse med denna 'bibelgalne' man är ett under utan like. Hon hoppades i det längsta på Guds hjälp. Den 23 dec. 1884 gav hon Far den första kyssen – den dagen glömde ej Far. Stackars Mor Anna. Det krävdes sannerligen den lugna Söderbomska sinnet för att ej totalt förstöras av Fars uppträdande och av Fars brev åren 1885-1886.”

Från Brita till Bengta och Olle 18/2 1970: ”Släktmötena är ju roliga men det är väl svårt tillfredsställa alla. Det vore nog mera givande att få umgås i vardagslag utan så där uppstyltade tillställningar som middagen, där det äts massor av onödig och hälsovådlig mat. Sture har nu gjort mycket för arkivet och det är nog hälsosamt för honom att ha det att plocka med. Syskonträffen kryper nog i skrinet. Vi börjar bli ålderstigna och varken orka eller hinna med. Men nog vore det trevligt. Kerstin är nu på bättringsvägen igen men är kvar i Malmö. Hon går med bockar och humöret är uppåt. – Som väl var isolerade Hilmer vattenledningen i somras, så att vattnet har ej frusit som förr om åren. Hilmer är ute och springer och går på pensionärs-gymnastik. – Den 4 april ska Hilmer till Karlshamn på en föredragskurs i naturenlig odling. Vi måste först se till att jorden blir frisk och att grödorna bli friska. – Med Sture har jag livlig brevväxling. Han är kroppsligt svag men andligt vital och vi dryftar problemen. - Tack för den fina presenten som Hilmer fick. Han har tillhandlat sig en skivspelare och 10 skivor, vilket han länge önskat. TV är vi ännu förskonade ifrån.”

Från Brita till Olle 10/5 1970: De har varit i Blekinge på föredrag och skulle sedan hälsa på Kerstin på ett konvalescenthem. Hon hade fått influensa och ramlat ur sängen och fått en bäckenfraktur och forslats till lasarettet. De har besökt henne på lasarettet. ”Hon var mycket ledsen och nere och troligen får hon väl en nergångsperiod igen. Hon vill bara komma hem

men hur ska det kunna ordnas. Hon behöver ha en hjälp både natt och dag. Men har man varit 1½ år på sjukhus, så är det inte underligt om man längtar hem. – Jag hade telefon från Wille häromdagen. Sture håller på att skriva skällebrev fortfarande, ändå han står på gravens brant. Wille lät mycket förargad och uppbragt över det hela. Han anser att breven som han fått, är hans (brev från Sture) och ska förvaras i förseglat kuvert oåtkomligt för andra, och Sture anser att han ska ha dem tillbaka. Nu har Wille brutit förbindelserna och tar ej emot vidare brev från honom. Han tänker visst överlåta släktmötesordf.skapet åt Gösta, ty han tycker att vi syskon ej tagit hans parti mot Sture. Jag vet ej hur det ska sluta. Jag ringde Evy i fredags. Sture är bättre och kan sitta uppe och gå ut i trädgården. Han orkar ju skriva brev till Wille. Blodet har ökat och aptiten är bättre, så han klarar kanske våren och sommaren.”

Sture avled den 7/8 1970.

Från Brita till Olle 13/9 1970: ”Kerstin är bättre och nu fullt klar i hjärnan men trött och tjugig. Hon får väl vänja sig vid att vara på Gerbogården, ty barnen varken orkar eller hinner ha henne hos sig och ensam kan hon ej vara. Vi får väl skriva och trösta henne. Så få vi göra även med Wille, som visst tar det där med Sture hårt, men han har ju själv på sätt och vis tvingat fram detta. Han skulle varit lite mer diplomatisk, så hade han sluppit mycket tråkigt. Jag har skrivit till Wille och bett honom göra en historik över Fars liv och sända mig. Det var så att på ett möte här i Barnarp träffade jag Allan Wickström, som var kantor här höstterminen 1919 och han bad mig om att jag skulle sända honom en historik och lite utkast ur Fars liv. Han uppskattade Far mycket. Han berättade att när Far kom till Barnarp och fick se en av kyrkvärdarnas fruar komma på cykel, sa: 'Nej, nu tror jag det är världens sista tid.' Och när han en gång i kyrkan skrivit upp vilka psalmer som skulle sjungas och hade skrivit upp predikstolspsalmen med flera verser och församlingen sjungit endast en, sa' med hög röst från predikstolen: 'Nej, nu räcker det.' Wille skrev att han skrivit till dig och bett dig göra denna historik och att du lovat det. – Hilmer är idag i kyrkan och spelar ihop med kören. – Hilmer har nu fått fattighuset färdigt (*tändstickstavla?*) och det är upphängt i församlingshemmet. Det blev riktigt snyggt.”

Från Kerstin till Olle och Bengta 28/1 1971: Hon vistas på Gerbogården i närheten av hemmet men hoppas kunna få hemhjälp, så att hon kan komma hem. ”Jag är nu så glad och tacksam för att jag för en vecka sedan kunnat släppa ifrån mig bockarna och har bytt ut dem mot en käpp. Smärtfri i höften blir jag aldrig helt, men de är mindre ihållande. Det bästa av allt är att jag fått tillbaka mitt friska humör.”

Från Brita till Olle 11/3 1971: ”Jag hörde just i radion om en Söderbom som förolyckats, och jag funderade på om det var Stens son. Ja, det är många som får släppa livet till i trafiken. Men det är flera som dödas av nikotinet. – Roligt att Kerstin nu blivit så kry, så hon bor hemma. Hon har väl fått tag i någon hjälp då. – Idag har vi haft ett väldigt oväder här. Vi var utan ström och i sängkammaren var vi nästan insnöade genom det öppna fönstret. – Hilmer ska resa till Hunza den 4/4, på Himalajas sluttningar. De är 20 st. vegetarianer. Hilmer har måst vaccinera sig för smittkoppor och kolera för att komma igenom. Det har varit lite besvärligt efter det, men nu fastar han för att driva ut skiten. Vi måste vårda om jorden, så att den blir frisk och ger oss friska produkter. Jag hoppas att ni inte använder konstgödsel på er jord. Snart börjar vårbrådskan. Hilmer har redan sått sallat, purjo och blomfrö inomhus. Han har byggt upp vårt rasade växthus, så nu kan vi odla tomater där igen. Vad de ska studera i Hunza är det folk, som aldrig är sjukt. De leva nästan uteslutande på de produkter, som blir på deras friska jord.”

Från Brita till Olle 15/8 1971: Hon berättar att Kerstin ramlat i sin trädgård och brutit högra armen och nu var hos (*dottern*) Birgitta. ”Hon är väl urlakad i kroppen och kan ej hålla balansen. Hon har blivit prövad så det förslår. – Anna-Brita fick en stor pojk 5½ kg. I början av juli. Att hon bara orkar. Det var en svår förlossning med mycken blodförlust. Det lär vara hon som är så galen i barn, så hon ville ha en till.”

Från Arvid till Olle 15/8 1971: Han meddelar att han blivit sjukskriven för höstterminen 1971.

Från Brita till Bengta och Olle 20/12 1971: ”Den 31/10 var vi i Kalmar, där Hilmer visade sin Hunzafilm för Hälsofrämjandets möte där. – Den 10-15/11 gästade vi Verner och Anna-Brita i Sparreholm, där de nu är bosatta. Hon är rektor i Malmköping men tillträder inte förrän 1 jan. Nu hade de bara fyra pojkar hemma, de andra är ute på olika håll. Till jul kommer de hem alla och kanske en del med fästmän. - Hilmer hugger julved idag. Han har dammsugit väggar och tak och ordnat och sugit i bokhyllorna. Jag tycker det är så tråkigt att städa, så han får gärna överta det jobbet.”

Från Kerstin till Bengta och Olle 19/2 1972: ”Sedan den 24/1 vistas jag här på Röda Korsets vilohem i närheten av Sölvesborg. Den 1/3 kommer Ingmar och hämtar mig till kirurgen i Malmö. Docent Unander-Scharin skall operera den svåra plågsamma höften och plocka bort spiken i knäet. Det blir en lång svår operation med 3 månaders vistelse på kirurgen för läkning och att lära konsten att gå igen. – Barnen äro nu alla på egna ben. (Hon berättar utförligt om alla fem barnen och deras familjer.) Villan därhemma ämnar jag behålla, så länge jag orkar. – Lena var Hennings tröst under de 4½ år, som han plågades av sin hjärtinfarkt. Henning satt vid pianot och Lena spelade fiol eller sjöng till pianomusiken. – Tack Olle för all hjälp under min Uppsalatid, som blev år av glada upplevelser med bröder och min Bosse och många andra studenter. Jag dansade tre terminer i samma balklänning men hade roligt ändå. Jag minns när Nils bjöd mig på Juvenalbalen. Jag svarade: 'Du skall bjuda en annan flicka och inte din syster och förresten kan jag inte gå dit i min skära klänning.' Han svarade: 'Tuttan lilla, du skall ej vara ledsen för klänningen. Hos dig finns det annat att se på än vad du har på dig.' Med Nils har jag många oförgätliga minnen. Han var själsfin, kanske den mest begåvade, hjälpsam och vacker som en gud. – Jag minns när vår lilla tappra Mor hade skickat skalle-korv. Nils kom hem från en latinskrivning och kände i trappan lukten. Vi tände några pinnar i kakelugnen. Nisse och jag drack kaffe och han myste lycklig, när han sade: 'Tuttan lilla, denna stilen har jag säkert A på.' Det hade han väl nästan på alla stilar. Nils levnadssaga under hans gymnasieår känner ingen bättre än jag. Hans korta liv blev en försakelse för dem han älskade. Han fick aldrig fullfölja sin innerliga önskan att fortsätta läsa, få doktorera o.s.v. Dagmar förstod honom inte i hans önskedröm.”

Från Brita till Olle och Bengta 23/2 1972: ”Tack så hjärtligt för presenten och brevet till min 70-årsdag. Dagen började med att Hilmer uppvaktade mej med en vacker ring med infattad diamant, köpt i Indien. – Talade med Kerstin i går. Hon ska in på sjukhuset i Malmö för operation. Hon är modig, men det är ju hennes sista chans, om hon ej ska bli rullstolspatient.”

Från Brita till Olle 30/4 1972: ”Hörde av Inga att hennes måg Karl Erik har svår cancer och läkarna ger inget hopp. Ja, det är en bedrövlighet och undra på det, så mycket skit vi får i oss både i maten och luften.”

Från Brita på hälsohemmet Tallmogården till Olle 14/8 1972: ”Här kommer och far folk från hela Sverige och även Norge. – Hilmer stackare får jobba därhemma. Som väl är så är han pigg och aldrig trött. Här har de en jättestor trädgård och olika växthus, så vi får mat odlad på

rätt sätt utan konstgödsel och sprutor. Det är helt vegetarisk mat, ett bord som är friskt och läckert. Många fastar.”

Från Kerstin till Bengta och Olle 9/11 1972: Hon vistas nu på ett sjukhus i Karlskrona. ”Kärleken till barn och mina 12 barnbarn delar jag liksom ni. – När jag går tillbaka till vårt långa, lyckliga samliv infaller alltid en känsla av djup smärta, när jag tänker på hur lycklig och glad (Henning skulle ha varit), om han fått uppleva Ingmars doktorspromotion. Det var en underbart festlig och påkostad tillställning för 90 personer. (Utförlig och rolig beskrivning av festen.) Jag är så tacksam och lycklig över att kunna återvända hem om 10-12 dagar. Enda smärtan i detta är att Henning fick gå till en högre värld (1960). Men denna saknad och smärta är förenad med en känsla av stor tacksamhet.”

Från Brita till Bengta och Olle 19/12 1972: ”Tack för telefonsamtalet för en tid sedan. Det är roligt höra era röster och hur glada och livslustiga ni är och verksamma på alla sätt. – Jag är trött och orkar knappt tänka på allt som ska skötas. Hilmer har julstädat. Allt väsen om julen ger jag katten i. Det äcklar mig, när jag ser alla annonser om allt man ska ha till jul. Hilmer hugger gran på tomten och klär den fint, sätter ljus i stakarna och spelar låtar på flöjten. Jag kokar växtbuljong till dopp, så äter vi surkål och potatis, frukt och bär. Det är så enkelt. – Vid julen går ens tankar mycket till förr. Tänk så skönt det var att vara barn och få fira jul hemma. Så enkelt, gott och hemtrevligt. – Halva prästgårdens, ja nästan hela trädgård har blivit kyrkogård nu.”

Från Brita till Olle 8/4 1973: ”Tack för alla telefonsamtal. Hilmer får sådana goda skratt och han berättar allt roligt du sagt. – Arvid har det inte lätt och har tydligen under många år lidit mycket. Vi vet inte mycket om varandras svårigheter. Läkarna begriper väl inte vad det är. – Hilmer är i dag och i går i Örebro på veg.för. riksmöte tillsammans med två andra killar. Det är skönt för honom få lufta sig och slippa kärringen ett par da'r. – Jag var och röntgades den 5/4. Kanske de måste öppna vid knäet och ta bort ett par metallbitar efter spikningen, som gör att knäet är lite stelt. – Jag har hållit på hela dagen i går och i dag och gått igenom gamla brev. Det är många intressanta, rara och kärleksfulla brev från syskonen, Rut m.fl.”

Från Kerstin (på besök hos dottern Birgitta i Svedala) till Olle 9/12 1973: ”Det är alltid så roligt att få höra från Bengta och dig, som alltid är 'i farten' och på gott humör. – Hoppas att Ville får bättre syn efter alla operationer. Arvid är ju, som väl är, med hjälp av ny medicin bättre med sina besvär. Med Brita har jag ständig kontakt per telefon och brev. Hon har ju varit dålig och ledsen hela hösten. Det är skönt att Hilmer är så pigg och duktig, annars kunde ju Brita knappast vara hemma.- Jag trivs utmärkt bra här i Svedala i närheten av mina barn. – Alla barnen äro friska och glada och alla arbetar hårt. Jag tillbringar julhelgen i år i Lars-Gunnars hem och nyårshelgen hos Birgitta och Åke. Dagen före julafton är jag hos Lena och hennes fästman, som är prästson från Kalmar.”

Från Wille till "alla som på olika vis gett oss uppmuntran och mod under 'en svår höst' " trettonhelgen 1974: ”Efter återbesök 3/1 1974 verkar det nu som om näthinnorna åtminstone t.v. sitter fast, och att den nödvändiga synen på v.ö. skall komma så småningom, när grumlingarna i glaskroppen lättar.” (Detaljerad beskrivning av många och besvärliga behandlingar m.m. under hösten.) ”Jag vet nu vad den långliggande patientens 'identitetskris' innebär. En annan lärdom är att man kan förstå något av barnets och fobikerns paniska rädsla. – Jag levde ganska nära med i hela det stora sjukhusets liv med allt dess lidande och dess försök att hjälpa. För mig blev detta en anledning till att ytterligare grubbla över det teodicéproblem, som jag tror att varje tänkande människa måste fundera över. Eftersom jag inte själv kunde

hitta en personlig, bärande lösning, så 'gungade marken' under fötterna. - Med varma hälsningar och djupt tack från Kerstin och mig, tillgivne W.S."

Från Wilhelm till Olle 21/4 1974: "Tack för brev och bok. Den senare verkar ju mycket intressant. Först till sommaren räknar jag med att 'slita på' ögonen för att läsa annat än det jag måste i halv tjänst. Vänster öga torde aldrig nå mer än nära 0,1 och höger öga ligger på 0,2. "

Från Wille till Olle 14/8 1977: "Vi hoppas på att snart få råkas (*på släktmöte*). Släktmötet har ju åter fått litet 'stil', och vi gläder oss mycket åt att Du vill och kan ställa upp med ett nytt bidrag. Vi gläder oss också åt att få ta emot här på Heda. - Jag har ej gjort ett dyft intellektuellt i sommar men i någon mån varit fysiskt verksam med ved, gräs, målning etc. "

Från Wille till Olle och Bengta 14/9 1979: "Nya synbesvär är nu konstaterade och jag får kämpa med sämre villkor än förut. Jag har hållit på att krossas därav men hoppas kunna stå rycken."

Från Wille till Olle och Bengta 22/5 1981: ""I morgon far vi hem efter 14 dagar här (*på Cypern*) med sol och tyvärr rätt mycket blåst. – Så undrar vi om Ni tänkt komma till Heda och släktmötet. I så fall har vi plats för er. – Ulf med familj far till St Antonio i Texas i augusti på ett år. Båda får fina villkor. Ulf tillhör ju världseliten i anesthesiologi men har fått småpjattarna i Sverige mot sig. Internationellt är han helt outstanding. Så kan det gå."

Från Wille till Olle 12/8 1984: "Salve, senior familiae Sjöstrandi Barnarpensis! Hell Dig på Din 90-årsdag! Må den bli ljus och glad, och må de 11 sjukdomarna minska i styrka i fortsättningen! – Vår sommar har varit besvärlig. Den 29 skall jag besöka ögonläkare i U., ev. måste ögat tas bort. - Vi räknar med att vara med i B-p den 2/9 (*på släktmöte*), far så hit (*till Heda*) och avvecklar för vintern och till ny ägare."

Antal brev:

<i>Från JJB och Anna</i>	65		
<i>Från Olle i Ulricehamn 1901-1904</i>	10		
” ” ” Linköping 1905-1911	87		
” ” ” Uppsala 1911-1921	40		
” ” ” Örebro 1921-1924	24		
” ” under den första tiden i Göteborg	14		
<i>Från Elsa med fam.</i>	64	<i>Från Brita med fam.</i>	88
” Bertil ” ”	68	” Pehr ” ”	44
” Eva ” ”	95	” Arvid ” ”	51
” Nils ” ”	147	” Wilhelm ” ”	78
” Kerstin ” ”	126	” Ina ” ”	63
” Birger ” ”	83	” Gösta och Carl-Johan	9
” Sture ” ”	108		

Sammanlagt cirka 1 265 brev

Från andra släktingar och från Erik och Åke Sjögren över 100 brev.

De fyra systrarnas brev är varma och hjärtliga.

Nils handstil är liten och liknar mycket Olles. Hans brev är ofta mycket välformulerade och tacksamma. Det finns ett vackert gratulationsbrev till modern, där han ger uttryck för sin stora kärlek och tacksamhet mot henne. Det är också han som framför barnens tal vid JJB:s begravning. - *Dagmar* skrev lätt och ledigt, ibland mycket långa och entusiastiska brev. Det finns bl.a. några förtjusande och pigga brev från henne under förlovningstiden.

Birgers brev är direkta och lite "slarviga" - han lägger inte vikt vid formen eller stilen. - *Inga* var en flitig och spirituell brevskriverska, särskilt på senare år. Jag har intrycket att hon kom mycket bra överens med Olle och Bengta.

Sture skrev personligt och humoristiskt, med vacker handstil och i utsökt form. Ibland är stilen lyrisk. Han skrev en hel del om sitt arbete som folkskollärare och mycket varmt och uppskattande om sin familj. Han tycks ha haft god kontakt med släktingarna i Småland (Barnarp, Jönköping, Hovslätt, Växjö).

Arvid skrev under studietiden i Uppsala, med vacker handstil, korta men välformulerade brev. De är inte personliga utan rör praktiska angelägenheter. Han framstår som den mest reserverade i syskonkretsen. JJB skrev också i något brev att han var som en "eldgaffel". Någon tid upprätthöll han en professur i etik.

Wilhelm skrev intressant och personligt men verkar ibland något egocentrisk.